

SAMMENBRUD I ANBRINGELSER AF UNGE

ERFARINGER, FORKLARINGER OG ÅRSAGERNE BAG

10:06

TINE EGELUND
TURF BÖCKER JAKOBSEN
IDA HAMMEN
MARTIN OLSSON
ANDERS HØST

10:06

SAMMENBRUD I ANBRINGELSER AF UNGE

ERFARINGER, FORKLARINGER OG ÅRSAGERNE BAG

TINE EGELUND
TURF BÖCKER JAKOBSEN
IDA HAMMEN
MARTIN OLSSON
ANDERS HØST

KØBENHAVN 2010
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

SAMMENBRUD I ANBRINGELSER AF UNGE. ERFARINGER, FORKLARINGER OG
ÅRSAGERNE BAG

Afdelingsleder: Anne-Dorthe Hestbæk
Afdelingen for børn og familie

Undersøgelsens følgegruppe:

Sisse Bøgild, TABUKA

Jette Deltorp, Kommunernes Landsforening

Mette Grostøl, Socialpædagogernes Landsforbund

Geert Jørgensen, Landsforeningen af Opholdssteder

Lene Jørgensen, Forældrelandsforeningen, FBU

Gitte Kirkeby, Børn og Familier

Henrik Egelund Nielsen, Dansk Socialrådgiverforening

Henrik Kastrup Pedersen, Foreningen af Danske Døgninstitutioner for Børn og
Unge

Lise Stidsen Vandahl, Socialministeriet

ISSN: 1396-1810

ISBN: 978-87-7487-966-4

Forsidefoto: Nicola Fasano, Polfoto

Layout: Hedda Bank

Oplag: 600

Tryk: Rosendahls – Schultz Grafisk A/S

© 2010 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

Tlf. 33 48 08 00

sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's
publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	9
	RESUME	11
1	INDLEDNING	17
	Om undersøgelsen	18
	Definition af sammenbrud i anbringelser	20
	Sammenbrud og kontinuitet som indikatorer på kvalitet i anbringelser	22
	Sammenbrud i tal: den kvantitative undersøgelse	24
	Sammenbruddets sociale kontekst: den kvalitative undersøgelse	28
	System-, institutions- og relationsprocesser: en analyseramme	32
	Anonymitet	34
	Rapportens opbygning – en læsevejledning	35
	DEL 1: ANALYSER	37

2	SAMMENBRUD I TAL	39
	De unges demografiske og socioøkonomiske baggrund	39
	Sammenbrudsfrekvenser	41
	Vores resultater om sammenbrudsfrekvenser	43
	Faktorer, der påvirker sammenbrud	45
	Vores resultater om faktorer, der påvirker sammenbrud	48
	Foranstaltningkæder	52
	Afrunding og diskussion	61
3	SYSTEMPROCESSER OG SAMMENBRUD	65
	Ressourcer i anbringelsesarbejdet	66
	Kontinuitet i sagsbehandlingsarbejdet	73
	Budgetmæssige hensyn ved anbringelser	75
	Ressourcer i det omgivende samfund	82
	Afrunding	84
4	INSTITUTIONSPROCESSER OG SAMMENBRUD	87
	Institutionelle parallelverdener	89
	Institutionsmiljøets 'smittefare'	93
	Institutionelle udelukkelsesmekanismer	99
	Balladen	100
	'Uden for målgruppen'	101
	Den vanskelige arbejdsopgave	104
	Afrunding	106
5	RELATIONSPROCESSER OG SAMMENBRUD	109
	De fraværende, men vigtige forældre	111
	'De små voksne'	112
	Kammeratskabsgruppen – på godt og ondt	115
	De flygtige relationer til professionelle	119
	De bæredygtige voksenrelationer	124

6	SAMMENFATNING	133
	Et helhedssyn på sammenbrud i anbringelser	134
	Anbringelsesystemets problemopfattelser	138
	Håndtering af de parallelle universer	140
	At skabe relationer	142
	Børn som kundskabsproducenter	144
	DEL 2: ANBRINGELSESHISTORIER	147
7	LAJLA	149
	Baggrund for anbringelsen	149
	Første anbringelse: "Vi lavede ingenting – bare ballade"	150
	Anden og tredje anbringelse: "Det er svært at stoppe noget, hvor begge parter siger, at det går godt"	154
	Fjerde anbringelse: "Jeg skar mig selv i maven og i armene – jeg troede, det blev bedre af det"	158
	Femte anbringelse: "Det er alt godt fra havet her"	159
	Sjette anbringelse: "Det føles som et hjem"	163
8	PETER	171
	Baggrund for anbringelsen: "Vi vidste godt, at der var bekymring, men vi havde ikke fået nogen underretning"	172
	Anbringelsesforløbet: "Det var helt udtil stregen"	177
	Sammenbruddet: "Det kan godt være, at de bare havde brug for en pause fra hinanden"	183
9	HELENA	191
	Baggrund for anbringelsen: "Jeg tænker hende slet ikke som et institutionsbarn, fordi hun er så skrøbelig"	192
	Anbringelsesforløbet: "Det er bare ikke så fedt at sige, at man bor på Basen"	198

10	KATJA	209
	Baggrund for anbringelsen	210
	Anbringelsesforløbet: "Det er lidt ligesom ude i dyrelivet"	211
	Anbringelsen i bakspejlet: "Hun fik måske bagt lidt for mange kager"	220
11	ROBERT	227
	Baggrund for anbringelsen: "Det slår hovedet på sømmet, at han begyndte at true med selvmord"	228
	Første anbringelse: "Mor havde rigtig svært ved at give slip"	232
	Tredje anbringelse: "Det ødelagde bare mit liv"	235
	Fjerde anbringelse: "De kaldte mig en succeshistorie"	238
12	SILLE	247
	Baggrund for anbringelsen: "Sille har været skrap fra dag 1"	247
	Anbringelsesforløbet: "Alle går rundt i en tung dynamik"	255
13	SØREN	267
	Baggrund for anbringelsen: "Rosenhaven er jo kommunens tilbud"	268
	Anbringelsesforløbet: "Jeg har ikke rigtig noget at stå op til"	269
	Anbringelsen i bakspejlet: "Han har fået ro på sit liv"	281
14	RIKKE	285
	Baggrund for anbringelsen: "Det er hende, der bliver gjort til roden, selvom hun faktisk er offeret"	286
	Første anbringelse: "Det var svært at være væk hjemmefra"	290
	Baggrund for anden anbringelse: "Rikke begynder at flakke rundt og bo lidt her og der"	294
	Anden anbringelse: "Jeg havde ikke brug for at diskutere"	301

15	ANJA	311
	Baggrund for anbringelsen	312
	Første og anden anbringelse: "Jeg tror, jeg var lettet over at komme væk"	313
	Tredje anbringelse: "Du kunne være sikker på, at når du bad om hjælp, så fik du det"	314
	Sammenbrud: "Kommunen ville ingenting"	320
	Fjerde og femte anbringelse: "Man lærer først af sine fejl, når man har lavet dem"	324
	Sjette anbringelse: "Jeg følte mig som et udskud"	327
	Syvende anbringelse: "Det er altså langt fra et liv, det her"	329
	Elleve anbringelser i bakspejlet: "Man skulle lave en konstruktion, hvor folk ikke skiftes ud omkring hende"	335
16	JAMILLA	339
	Baggrund for anbringelsen: "Jamilla har på mange måder været en lille voksen"	340
	Første anbringelse: "Jeg var aldrig uhøflig over for dem, men de ragede mig"	342
	Anden anbringelse: "Vi tænker, at Jamilla har manglet rigtig omsorg"	344
	Tredje anbringelse: "Det har betydet <i>alt</i> for mig!"	349
	LITTERATUR	363
	SFI-RAPPORTER SIDEN 2009	373

FORORD

Denne rapport afslutter et flerårigt forskningsprojekt på SFI om unge anbragt uden for hjemmet. Formålet med projektet har været at komme nærmere på en forståelse af sammenbrud i anbringelser, dvs. det forhold, at mange anbringelsesforløb afbrydes uplanlagt og ofte ret kort tid efter, at de er iværksat. Sammenbrud i anbringelser har vist sig at være et komplekst fænomen, og rapporten er derfor også kommet til at handle om andet og mere end at udpege årsagsforklaringer i snæver forstand. Først og fremmest formidler rapporten de unges egne erfaringer gennem en række detaljerede anbringeshistorier. Der skal rettes en stor tak til de unge, som har været villige til at dele deres personlige oplevelser. Desuden takkes de mange øvrige personer – forældre, sagsbehandlere, pædagoger, kontaktpersoner m.fl. – som har bidraget til undersøgelsens gennemførelse. Yderligere takkes Gunvor Andersson, professor i socialt arbejde ved Lunds Universitet, for værdifulde kommentarer til en tidligere udgave af rapportens manuskript.

Programleder Tine Egelund og seniorforsker Turf Böcker Jakobsen har stået for udgivelsens tilrettelæggelse, bearbejdning og samlede analyser, mens forskningsassistent Ida Hammen, forsker Martin Olsson og studentermedhjælper Anders Høst hver især har bidraget til dele af dataindsamlingen og analysearbejdet. Desuden har seniorforsker

Kathrine Vitus og studentermedhjælper Gitte Frydensbjerg medvirket ved tilrettelæggelsen og gennemførelsen af dataindsamlingen. Forskningsprojektet er finansieret af midler fra Det Strategiske Program for Velfærdsforskning, som takkes for støtten.

København, april 2010

JØRGEN SØNDERGAARD

RESUME

Denne rapport sammenfatter resultaterne af den første større danske undersøgelse, som specifikt fokuserer på sammenbrud i anbringelser. Med sammenbrud forstås døgnanbringelser, som afsluttes uplanlagt af enten barnet/den unge, forældrene, anbringelsesstedet eller forvaltningen. Der stilles i undersøgelsen skarpt på anbringelser af unge (13-17-årige), da den internationale forskning har vist, at fænomenet især berører ungdomsårgangene, og at op mod halvdelen af de anbragte unge oplever, at deres anbringelsesforløb bryder sammen.

Formålet med undersøgelsen har været at udforske unge-anbringelser i en dansk sammenhæng med henblik på at:

- afdække *udbredelsen* af fænomenet sammenbrud
- afsøge *årsagssammenhænge*, der kan forklare sammenbrud
- belyse *processer*, der kan lede til eller afværge sammenbrud
- forstå *konsekvenser* af sammenbrud for de involverede parter.

Studiet rummer både en kvantitativ undersøgelse, baseret på spørgeskemaer, og en kvalitativ interviewundersøgelse. Den kvantitative undersøgelse består af en longitudinel opfølgning af 227 unge, som alle er blevet anbragt uden for hjemmet ved en ny anbringelsesbeslutning i løbet af 2004, hvor de var mellem 13 og 18 år. De unge er fulgt tre gange

i perioden 2005-2008 via spørgeskemaer til deres sagsbehandlere. I spørgeskemaerne har vi dels spurgt efter information om baggrundsfaktorer (socioøkonomiske, demografiske, etniske og psykosociale) for den unge og dennes familie samt oplysninger om alle ændringer i den unges anbringelsesforløb.

Den kvalitative undersøgelse vedrører et udsnit på 10 af disse unge. De unge har oplevet mellem alt fra 1 til 11 anbringelser. Nogle af de unge har således haft helt stabile forløb, men hovedparten har dog oplevet et eller flere sammenbrud. Der er gennemført interview med de unge selv samt med andre aktører, som har haft indflydelse på anbringelsesforløbet, herunder forældre, sagsbehandlere, personale på anbringelsessteder, kontaktpersoner m.fl. I alt er der foretaget 45 semistrukturerede interview.

NÆSTEN HALVDELEN OPLEVER ET ELLER FLERE SAMMENBRUD I ANBRINGELSESFORLØBET

Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen viser, at 44 pct. af de unge oplever et eller flere sammenbrud under deres anbringelsesforløb. Omfanget svarer nogenlunde til, hvad der er blevet påvist i den internationale forskning, og de danske resultater adskiller sig således ikke hverken positivt eller negativt fra resultaterne i andre lande. Alligevel er der tale om høje tal, som betyder, at en ung, der anbringes, har næsten lige så høj sandsynlighed for sammenbrud som for stabilitet. Sammenbruddene sker for næsten to tredjedele af anbringelsernes vedkommende inden for 1 år.

På baggrund af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen er der foretaget statistiske beregninger, som afsøger signifikante sammenhænge mellem sammenbrud og en række faktorer. Hvis man ser på *de unge selv*, er der ikke fundet enkeltvariable med stærk betydning for sammenbrud. I mange undersøgelser udnævnes adfærdsproblemer eller 'antisocial' adfærd som den mest åbenlyse årsag til, at anbringelser bryder sammen. En sådan sammenhæng genfindes ikke i denne undersøgelse, selvom adfærdsproblemer i de fleste tilfælde udgør en begrundelse for selve anbringelsen. Hvis man kun går ud fra den første dataindsamling, hvor de unge havde været anbragt relativt kort tid, spillede *emotionelle problemer* dog en signifikant rolle for sammenbrud.

De faktorer, som ud fra spørgeskemaundersøgelsen kan påvises at øge risikoen for sammenbrud, er først og fremmest 'systemfaktorer'.

Det drejer sig dels om *sagsbehandlerskift*; dvs. at den unge har haft to eller flere sagsbehandlere i anbringelsesforløbet; dels om *finansielle restriktioner i kommunen*, dvs. at sagsbehandlerne har tilkendegivet, at det er vanskeligt at finde optimale anbringelsessteder på grund af økonomiske restriktioner. De forhold, der omvendt har signifikant sammenhæng med stabilitet i anbringelsen, må også betegnes som 'systemfaktorer': At der er *udarbejdet en handleplan*, at forvaltningen har sikret sig, at *den unge er enig i anbringelsen*, og at den unge forud for anbringelsen har været placeret i *aflastning*.

Mens spørgeskemaundersøgelsen sigter mod at påvise forhold eller faktorer, som har signifikant sammenhæng med sammenbrud, bredes perspektivet med interviewundersøgelsen noget mere ud. Her afsøges således de sociale processer, som aktørerne selv peger på som betydningsfulde for anbringelsernes forløb, kvalitet og eventuelle sammenbrud. Tre typer sociale processer behandles i rapporten, henholdsvis system-, institutions- og relationsprocesser. De væsentligste resultater fra disse analyser præsenteres i det følgende.

SYSTEMPROCESSER OG SAMMENBRUD

Resultater fra interviewundersøgelsen bekræfter systemfaktorernes betydning i forhold til at forklare sammenbrud i anbringelser. Samtidig giver interviewmaterialet indikationer på en række andre processer på 'systemniveau', som ser ud til at være relevante for forekomsten af sammenbrud.

For det første peger undersøgelsen på, at *ressourcesituationen i forvaltningen* – den tid og de kræfter, som sagsbehandlerne har mulighed for at lægge i arbejdet – over stærk indflydelse på både anbringelsesbeslutningerne og mulighederne for at følge de unge, som allerede er anbragt. Det tyder således på, at den 'brandslukningslogik', som er en følge af ressourceknaphed i forvaltningen, skaber sine egne risici for sammenbrud i anbringelser. De mange akutanbringelser og midlertidige placeringer, som efterfølgende bliver gjort permanente, vidner om et ressourcemæssigt nødlidende anbringelsessystem, hvor det kan være vanskeligt at finde hensigtsmæssige, langsigtede anbringelsesmuligheder.

For det andet understøtter interviewmaterialet konklusionen fra spørgeskemaundersøgelsen om, at graden af *kontinuitet i sagsbehandlingen* har sammenhæng med sandsynligheden for sammenbrud. Betydningen

af denne faktor er mest synlig i de sager, hvor kontinuiteten i sagsbehandlingen faktisk er en realitet, og hvor det bliver tydeligt, hvordan det opbyggede detailkendskab til den unge og dennes familie opsætter fordelagtige betingelser for den sociale indsats. Inden for undersøgelsens rammer er denne form for stabilitet dog en undtagelse.

For det tredje uddyber den kvalitative undersøgelse betydningen af forvaltningens *økonomiske eller budgetmæssige hensyn* i forhold til forekomsten af sammenbrud og kvalitet i anbringelserne mere generelt. Undersøgelsen viser to særskilte måder, hvorpå budgethensyn slår igennem i arbejdet med anbringelser af unge. Dels rummer interviewmaterialet eksempler på sammenbrud, som følger direkte af forvaltningens økonomiske betragtninger i forbindelse med valg af anbringelsessted – fx når en ung, som alle parter betragter som velanbragt, får afbrudt sit anbringelsesforløb af hensyn til forvaltningens budget. Dels viser det sig, at den øgede budgetstyring af anbringelsesstederne, som vinder frem i disse år, involverer en øget risiko for sammenbrud. En finansieringsmodel, hvor pengene følger den enkelte ung, gør anbringelsesstederne mere sårbare over for at stå med tomme pladser, og det vanskeliggør i visse situationer mulighederne for at sammensætte beboergrupper på en hensigtsmæssig måde.

INSTITUTIONSPROCESSER OG SAMMENBRUD

Karakteren af de unges anbringelsesforløb og herunder risikoen for sammenbrud udspringer også af institutionsprocesser, dvs. den sociale dynamik, som opstår i institutionelle anbringelsesmiljøer. I Danmark er det relativt få teenagere, som anbringes i familiepleje, og hovedparten af de anbringelser, som undersøgelsesgruppen indgår i, har derfor institutionelle træk, uanset om der er tale om opholdssteder, ungdomspensioner, behandlingshjem eller andre typer anbringelsessteder.

En væsentlig social dynamik består i, at der opstår *institutionelle parallelverdener* på anbringelsesstederne, dvs. at personalet og de unge har grundlæggende forskellige orienteringspunkter. Mens personalet arbejder ud fra en professionel dagsorden om udvikling og forandring af den enkelte ung, er de unges interesse primært rettet mod at finde deres plads og deltage i fællesskabet af jævnaldrende. Netop en manglende forankring i gruppen af unge viser sig til tider at blive den direkte anledning til sammenbrud, når det bliver vanskeligt for den enkelte at

blive i miljøet pga. mobning, fysiske overgreb eller anden form for understøttelse.

En anden central institutionsproces, som får betydning for forekomsten af sammenbrud, er den *'mittefare'*, som anbringelsen rummer, når deltagelsen i de unges fællesskab er så væsentlig en faktor for den enkeltes sociale overlevelse. En række andre studier har tilsvarende påpeget, hvordan anbringelsesmiljøer med en større gruppe sårbare børn og unge under samme tag risikerer at udvikle sig til *'lærestalter'* i normbrydende adfærd. Denne pointe er dog sjældent blevet knyttet sammen med fænomenet sammenbrud, og her tegner interviewmaterialet et billede af, at visse unges accelererende afvigerkarriere under anbringelsen også øger risikoen for sammenbrud markant.

Endelig er det værd at fremhæve den generelle – og paradoksale – institutionelle mekanisme, at *anbringelsesårsager bliver udsmedelsesgrund*. Hermed mener vi, at de problemstillinger og konflikter, som anbringelsen skulle bidrage til at behandle, fremføres af anbringelsesstederne som argumenter for, at forløbet afsluttes før tid. Hvis anbringelser i vid udstrækning afbrydes af de årsager, som dannede grundlag for at placere den unge uden for hjemmet, så taler det for mere dybtgående overvejelser om de eksisterende anbringelsestilbud og deres muligheder for at favne de unge, som har brug for hjælp.

RELATIONSPROCESSER OG SAMMENBRUD

Undersøgelsen demonstrerer endelig, hvordan relationsprocesser får betydning for unges anbringelsesforløb, herunder særligt hvordan relationerne indvirker på risikoen for sammenbrud. Med relationsprocesser tænker vi på betydningen af både *'private'* og *'offentlige'* relationer, som den unge indgår i, herunder forholdet til forældre, søskende, venner, bofæller, pædagoger, sagsbehandlere, kontaktpersoner m.fl.

Et gennemgående mønster i de unges fortællinger er, at forældrene er betydningsfulde på godt og ondt – og at de unge under stort set alle omstændigheder ønsker og forsøger at bevare en relation til forældrene under anbringelsen. Som hovedregel er det også forældrene, som de unge falder tilbage på efter anbringelsen, eller benytter som springbræt, når de skal videre i tilværelsen. Alligevel hører det til

undtagelsen, at der under anbringelsesforløbet sættes professionelt ind for at hjælpe de unge i forhold til deres ofte åbenbare familiekonflikter.

Et andet klart mønster i materialet er, at kammeratskabsgruppen på anbringelsesstedet bliver afgørende vigtig for de anbragte unge – også i forhold til risikoen for sammenbrud. Det gælder formentlig mere generelt for unge, at fællesskabet med jævnaldrende spiller en særlig rolle i brydningstiden mellem barndom og voksenalder. Men betydningen af disse relationer forstærkes for de anbragte unge af den sårbare situation, de befinder sig i. Tilgængeligheden af stabile netværk er begrænset, og den unge oplever måske for første gang et fællesskab med andre unge i samme båd. Af samme grund kan sammenbrud betragtes som en logisk konsekvens af kammeratskabsgruppens styrke – både når det ikke lykkes for den enkelte unge at finde fodfæste i fællesskabet, og når der bliver tale om destruktive grupperelationer (omkring misbrug, kriminalitet mv.), som gør den unge endnu mere udsat.

Karakteren af de unges anbringelsesforløb præges endelig af deres relationer til de professionelle på og i tilknytning til anbringelsesstederne. Et paradoks træder frem i interviewmaterialet, når de fleste professionelle omsorgspersoner generelt understreger vigtigheden af relationsdannelse til de unge – mens de unge i mange tilfælde selv afviser, at der er opstået noget, der ligner bæredygtige relationer til anbringelsessystemets voksne. Indirekte får de unges oplevelse af institutionsmiljøer uden relevant voksenkontakt også betydning for sammenbrud, da der ikke er noget, der holder de unge tilbage, når afbrydelsen af anbringelsen er umiddelbart forestående. Omvendt er det væsentligt at fremhæve, at de unge tillægger relationen til de professionelle voksne særdeles stor værdi, når det faktisk lykkes at etablere bæredygtige forbindelser. Kilden til disse relationers styrke synes fra de unges perspektiv at være, at de udspringer af en grad af *ligeværdighed* og *gensidighed* mellem parterne.

INDLEDNING

Der har gennem de senere år været en øget interesse i den internationale forskning for, at en stor del af de anbringelser af børn og unge, som iværksættes af det offentlige, simpelthen ikke lader sig gennemføre. Fænomenet betegnes almindeligvis som 'sammenbrud' i anbringelser, og det har vist sig i særlig grad at berøre unge. En række internationale studier peger på, at op mod halvdelen af de anbragte unge oplever, at deres anbringelsesforløb bryder sammen, ofte relativt kort tid efter, at anbringelsesbeslutningen er truffet (Egelund, 2006). Der har ikke hidtil været gennemført dansk forskning på området, ligesom sammenbrud i anbringelser ikke indtil for nylig har tiltrukket sig nogen særlig opmærksomhed herhjemme. Denne rapport sammenfatter resultaterne af den første større danske undersøgelse, som specifikt fokuserer på sammenbrud i anbringelser.

Den manglende interesse for fænomenet kan undre, for sammenbrud i anbringelser fremstår umiddelbart som et paradoks. Et væsentligt formål med at anbringe børn og unge uden for hjemmet er netop at tilbyde dem mindre turbulente opvækstvilkår end dem, de kommer fra, dvs. skabe grundlag for en større grad af kontinuitet i den enkeltes tilværelse med henblik på at etablere de mest gunstige udviklingsmuligheder. Det fremgår da også af såvel kommunale handleplaner i børne- og ungesager som af anbringelsesstedernes behandlingsplaner, at

anbringelser blandt andet iværksættes ud fra ønsket om at skabe en højere grad af ro, struktur og forudsigelighed i barnets eller den unges hverdagsliv (Egelund & Jakobsen, 2009b). Det paradoksale består i, at sammenbruds-fænomenet øjensynligt har så massivt et omfang, at anbringelser for en stor dels vedkommende netop *ikke* medfører, at turbulens afløses af kontinuitet.

Når det i særlig grad er relevant at se på sammenbrud blandt anbragte unge, skyldes det ikke alene, at udbredelsen af sammenbrud er størst i denne aldersgruppe. Det hænger også sammen med, at ungdomsårgangene er overrepræsenterede i anbringelsesstatistikkerne, både i Danmark og i landene omkring os (Bengtsson & Jakobsen, 2009). Hvis vi alene ser på de 15-17-årige, så udgjorde disse tre årgange 41 pct. af samtlige nyanbringelser i 2008, mens hele 69 pct. af anbringelserne vedrørte gruppen af 12-17-årige (Ankestyrelsen 2009: 10). Når anbringelser i Danmark så massivt repræsenterer et 'unge-fænomen', bliver sammenbrud med andre ord et særlig væsentligt dilemma for anbringelsessystemet.

OM UNDERSØGELSEN

Det overordnede formål med undersøgelsen har været at udforske sammenbrud i danske anbringelser af unge med henblik på at:

- Afdække *udbredelsen* af fænomenet sammenbrud
- Afsøge *årsagssammenhænge*, der kan forklare sammenbrud
- Belyse *processer*, der kan lede til eller afværge sammenbrud
- Forstå *konsekvenser* af sammenbrud for de involverede parter.

Studiet rummer både en kvantitativ undersøgelse, baseret på spørgeskemaer, og en kvalitativ interviewundersøgelse. Den kvantitative undersøgelse består af en longitudinel opfølgning af 227 unge fra i alt 17 kommuner. Fælles for de unge er, at de blev anbragt uden for hjemmet ved en ny anbringelsesbeslutning i løbet af 2004, og at de på daværende tidspunkt var mellem 13 og 18 år. De unge er fulgt tre gange i perioden fra 2005-2008 via spørgeskemaer til deres sagsbehandlere. I spørgeskemaerne er der dels spurgt efter information om baggrundsfaktorer (socioøkonomiske, demografiske, etniske og psykosociale) vedrørende

den unge og hendes/hans familie, dels oplysninger om alle ændringer i den unges anbringelsesforløb¹.

Den kvalitative delundersøgelse vedrører 10 af de unge, som også indgår i det kvantitative studie². De medvirkende unge har oplevet alt fra 1 til 11 anbringelser. Det vil sige, at nogle af dem aldrig har oplevet sammenbrud. Andre har oplevet forskellige skift såsom indlæggelser på psykiatrisk afdeling, sammenbrud uden for handleplanen og mere planlagte flytninger. Vi har både interviewet de unge selv og en række andre aktører, som de unge har anset for væsentlige i deres anbringelsesforløb. Det gælder fx forældre, sagsbehandlere, de voksne på anbringelsesstederne og i nogle tilfælde kontaktpersoner eller andre støtpersoner uden for anbringelsesstederne. I alt har vi gennemført 45 semistrukturerede interview.

Dele af den kvantitative undersøgelse har været publiceret i andre sammenhænge, mens resultaterne af den kvalitative del af undersøgelsen publiceres for første gang i denne sammenhæng. Som en konsekvens heraf vil den kvalitative del fylde en stor del af rapporten. Anbringeshistorierne fra de 10 forskellige unge med rødder rundt om i Danmark er hver især unikke. Alligevel tager de afsæt i en række fælles temaer, som er centrale for sammenbrud i anbringelser såvel som for anbringelsesområdet organisering, indretning og praksis mere bredt. Det vil sige, at resultaterne af de unges (brudte) anbringelsesforløb også kan sige noget generelt om anbringelser af større børn.

Langt de fleste eksisterende undersøgelser af sammenbrud er rent kvantitative og beskriver frekvenser og sammenhænge mellem sammenbrud og forskellige variable, der fx knytter sig til den unge, til anbringelsesstedet eller til sagsbehandlingen (Egelund, 2006). Kun få undersøgelser forsøger at afdække de processer mellem parterne, der kan medvirke til at skabe sammenbrud, og de konsekvenser sammenbrud får for de unge og de andre involverede. Denne undersøgelse er nyskabende, fordi den – ud over at afdække udbredelsen af fænomenet og afsøge statistiske sammenhænge mellem sammenbrud og en række variable –

1. Den indledende dataindsamling i den kvantitative delundersøgelse er afrapporteret af Egelund & Vitus (2007, 2009). I denne rapport sammenfattes resultaterne fra den sidste kvantitative opfølgning af de unge, som fandt sted i 2008.

2. I alt har vi interviewet 12 unge, men kun 10 indgår direkte i undersøgelsen, da det for de sidste to ikke har været muligt at etablere et fyldestgørende billede af anbringelsesforløbet, primært fordi vi i disse tilfælde ikke har været i stand til at opnå adgang til et tilstrækkeligt antal andre informanter (sagsbehandler, voksne på anbringelsessteder m.fl.).

søger at opfange det komplekse samspil mellem faktorer på forskellige niveauer, der leder til sammenbrud i anbringelser. Undersøgelsens to dele komplementerer således hinanden ved, at vi med det kvalitative dybdestudie har kunnet forfølge nogle af de spørgsmål og teser, som de kvantitative data har givet anledning til at rejse.

DEFINITION AF SAMMENBRUD I ANBRINGELSER

Det bør understreges, at der ikke hersker enighed i forskningslitteraturen om, hvad der præcist kendetegner et anbringelsessammenbrud, ligesom forskerne ikke altid anvender helt enslydende begreber³. I engelsksprogede undersøgelser benyttes 'breakdown' (sammenbrud) mest hyppigt, men formuleringer som 'termination' (afslutning), 'failure' (fiasko) og 'disruption' (afbrydelse) optræder næsten synonymt (Rowe, 1987). De alternative betegnelser er blandt andet opstået med henblik på at finde mere neutrale formuleringer ud fra en konstatering af, at ikke alle skift i et anbringelsesforløb kan betragtes som negative begivenheder. Vi vælger dog i denne sammenhæng at fastholde begrebet *sammenbrud*, da der som udgangspunkt vil være tale om, at anbringelsen afbrydes på en måde, som i det mindste nogle af aktørerne ikke opfatter som ønskværdig.

I forhold til spørgsmålet om, hvad der mere præcist kendetegner sammenbrud i anbringelser, lægger vi os op ad den definition, som Vinnerljung, Sallnäs & Kyhle Westermark (2001) har formuleret i den hidtil største nordiske undersøgelse på området. I undersøgelsen indgår sammenbrud som en delmængde af kategorien *skift af omsorgsmiljø*, hvilket omfatter alle flytninger mellem omsorgspersoner/-steder, som anbragte børn og unge foretager, fx flytninger mellem anbringelsessteder, hjemgivelser eller flytning til selvstændig bolig fra en anbringelse. Som begreb siger skift af omsorgsmiljø noget om den samlede grad af stabilitet eller ustabilitet i barnets opvækst og udviklingsforløb, herunder i eventuelle anbringelsesforløb.

Vinnerljung, Sallnäs & Kyhle Westermarks (ibid.: 67) definition på sammenbrud er, at "en placering i dygnsvård avsluttas plötsligt och

3. I Egelund (2006) findes en mere udfoldet diskussion af, hvordan sammenbrud i anbringelser defineres i litteraturen, samt af baggrunden for den formulering, som vi har valgt i nærværende undersøgelse.

oplanerat” (se også Sallnäs, Vinnerljung & Kyhle Westermark, 2004). Det uplanlagte refererer til, at det ikke indgik i myndighedernes handleplan, at anbringelsen skulle afsluttes på det pågældende tidspunkt. Initiativtageren til sammenbruddet kan være barnet/den unge, der selv vælger at gå sin vej; det kan være anbringelsesstedet, der vælger at afbryde forholdet, fx fordi de ikke længere magter opgaven; eller det kan være forvaltningen, der af forskellige årsager beslutter sig for uplanlagt at afbryde placeringen.

Med ovenstående formulering lægges der vægt på, at forskellige aktørers handlinger kan være udslagsgivende for sammenbruddets realisering. Dette er særlig relevant i forhold til vores undersøgelsesdesign, og vi vælger derfor følgende definition:

Ved *sammenbrud af en anbringelse* forstås, at placeringen i døgnanbringelse af et barn eller en ung afsluttes uplanlagt på enten barnets/den unges, forældrenes, anbringelsesstedets eller forvaltningens foranledning.

Det ’uplanlagte’ refererer også her til, at placeringen afbrydes i strid med de forvaltningsmæssige forventninger, som typisk vil være nedfældet i en handleplan. Vi udelader imidlertid det ’pludselige’ i afbrydelsen, som fremgår hos Vinnerljung, Sallnäs & Kyhle Westermark (2001). Det skyldes, at sammenbruddet måske nok manifesterer sig pludseligt, men i mange tilfælde er slutresultatet af en række komplekse processer over tid (se fx Berridge & Cleaver, 1987; Proch & Taber, 1985). I den kvalitative del af denne undersøgelse vil vi netop vise, hvordan sammenbrud ikke blot udgør endepunktet for et måske langstrakt forløb, men at afbrydelsen af anbringelsesforløbet indimellem udgør en for alle parter temmelig forudsigelig og ikke særlig ’pludseligt’ opstået begivenhed.

I den svenske definition (ibid.) indgår forældre ikke som mulige initiativtagere til sammenbrud; der medtages kun de unge, anbringelsesstederne og forvaltningerne. Vi vælger imidlertid at medtænke forældre som en mulig aktør, da de ved deres handlinger eller holdninger kan gøre situationen så problematisk, at enten barnet/den unge eller anbringelsesstedet opgiver at gennemføre plejen. De fleste eksisterende undersøgelser, som behandler forældrenes rolle ved sammenbrud, konkluderer ganske vist, at det sjældent er forældrene, der tager *initiativ* til sammenbrud (Backe-Hansen, 1982; Berridge & Cleaver, 1987; Cliffe & Berridge,

1991; Jackson & Thomas, 2000; James, 2004; Lowe, 1992; Stone & Stone, 1983). Som vi senere vil vise, er det dog ikke ensbetydende med, at forældrene er uden betydning for, om en anbringelse forløber kontinuerligt eller ender med sammenbrud.

SAMMENBRUD OG KONTINUITET SOM INDIKATORER PÅ KVALITET I ANBRINGELSER

Uanset hvordan sammenbrud defineres, repræsenterer begrebet et 'udvendigt' og i en vis forstand overfladisk mål for kvaliteten af en anbringelse. Man kan sagtens forestille sig et stabilt anbringelsesforløb, der ikke har en højere kvalitet end et, hvor der sker sammenbrud. I undersøgelsens kvalitative del finder vi da også eksempler på anbringelsesforløb, der på papiret har været præget af kontinuitet, men som i praksis vil være vanskelige at beskrive som vellykkede ud fra de fleste relevante kriterier. Tilsvarende kan man argumentere for, at et sammenbrud kan blive en positiv hændelse, fx fordi anbringelsen viser sig at gå på tværs af den unges behov. Også denne type afbrudte anbringelsesforløb vil vi senere give eksempler på. Sammenbrud er blevet betegnet som et 'service outcome' (Vinnerljung, Sallnäs & Kyhle Westermark, 2001) eller et administrativt udfaldsmål, fordi definitionen af sammenbrud ofte knytter sig tæt til den udøvende myndigheds forventninger og planlægning og således udgør en administrativ kvalitetskategori. Man kan derfor diskutere, om sammenbrud først og fremmest er et problem for det anbringelsessystem, som forvalter rammevilkårene for anbragte unges tilværelse.

Vi finder imidlertid, at det stadig giver mening at benytte både sammenbrud og kontinuitet som indikatorer for kvalitet i anbringelsen. Det skyldes ikke mindst den omfattende forekomst af sammenbrud, som tidligere studier har dokumenteret. Når sammenbrud bliver et kendetegn ved så stor en del af unge-anbringelserne, som tilfældet har vist sig at være, bliver det svært at se fænomenet som andet end overvejende negativt.

Betydningen af stabilitet i anbringelser har længe været et fokuspunkt, navnlig inden for amerikansk og engelsk forskning. Maas & Engler (1959) var de første, der gjorde opmærksom på det problematiske i 'foster-care-drift', dvs. at en stor del af de anbragte (amerikanske) børn

tilsyneladende kastes frem og tilbage mellem institutioner, plejefamilier og hjemmet uden nogensinde at opnå en stabil base (ibid.). Siden har 'permanency planning', dvs. en planlægning, der tager sigte på at finde et permanent opvækststed til barnet, været et kodeord i navnlig amerikansk anbringelsespolitik, og det er blandt andet manifesteret i 'Adoption Assistance and Child Welfare Act' fra 1980.

Trods en udbredt overbevisning om, at stabilitet er særdeles vigtig for barnets udvikling, er der forbavsende få videnskabelige undersøgelser, der har sat sig for at efterprøve, hvorvidt man kan spore en sammenhæng mellem anbringelsesstabilitet og barnets udvikling (Barber & Delfabbro, 2003). En af de få forskere, der har gjort forsøget, er Lahti (1982), og hun finder ikke nogen umiddelbar sammenhæng mellem antallet af anbringelser og barnets udvikling og velbefindende. I stedet peger Lahti på, at det er omsorgspersonernes holdninger og opførsel, der viser sig at have større betydning for barnet eller den unge (ibid.). På denne baggrund kan man betvivle, om et snævert fokus på sammenbrud og stabilitet bidrager til en tilstrækkelig nuanceret forståelse af, hvad der skal til for at give børn og unge gode betingelser i et anbringelsesforløb.

Interessen for stabilitet og kontinuitet synes samtidig at have ført til, at man fra forskningsmæssig side har analyseret sammenbrud i anbringelser som *en begivenhed med selvstændig betydning*. Sammenbrud behandles i litteraturen fortrinsvis som et afgrænset punkt i anbringelsesforløbet, eller som isolerede begivenheder, der kan tælles op og lægges sammen. Den fremherskende kvantitative tilgang giver naturligvis et særdeles vigtigt overblik over hyppigheden af sammenbrud i en bestemt population – men den tilbyder grundlæggende ikke indblik i kvaliteten af anbringelsen og som regel heller ikke i årsagen til sammenbruddet eller dets betydning for de implicerede.

Formuleret med et begrebssæt fra Unrau (2007) giver den kvantitative tradition på feltet indblik i sammenbrud som en *begivenhed ('event')*, der kan tælles, frem for en *erfaring ('experience')*, der kan have varierende kvalitet. Unrau (ibid.) gør ligeledes opmærksom på en forskningsmæssig tendens til, at mængden af sammenbrud i sig selv betragtes som en indikation på kvalitet i anbringelsen, uden at man finder det nødvendigt at inddrage barnets eller den unges erfaringer med sammenbrudsforløbet og dets konsekvenser (ibid.: 130).

I denne undersøgelse har vi valgt at betragte sammenbrud i anbringelser *både* som hændelse *og* erfaring med sigte på at skabe et mere

helhedsorienteret billede af fænomenet. På den ene side foretager vi kvantitative opgørelser af sammenbrud, og vi mener (modsat Unrau, 2007), at høje sammenbrudsfrekvenser faktisk siger noget væsentligt om anbringelsers kvalitet, også selvom sammenbrud udgør et relativt udvendigt 'service outcome'. Samtidig søger vi via interview med de unge at forstå deres erfaringer fra anbringelsesforløbet, ligesom vi sætter disse erfaringer i perspektiv ved at inddrage forklaringer på sammenbruddet fra andre relevante aktører (sagsbehandlere, forældre, ansatte på anbringelsessteder m.fl.). Vi ønsker således at fremhæve værdien af at lade forskellige metodiske indfaldsvinkler supplere hinanden med henblik på at opnå en mere nuanceret forståelse af sammenbrud i anbringelser. Nedenfor præsenteres og diskuteres de to delundersøgelser nærmere.

SAMMENBRUD I TAL: DEN KVANTITATIVE UNDERSØGELSE

Den kvantitative delundersøgelse er longitudinel – dvs. at der flere gange følges op på de unge i løbet af deres anbringelsesforløb – og vedrører teenagere, 13-17 år gamle, der i 2004 ved en ny anbringelsesbeslutning blev placeret uden for hjemmet. Undersøgelsen bygger på tre dataindsamlinger, som er foretaget i henholdsvis 2005, 2006 og 2008.

Undersøgelsen er gennemført i 17 kommuner, som er forskellige med hensyn til indbyggertal, geografisk placering i landet og i landlige henholdsvis bymæssige områder (for en mere detaljeret beskrivelse, se Egelund & Vitus, 2007). Undersøgelsens data blev indsamlet gennem spørgeskemaer til de unges sagsbehandlere.

UDVALG

I 2004 var der i alt 278 teenagere, der blev anbragt uden for hjemmet i de 17 deltagende kommuner. Der var i alle tilfælde tale om en ny anbringelsesbeslutning, men der deltog i undersøgelsen både unge, der ikke tidligere havde været anbragt, og unge, der blev genanbragt efter en hjemgivelse.

18 pct. af de 278 unge repræsenterer undersøgelsens bortfald, enten fordi deres sagsbehandlere slet ikke besvarede spørgeskemaerne eller besvarede dem utilstrækkeligt eller ukorrekt. Det vil sige, at der var

227 teenagere, svarende til en svarfrekvens på 82 pct., med i undersøgelsen.

Vi har valgt, at anbringelsen uden for hjemmet skal have været 30 dage eller derover for at blive inkluderet i vores analyse af sammenbrud. Det har vi valgt for at ekskludere meget korte anbringelser som følge af akutte kriser (en slags 'tag over hovedet'-anbringelser) og anbringelser, der alene har bedømmelse af den unge som hensigt (fx observation med henblik på at vurdere den rette anbringelse for den unge). Efter disse kriterier står 227 unge tilbage, og de har i alt afsluttet 367 anbringelser, dvs. ca. 1,6 placering pr. person. Det er dette antal unge og anbringelser, der indgår i den efterfølgende analyse (jf. kapitel 2).

Blandt de 227 unge havde de 164 afsluttet deres anbringelse på et eller andet tidspunkt mellem 2004 og 2008, hvor dataindsamlingen sluttede. Alle afslutninger har imidlertid ikke karakter af sammenbrud; i de afsluttede anbringelser indgår både planlagte og uplanlagte afslutninger. 63 af de unge (28 pct.) var i 2008 fortsat anbragt det sted, hvor de blev placeret i 2004, dvs. at der ikke var sket ændringer i deres anbringelsesstatus.

DATAINDSAMLING

De 227 teenagers anbringelsesforløb er belyst via spørgeskemaer til deres sagsbehandlere på de tre opfølgningstidspunkter. Spørgeskemaerne omfatter spørgsmål om den unges families socioøkonomiske og demografiske baggrund på anbringelsestidspunktet i 2004. Desuden tegnes i spørgeskemaet en problemprofil for henholdsvis den unge og hendes/hans forældre, idet sagsbehandlerne også er blevet bedt om at angive, hvilke problemer der har været afgørende for anbringelsen af den unge. Endelig er ændringer i anbringelsesstatus det gennemgående tema i spørgeskemaerne, herunder om ændringer skyldes uplanlagte ophør, dvs. sammenbrud, eller er en del af et planlagt forløb.

De fleste af de informationer, vi har efterspurgt i spørgeskemaerne til sagsbehandlerne, er relativt faktuelle (fx forsørgelsesgrundlag, familiesammensætning og skift af anbringelsessted). Enkelte data beror dog på sagsbehandlerens vurderinger, fx de væsentligste grunde til, at den unge er blevet anbragt. Her er der alene tale om en klinisk vurdering. Hvis en sagsbehandler fx registrerer, at den unge er anbragt på grund af adfærdsvanskeligheder, beror dette ikke på nogen standardiseret test, men alene på sagsbehandlerens vurdering af, hvad 'adfærdsvanske-

ligheder' vil sige. Spørgeskemaerne blev udfyldt ved de tre opfølgninger på baggrund af den unges journal. I nogle tilfælde er spørgsmål udfyldt utilstrækkeligt eller ukorrekt af sagsbehandleren, hvilket er grunden til, at antallet af observationer i forskellige analyser ikke er identisk.

STATISTISK METODE

Undersøgelsen bygger på bivariate og multivariate analyser gennemført ved brug af frekvenstabeller og kontingenstabeller⁴. Desuden gennemføres multivariat logistisk regressionsanalyse og varighedsanalyse⁵. Data behandles således både som tværsnitsdata og paneldata.

DISKUSSION: DE KVANTITATIVE METODER

Som ved anvendelsen af enhver forskningstilgang byder også de kvantitative metoder på 'vigtige usynligheder' (Stanley, 1990). Kvantitativ metode søger svar på spørgsmål om forekomst, størrelsesordener og eventuel samvariation mellem veldefinerede og entydige uafhængige enkeltvariable og en afhængig variabel – i dette tilfælde variabelen: sammenbrud.

Inden for sammenbrudsforskningen er der tradition for, at man måler sammenhængen mellem sammenbrud og diverse variable knyttet til sammenbrudsdramaets aktører, dvs. forhold knyttet til den unge, de biologiske forældre, plejeforældrene eller pædagogerne på institutioner og opholdssteder samt socialrådgiverne i den kommunale forvaltnings behandling af sagen. Man kan sige, at enkeltfaktorer i en vis forstand gøres til 'egenskaber' hos diverse aktører. For eksempel er 'egenskaben' 'antisocialitet' hos den unge en hyppigt undersøgt faktor i eftersøgningen af variable, der har sammenhæng med sammenbrud i anbringelser. Men er 'antisocialitet' en egenskab ved individer? Meget taler for, at dette ikke er tilfældet, eller måske – mere præcist – at antisocialitet er en funktion af en række 'omsorgsfaktorer' (eller mangel på samme) i samfundet som helhed, i nærmiljøet, i andre menneskers relationer til den unge og – naturligvis – i graden af den unges ressourcer bredt set. Hvis denne antagelse er korrekt, er en måling af antisocialitet som en egenskab hos den unge forsimplet og individualiserende og rejser principielt lige så

4. Testet ved anvendelse af chi2-test og Fisher's exact test.

5. Testet ved Wald-test.

mange spørgsmål, som den besvarer. Der er ikke tvivl om, at den viden, man kan opnå med kvantitative metoder om sammenbrudsfænomenet, er mindre kompleks end den viden, der kan opnås med andre metoder (jf. nedenstående afsnit om den kvalitative undersøgelse). Den kvantitative viden tenderer endvidere til at fremkomme med en individualiseret forståelse af fænomenet.

Trods de 'vigtige usynligheder' – der som nævnt kendetegner samtlige forskningsmetoder – er der tale om, at der opnås en yderst værdifuld viden gennem den kvantitative del af denne undersøgelse.

For det første kan viden om forekomsten af sammenbrud ikke opnås på anden måde. Viden om forekomst er en uomgængelig forudsætning for at vurdere, om der er tale om et relevant og vigtigt samfundsproblem. Hvis fx sammenbrud kun forekom i 2 pct. af de unges anbringelser, ville det i mindre grad være værd at beskæftige sig med til trods for, at det kunne have negative konsekvenser for den enkelte unge. Hvis sammenbruddet omvendt forekommer i eksempelvis 40 pct. af anbringelserne, er der tale om et massefænomen, som kalder på nogle generelle overvejelser og eventuelt løsninger.

For det andet kan enkeltfaktorer (fx den unges skoleproblemer) – uanset at deres kompleksitet ikke kan opfanges af de kvantitative data – være en væsentlig forudsætning for, at programmer, der har sandsynlighed for at kunne reducere sammenbrudsraten, kan udtænkes og afprøves. Hvis man fx ved – dette er et tænkt eksempel – at forældres psykiske lidelser eller børnenes kriminalitet viser signifikant sammenhæng med sammenbrud i anbringelserne, er der grund til at rette særlig opmærksomhed på anbringelser af de unge, der har psykisk skrøbelige forældre eller selv er kriminelle. Dette er der grund til, selvom både psykisk skrøbelighed og ungdomskriminalitet er komplekse fænomener, der ikke alene kan forstås som egenskaber ved individer.

Mere konkret kan det i forhold til vores kvantitative undersøgelse diskuteres kritisk, at vi i et vist omfang spørger om forhold, som vi kun kan få svar på, ved at sagsbehandleren foretager en klinisk vurdering eller et fagligt skøn. Det gælder fx spørgsmål, der søger at indkredse både den unges og forældrenes problemprofil. Det er klart, at der er en vis mangel på præcision – som i øvrigt er gennemgående i de fleste sammenbrudsundersøgelser – i at bruge vurderende udsagn fra sagsbehandlere eller andre. Fortolkningsmulighederne udvides ved dette. Kategorier som fx den unges eller en forælders misbrug er langt fra

objektive og entydige. Det vil blive bedømt forskelligt fra sagsbehandler til sagsbehandler om en given adfærd udgør et tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at der er tale om misbrug. Også forskellige faglige dogmer eller forståelsesmåder kan få indflydelse på, hvordan klientproblemer opfattes.

Yderligere må man forvente, at der vil være en vis tendens til at overvurdere sammenbrud i anbringelserne, når udvalget er karakteriseret af 'venstrecensurering', dvs. at et udvælgelseskriterium var en ny anbringelsesbeslutning i 2004 ved undersøgelsens begyndelse. Dette favoriserer i noget omfang de korterevarende anbringelser. Derved udelukkes nemlig lange, stabile anbringelser for denne aldersgruppe, der er påbegyndt tidligere end i 2004.

Omvendt betyder 'højretrunkeringen' – dvs. at dataindsamlingen afsluttes på et tidspunkt, hvor ikke alle anbringelser er afsluttet, og vi derfor ikke ved, hvordan de ender – at man må forvente en undervurdering af sammenbrud i anbringelserne, fordi nogle af de uafsluttede anbringelser med stor sandsynlighed vil ende med et sammenbrud.

I hvilket omfang disse to modsatrettede tendenser i den valgte metodologi opvejer hinanden, har vi intet grundlag for at afgøre.

SAMMENBRUDDETS SOCIALE KONTEKST: DEN KVALITATIVE UNDERSØGELSE

Den kvalitative delundersøgelse bygger på interview med 10 af de unge, som indgår i det longitudinelle studie. Ud over de unge selv er der foretaget interview med andre personer med relation til den unge og anbringelsesforløbet, herunder forældre, sagsbehandlere, personale på anbringelsessteder, kontaktpersoner m.fl. Samlet er der gennemført 45 semistrukturerede interview.

REKRUTTERING AF INFORMANTER

Det er den unges sagsbehandler, som har formidlet kontakten mellem den unge og os. I de tilfælde, hvor den unge har samtykket i at deltage i undersøgelsen, har vi besøgt den unge til et interview enten hjemme hos den unge selv eller et sted i nærheden. I løbet af interviewet er det blevet aftalt med den unge, hvilke personer det ellers ville være relevant at inddrage i forhold til at afdække anbringelsesforløbet, og den unge har desuden haft en 'vetoret' i forhold til at beslutte, at bestemte personer

ikke skulle kontaktes med henblik på at deltage i undersøgelsen. Sammensætningen af interviewpersoner varierer således fra sag til sag alt efter, hvem den unge har ønsket, vi skulle tale med, og hvem det har været muligt at få samtykke fra. Nogle gange har den unge ikke ønsket, at vi talte med fx forældre eller andre personer. Andre gange har vi fået tilladelse fra den unge, men personen har ikke selv ønsket at medvirke, eller det har ikke været muligt at finde vedkommende. For eksempel har det ofte været et detektivarbejde at finde frem til tidligere sagsbehandlere, og nogle gange har vi måttet give op. Andre gange har vi oplevet, at institutioner og plejefamilier ikke har ønsket at medvirke. Dette er især forekommet i de tilfælde, hvor den unge har haft et problematisk forløb, der er endt med sammenbrud. Generelt har de adspurgte dog været meget imødekommende og villige til at deltage.

Rekrutteringsprocessen er skånsom, da det kun er de unge, der selv har taget en aktiv beslutning om at deltage, som rent faktisk deltager. Desuden har den enkelte unge haft mulighed for at kontrollere, hvem vi har taget kontakt med. Fremgangsmåden har den ulempe, at de unge, der vælger at deltage, oftest er de unge, der har mest overskud. De unge, vi har fået fat i, har i mange tilfælde en følelse af, at de er kommet videre i deres liv, og de vil gerne benytte chancen for at videregive deres erfaringer til andre unge. Det er også unge, der kan formulere sig, og som på undersøgelsestidspunktet fører en relativt stabil tilværelse.

Fremgangsmåden kan også tænkes at være påvirket af sagsbehandlerens vurdering af, hvilke unge der var egnede til at deltage. Det kan tænkes, at sagsbehandlere bevidst eller ubevidst har sorteret unge fra, som er skrøbelige og i et svært forløb, ud fra et ønske om ikke at belaste dem yderligere. Tilsvarende har der i enkelte tilfælde været tale om, at anbringelsessteder med aktuelt ansvar for meget skrøbelige unge har bremset for den unges deltagelse ud fra en lignende begrundelse. Der er også unge, som vi har ønsket at komme i kontakt med, men som sagsbehandleren ikke kunne nå, fordi de enten var i fængsel, anbragt på en psykiatrisk institution eller slet og ret forsvundet fra forvaltningens registre.

Det har været vanskeligt at opnå en nogenlunde lige kønsfordeling mellem drenge og piger. Statistisk ved vi, at omtrent lige mange drenge og piger blev anbragt i 2004, men der har været langt færre drenge, der har meldt sig, eller som er blevet udvalgt af sagsbehandlere, til at deltage i undersøgelsen. Begrundelsen herfor kan vi kun gisne om,

men måske skyldes det, at drengene ikke interesserer sig så meget som pigerne for at fortælle deres historie, eller at man i forvaltningen ofte oplever dem som svagere. Det er også muligt, at de oftere er uden for rækkevidde på grund af ophold i fængsler eller på psykiatriske institutioner. Faktum er, at kun 3 ud af de 10 interview er med drenge.

Samtlige af de interviewede unge har en etnisk dansk baggrund. Statistisk set bliver børn og unge med anden etnisk oprindelse end dansk anbragt en smule hyppigere end etnisk danske børn. Pr. 1. januar 2008 var der således blandt 1.000 børn og unge i aldersgruppen 0-17 år anbragt 11,3 børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk, men det tilsvarende tal for de etnisk danske børn og unge var 10,1 (Ankestyrelsen 2009: 21). Anbringelsestallene viser desuden, at børn og unge med anden etnisk oprindelse samlet set udgjorde 10,8 pct. af alle anbragte børn og unge pr. 1. januar 2008 (ibid.: 22). Statistisk kunne man derfor forvente, at der ville optræde mindst en ung med anden etnisk baggrund end dansk i vores interviewmateriale. Vi har ikke mulighed for at afgøre, hvorfor det ikke er tilfældet, men fraværet kan også her både hænge sammen med sagsbehandlerens relevanskriterier i udvælgelsen af de unge og med manglende interesse hos adspurgte minoritetsunge – eller der kan være tale om en ren tilfældighed.

DISKUSSION: KVALITATIVE METODER

Forskningslitteraturen har som anført i særlig grad haft fokus på unges adfærdsvanskeligheder som en afgørende risikofaktor for sammenbrud. Karakteristika ved barnet eller den unge har tiltrukket sig betydelig opmærksomhed i de fleste hidtidige undersøgelser på området, og det er disse faktorer, som er bedst forskningsmæssigt belyst⁶. Selvom anbringelser må betragtes som et felt, der formes og præges af mange aktører og sektorer, har man således ofte haft det udgangspunkt, at det primært er faktorer, knyttet til barnet eller den unge, som er de væsentlige drivkræfter i en sammenbrudsproces.

Vi finder af flere grunde, at dette er et uheldigt analytisk udgangspunkt. For det første rummer et forskningsmæssigt blik på enkeltaktører – uanset om det er barnet/den unge eller anbringelsens

6. Ud over faktorer knyttet til barnet og dets adfærd har man i sammenbrudsforskningen navnlig interesseret sig for faktorer knyttet til de biologiske forældre, til anbringelsesstedet (typisk familiepleje/plejeforældre) og til sagsbehandlingen (Egelund, 2006).

øvrige parter, der er i fokus – en fare for at forsimple forståelsen af anbringelsesprocessen. Det er ikke givet, at der *kan* etableres klare sammenhænge mellem sammenbrud og bestemte aktører eller faktorer, når man forsøger at begribe de processer, der får en anbringelse til at bryde sammen.

For det andet kan fremhævelsen af, at risikoen for sammenbrud knytter sig til bestemte aktører, tænkes at have mere at gøre med, *hvem* der udtaler sig om anbringelsesforløbet, end *hvad* der udløser sammenbruddet. En sådan formodning understøttes af Unrau (2007), som har gennemgået den internationale forskning om sammenbrud i familieplejeanbringelser i perioden 1959-2005. Litteraturgennemgangen viser en klar tendens til, at det er myndighedernes udlægning af anbringelsesprocessen, som dominerer forskningen. Cirka halvdelen af undersøgelserne baserer således deres konklusioner på skriftlige sagsakter eller udtalelser fra sagsbehandlere (ibid.: 127). Til gengæld inddrager kun omkring en femtedel af studierne de anbragte børn og unge som kilde, mens kun en enkelt af de 43 undersøgte studier (Fanshel & Shinn, 1978) inddrager de biologiske forældres perspektiv. Pointen er, at det ikke er ligegyldigt, hvem der udtaler sig om et anbringelsesforløb, og at de adspurgte aktører tilbyder forskellige perspektiver på anbringelsesprocessen – herunder også på sammenbruddets årsager.

Fælles for hovedparten af de eksisterende studier er, at de knytter sammenbrud til bestemte, men grundlæggende adskilte aktører: den unge, de biologiske forældre, anbringelsesstedet/plejeforældrene og forvaltningen. Denne analytiske tilgang etablerer implicit en *individualistisk* orientering, som har betydning for karakteren af de resultater, som findes, og de konklusioner, der kan drages. Det bliver kort sagt et spørgsmål om at udpege og isolere faktorer eller karakteristika hos de enkelte aktører, der kan kædes logisk sammen med sammenbrud – der i sig selv ses som en enkeltstående og isoleret hændelse.

En sådan viden er vigtig, men vi vil hævde, at man med rette kan inddrage et andet undersøgelsesperspektiv. Vi vælger således i de kvalitative analyser at betragte sammenbrud som ét (ganske vist betydningsfuldt) punkt i en kæde af handlinger og interaktioner, der samlet set skaber den unges anbringelsesforløb. Det er disse 'kæder', som udgør den kvalitative undersøgelses primære interessefelt, og det medfører, at vi betragter sammenbrud, ikke som udelukkende et individuelt anliggende, men først og fremmest som en *social proces*.

Hvis sammenbrud skal undersøges som resultatet af sociale processer, må flere elementer og aktører i de unges anbringelsesforløb nødvendigvis inddrages. Vi foreslår, at et fokus på henholdsvis system-, institutions- og relationsprocesser udgør et godt analytisk udgangspunkt.

SYSTEM-, INSTITUTIONS- OG RELATIONSPROCESSER: EN ANALYSERAMME

Formålet med rapportens kvalitative analyse er at placere sammenbrud inden for den bredere handlingsramme, som fænomenet opstår i. Det gør vi ved at efterspore sociale processer på de tre nævnte analytiske niveauer. Konkret skal analysen bidrage til at svare på følgende spørgsmål:

- Hvilke systemprocesser (politiske og administrative forhold og forandringer) får betydning for anbringelsesforløbet?
- Hvilke institutionsprocesser (organisatoriske og professionelle forhold og forandringer) får betydning for anbringelsesforløbet?
- Hvilke relationsprocesser (personer og interaktioner) får betydning for anbringelsesforløbet?

Børn og unges anbringelsesforløb påvirkes for det første af vilkår og handlinger, som de sjældent selv har nogen direkte indvirkning på, men som ikke desto mindre kan influere på både anbringelsens kvalitet og risikoen for sammenbrud. Samlet kan disse vilkår og handlinger beskrives som *systemprocesser*. Vi tænker her først og fremmest på de kommunale foranstaltninger over for den unge, som sagsbehandleren koordinerer, men som i sig selv påvirkes fra mange sider, og som indbefatter fx formulering af handleplaner, behandlingsmæssige overvejelser, hensyntagen til budgetmæssige forhold osv. Under systemprocesser henregner vi dog også bredere samfundsmæssige forhold, der både påvirker opfattelsen af unge, der er socialt udsatte eller 'vanskelige', og er med til at etablere forestillinger om, hvad der udgør legitime løsninger på de unges konflikter.

For det andet påvirkes unges anbringelsesforløb også af andre typer sociale processer. Sammenbruddets primære aktører – den unge og anbringelsesstedets voksne – deltager begge på anbringelsesstedets

sociale arena, men indtager her grundlæggende forskellige positioner. De voksne er til stede som professionelle aktører med ansvar for en konkret omsorgsopgave. De unge skal bo og leve deres hverdagsliv på anbringelsesstedet; for dem er det et spørgsmål om at få tilværelsen som sådan til at hænge sammen. Både den unge og stedets voksne indgår imidlertid i sociale processer, der knytter sig til anbringelsesstedets historie, organisering, professionalisering osv. Vi betegner dette felt som *institutionsprocesser*, ikke fordi alle unge anbringes på døgninstitution, men fordi langt hovedparten placeres på anbringelsessteder med visse institutionelle kendetegn. Eksempelvis betragter vi professionaliseringen, dvs. at voksne omsorgspersoner aflønnes og (som oftest) er uddannede til at løfte opgaven, som en central institutionsmarkør.

For det tredje vedrører anbringelsessammenbrud en række relationelle forhold, som er væsentlige at afdække og forstå betydningen af. Relationen mellem den unge og anbringelsesstedets voksne udgør naturligvis en vigtig social proces i sig selv, men andre relationer, som den unge indgår i, kan være nok så vigtige at medtænke. Det gælder relationen til kammerater (herunder bofæller på anbringelsesstedet), til forældre og til anden nær familie. Men også relationen til andre personer, som er betydningsfulde for den unge, kan være afgørende for udviklingen af anbringelsesforløbet, herunder sagsbehandlere, lærere, arbejdsgivere og professionelle støttepersoner. Samlet betegner vi dette interaktionsfelt som *relationsprocesser*.

Som anført er der tale om analytiske distinktioner; i praksis bidrager de beskrevne sociale processer i et kompliceret samspil til anbringelsens samlede forløb og mulige sammenbrud. Når det alligevel er en nyttig strategi at behandle de tre typer af processer særskilt, skyldes det for det første, at vi med denne analytiske struktur får fremhævet, at det ikke blot er bestemte aktører og deres individuelle handlinger, der er afgørende for, hvordan anbringelsesprocessen forløber. Modellen åbner op for, at årsager for sammenbrud ikke placeres entydigt hos enkeltaktører med bestemte karakteristika – eksempelvis unge med 'adfærdsvanskeligheder'. I stedet lægger blikket på flere og samvirkende processuelle niveauer op til en afsøgning af mere komplekse årsags-sammenhænge, når sammenbrud skal forklares.

For det andet understøttes den analytiske model af empirien i den forstand, at de tre niveauer hver især rummer en grad af autonomi, som gør det relevant at beskæftige sig med dem efter tur. Under

indsamlingen og bearbejdningen af de kvalitative data har det således været forbløffende at opdage, hvordan processer på de enkelte niveauer ofte rummer deres egne logikker, som ikke synes at 'tale' med de øvrige niveauer.

Et godt eksempel er mødet mellem den unge og anbringelsesstedets voksne og de tolkninger af mødet, som aktørerne selv foretager. I stort set samtlige de interview, vi har foretaget med pædagogisk personale, understreges vigtigheden af, at der etableres gode relationer til de anbragte unge. Relationerne betragtes gerne som selve grundlaget for, at et egentligt udviklingsarbejde kan påbegyndes. Men i hovedparten af de interview, vi har foretaget med de anbragte unge, fremhæves omtrent det modsatte forhold, nemlig at etableringen af relationer til anbringelsesstedets voksne er undtagelsen snarere end reglen. Misforholdet mellem forståelseshorisonterne er påfaldende, men med den valgte analysemodel bliver det klart, hvorfor de respektive opfattelser sagtens kan fungere side om side. For anbringelsessystemets omsorgspersoner er 'relationer' en væsentlig del af arbejdet og dermed et integreret element i den institutionelle selvforståelse. For de unge har 'relationer' at gøre med venskaber og tilknytning til vigtige andre, og her spiller de professionelle voksne (med visse markante undtagelser) kun en mindre rolle. Selvom begge parter fremhæver vigtigheden af relationer, henviser begrebet således til helt forskellige typer af sociale processer. Det er blandt andet disse forståelsesmæssige niveauforskelle, som vi kan indfange med den anvendte analysemodel.

ANONYMITET

Det har været en forudsætning for undersøgelsen at sikre alle deltagere fuld anonymitet. Dette er klart nemmest i den kvantitative del af undersøgelsen, hvor resultater præsenteres via tal, der vedrører grupper af unge og ikke enkeltpersoner. Anonymiteten er lige så central, men vanskeligere at opnå, i den kvalitative del af undersøgelsen. Alle navne på personer, institutioner og geografiske lokaliteter er derfor opdigtede, og afslørende hændelser er skåret ud af materialet, så beskrivelserne ikke kan genkendes af andre end den unge selv og måske den unges forældre.

Anonymiseringsprocessen er væsentlig, ikke kun for at beskytte de implicerede i almindelighed og de unge i særdeleshed mod at blive

genkendt af andre. Anonymiteten er også vigtig for at beskytte de ofte skrøbelige forbindelser, som aktørerne har med hinanden. Vi har derfor gjort os store anstrengelser for ikke at gengive udtalelser, der kan tænkes at undergrave sådanne relationer. 'Prisen' for disse anonymiseringsbestræbelser er blandt andet, at beskrivelser af relationer og hændelsesforløb, som på væsentlig vis fortæller om de unges ofte vanskelige og komplekse livssituation – både før og under anbringelsen – har måttet udgå. Det betyder også, at de unges historier i flere tilfælde fremstår mindre barske, end tilfældet reelt er, da det har været nødvendigt at vægte hensynet til en ikke-kompromitterende fremstilling.

Endelig kan det erfaringsmæssigt virke stødende i sig selv at blive 'håndteret' som en sag (Hummel, 1994). Dette perspektiv på de unge har det ikke været muligt helt at undgå, blandt andet fordi anbringelsessystemets professionelle aktører – sagsbehandlere, pædagoger og andre – naturligt nok benytter sig af et fagsprog i deres beskrivelser af de enkelte unges forløb. Et sådant sprogbrug kan have en tendens til at virke distancerende og til tider stærkt kategoriserende (fx "Jespers mor er psykisk syg og i øvrigt selvmordstruet"), og udsagn af denne type kan indlysende virke stærkt sårende for de direkte involverede parter. Også på dette niveau har vi bestræbt os på at skære unødigt 'rammende' formuleringer ud af interviewmaterialet.

RAPPORTENS OPBYGNING – EN LÆSEVEJLEDNING

Den kvalitative interviewundersøgelse udgør tyngden i denne rapport, da det som anført er første gang, at der publiceres resultater fra denne del af sammenbrudsstudiet. Alligevel er der et tæt samspil mellem de to delundersøgelser, da konklusioner fra den kvantitative del – spørgeskemaundersøgelsen – fungerer som et afsæt for analyserne af det kvalitative interviewmateriale. Kapitel 2 præsenterer således de vigtigste, samlede resultater fra spørgeskemaundersøgelsen. Resten af rapporten har interviewundersøgelsen som omdrejningspunkt, men knytter an til de kvantitative analyseresultater i det omfang, dette er muligt og relevant.

Rapporten består overordnet af to dele. I den første (kapitel 2-6) findes analyserne af såvel de kvantitative som kvalitative data. Kapitel 2 præsenterer de væsentligste resultater fra spørgeskemaundersøgelsen. Vi analyserer data fra interviewundersøgelsen i kapitel 3-5, dvs. med fokus

på henholdsvis *systemprocesser*, *institutionsprocesser* og *relationsprocesser*. I kapitel 6 samler vi op på rapportens resultater med nogle generelle refleksioner om de udfordringer, som anbringelser af unge involverer. Desuden diskuteres i kapitel 6 nogle opmærksomhedspunkter, som sammenbrudsstudiet udpeger, for arbejdet med at øge kvaliteten i anbringelser uden for hjemmet.

Rapportens anden del (kapitel 7-16) består af ganske detaljerede fremstillinger af de anbringelsesforløb, som de 10 interviewede unge har gennemgået. De unges historier gengives således i fortættet narrativ form, hvor de unge selv, men også øvrige relevante aktører, videregiver deres erfaringer og forklaringer på det enkelte forløb.

Det er i særlig grad disse nærportrætter af en række meget forskellige anbringelsesfortællinger, der har gjort rapporten omfangsrig. Vi har valgt at fastholde den detaljemættede præsentationsform, da de 10 historier samlet set udgør et væsentligt vidnesbyrd om de komplicerede processer og dynamikker, som træder i kraft, når børn og unge anbringes uden for hjemmet, og som ofte får afgørende betydning for de unges videre færd. Samtidig åbner beretningerne mulighed for – ud over det indlysende væsentlige i at høre de unges egne erfaringer – at få præsenteret anbringelsesforløbet i en sammenhængende fortælleform. Vores tanke har været, at anbringelseshistorierne i sig selv rummer vigtige indsigter, og at man som læser kan blive lige så 'klog' af disse beretninger som af analyserne i rapportens første del.

Samtidig muliggør denne organisering af rapporten, at forskellige læsere også kan anvende den forskelligt. Man kan naturligvis vælge at læse hele rapporten fra ende til anden. Men det er også muligt at krydslæse mellem rapportens to dele, dvs. springe mellem analyserne i del 1 og de cases i del 2, som er mest relevante at få uddybet i forhold til de tematiske diskussioner i analysekapitlerne. Man vil også kunne nøjes med at læse de analytiske kapitler i del 1. Selvom analyserne er skrevet, så de kan stå for sig selv, uden at læseren indføres direkte i de individuelle fortællinger, er det dog ikke en strategi, vi vil anbefale; næsten uanset formålet vil man som læser snyde sig selv ved at undlade at stifte bekendtskab med de unges egne anbringelseserfaringer. Endelig er det en mulighed udelukkende at beskæftige sig med rapportens del 2. Dette vil formentlig primært være relevant, hvis de unges fortællinger anvendes som grundlag for diskussioner om praksis på anbringelsesområdet, fx i undervisningssammenhæng.

DEL 1: ANALYSER

SAMMENBRUD I TAL

I dette kapitel sammenfattes resultaterne fra den kvantitative del af undersøgelsen. Undersøgelsens metodiske strategi er sammenfattet i kapitel 1.

I kapitlet præsenterer vi:

- Sammenbrudsfrekvenser målt med både den enkelte unge som enhed og med anbringelsen som enhed
- Faktorer, der har statistisk sammenhæng med sammenbrud
- Foranstaltningkæder/case-stories for unge, der har oplevet fem eller flere sammenbrud.

DE UNGES DEMOGRAFISKE OG SOCIOØKONOMISKE BAGGRUND

I tabel 2.1 præsenteres de unges fordeling på en række demografiske, socioøkonomiske mv. faktorer på tidspunktet for anbringelsen i 2004.

TABEL 2.1

De unge, fordelt efter deres demografiske og socioøkonomiske baggrund ved anbringelsen i 2004.

	Alle	Drenge	Piger	
	N (%)	n (%)	n (%)	Chi ² (Df)
Teenager-karakteristika				
Køn	225 (100)	113 (50)	112 (50)	
Dansk etnisk baggrund	181 (80)	85 (75)	96 (86)	3,9* (1)
Etnisk minoritetsbaggrund	44 (20)	28 (25)	16 (14)	
Første anbringelse før barnet er fyldt 13 år	23 (10)	12 (11)	11 (10)	0,0 ^{ns} (1)
Første anbringelse efter barnet er fyldt 13 år	202 (90)	101 (89)	101 (90)	
De tre hyppigste anbringelsesgrunde ved 1. anbringelse				
Den unges adfærdsvanskeligheder	126 (56)	76 (67)	50 (45)	11,7*** (1)
Manglende respekt for hjemmets regler	105 (47)	50 (44)	55 (49)	0,5 ^{ns} (1)
Den unges emotionelle problemer	103 (46)	53 (47)	50 (45)	0,1 ^{ns} (1)
Familiens karakteristika i 2004				
<i>Familiesammensætningen ved 1. anbringelse:</i>				
Biologiske forældre er gift/samlevende	53 (24)	25 (22)	28 (25)	0,6 ^{ns} (3)
Enlig biologisk forælder	117 (52)	61 (54)	56 (50)	
En biologisk og en stedforælder	44 (20)	21 (19)	23 (20)	
Andet (fx afdøde forældre)	11 (5)	6 (5)	5 (4)	
<i>Morens indkomst stammer fra</i>				
Beskæftigelse	80 (36)	49 (43)	31 (28)	10,9* (4)
Overførselsindkomst (fx a-dagpenge eller pension)	95 (42)	42 (37)	53 (47)	
Forældreorlov eller SU	11 (5)	2 (2)	9 (8)	
Andet (fx samlevers indkomst)	9 (4)	6 (5)	3 (3)	
Uoplyst	30 (13)	14 (12)	16 (14)	
<i>Farens indkomst stammer fra</i>				
Beskæftigelse/arbejde	81 (36)	46 (41)	35 (31)	3,0 ^{ns} (4)
Overførselsindkomst (fx a-dagpenge eller pension)	44 (20)	22 (19)	22 (20)	
Forældreorlov eller SU	2 (1)	1 (1)	1 (1)	
Andet (fx samlevers indkomst)	9 (4)	3 (3)	6 (5)	
Uoplyst	89 (40)	41 (36)	48 (43)	

Anm.: På grund af afrunding bliver summen ikke altid 100 pct. ns = ikke-signifikant, * = $p < 0,05$, *** = $p < 0,001$.

Kønsfordelingen blandt de unge er næsten lige.

En stor majoritet (80 pct.) af udvalget er af dansk oprindelse, dvs. at både forældre og den unge er født i Danmark. For alle teenagere er der en overrepræsentation af anbragte unge med etnisk minoritets-

baggrund. Det er dog klart mest etniske minoritetsdrengene, der er overrepræsenterede.

9 ud af 10 af de unge er 'egentlige' teenage-anbringelser i den forstand, at de anbringes første gang, når de er 13 år eller ældre.

De tre angivne hovedproblemer som grundlag for anbringelserne er i nævnte rækkefølge: De unges adfærdsvanskeligheder, alvorlig disrespekt for hjemmets regler og emotionelle problemer. Det skal bemærkes, at sagsbehandlerne har kunnet markere flere anbringelsesgrunde for hver ung, således at en ung kan være anbragt af flere grunde, knyttet til både ham/hende selv og til forældrene.

Over halvdelen af de anbragte unge lever med en enlig forælder. Desuden er forekomsten af unge med to forældre, der begge er afgang ved døden, uforholdsmæssig høj for aldersgruppen.

Lidt mere end en tredjedel af forældrene havde indkomst fra arbejde (om end der var et stort internt bortfald i sagsbehandlerens oplysninger om specielt fædrenes indkomstkilder)⁷. Det er således et mere usikkert resultat, fordi situationen er uoplyst for 40 pct. af de unges fædre, hvilket sandsynligvis skyldes, at kontakten med fædrene er kappet.

I sammenligningen mellem drenge og piger er der kun tre signifikante forskelle: Markant flere af de anbragte drenge end piger har en etnisk minoritetsbaggrund og er anbragt på grund af adfærdsvanskeligheder, mens flere anbragte piger end drenge har mødre uden for arbejdsmarkedet.

SAMMENBRUDSFREKVENSER

Definitionen af sammenbrud har i den hidtidige internationale forskning om sammenbrud i anbringelser varieret fra undersøgelse til undersøgelse. Definitioner i ældre undersøgelser bygger på antagelsen om, at barnet skal forblive anbragt gennem længere tid (fx >5 år eller til de bliver voksne), hvoraf følger, at anbringelser, der afsluttes tidligere end forventet, anses for sammenbrudte (fx Napier, 1972; Parker, 1966). I nogle undersøgelser knyttes definitionen til plejeforældres vurdering – hvis de synes, at anbringelsen er afbrudt præmaturt, betragtes det som

7. Til sammenligning havde 77 pct. af mødre til 11-årige børn i befolkningen som helhed deres indkomst fra erhvervsarbejde (Egelund, Andersen, Hestbæk, Lausten, Knudsen, Olsen & Gerstoft, 2008).

sammenbrud (fx Proch & Taber, 1985; Rowe et al., 1989b). Vi definerer i denne kvantitative del af undersøgelsen (jf. kapitel 1) sammenbrud som et uplanlagt ophør af anbringelsen, hvor uplanlagt refererer til forvaltningernes planlægning, fx i form af handleplaner (Egelund & Vitus, 2007). Denne definition ligner andre nyere undersøgelses definitioner, fx, Backe-Hansen (1982), Berridge & Cleaver (1987) og Sallnäs et al. (2004). Initiativet til den uplanlagte afslutning kan ifølge vores definition komme fra den unge (der fx løber bort eller ikke vender tilbage efter ophold hjemme), fra anbringelsesstedet (der fx ikke magter den unges problembillede), forældrene (der fx sætter barnet i svære loyalitetskonflikter i forhold til anbringelsesstedet⁸) eller forvaltningen (fx på grund af ringere kvalitet i anbringelsen end forventet).

Sammenbrudsfrekvensen for alle aldersgrupper af anbragte børn er rapporteret med stor variation i forskellige undersøgelser. Frekvensen varierer i hidtidig forskning mellem 5 og 60 pct. (Egelund, 2006). Der er et begrænset antal undersøgelser, der alene rapporterer sammenbrudsfrekvenser for unge, anbragt som teenagere. Sammenbrudsfrekvensen blandt dem er opgjort til 30-53 pct. (jf. tabel 2.2).

Uanset børnenes alder påvirkes sammenbrudsfrekvensen af opfølgningsperiodens længde. Det hænger sammen med, at mere end halvdelen af sammenbruddene finder sted inden for det første år efter anbringelsen (Berridge & Cleaver, 1987; Vinnerljung et al., 2001). Også definitionen af sammenbrud kan påvirke frekvensen. For eksempel anvender Vinnerljung et al. (2001) to forskellige definitioner af fænomenet 'sammenbrud', hvor den snævrere definition giver en frekvens på 30 pct., mens den videste giver en sammenbrudsfrekvens på 37 pct. Alt i alt er 'sammenbrud' ikke en fast størrelse, der kan sammenlignes fra undersøgelse til undersøgelse uden at tage definitioner, forskningsdesignet og andre forhold i undersøgelse i betragtning.

Til trods for forskelle mellem studierne er der for alle undersøgelser tale om, at sammenbrudsfrekvensen generelt er bemærkelsesværdig høj set i lyset af, at anbringelsen netop forventes at skabe højere grad af kontinuitet og mindre turbulens for disse unge.

8. Vi betragter det imidlertid ikke som sammenbrud, hvis forældre trækker samtykket tilbage ved frivillige anbringelser, idet det ville være etisk tvivlsomt at karakterisere resultatet af en rettighed, som forældrene udøver, som et sammenbrud (se Egelund & Vitus, 2007).

TABEL 2.2

Oversigt over undersøgelser om sammenbrudsfrekvenser blandt teenagere.

Undersøgelse	Land	N	Sammenbrud (%)	Alder	Opfølgning- (år)	Anbringelsesform	Dataindsamlingsmetode
Vinnerljung et al., 2001	Sverige	776	30-37	13-16	≤ 5	Plejefamilie og døgninstitution	Register og journal
Fenyo et al., 1989	UK	141	38	12-18	1	Plejefamilie	Register
Farmer et al., 2005; Libscombe et al., 2004	UK	68	40	11-17	1	Plejefamilie	Journal og interview
Millham et al., 1986	UK	450	48	12-17	2	Plejefamilie, døgninstitution og egen bolig	Survey-interview med soc.arb.
Jönsson, 1995	Sverige	113	53	11-17	5	Plejefamilie	Journal

VORES RESULTATER OM SAMMENBRUDSFREKVENSER

I opgørelsen af sammenbrudsfrekvenser bruger vi både de individuelle unge ($n = 225$) som enhed og anbringelserne ($n = 367$) som enhed. Først præsenteres resultaterne baseret på individerne som enhed.

SAMMENBRUDSFREKVENSER MED DE UNGE SOM MÅLEENHED

Af tabel 2.3 fremgår sammenbrudsraten for alle unge og kønsopdelt.

Tabel 2.3 viser, at 44 pct. af de 225 teenagere havde oplevet mindst et sammenbrud i deres anbringelsesforløb. Der var ingen signifikant forskel på drenges og pigers erfaringer med sammenbrud⁹. Der er dog en ikke-signifikant tendens til, at drengene i højere grad end pigerne oplever mere end et sammenbrud.

9. ($\chi^2 = .2^{ns}$, DF = 1).

TABEL 2.3

Teenagerne, fordelt efter, om de har oplevet et eller flere sammenbrud, særskilt for køn.

	Alle (n = 225)	Drenge (n = 113)	Piger (n = 112)
	n (%)	n (%)	n (%)
Kun et sammenbrud	80 (36)	36 (32)	44 (39)
Mere end et sammenbrud	17 (8)	11 (10)	6 (5)

SAMMENBRUDSFREKVENS MED ANBRINGELSERNE SOM MÅLEENHED

Hvis de 367 anbringelser ses som analytisk enhed, er der 122 (33 pct.) af dem, der blev afsluttet med sammenbrud. De 42 sammenbrud (34 pct.) vedrørte en af de 17 teenagere, der havde oplevet mere end et sammenbrud, dvs. at 8 pct. af teenagerne 'stod for' 34 pct. af sammenbruddene. Når andelen af sammenbrud er lavere med anbringelserne som måleenhed end med individerne som enhed, skyldes det, at unge, der har oplevet sammenbrud, også har anbringelser, der er afsluttet på planlagt vis.

TIDSPUNKT FOR SAMMENBRUDDENE

Tabel 2.4 viser, på hvilket tidspunkt i anbringelserne sammenbruddene finder sted.

En relativt stor andel (20 pct.) af sammenbruddene finder sted inden for de første 3 måneder af anbringelsen, og næsten to tredjedele af sammenbruddene sker inden for det første år (62 pct.). Der er ikke signifikant forskel på sammenbrudsfrekvensen for drenge og piger¹⁰. Gennemsnitsvarigheden for de anbringelser, der endte planlagt, var 13,8 måneder (SD = 10,1). Og gennemsnitsvarigheden for de anbringelser, der brød sammen, var 12,5 (SD = 10,5) måneder, dvs. at der ikke var signifikant forskel på varigheden af anbringelser, uanset hvordan de blev bragt til ophør¹¹.

10. ($\chi^2 = 1, 7^{ns}$, DF = 3).

11. (t-test, t = 1,01, p = 0,31).

TABEL 2.4

Teenagerne, fordelt efter tidspunktet for sammenbruddene, særskilt for køn.

Måneder	Alle sammenbrud (n = 122)	Drenge sammenbrud (n = 65)	Pigers sammenbrud (n = 57)
	n (%)	n (%)	n (%)
1-3	24 (20)	15 (23)	9 (16)
4-12	51 (42)	28 (43)	23 (40)
13-36	43 (35)	20 (31)	23 (40)
36-48	4 (3)	2 (3)	2 (4)

Der er heller ikke signifikant forskel på varigheden af anbringelser for henholdsvis drenge og piger. Af de anbringelser, der endte planlagt, varede de for drenge i gennemsnit 13,3 (SD = 9,9) måneder og for piger i gennemsnit 14,4 måneder (SD = 10,2)¹². Blandt de sammenbrudte 122 anbringelser var gennemsnitsvarigheden for de 65 anbringelser af drenge 12,1 (SD = 11,1) måneder og for de 57 anbringelser af piger 13,1 (SD = 9,8) måneder, dvs. også uden signifikante forskelle¹³.

Blandt de 122 sammenbrud i anbringelserne blev 74 sammenbrud (61 pct.) efterfulgt af en anden placering inden for opfølgingsperioden. Blandt disse 74 genanbringelser skete 69 pct. (n = 51) den samme dag, som sammenbruddet havde fundet sted.

FAKTORER, DER PÅVIRKER SAMMENBRUD

I sammenbrudsforskning er det almindeligt at undersøge, om en række forskellige faktorer knyttet til forskellige aktører i anbringelsesprocessen øger eller mindsker sandsynligheden for sammenbrud i anbringelserne (jf. kapitel 1). I almindelighed undersøges faktorer knyttet til følgende aktører:

- barnet eller den unge selv
- barnets/den unges forældre
- anbringelsesstedet
- den besluttende myndighed/sagsprocessen.

12. (*t*-test, $t = 0,59$, $p = 0,56$).

13. (*t*-test, $t = 0,53$, $p = 0,59$).

Her vil vi yderst kort gennemgå hidtidig forskning om faktorer knyttet til barnet selv og til anbringelsesstedet, idet det er disse faktorer, vores egne resultater fokuserer på. For en grundigere gennemgang af den hidtidige forskning henvises til Egelund (2006) og Vinnerljung et al. (2001).

FAKTORER KNYTTET TIL DEN UNGE

De faktorer, der oftest er undersøgt, er følgende:

- køn¹⁴
- alder¹⁵
- etnisk minoritetsbaggrund¹⁶
- antisocial adfærd¹⁷
- emotionelle problemer¹⁸
- 'specielle behov'¹⁹
- erfaring for mishandling og vanrøgt²⁰.

Antisocial adfærd er den faktor, der mere end nogen anden i næsten alle undersøgelser er associeret med sammenbrud i anbringelsen. Det samme gælder emotionelle problemer (fx depressive eller selvskadende adfærdformer), men dette er undersøgt i færre studier end den mere udadrettede, antisociale adfærd. Når man kun har fokus på teenagere, ser det også ud, som om mishandling og vanrøgt af den unge forøger risikoen for sammenbrud (hvis man ser på alle aldre, er resultaterne tvetydige).

14. (Berridge & Cleaver, 1987; Cautley, 1980; Cliffe & Berridge, 1991; Fenyo et al., 1989; Fratter et al., 1991; Jönsson, 1995; Millham et al., 1986; Newton et al., 2000; Parker, 1966; Sallnäs et al., 2004).

15. (Barber & Delfabbro, 2002; Barber et al., 2001; Berridge & Cleaver, 1987; Cliffe & Berridge, 1991; Delfabbro et al., 2000, 2002; Fenyo et al., 1989; Fratter et al., 1991; George, 1970; Jönsson, 1995; Millham et al., 1986; Newton et al., 2000; Parker, 1966; Sallnäs et al., 2004; Skuse et al., 2001).

16. (Berridge & Cleaver, 1987; Cliffe & Berridge, 1991; Fratter et al., 1991; Newton et al., 2000; Sallnäs et al., 2004).

17. (Barber & Delfabbro, 2002; Barber et al., 2001; Berridge & Cleaver, 1987; Cliffe & Berridge, 1991; Delfabbro et al., 2000, 2002; Farmer et al., 2005; Fenyo et al., 1989; Fratter et al., 1991; George, 1970; Jönsson, 1995; Kelly, 1995; Millham et al., 1986; Newton et al., 2000; Rushton & Dance, 2004; Sallnäs et al., 2004; Sinclair & Wilson, 2003; Skuse et al., 2001; Strijker et al., 2005).

18. (Sallnäs et al., 2004; Strijker et al., 2005).

19. 'Specielle behov' refererer fx til kronisk sygdom eller handicap. (Cautley, 1980; Kalland & Sinkonen, 2001; Parker, 1966; Sallnäs et al., 2004; Skuse et al., 2001).

20. (Fratter et al., 1991; George, 1970; Kalland & Sinkonen, 2001; Millham et al., 1986; Parker, 1966; Sallnäs et al., 2004).

'Specielle behov', dvs. fx handicap og kronisk sygdom og etnisk minoritetsbaggrund, ser ikke ud til at øge sandsynligheden for sammenbrud.

Resultaterne for køn og alder er ikke entydige. Dog ser sammenbrud i de fleste undersøgelser ud til at tage til, jo ældre barnet/den unge er.

FAKTORER KNYTTET TIL ANBRINGELSESSTEDET

Hidtidig forskning handler fortrinsvis om familiepleje, som er mindre relevant i relation til anbringelser af unge, idet de kun undtagelsesvist anbringes i plejefamilier i de skandinaviske lande (Danmarks Statistik, 2007; Hessle & Vinnerljung, 1999). Når danske teenagere anbringes i familiepleje, er plejefamilier uden for slægten eller netværket dominerende. De fleste placeringer af de unge foregår i døgninstitutioner (åbne eller sikrede/lukkede) eller i socialpædagogiske opholdssteder.

Der er relativt få undersøgelser, der har interesseret sig for analyse af forskellige typer af anbringelsessteders betydning for sammenbrud i anbringelserne. Når det er tilfældet, er der oftest tale om undersøgelser af, om anbringelse hos slægten adskiller sig fra almindelig familiepleje, hvad angår sammenbrud (Berridge & Cleaver, 1987; Courtney & Barth, 1996; Jönsson, 1995; Millham et al., 1986; Sallnäs et al., 2004; Strijker et al., 2005). Resultaterne af undersøgelserne er altovervejende, at anbringelse hos slægtsmedlemmer reducerer sandsynligheden for sammenbrud.

Et enkelt svensk studie af anbringelse uden for hjemmet af teenagere fokuserer på sammenbrudsfrekvensen i forskellige typer af anbringelsessteder og finder store variationer afhængigt af anbringelsestypen (Sallnäs et al., 2004; Vinnerljung et al., 2001). Vinnerljung et al., (ibid.) dokumenterer en sammenbrudsfrekvens i slægtspleje på 17 pct. og i almindelig familiepleje på 41 pct. Offentlige døgninstitutioner har en sammenbrudsfrekvens på 26 pct., mens private døgninstitutioner har en høj sammenbrudsfrekvens på 52 pct. Lukkede institutioner havde, som man kunne forvente, en relativt lav sammenbrudsfrekvens på 18 pct., sandsynligvis fordi det ganske enkelt er vanskeligt at løbe sin vej. Millham et al. (1986) fandt lignende variationer mellem anbringelsestyper (for børn i alderen 0-16 år) i Storbritannien.

Mange undersøgelser har fokuseret på, om der er sammenhæng mellem sammenbrud og antallet af børn (både biologiske, adopterede og

andre anbragte børn) på anbringelsesstedet (Cautley, 1980; Fenyo et al., 1989; Parker, 1966). Undersøgelserne vedrører udelukkende familieplejen. Kun én af disse tre undersøgelser (Parker, 1966) fandt en positiv sammenhæng mellem flere børn på anbringelsesstedet og sammenbrud.

VORES RESULTATER OM FAKTORER, DER PÅVIRKER SAMMENBRUD

Vi har, som i andre undersøgelser af sammenbrud i anbringelser, testet en række faktorer vedrørende de fire typer af aktører, som nævnt ovenfor: de unge selv, deres forældre, deres anbringelsessteder og den udøvende myndighed, dvs. sagsprocessen i forvaltningen. Der var kun få af disse mange faktorer, der fik signifikant gennemslag på sandsynligheden for sammenbrud i anbringelsen.

DE UNGE – FØRSTE DATAINDSAMLING I 2005

Ved *første dataindsamling* fandt vi via regressionsanalyse kun én faktor, knyttet til den unge, der havde signifikant sammenhæng med sammenbrud, nemlig at sagsbehandleren vurderede, at den unge havde emotionelle problemer ved anbringelsens start.

FORÆLDRENE – FØRSTE DATAINDSAMLING I 2005

Ingen faktorer (demografiske, socioøkonomiske og psykosociale), knyttet til de biologiske forældre, havde ved første dataindsamling sammenhæng med de unges sammenbrud i anbringelsen (Egelund & Vitus, 2007, 2009).

ANBRINGELSESSTEDERNE – FØRSTE DATAINDSAMLING I 2005

Vi fandt ved første dataindsamling i 2005 ingen faktorer, knyttet til anbringelsesstedet, der havde signifikant sammenhæng med sammenbrud i anbringelserne.

SAGSBEHANDLINGEN – FØRSTE DATAINDSAMLING I 2005

I første dataindsamling fremkom ved en logistisk regressionsanalyse nogle faktorer knyttet til sagsbehandlingsprocessen, som havde signifikant sammenhæng med sammenbrud i anbringelsen (ibid). Den ene faktor var sagsbehandlerskift, som højsignifikant forøgede sandsynligheden for sammenbrud i anbringelsen. Bare ét skift af sagsbehandler havde denne indflydelse på sammenbrudsfrekvensen. Den anden faktor var, at man i kommunen fandt det vanskeligt at finde optimale anbringelsessteder på grund af finansielle restriktioner. Også dette havde signifikant sammenhæng med en øget sammenbrudssandsynlighed (ibid.: 52). I modsætning hertil blev sammenbrudsrisikoen formindsket, hvis den unge under anbringelsen fik mulighed for at deltage i prosociale fritidsaktiviteter.

Der var også nogle faktorer, der ud fra regressionsanalysen havde signifikant sammenhæng med et stabilt anbringelsesforløb, selvom de ikke havde nogen sammenhæng med sammenbrud. Ved et stabilt anbringelsesforløb forstod vi, at den unge forblev i den anbringelse, der var startet i 2004, dvs. et forløb uden såvel planlagte (skift) som uplanlagte (sammenbrud) afslutninger af anbringelsen. Faktorerne var, at der var udarbejdet en handleplan for den unges anbringelse, at den unge var fuldstændig enig i anbringelsen, og at den unge havde været i aflastning for anbringelsen (ibid.). Specielt handleplanen var vigtig for et stabilt forløb, idet der var 6,5 gang så høj sandsynlighed for et stabilt anbringelsesforløb, hvis en handleplan var udarbejdet.

Det vil sammenfattende sige, at faktorer, der ved første dataindsamling viste sig at have snæver sammenhæng med sammenbrud, altovervejende var 'systemfaktorer', der knyttede sig til sagsbehandlingsprocessen. Det samme gjaldt for faktorer, som havde signifikant sammenhæng med et stabilt anbringelsesforløb, som vi definerede det.

DEN AFSLUTTENDE DATAINDSAMLING I 2008

Den logistiske regression foretaget efter, at alle data var samlet ind, afspejler, hvilke faktorer der har signifikant sammenhæng med sammenbrud i anbringelserne af henholdsvis drenge og piger ca. 4 år efter effektueringen af anbringelsen.

Den logistiske regression, jf. tabel 2.5, er baseret på anbringelserne som måleenhed.

TABEL 2.5

Faktorer, der øger sandsynligheden for sammenbrud: sammenfatning af logistisk regressionsanalyse.

	OR (95 % CI)
Køn	0,99 (0,58 – 1,70) ^{ns}
Individuelt risikoindeks	1,10 (0,94 – 1,29) ^{ns}
Familierisikoindeks	1,02 (0,73 – 1,42) ^{ns}
Mere end en anbragt ung på anbringelsesstedet	3,75 (1,51 – 9,28)**
Åben døgninstitution	0,23 (0,08 – 0,65)**
Socialpædagogisk opholdssted	0,39 (0,14 – 1,07) ^{ns}
Kost-/efterskole	0,38 (0,10 – 1,34) ^{ns}
Hybel/selvstændig bolig med eller uden tilsyn	0,41 (0,15 – 1,14) ^{ns}
R ²	0,06*

Anm.: n = 367, ns = ikke-significant, * = p < 0,05 ** = p < 0,1.

DE UNGE

Sammenbrud var ikke associeret med de unges køn.

Der var heller ikke sammenhæng mellem det indeks for problemtyngde hos den unge, der er konstrueret med udgangspunkt i de konflikter, der gav anledning til anbringelsen²¹. Det betyder, at graden af problembelastning hos den unge ikke har sammenhæng med sammenbrud i anbringelserne.

FORÆLDRENE

Heller ikke det problem-indeks, der er konstrueret ud fra sagsbehandlerens vurdering af anbringelsesgrundene, havde signifikant sammenhæng med sammenbrud. Det vil sige, at forældrenes grad af belastning ikke ser ud til at påvirke sandsynligheden for sammenbrud.

ANBRINGELSESSTEDERNE

Derimod havde sammenbrud signifikant sammenhæng med, hvorvidt der var mere end en ung anbragt på anbringelsesstedet. I det omfang mere end en ung var anbragt, øgede det signifikant risikoen for

21. De to risikoindeks for henholdsvis de unge og deres forældre er konstrueret ud fra de anbringelsesgrunde, som sagsbehandleren har angivet. Teenager-risikoindeks bygges på følgende problemer: antisocial adfærd, emotionelle problemer, skoleproblemer, kriminalitet, misbrug, alvorlig disrespect for hjemlige regler, konflikter med forældre. Familie-risikoindeks vedrører: fysisk vold mellem forældre, sindslidelse, misbrug og kriminalitet.

sammenbrud. Dette resultat kan måske forstås ud fra tidligere undersøgelser, der dokumenterer, at ét af flere elementer i den komplekse sammenbrudsproces kan være, at unge, der er anbragt sammen, lærer asocialitet af hinanden, herunder måske også sammenbrudsstrategier (McCord, 1990).

Anbringelse på åben døgninstitution sammenlignet med almindelig familiepleje som referencekategori ser derimod ud til signifikant at reducere sandsynligheden for sammenbrud. Dette resultat er svært at forklare og forekommer intuitivt i modsætning til det førnævnte resultat om, at mere end en ung på anbringelsesstedet forøger sammenbrudsfrekvensen.

SAGSBEHANDLINGSPROCESSEN

Ved den afsluttende dataindsamling var der ikke faktorer, der havde signifikant sammenhæng med sammenbrud i anbringelserne. En grund hertil kan være, at vi i tredje dataindsamling ikke havde specifikke oplysninger om nogle af de variable, der i første dataindsamling gav udslag i en sammenhæng med sammenbrud, fx sagsbehandlerskift og vanskeligheder ved at finde optimale pladser på grund af budgetbegrænsninger.

Sammenfattende finder vi et relativt begrænset antal faktorer, som i de multivariate regressionsanalyser har signifikant sammenhæng med sammenbrudsphænomenet. Det er ud fra et forebyggelsessynspunkt uheldigt, idet det gør det vanskeligt at forudsige, hvilke anbringelser med hvilke specifikke karakteristika, der har en særlig høj sandsynlighed for at bryde sammen. For eksempel giver vores resultater ikke grundlag for at sige, at unge eller forældre med en særlig problemprofil eller -tyngde i højere grad end andre unge og forældre bør være i søgelyset for sammenbrud, når de unge skal anbringes uden for hjemmet.

Selvom regressionsmodellen gav nogle signifikante resultater, så forklarede den kun en mindre del af variabiliteten (6 pct.). Dette er imidlertid acceptabelt i forhold til et så komplekst fænomen som sammenbrud i anbringelser. Den kvalitative undersøgelse, der afrapporteres i de kommende kapitler, skaber imidlertid mulighed for at generere flere og mere komplekse hypoteser om de processer, der henholdsvis hæmmer og fremmer sammenbrud i anbringelserne.

FORANSTALTNINGSKÆDER

Som en overgang til de kvalitative resultater har vi valgt – på baggrund af de kvantitative data – at trække nogle anbringelsesforløb frem for de få unge, der har oplevet fem anbringelser eller mere siden anbringelsesbeslutningen i 2004. Disse anbringelsesforløb indeholder såvel sammenbrud i anbringelser som planlagte ophør af andre grunde. Det er således muligt på både kvantitativ og kvalitativ basis at illustrere forskellige anbringelsesforløb. Det skal dog understreges, at disse eksempler fra den kvantitative undersøgelse er illustrative og ikke repræsentative for hele gruppen af unge anbragt uden for hjemmet.

Endnu en begrundelse for at præsentere disse forløb er, at der ud fra selv ret få forløb kan rejses nogle spørgsmål, som måske har bredere interesse for anbringelser af unge end den interesse, der er knyttet til sammenbrud.

Tabel 2.6. illustrerer oversigtligt de fem unges anbringelsesforløb fra første kvartal i 2004 til første kvartal i 2008, herunder de anbringelsesformer, de unge har oplevet i perioden.

TABEL 2.6

Oversigt over fem udvalgte teenagers anbringelsesforløb i perioden 1.1.2004–31.3.2008.

	1. kvrt. 2004	2. kvrt. 2004	3. kvrt. 2004	4. kvrt. 2004	1. kvrt. 2005	2. kvrt. 2005	3. kvrt. 2005	4. kvrt. 2005	1. kvrt. 2006	2. kvrt. 2006	3. kvrt. 2006	4. kvrt. 2006	1. kvrt. 2007	2. kvrt. 2007	3. kvrt. 2007	4. kvrt. 2007	1. kvrt. 2008	
Pige 1				ÅD	SO (pl.)		ÅD (pl.)	ÅD (pl.)	SO (ua.)									
Pige 2		ÅD (pl.)		K/E (pl.)			F			SO								
Dreng 1						H/EB (pl.)	SO	SO										
Dreng 2						SO	SO	SO										
Dreng 3						SO	SO	SO (pl.)				H/EB			ÅD (pl.)	H/EB (pl.)		

Anm.: Den øverste række angiver kvartaler inden for de år, der er en del af undersøgelsesperioden. ÅD = Åben døgninstitution, SO = Socialpædagogisk opholdssted, K/E = Kost-/efterskole, H/EB = Hybel eller egen bolig med eller uden tilsyn, F = Familiepleje, Vi. = Anbringelsesstedets art er ikke oplyst, (Pl.) = Planlagt ophør af placeringen. (Ua.) = Uafsluttet anbringelse, NB! – Alle de anbringelser, der ikke er angivet med (ua.) eller (pl.) er afsluttet med sammenbrud.

PIGE 1 HAR OPLEVET FEM ANBRINGELSER

ANBRINGELSE 1

I en alder af 16 år anbringes pigen i oktober 2004 på en døgninstitution sammen med 11-20 andre unge. Det sker primært på initiativ fra forældrene; pigen selv bakker dog delvist op om anbringelsen. Anbringelsesgrundene er ifølge sagsbehandleren: adfærds-, emotionelle og skoleproblemer, misbrug samt konflikter mellem hende og forældrene og mellem disse indbyrdes. Anbringelsen bryder sammen efter 2 måneders varighed inden årets udgang.

De samme anbringelsesgrunde fastholdes gennem de næste 4 år, og forældrene bakker ubetinget op om samtlige placeringer. Pigen selv bakker delvist op om de fleste anbringelser. Kun én gang bakker hun ubetinget op om anbringelsen.

ANBRINGELSE 2

Pigen skifter anbringelsessted til et socialpædagogisk opholdssted. Der er ikke anbragt andre unge på stedet. Anbringelsen er denne gang initieret af slægtninge og varer 7 måneder, til den afsluttes planlagt i august 2005.

ANBRINGELSE 3

Umiddelbart herefter anbringes hun igen på en åben døgninstitution. Det fremgår ikke, hvor mange andre unge der er anbragt på stedet. Anbringelsen er igen initieret af slægtninge. Både forældrene og pigen selv bakker ubetinget op om denne anbringelse, der varer som planlagt 3 måneder og afsluttes i november 2005.

ANBRINGELSE 4

Pigen overflyttes til endnu en åben døgninstitution med 11-20 andre unge. Det er uoplyst, hvem der tager initiativ til anbringelsen. Denne anbringelse ender ligeledes planlagt blot 1 måned senere i december 2005.

ANBRINGELSE 5

Endnu en gang anbringes pigen på et socialpædagogisk opholdssted i begyndelsen af 2006, denne gang sammen med 1-2 andre unge. Også her er det uoplyst, hvem der tager initiativ til anbringelsen. Denne anbringelse er endnu ikke afsluttet, da sagsbehandleren besvarer

spørgeskemaet sidste gang i april 2008. Anbringelsen har således været over 2 år.

PIGE 2 HAR OPLEVET FEM ANBRINGELSER

ANBRINGELSE 1

I april 2004 anbringes pigen, primært på initiativ fra hende selv. Hun er 15 år gammel. Hun bakker ubetinget op om anbringelsen, hvorimod forældrene slet ikke bakker op. Hun anbringes på en åben døgninstitution sammen med 11-20 andre unge. Hun bliver anbragt på grund af konflikt/vold mellem hende og forældrene samt disses misbrug af alkohol. Anbringelsen varer til august samme år og afsluttes planlagt.

Anbringelsesgrundene fastholdes konsekvent gennem hele forløbet. Pigen bakker konsekvent op om de efterfølgende anbringelser, der også er på hendes eget initiativ. Forældrene skifter dog holdning til anbringelserne igennem forløbet.

ANBRINGELSE 2

Den første anbringelse i 2004 afløses af et kost-/efterskoleophold med mere end 20 andre unge på stedet. Forældrene bakker denne gang delvist op om opholdet. Anbringelsen varer som planlagt skoleåret ud og afsluttes juni 2005.

ANBRINGELSE 3

Pigen bliver efterfølgende anbragt i familiepleje uden andre unge. Forældrene bakker ikke op om denne anbringelse. Anbringelsen bryder sammen i februar 2006 efter 8 måneders varighed.

ANBRINGELSE 4

Pigen overflyttes direkte i løbet af februar måned til et socialpædagogisk opholdssted. Der er ikke anbragt andre unge på stedet. Forældrene bakker nu ubetinget op om anbringelsen, der varer året ud, men ender i et sammenbrud.

ANBRINGELSE 5

Pigen får nu – 18 år gammel – stillet egen bolig til rådighed uden andre unge på stedet. Det fremgår ikke her, hvorvidt forældrene bakker op om beslutningen, da pigen er blevet 18 år. Denne anbringelse er endnu ikke

afsluttet, da dataindsamlingen slutter, og har på daværende tidspunkt varet mere end 1 år.

DRENG 1 HAR OPLEVET FEM ANBRINGELSER

ANBRINGELSE 1

I en alder af 15 år anbringes drengen i januar 2004 – primært på initiativ fra forældrene – på en åben døgninstitution sammen med 6-10 andre unge. Han bakker selv ubetinget op om anbringelsen. Han bliver anbragt grundet adfærds- og emotionelle problemer samt opdragelsesproblemer og konflikter mellem ham og forældrene. Disse anbringelsesgrunde går igen i mere eller mindre udpræget grad i de efterfølgende anbringelser. Den første anbringelse varer i over 1 år og afsluttes i marts måned 2005 med et sammenbrud.

ANBRINGELSE 2

En anbringelse i en ungdomsbolig med tilsyn følger umiddelbart efter den forudgående anbringelses ophør. Ændringen, der delvist bakkes op af forældrene, men slet ikke af den unge selv, er initieret af forvaltningen. Det er uoplyst, hvor mange unge der er anbragt på stedet. Anbringelsen varer som planlagt 2 måneder og afsluttes maj 2005.

ANBRINGELSE 3

Umiddelbart herefter anbringes drengen på et socialpædagogisk opholdssted sammen med 3-5 andre unge. Det er ukendt, hvem der tager initiativ til anbringelsen. Drengens forældre bakker ubetinget op i modsætning til drengen selv. Begrundelsen for anbringelsen er angivet som den unges kriminalitet. Anbringelsen varer 5 måneder og afsluttes med et sammenbrud september 2005.

ANBRINGELSE 4

Drengen overflyttes direkte til et nyt socialpædagogisk opholdssted ligeledes med 3-5 andre unge. Det er slægtsmedlemmer, der har underrettet forvaltningen. Denne anbringelse er med forældrenes og drengens henholdsvis ubetingede og delvise opbakning. Denne anbringelse ender med et sammenbrud i juni måned 2006 efter 10 måneders varighed.

ANBRINGELSE 5

Drengen bliver i november 2006 efter 5 måneder uden for systemet genanbragt på et nyt socialpædagogisk opholdssted, denne gang med 6-10 andre unge. Igen er det uoplyst, hvem der tager initiativ til anbringelsen. Både drengen selv og hans forældre bakker ubetinget op om anbringelsen. Denne anbringelse er endnu ikke afsluttet, da sagsbehandleren besvarer spørgeskemaet sidste gang i januar 2007, hvor drengen har opholdt sig ca. 1½ år på stedet.

Drengen er nu 17 år gammel og har over de sidste 4 år oplevet fem påbegyndte anbringelser med varierende opbakning og initiativ. Den sidste anbringelse begrundes i de samme problemer som den første anbringelse 4 år tidligere.

DRENG 2 GENNEMGÅR SEKS ANBRINGELSER

ANBRINGELSE 1

I en alder af 14 år anbringes drengen i maj 2004, da forvaltningens samarbejdspartnere underretter. Det er uoplyst i journalen, hvilket anbringelsessted der er tale om, og hvor mange unge der er anbragt på stedet. Forældrene bakker ubetinget op om anbringelsen, drengen selv bakker delvist op herom. Han bliver anbragt på grund af adfærds-, emotionelle og skoleproblemer, kriminalitet og misbrug af alkohol og/eller narkotiske rusmidler. Desuden er han blevet fysisk mishandlet, og der er opdragelsesproblemer og konflikt mellem ham og forældrene. Endelig er mindst en af forældrene kriminel og misbruger af alkohol. Disse anbringelsesgrunde går igen i de efterfølgende anbringelser. Kun i forbindelse med de sidste to anbringelser er fysisk mishandling samt forældrenes kriminalitet og misbrug ikke længere anbringelsesårsager. Anbringelsen varer året ud og afsluttes i januar måned 2005 med et sammenbrud.

ANBRINGELSE 2

Anbringelsen følger umiddelbart efter den forudgående anbringelses ophør. Denne ændring bakkedes fuldt op af forældrene, men kun delvist af drengen selv; ændringen er initieret af slægtsmedlemmer. Drengen bliver anbragt på et socialpædagogisk opholdssted sammen med 6-10 andre unge. Anbringelsen varer ½ år og bryder sammen i juni 2005.

ANBRINGELSE 3

Umiddelbart herefter anbringes drengen på et andet socialpædagogisk opholdssted sammen med 6-10 andre unge. Igen sker det på initiativ fra slægtsmedlemmer. Drengens forældre bakker nu på linje med drengen selv delvist op om denne ændring. Anbringelsen afsluttes med et sammenbrud september 2005 og varer således 3 måneder.

ANBRINGELSE 4

Drengen overflyttes direkte til endnu et socialpædagogisk opholdssted ligeledes med 6-10 andre unge. Det sker på initiativ fra slægtsmedlemmer. Forældrene bakker stadig delvist op om anbringelsen, hvorimod drengen ikke længere bakker op om anbringelsen. Denne anbringelse ender med et sammenbrud i november måned 2005 efter blot 2 måneders varighed.

ANBRINGELSE 5

Efter ca. 15 måneders hjemgivelse får drengen i marts 2007 tildelt egen hybelbolig, denne gang sammen med 6-10 andre unge. Det oplyses ikke, hvem der tager initiativ til anbringelsen, men drengen bakker nu selv ubetinget op om anbringelsen, hvorimod forældrene kun delvist yder opbakning. Ved denne anbringelse angives fysisk mishandling samt forældrenes kriminalitet og misbrug ikke længere som anbringelsesårsager. Opholdet varer 3 måneder og bryder sammen i maj måned 2007.

ANBRINGELSE 6

Efter sammenbruddet tager det forvaltningen sommeren over at finde en løsning, og drengen bliver anbragt på en åben døgninstitution i september 2007 sammen med 3-5 andre unge. Den unge bakker kun delvist op, hvorimod forældrene nu igen bakker ubetinget op om anbringelsen. Det angives ikke, hvem der denne gang har taget initiativ til anbringelsen. Den unge er stadig anbragt på stedet, da dataindsamlingen slutter.

Drengen er nu 17 år gammel. Han har over de sidste 4 år oplevet seks påbegyndte anbringelser med varierende opbakning og initiativ. Den sidste anbringelse begrundes overvejende med de samme problemer som den første anbringelse 4 år tidligere.

DRENG 3 HAR OPLEVET SYV ANBRINGELSER

ANBRINGELSE 1

Som 15-årig anbringes drengen i januar 2004 på et socialpædagogisk opholdssted. Det vides ikke, hvor mange unge der er anbragt på stedet. Beslutningen, der primært foretages på initiativ fra forvaltningen, bakkes delvist op af både forældre og drengen selv. Anbringelsen begrundes med drengens adfærds-, emotionelle og skoleproblemer, kriminalitet og misbrug. Desuden er der opdragelsesproblemer og konflikter mellem ham og forældrene, og sagsbehandleren tilføjer, at anbringelsen sker på baggrund af ”manglende omsorg og opdragelse i hjemmet.” Disse anbringelsesgrunde gentages i varierende grad i de efterfølgende anbringelser. Anbringelsen ender i sammenbrud i september 2004.

ANBRINGELSE 2

Drengen anbringes igen 6 måneder senere i marts måned 2005. Det er uoplyst, hvor han har opholdt sig i månederne før genanbringelsen, og hvem der initierede anbringelsen. Både forældrene og drengen selv bakker denne gang delvist op om anbringelsen. Drengen bliver anbragt på et socialpædagogisk opholdssted sammen med 3-5 andre unge. Begrundelserne for anbringelsen fastholdes med undtagelse af skoleproblemer og direkte konflikt/vold mellem forældrene og drengen. Anbringelsen varer omkring 4 måneder og afsluttes med et sammenbrud i juli 2005.

ANBRINGELSE 3

Umiddelbart herefter genanbringes drengen på et andet socialpædagogisk opholdssted, nu sammen med 1-2 andre unge. Anbringelsen sker på baggrund af underretning fra samarbejdspartnerne til forvaltningen. Forældrene og drengen selv bakker stadig kun delvist op om ændringen. Anbringelsen afsluttes med et sammenbrud i september måned 2005 blot 2 måneder senere.

ANBRINGELSE 4

Drengen overflyttes direkte til et nyt socialpædagogisk opholdssted, ligeledes med 1-2 andre unge. Det er uoplyst, hvem der tager initiativ til denne anbringelse. Det fremgår, at forældrene nu bakker ubetinget op om anbringelsen, hvorimod drengen stadig kun delvist bakker op om

beslutningen. Denne anbringelse ender som planlagt i august 2006 efter 11 måneders varighed.

ANBRINGELSE 5

Drengen får herefter egen bolig under opsyn og sammen med 6-10 andre unge. Drengen bakker stadig ikke fuldt op om placeringen, hvorimod forældrene fastholder deres ubetingede opbakning. Drengen forlader stedet i november 2006. Anbringelsen bryder således sammen efter 3 måneders varighed.

ANBRINGELSE 6

Der går nu ½ år, før den unge genanbringes i maj måned 2007, denne gang på en åben døgninstitution sammen med 6-10 andre unge. Det er ukendt, hvem der tager initiativ til anbringelsen. Drengen bakker imidlertid ubetinget op om anbringelsen. Det er uoplyst, hvorledes forældrene stiller sig, idet drengen nu er 18 år. Begrundelserne for anbringelsen er nu: adfærds- og uddannelses-/arbejdsproblemer, kriminalitet og misbrug. Anbringelsen varer ind i juli måned samme år og afsluttes planlagt.

ANBRINGELSE 7

Drengen bliver igen anbragt i egen bolig, denne gang uden andre unge. Drengen bakker ubetinget op om anbringelsen. Efter 2 måneders varighed afsluttes denne foranstaltning på planlagt vis i september måned 2007.

Da sagsbehandleren besvarer spørgeskemaet sidste gang, er drengens liv stadig præget af adfærds- og uddannelses-/arbejdsproblemer, kriminalitet og misbrug. Familien er præget af forældrenes psykiske problemer. Alt i alt bedømmer sagsbehandleren drengens udvikling til at være truet i middelsvær grad efter den sidst ophørte anbringelse. Mindst en gang om ugen har sagsbehandleren kontakt med drengen. Der er bevilget en personlig rådgiver til ham, hvilket ifølge sagsbehandleren kun i nogen grad er tilstrækkeligt i forhold til den unges behov.

Sammenfattende rejser disse fem foranstaltningskæder nogle centrale spørgsmål.

- De pågældende unge tilslutter sig sjældent helhjertet anbringelsen. Det er mere almindeligt, at der ligger et delvist eller ambivalent

- samtykke til grund for anbringelsen. Som nævnt ovenfor er utvetydigt samtykke fra den unges side til anbringelsen en faktor med signifikant sammenhæng med anbringelsens stabilitet.
- Det springer i øjnene, at disse ungeanbringelser sjældent sker på initiativ af professionelle samarbejdspartnere til forvaltningen. Forældre, andre slægtsmedlemmer og den unge selv er de personer, der oftest gør opmærksom på, at der er et behov for en anbringelse. Dette forhindrer naturligvis ikke, at de unge har problemer af en sådan styrke, at de også manifesterer sig i skolen og andre steder, hvor de unge har deres gang, og at disse problemer kan udgøre en medvirkende del af grundlaget for de private henvendelser til forvaltningen.
 - Det står også klart, at mange genanbringelser eller nyplaceringer sker umiddelbart efter den foregående anbringelses planlagte ophør eller sammenbrud. Det kan næppe i alle disse tilfælde være praktisk muligt at forberede den nye anbringelse grundigt.
 - Det kan se ud, som om flere af de unge, der har oplevet et så turbulent forløb som de beskrevne, efter flere års anbringelser står tilbage med nogenlunde de samme problemer, som gav anledning til den første anbringelse. Man må derfor formode, at et anbringelsesforløb med mange skift ikke formår at kompensere børnene for de konflikter, der gav anledning til anbringelsen.
 - Man kan imidlertid også se, at der er unge, der efter et ganske forvirret og afbrudt anbringelsesforløb ender i en anbringelse, der ser ud til at vare. Flere af de unge har således, da dataindsamlingen slutter, været på det seneste anbringelsessted i 1½-2 år uden afbrud.

AFRUNDING OG DISKUSSION

Uanset om man måler med den unge som enhed eller med anbringelsen som enhed, er der tale om høje forekomster af sammenbrud i anbringelserne. 44 pct. af de unge, der anbringes som teenagere, oplever et eller flere sammenbrud i deres forløb. Måler man anbringelsesfrekvensen med anbringelserne – og ikke de unge – som måleenhed, er det en tredjedel af anbringelserne, der bryder sammen. Forskellen mellem resultaterne af de to forskellige målemetoder kan forklares ved, at unge, der har oplevet sammenbrud, også, som

ovenstående eksempler viser, har oplevet planlagte afslutninger af andre anbringelser, som tæller med i det samlede antal af anbringelser, men ikke tæller med, når den unge er opgørelsesenheden.

En sammenbrudsfrekvens på 44 pct. (med de unge som enhed) svarer nogenlunde til den andel af unge, der i international forskning oplever sammenbrud, idet resultaterne hér som nævnt spænder fra 30-53 pct. af de unge anbragte, som oplever mindst ét sammenbrud. De danske resultater adskiller sig således ikke nævneværdigt positivt eller negativt fra resultaterne i andre lande.

Det er høje tal, der sagt kort betyder, at en ung, der anbringes, har næsten lige så høj sandsynlighed for sammenbrud som for stabilitet, og at en sagsbehandler – hver gang hun etablerer tre anbringelser for denne aldersgruppe – må forvente, at den ene bryder sammen. I forbindelse med den kvantitative analyse kan vi kun konstatere, at sammenbrudsfrekvensen er høj. Hvilke konsekvenser, sammenbruddene får for de unge, og hvilke subtile samspilsprocesser mellem de relevante aktører, der sætter sammenbrud i gang, belyser vi på baggrund af de kvalitative data i de efterfølgende kapitler.

Sammenbruddene sker for næsten to tredjedele af anbringelsernes vedkommende inden for 1 år. Dette resultat indikerer, at anbringelsens første tid er en sårbar periode, og det er i øvrigt på linje med resultaterne fra andre studier om, at sammenbrud overvejende sker tidligt i anbringelsesforløbet (Berridge & Cleaver, 1997; Vinnerljung et al., 2001).

Antisocial adfærd (eller adfærdsproblemer) blev angivet som en begrundelse for anbringelse i de fleste tilfælde i denne undersøgelse. Antisocial adfærd anses dels for et alvorligt teenageproblem (Kazdin 1987; Moffitt et al., 2001; Patterson et al., 1992; Rutter et al., 1998; Stattin & Magnusson, 1996), dels er adfærdsvanskeligheder i langt de fleste kvantitative undersøgelser den mest åbenbare årsag til, at anbringelsen bryder sammen. Vi finder ikke denne sammenhæng i vores studie, hvor enkeltvariable knyttet til den unge ikke slår ud i signifikante sammenhænge med sammenbrud i anbringelsen, hvis man ser på hele opfølgingsperioden. Hvis man går ud fra den første dataindsamling, hvor de unge havde været anbragt relativt kort tid, spillede emotionelle problemer (vurderet af sagsbehandleren) en signifikant rolle for sammenbrud, idet sandsynligheden for sammenbrud var knap 2½ gang så høj, hvis den unge havde emotionelle problemer ved anbringelsen.

Heller ikke forældres forhold eller problemtyngde har sammenhæng med sammenbrud i anbringelserne.

Disse resultater er nedslående, hvis man havde håbet at få en præcis viden om, i forhold til hvilke unge og hvilke forældre man først og fremmest skulle sætte ind for at forebygge sammenbrud i anbringelsen. Det skaber denne undersøgelse kun i begrænset omfang grundlag for. I de efterfølgende kapitler om den kvalitative undersøgelse gives – om end ikke enkle – men dog nogle indikationer på, hvilke relationer og forhold på mange niveauer der kan indvirke på de komplicerede sammenbrudsprocesser.

De faktorer, som, vi kan påvise, har signifikant sammenhæng med sammenbrud, er først og fremmest 'systemfaktorer' som sagsbehandlerskift og finansielle begrænsninger i valget af det optimale anbringelsessted, der begge øger sandsynligheden for sammenbrud. Faktorer, der omvendt har signifikant sammenhæng med stabilitet i anbringelsen, har også overvejende karakter af systemfaktorer, nemlig, at der er udarbejdet en handleplan, at forvaltningen har sikret sig, at den unge er fuldstændig enig i anbringelsen, og at den unge forud for anbringelsen har været placeret i aflastning.

Den blotte størrelsesorden af sammenbrudsfenomenet vil sandsynligvis få nogle politikere og praktikere til at tænke, at hvor man kan undgå anbringelser af unge, bør man gøre det. Det forudsætter imidlertid andre effektive, 'ambulante' indsatser over for de unge og deres forældre – indsatser, som til dato ikke hænger på træerne. Men indsatser vil være nødvendige i lyset af, at de fleste af de unge i denne undersøgelse enten selv eller i deres familie har vanskeligheder, der upåagtet kan få negative udviklingsmæssige konsekvenser for dem. Der vil sandsynligvis også være nogle af de nedenfor kvalitativt beskrevne forløb, der skaber tvivl om, hvorvidt man kan 'nøjes med' ambulante foranstaltninger. Der er flere af de unge, hvis problemer enten virker så behandlingskrævende, at de måske – i hvert fald for en periode – ikke kan magtes inden for familiens rammer. Eller der er unge, som er så vanrøgtede, når de er hjemme, at der i realiteten ikke eksisterer nogen familiebase for dem. Så anbringelse af nogle unge vil fortsat være en nødvendighed, uanset hvilke udfordringer sammenbrud stiller alle parter over for.

SYSTEMPROCESSER OG SAMMENBRUD

I dette kapitel behandler vi spørgsmålet om, hvilke systemprocesser der får betydning for unges anbringelsesforløb, herunder særligt for risikoen for sammenbrud. Vi tager primært afsæt i de tre første anbringelsesberetninger fra rapportens del 2 – Lajla, Peter og Helena – men de øvrige cases inddrages også i mindre omfang som eksempelmateriale.

Med 'systemprocesser' tænker vi først og fremmest på de kommunale tiltag over for den unge, som sagsbehandleren koordinerer, men som kan tænkes at blive påvirket fra mange sider og niveauer. Disse processer vedrører fx formulering af handleplaner, behandlingsmæssige overvejelser, hensyntagen til økonomiske/budgetmæssige forhold osv. Under systemprocesser henregner vi dog også de bredere strukturelle og samfundsmæssige forhold, der både påvirker opfattelsen af unge, der er socialt udsatte eller 'vanskelige', og som er med til at etablere forestillinger om, hvad der udgør legitime løsninger på de unges konflikter. Både den unge og anbringelsesstedets omsorgsgivere, der er involveret i et eventuelt anbringelsessammenbrud, berøres således af politiske og administrative strømninger på feltet, fx forandringer i den grad af støtte, der anses for rimelig og nødvendig i omsorgen for unge med konfliktfyldte forhold til deres familie og til samfundet.

Det er værd at notere, at selvom talmaterialet i kapitel 2 viste begrænsede muligheder for at påvise stærke statistiske forklaringer på

forekomsten af sammenbrud, så havde nogle af de signifikante sammenhænge, der dog kunne etableres, netop karakter af systemprocesser. Både *sagsbehandlerskift* og *budgethensyn* (at sagsbehandleren svarer ja til, at den kommunale økonomi har indflydelse på valg af foranstaltninger i anbringelser) trådte således i første dataindsamling frem som forhold, der markant øgede risikoen for sammenbrud. Vi vil af samme grund være særligt opmærksomme på den mulige betydning af disse faktorer i analysen af det kvalitative materiale.

De temaer, vi vil diskutere i kapitlet, er: 1) ressourcer i anbringelsesarbejdet, herunder mulige konsekvenser af at arbejdet med de unges sager rettes mod 'brandslukning' under ressourceknappe forhold, 2) kontinuitet i sagsbehandlingen, særligt med fokus på konsekvenser af hyppige sagsbehandlerskift og 3) budgetmæssige hensyn i anbringelsesarbejdet, herunder følgevirkninger af budgetstyring af anbringelsesstederne. Endelig diskuterer vi kort 4) systemprocesser i bredere samfundsmæssig forstand med fokus på skolens rolle i forhold til 'adfærdsvanskelige' unge.

RESSOURCER I ANBRINGELSESARBEJDET

Det er ikke ukendt i den internationale forskning, at system- eller politikrelaterede faktorer kan være medvirkende til, at anbringelser bryder sammen (James, 2004). Samtidig er det veldokumenteret, at socialforvaltningerne ofte er et nødlidende område, både økonomisk og personalemæssigt, og at disse ressourcemæssige forhold sætter begrænsninger for, hvilke typer problemer og konflikter der udløser en reaktion, og for, hvordan der gribes ind (Ponnert, 2007). Spørgsmålet i denne sammenhæng er, om det på baggrund af det kvalitative materiale også kan sandsynliggøres, at ressourcer i forvaltningen direkte eller indirekte får konsekvenser i forhold til stabiliteten af de unges anbringelser og risikoen for sammenbrud.

Ser vi først på spørgsmålet om, *hvad* der bliver reageret på i forhold til de unge, er det i mange af vores cases skoleproblemer i den tidlige teenagealder, der sætter fart i anbringelsesprocessen. I de fleste tilfælde er de familier, som de unge kommer fra, imidlertid allerede velkendte i forvaltningen, og forældrene (og eventuelt større søskende) har ofte været klienter i det sociale system gennem en årrække. Som

hovedregel er det derfor ikke nogen større overraskelse for forvaltningen, at der opstår konflikter (med forældre, skolesystem, kammerater osv.) omkring de unge, heller ikke selvom der for hovedpartens vedkommende er tale om førstegangsanbringelser²².

I den offentlige debat om anbringelser er der blevet rejst tvivl, om myndighederne træder for sent til med indsatser over for udsatte børn og unge, og om også anbringelser burde finde sted tidligere. Det er imidlertid ikke sikkert, at man uden videre kan fastslå, at høje anbringelsestal blandt unge afspejler en mangel på rettidig omhu fra forvaltningernes side. Det ser snarere ud til, at tidligt anbragte børn statistisk set stammer fra familier med en anden og mere alvorlig problemprofil, end den, som de førstegangsanbragte teenagere har. Det betyder dog ikke – hvad nærværende studie illustrerer til fulde – at unge, som anbringes i teenageårene, generelt kan fremvise ukomplicerede opvækstvilkår. Man kan nærmere sige, at de unges anbringelsehistorier sætter tyngden af de tidligt anbragte børns sociale belastninger i relief.

To relevante kommentarer kan knyttes til dette billede. For det første er det ikke givet, at forvaltningerne – som kritikken lyder – kan klandres for at gribe for sent ind over for unge med konflikter. De problemer (fx 'skoletræthed' i varierende former), som opstår, ser netop i mange tilfælde ud til at være knyttet til det alderstrin, den unge befinder sig på. Sammenholdt med det mere gennemsnitlige 'teenageoprør' forstørres problemerne imidlertid af den samlede sociale situation, den unge befinder sig i. For det andet er det en pointe, at reaktionen fra forvaltningen i de fleste tilfælde sker på baggrund af de unges egen adfærd og ikke (direkte) som en følge af problematiske opvækstvilkår for den unge i hjemmet (hvad der oftere vil være en primær årsag til anbringelse for de mindre børn). Det er i vores materiale i særlig grad de unges 'adfærdsvanskeligheder', som giver grobund for overvejelser om behovet for en anbringelse. Det er navnlig den udisciplinerede og uregerlige adfærd (fx omfattende pjækkeri, oprør mod autoriteter som forældre og lærere, et ukontrolleret eller ukendt forbrug af alkohol og stoffer osv.), der vækker bekymring. Det kan dog også være den unges 'introverte' opførsel, der giver anledning til bekymring – som i Lajlas

22. Blandt de 227 unge, som indgik i den kvantitative del af undersøgelsen, var det ca. 90 pct. af de unge, som blev førstegangsanbragt som teenagere. Blandt deltagerne i den kvalitative undersøgelse er det en tilsvarende andel, nemlig 9 ud af de i alt 10 unge, der ikke har været anbragt uden for hjemmet før det 13. år.

tilfælde, hvor det er skolelærerne, der bliver opmærksomme på hendes vanskeligheder med at være sammen med kammeraterne og hendes selvskadende adfærd. Fælles for de unge i den kvalitative undersøgelse er, at det primært er de unges egen adfærd, der har lagt grunden til myndighedsindgrebet.

FORVALTNINGEN SOM 'BRANDSLUKKER'

Det forvaltningsmæssige fokus på unges adfærdsvanskeligheder, som også er dokumenteret i en række internationale studier (Barber et al., 2001; Barber & Delfabbro, 2002; Delfabbro & Barber, 2004; Delfabbro et al., 2000, 2001; Farmer et al., 2005; Fenyo et al., 1989; Fratter et al., 1991; Jönsson, 1995; Millham et al., 1986; Vinnerljung et al., 2001), indikerer samtidig en ressourcemæssig problemstilling. Det fremgår således af hovedparten af anbringelsesberetningerne, at sagsbehandlere ser sig nødsaget til at arbejde ud fra et brandslukningsprincip, hvor man holder fokus på de familier og sager, der er 'ild i'. De mindre akutte og knap så dramatiske tilfælde får derimod ofte lov til at ligge – indtil de blusser op (igen). De meget stiltfærdige unge, der ikke sætter gang i underretninger eller foretager svært grænseoverskridende handlinger, men som måske alligevel døjer med alvorlige problemer, risikerer i samme bevægelse at blive overset.

Peter er et godt eksempel på den upåfaldende unge, der både forud for og under anbringelsesforløbet går stille med dørene, og hvis problemer ser ud til at blive konsekvent undervurderet. Han forklarer selv om sin situation forud for anbringelsen:

Interviewer: Hvor meget røg du på det tidspunkt, da du skulle flytte i hybel?

Peter: Konstant faktisk, hele dagen igennem, hver dag. Ja, det var et stort forbrug. De første 3 år af mit hashforbrug var i skjul. Lige så stille og roligt fandt de ud af, hvad der skete. Jeg kom hjem pisse-skæv hver dag ... Til sidst forringer det ens følelsesapparat fuldstændig. Man bliver dopet og ligeglåd med det hele uden egentlig at være det. Det gør en fuldstændig underlig i hovedet.

På grund af Peters stiltfærdige adfærd tiltrækker han sig imidlertid ikke i væsentlig grad omverdenens opmærksomhed. Hans sagsbehandler udtrykker det således:

Vi vidste godt, at der var grund til bekymring, men vi havde ikke fået underretning fra skolen eller noget.

Sagsbehandlerens udsagn udtrykker den prioritering, som genfindes i flere af sagerne, at så længe forvaltningen ikke har fået underretninger om specifikke problemforhold, sker der ikke noget – heller ikke selvom man indgående kender familien og dens vanskeligheder. Sagsbehandlerne ser sig i højere grad nødsaget til at forholde sig til de 'eksplosive' sager, hvor der nødvendigvis må handles her og nu.

I det konkrete tilfælde fortsætter undervurderingen af Peters problemer efter hybel-anbringelsen. Han beskriver selv et forløb, hvor et eksperimenterende misbrug med hash, ecstasy, kokain og andre stoffer eskalerer voldsomt. Henrik, den til hyblen knyttede unge-vejleder, er bekendt med problemet, men igen foregår misbruget på en måde, hvor det ikke for alvor vækker anstød i forhold til anbringelsessystemet. Peter skaber ikke åbenlyse konflikter; hans adfærd er ikke særlig højtråbende, han er hverken voldelig eller kriminel, og misbruget får lov at fortsætte. Det ender med, at Peter flytter uplanlagt hjem til moren, dvs. at hybelplaceringen bryder sammen. Henrik oplever, at Peter er lettet over at forlade den selvstændige bolig, som han ikke kunne magte. Men unge-vejlederen opfatter også Peter som ”meget opgivende og næsten livstræt og lidt, som om han havde en depression.” Efter anbringelsen fortsætter Peter med at tage stoffer, og på interviewtidspunktet, da han er blevet 21 år, påvirker misbruget ham stadig. Ikke desto mindre betragter sagsbehandleren Peter som en slags succeshistorie:

[Vores tanke ved anbringelsen var,] at vi måske kunne gå ind og hjælpe ham med en lille indsats i en kort periode for at få ham løftet i forhold til uddannelse og bedre kontakt til forældrene (...). Så var det så heldigt, at den hybel var ledig, og Henrik kom på som unge-vejleder. (...) Peter valgte i samråd med sin mor at tage hjem igen. Det må være, fordi de har fået snakket nogle ting igennem, måske sammen med Henrik. Der har ikke været nogen problemer efterfølgende.

Vi kan af Peters egen beretning konstatere, at der var store problemer i hans liv efter anbringelsens sammenbrud, og at det var problemer af en størrelsesorden, der markant reducerede hans muligheder for at uddanne sig og senere få et almindeligt voksenliv. Vi kan også konstatere, at problemerne stadig findes i hans liv – om end i mindre omfang – men dog så de begrænser hans muligheder og livsudfoldelse betydeligt. Denne observation sætter spot på, at 'problemer' tilskrives forskellig mening blandt menigmand og i sagsbehandlerens univers. Problemer eksisterer ikke nødvendigvis for sagsbehandleren, selvom der kan være tale om ganske destruktive processer for de unge. I forvaltningsuniverset består problemer ofte af akutte og/eller dramatiske hændelser, som forvaltningen bliver nødt til at gribe ind i, ikke mindst fordi de er så markante, at også forvaltningens samarbejdspartnere bemærker dem. Det er altså ikke alene alvorligheden for den unge, som afgør, om der bliver tale om et 'problem', men nok så meget behovet for at vise sig handlekraftig over for hændelser, der så at sige flyder ud over forvaltningens bredder. Denne tolkning er i overensstemmelse med Dingwall, Eekelaar & Murray's (1983) klassiske iagttagelser i engelske forvaltninger. Sagsbehandlerne viste sig her at klare en del af deres arbejdspress via 'optimismens lov' ('the rule of optimism'), dvs. ved at betragte problemer, som ikke kommer markant til udtryk, som forbigående og mindre betydningsfulde. Først når borgernes problemer rakte ud over forvaltningens grænser og dermed involverede andre instanser, blev de betragtet som problemer i socialforvaltningens forstand.

Peter er også et eksempel på, at et anbringelsessammenbrud ikke altid har en dramatisk karakter. Nogle gange 'siver' den unge stiltfærdigt, uden at formålene med anbringelsen er opnået. I denne sammenhæng er det dog særlig væsentligt at bemærke, hvordan forvaltningens orientering mod 'brandslukning' medfører et ganske ringe detailkendskab til situationen for de unge, der er relativt upåfaldende i deres adfærd.

Interviewmaterialet indikerer, at anbringelsesarbejdets 'blinde vinkler' ikke handler om eventuelt manglende kompetencer hos sagsbehandlerne. Vores cases viser netop, at sagsbehandlerne over for visse unge og i visse situationer griber ind med velovervejede interventioner. Det synes i højere grad at være et spørgsmål om ressourcer: At der med store sagsbunker ikke er tid til at tage sig lige grundigt af alle problemstillinger, og at en kraftig prioritering af indsatsen

er uomgængelig. Under sådanne arbejdsvilkår kan det for så vidt ikke undre, hvis sagsbehandlerne prioriterer 'udrykningsarbejdet' højest.

AKUTARBEJDE

Ressourcemanglen medfører, at en stor del af anbringelserne bærer præg af at ske akut, også selvom de unge og deres forældre er yderst velkendte i forvaltningerne. Dette forhold synes i sig selv at øge risikoen for anbringelsessammenbrud. Problemstillingen angår på den ene side *førstegangsanbringelserne*, hvor der ofte meget hurtigt skal findes en brugbar løsning. Her står forvaltningen med et reelt dilemma, da det grundlæggende er forskellige krav, man skal møde på samme tid. Den unge (og dennes forældre/familie) har brug for en løsning på stedet. Samtidig kræver indgreb fra det sociale system – og en anbringelse ikke mindst – grundige og per definition tidskrævende overvejelser. Helenas far udpeger dilemmaet med afsæt i sine egne erfaringer:

Der er en ressource, som, jeg synes, mangler voldsomt i de situationer, og det er tid. (...) At sagsbehandleren har tid og ressourcer til at være inde over, hvad vi alternativt kan gøre i mellemprioriteten, indtil man finder en mere varig løsning. Når man kommer og beder om hjælp, så er det, fordi man akut har brug for hjælp. Så er det ikke, fordi man kan vente 1 måned eller et 1/2 år.

I praksis ser det ud til, at dilemmaet til tider udmøntes i hastigt gennemførte anbringelser, som på grund af de begrænsede ressourcer mangler det fornødne forberedelsesgrundlag. Erfaringen blandt en stor del af de unge er da også, at både anbringelsesbeslutningen og valget af anbringelsessted er foregået hastigt og næsten hen over hovedet på dem. Flere af de unge giver samtidig udtryk for, at de ikke mener, at der overhovedet har været tale om et valg mellem flere alternativer, men nærmere om et slags ultimatum.

På den anden side synes problemstillingen med et stort antal akutte anbringelser at være særlig udtalt, når der efter et sammenbrud skal ske en *genanbringelse*. Når man opruller de unges anbringelseshistorier over tid, bliver det tydeligt, hvordan en del af disse forløb tager utallige sving, præget af mere eller mindre uforudsigelige begivenheder. Akutanbringelserne spiller i den sammenhæng en betydelig og ikke upro-

blematisk rolle. Både Lajlas og Anjas forløb er illustrative, for begge piger har en række anbringelser og sammenbrud bag sig, og flere af de hurtige og mindre velovervejede genanbringelser bryder sammen efter kort tid. Særlig grelt er det for Anja, der når at være anbragt 11 forskellige steder gennem sin opvækst, og hvor mindst fire af placeringerne får denne akutte og tilfældige karakter efter et forudgående sammenbrud. Alle disse fire anbringelser bryder da også sammen.

I begge anbringelsessager tegner der sig en slags ond cirkel, hvor et sammenbrud medfører en tilfældig og foreløbig placering, der umærkeligt går hen og bliver betragtet som permanent – for derefter at bryde sammen igen. For eksempel anbringes Anja midlertidigt hos sin aflastningsfamilie, mens forvaltningen efter planen skal arbejde på at finde en mere optimal anbringelsesmulighed. Det sker imidlertid ikke, og ordningen gøres permanent, indtil den ret forudsigeligt bryder sammen. Tilsvarende kommer Lajla i plejefamilie som en midlertidig løsning, men fortsætter der som en varig anbringelse, indtil plejen bryder sammen. Ud over den turbulens i opvæksten, som en sådan arbejdsmåde uundgåeligt forårsager for barnet – og som anbringelsen i første omgang netop skulle bidrage til at mindske – er der også eksempler på, at barnet eller den unge undervejs i disse uplanlagte anbringelser mister vigtige relationer. I Anjas tilfælde er det forholdet til en tante, hun placeres hos, der beskadiges så kraftigt, at det efterfølgende ikke er muligt at genoprette (jf. kapitel 15).

KONFLIKTMINIMERING

Når vi vælger at fortolke de stærkt ustabile anbringelsesforløb som delvist afledt af ressourcetsituationen i forvaltningen, hænger det også sammen med, at brandslukningslogikken ligeledes gør sig gældende i arbejdet med disse mere opsigtsvækkende unge. Sagsarbejdet aktiveres kraftigt, når den unge enten igangsætter dramatiske hændelser, eller når omverdenen gør opmærksom på den unges konflikter. Men resten af tiden vendes sagsbehandlerens blik mod andre – mere akutte – konfliktsituationer, mens det næste sammenbrud, som hos Anja eller Lajla, er undervejs. Pointen her er ikke, at sammenbrud til enhver tid *kan* forebygges, hverken af sagsbehandlere eller andre. Vores argument er, at den generelle orientering mod konfliktminimering og skadesreduktion i socialforvaltningens arbejde, som blandt andet følger af begrænsede ressourcer, får konkrete konsekvenser for de unges anbringelsesforløb

og for risikoen for gentagne sammenbrud. Hvis der kun er tid til at forholde sig til de aktuelt mest kritiske anbringelsessager, medfører det en risiko for, at man som sagsbehandler 'glemmer' de unge, som allerede er anbragt, og som der ikke aktuelt er konflikt omkring. Intet nyt bliver godt nyt, når andre opgaver presser sig på.

Betydningen af, at der er tilstrækkelige ressourcer i forvaltningssystemet til at følge de anbragte unge *løbende*, fremgår af de få sager, hvor dette reelt ser ud til at være tilfældet. Det tydeligste eksempel er Jamillas beretning, hvor sagsbehandleren under hele anbringelsesforløbet er i tæt dialog med såvel Jamilla selv, hendes mor og de pågældende anbringelsessteder. Den tætte sagsbehandlerkontakt kan ikke i sig selv forebygge, at sammenbrud finder sted. Jamilla når at opleve to af slagsen, inden en tredje og velfungerende anbringelsesmulighed lokaliseres. Til gengæld betyder den tid og energi, som investeres fra forvaltningens side, at genanbringelserne ikke bærer præg af akutte panikhandlinger, men fremstår som gennemtænkte og velbegrundede beslutninger.

KONTINUITET I SAGSBEHANDLINGSARBEJDET

En væsentlig del af årsagen til, at en pige som Jamilla ender med at få tilbudt en anbringelse, som ifølge alle sagens parter svarer til hendes reelle behov, må dog tilskrives *kontinuiteten* i sagsbehandlingen. Som nævnt tidligere er sagsbehandlerskift en af de få isolerede faktorer, som ifølge den kvantitative del af undersøgelsen signifikant forøger risikoen for sammenbrud i anbringelsen. Vi finder også i det kvalitative materiale en række indikationer på, at kontinuitet i sagsbehandlingsarbejdet får betydning for anbringelsernes forløb og – mere indirekte – for risikoen for sammenbrud.

De unge selv forholder sig kun i begrænset omfang til det arbejde, som sagsbehandlerne lægger for dagen; set fra deres perspektiv er det sjældent forvaltningens aktører, der har haft afgørende betydning for karakteren og kvaliteten af anbringelsesforløbet. Enkelte unge, som har haft mange forskellige sagsbehandlere gennem årene, peger på, at det er trættende at skulle afgive de samme beretninger om og om igen, når nye ansigter dukker op i forvaltningen. I de sager, hvor omskifteligheden er stor, holder de unge tilsyneladende op med at engagere sig i, hvad

sagsbehandlerne foretager sig, og hvordan indsatsen kan tænkes at påvirke deres tilværelse. Anja har eksempelvis haft mere end 15 forskellige sagsbehandlere gennem sit anbringelsesforløb, hvor hun har været placeret mindst 11 forskellige steder, og hun gør sig ikke mere forestillinger om, at forvaltningen kan gøre noget for hende. Søren giver følgende svar, da han bliver spurgt om, hvad der har været godt og skidt i forhold til samarbejdet med sagsbehandleren:

Det kan jeg ikke rigtigt sige, for jeg har haft fyrré forskellige. Først havde jeg Jesper Pedersen, så ved jeg ikke, hvad fanden han gjorde, så havde jeg ikke ham mere. Så havde jeg en vikar, og så havde jeg en anden en, hun var en virkelig kælling, og så havde jeg en vikar til. Så havde jeg hende der Lene, og så skulle hun på barsel, og så fik jeg en vikar. Nu har jeg en, der hedder Maibritt, og hende kender jeg slet ikke.

Der er også unge, som i højere grad har oplevet en grad af kontinuitet i forhold til sagsbehandlingen, men heller ikke i disse fortællinger træder sagsbehandlerne frem som centrale aktører. *Forældrene* til de unge er væsentlig mere optaget af sagsbehandlerens rolle i forhold til anbringelsesforløbet, og fra dette perspektiv er det ofte af stor betydning, at der findes en grad af kontinuitet over tid, som sikrer et kendskab til barnet/den unge og familiens situation. Generelt er det imidlertid ikke forældrenes oplevelse, at denne erfaringsopsamling finder sted, og det hører til undtagelserne, at familien har haft den samme sagsbehandler gennem længere tid.

Set udefra kan sagsbehandlerskift blandt andet betyde, at man som ny sagsbehandler ikke har opnået indsigt i, hvor alvorlig den unges situation er, og at man derfor igangsætter indsatser, der ikke formår at imødekomme disse vanskeligheder. Konkret tegner der sig en sammenhæng i det kvalitative materiale mellem turbulente sagsbehandlingsforløb og omfanget af de akutte og semi-midlertidige anbringelser, som blev diskuteret ovenfor – og som er tilbøjelige til at bryde sammen efter relativt kort tid. Manglende kontinuitet i sagsbehandlingen er dermed problematisk, ikke blot på grund af det tab af viden om og indsigt i de pågældende familier, som finder sted, men også fordi anbringelsesbeslutningerne risikerer at blive truffet på et forhastet og uigennemtænkt grundlag.

Atter er det interessant at sammenligne med anbringelser, hvor forløbet har været præget af stor stabilitet fra forvaltningens side. Det eneste tilfælde i casematerialet, der rigtigt kan fremhæves i den henseende, er Jamillas sag, hvor sagsbehandleren har fulgt familien stort set siden pigens fødsel. Sagsbehandleren forklarer selv:

Jeg kan huske, at Jamilla kom her, da hun lige var begyndt at gå. Moren har været på offentlig forsørgelse det meste af tiden, men dengang tullede Jamilla rundt i venteværelset, når mor kom en gang om måneden og skulle have udbetalt sin kontanthjælp. Så jeg har kendt familien længe og har altid vidst, at moren havde mange vanskeligheder, og at der var et misbrug.

Det langstrakte og indgående kendskab til familiens forhold bliver et vigtigt kvalificerende grundlag for de anbringelsesbeslutninger, som træffes, da Jamilla kommer i teenagealderen. Rent pragmatisk er det indlysende, at sagsbehandlere med langvarig tilknytning til de samme familier aldrig kan blive en realistisk norm på det sociale område. Lige så klart er det imidlertid, at hyppige sagsbehandlerskift kan smitte negativt af på mulighederne for at etablere vellykkede anbringelsesforløb med lav sammenbrudsrisiko. I en tid med megen 'gennemtræk' i socialforvaltningerne og vanskeligheder med at tiltrække kvalificeret arbejdskraft til det sociale område generelt forekommer det med andre ord særlig vigtigt at forholde sig til de problemstillinger, som gentagne skift af sagsbehandler bringer med sig.

BUDGETMÆSSIGE HENSYN VED ANBRINGELSER

Anbringelsesbeslutninger beror efter serviceloven først og fremmest på socialfaglige overvejelser om, hvad der tjener de børn og unge, som af forskellige årsager ikke kan blive boende i deres hjem. Økonomiske betragtninger forventes ligeledes at spille en rolle, blandt andet med henvisning til, at forvaltningen skal udvise ansvarlighed i forhold til de kommunale budgetter, men beslutninger om sociale foranstaltninger må efter loven ikke alene være styret af budgetmæssige hensyn og restriktioner. Det fremgår af servicelovens § 46, stk. 5, der fastslår, at der ved anvendelsen af lovens bestemmelser skal "... lægges afgørende vægt

på, at støtten ydes ud fra barnets eller den unges bedste, herunder at der lægges vægt på at give barnet eller den unge en stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i opvæksten.” Alligevel er kommunal økonomi og budgetstyring et tema, som optræder på tværs af det kvalitative interviewmateriale. Vi forholder os ikke til, hvor balancepunktet mellem disse forskellige hensyn og interesser ligger; en større indsigt i samspillet mellem praksis på anbringelsesområdet og de økonomiske rammebetingelser ville kræve en selvstændig undersøgelse med et helt andet forskningsdesign. I denne sammenhæng beskæftiger vi os udelukkende med spørgsmålet om, hvorvidt systemprocesser, afledt af politiske og administrative forsøg på at styre udgiftsniveauet på anbringelsesområdet, får betydning for de unges anbringelser og for sammenbrudsrisikoen i disse forløb. Vi diskuterer denne problemstilling med afsæt i to undertemaer, henholdsvis *valget af foranstaltninger* og *budgetstyring af anbringelsesstederne*.

BUDGETHENSYN I VALGET AF ANBRINGELSESSTEDER

Som tidligere anført fandt vi ved første dataindsamling i den kvantitative spørgeskemaundersøgelse en sammenhæng mellem budgethensyn hos den udøvende myndighed og risikoen for sammenbrud i anbringelserne. Således var der en signifikant øget sandsynlighed for sammenbrud, når sagsbehandleren havde svaret, at det var vanskeligt at finde optimale anbringelsessteder på grund af økonomiske restriktioner i kommunen. Årsagssammenhængen kunne ikke fastslås med samme sikkerhed i den endelige analyse (efter tredje dataindsamling, jf. kapitel 2). Alligevel finder vi også i det kvalitative materiale klare indikationer på, at økonomiske rammevilkår spiller en væsentlig – til tider meget uheldig – rolle for *valget af anbringelsesforanstaltninger* til de unge.

For det første er det et tema i flere af anbringelsesforløbene, at visitationer påvirkes af et økonomisk betinget krav om, at lokale institutioner skal ’fyldes op’. Kun når dette er tilfældet, kan en anbringelse uden for kommunens egne institutionstilbud komme på tale – i visse tilfælde næsten uanset den unges problemtyngde og match med den lokale institution. Et markant eksempel på fejlvisitering er Lajla, der ved sin første anbringelse som 16-årig udviser stærkt selvdestruktiv adfærd i form af selvmordsforsøg og selvmutilering. Hun er desuden voldsomt udadreagerende og har et misbrug. Alligevel anbringes hun på den lokale kommunale institution, Ankeret, der har et bredt og uspecifikt

mandat og grundlæggende er tænkt som et tilbud for unge, der er i gang med uddannelse eller arbejde. Der er ikke noget behandlingsmæssigt beredskab på institutionen, som bygger på en tankegang om, at fastholdelse af almindelig husorden er tilstrækkeligt til at regulere de unges hverdagsliv. Der er derfor ikke noget overraskende i, at anbringelsen ender i sammenbrud og bliver en demoraliserende oplevelse, først og fremmest for Lajla selv, men også for personalet, som ikke har set sig i stand til at hjælpe hende og håndtere hendes væremåde. Som Lajlas kontaktperson på Ankeret, Anita, opgivende konkluderer:

Vi holdt skansen. Men vi kunne ikke have holdt den meget længere. Nej, det kunne vi ikke. Folk var helt flade. Folk var trætte.

Både dette og andre eksempler peger på det forhold, at det ikke bare er den unge, der kan opleve sammenbruddet som traumatisk. Personalet på de anbringelsessteder, som af forskellige årsager ikke har magtet at fastholde og hjælpe den unge, giver også udtryk for forskellige grader af afmagt og nederlag.

Betydningen af kommunal økonomi som en faktor i anbringelsesvalget er dog særligt påfaldende i de tilfælde, hvor en ung efter adskillige omveje og sammenbrud endelig er blevet åbenlyst velanbragt, og hvor forvaltningen derefter vælger at afbryde foranstaltningen på grund af prisen. Lajla og Anja oplever begge sådanne forløb. Lajla har over en periode på 2 år været anbragt seks gange, hvoraf de tre placeringer er afsluttet med utvetydige sammenbrud. Den femte og næstsidste anbringelse bringes til ophør af kommunen (selvom Lajla også selv betegner stedet som et ”skod-sted”). Prisen blev for høj, fordi der skulle en psykiatrisk ”pus-vagt” på Lajla døgnet rundt, for at institutionen ville beholde hende. Derefter anbringes Lajla på Gyrstingegård, der også viser sig at være en dyr anbringelse, fordi der sættes personaleressourcer ind efter de unges individuelle behov. Om nødvendigt kan den enkelte blive mandsopdækket af pædagoger, og det er netop, hvad der sker i Lajlas tilfælde. For første gang oplever hun imidlertid at være kommet på rette hylde, og hun er glad for både anbringelsen og pædagogerne. Men også denne anbringelse bringes til sammenbrud af kommunen, da man ikke vil betale for dens omkostninger. Lajlas sagsbehandler siger om forløbet:

Sagsbehandler: Hun har været igennem mange ting, Lajla, og hun har været igennem mange steder, hvor hun har oplevet ikke at kunne magte det, eller de voksne ikke har kunnet magte hende. Jeg tror også, at hun måske har tænkt, at det er hende, der er noget galt med, siden det ikke kan gå. (...) Hun havde måske ikke behøvet at komme igennem den der institutionsomgang med Nysund og ungdomspensionen, hvis kommunen havde bevilget et større beløb. Man er jo meget forsigtig med, hvad det skal koste, og Lajla har været igennem meget, hvor man kunne have sagt, hvis vi nu fra starten havde lavet en anden beslutning, (...) så havde hun ikke behøvet alle de skift. (...)

Interviewer: Da Lajla er i Faxe, går du så ind og vurderer, at hun egentlig har brug for det, som hun faktisk først nu får på Gyrstingegård?

Sagsbehandler: Ja, sådan husker jeg det i hvert fald, at det har jeg vidst hele tiden, nemlig at der skulle noget andet til. Vi indstiller til en ledelsesgruppe, der så beslutter hvordan.

Sagsbehandleren peger selv på, at de enkelte anbringelser på ingen måde har været optimale, og at det relativt tidligt i forløbet stod klart, at Lajla havde brug for en mere intensiv og 'skræddersyet' indsats end den, der blev bevilget. Bevillingsbeslutningerne er imidlertid af flere omgange blevet dirigeret af økonomiske betragtninger.

I Anjas tilfælde gennemfører forvaltningen tilsvarende nogle økonomisk betingede prioriteringer, som får alvorlig negativ indvirkning på hendes anbringelsesforløb. Anja er gennem hele sin opvækst rykket ud og ind af fejlslagne anbringelsesforhold, og hun har været placeret mindst 11 forskellige steder. Reelt er der kun et enkelt sted, institutionen Gavnsø Huse, hvor hun falder så godt til, at hendes udvikling beskrives som gunstig, og hvor hun for første gang oplever en grad af stabilitet i tilværelsen (samt en vis samhørighed med voksne omsorgspersoner, jf. kapitel 15). Trods 2 års forudgående vellykket anbringelse vælger kommunen at sige nej til at yde de ekstra midler, der skal til for at kunne varetage omsorgen for Anja, der på dette tidspunkt er et meget voldsomt

reagerende barn. Kirsten, den ene halvdel af forstanderparret på Gavnsø Huse, siger:

Vi havde sagt til kommunen mange gange, at vi ikke havde ressourcer til at have hende, sådan som hun var. Og vi foreslog, at vi kunne lave et satellitprojekt, hvor Anja kunne være alene sammen med en pædagog meget af tiden. Selvfølgelig komme herop på Gavnsø Huse også, men i små portioner, for hun kunne ikke magte at være sammen med så mange andre. Men det ville de ikke. Kommunen ville ingenting. Det var, som om de ikke troede på, hvad vi sagde om Anja. De tog det ikke alvorligt nok, når vi sagde, at hun var så dårligt et barn, som hun var. (...) De sagde til os, at vi fik jo penge for at have hende. Men der er også grænser for ressourcemæssigt, hvad man kan. Vi har jo også seks andre børn.

Sammenbruddet er dermed en realitet, selvom det hverken er Anjas eller anbringelsesstedets ønske. Anja bliver flyttet til en institution med omkring 50 børn, og der er efter forstanderparrets vurdering tale om en decideret fejlplacering uden hensyntagen til den omfattende skriftlige dokumentation, som de selv har været med til at udforme under opholdet på Gavnsø Huse. Den nye anbringelse kommer til at vare 2 måneder. Opholdet slutter med endnu et sammenbrud, da Anja falder og brækker en arm under flugten fra nogle af de andre børn, der vil give hende tæsk.

BUDGETSTYRING AF ANBRINGELSESSTEDERNE

Vi vender os nu mod spørgsmålet om *budgetstyring af anbringelsesstederne* og den mulige betydning af dette i forhold til risikoen for sammenbrud i anbringelser. Interviewmaterialet rummer talrige eksempler på, at anbringelsesstederne ikke modtager de unge, de er beregnet på og har særlige forudsætninger for at hjælpe eller behandle. Matchning af udsatte unge med 'optimale' anbringelsessteder er mere kompleks, end udsagnet umiddelbart lader ane. For det første er det naturligvis ikke givet, at man til enhver tid vil kunne finde en anbringelsesmulighed, der passer som fod i hose til de behov, den enkelte unge har. Vores materiale viser netop, at det er undtagelsen mere end reglen, at alle parter er enige om anbringelsens ubetingede succes.

For det andet ser vi i flere sager, at vidensniveauet i forvaltningerne om anbringelsesstedernes faktiske praksis er begrænset, og at dette i sig selv kan være en hindring for at finde egnede steder til de unge. Dette kan blandt andet forstås som et resultat af, at døgninstitutioner, socialpædagogiske opholdssteder mv. har tendens til at benytte sig af et fælles vokabularium, når de skal beskrive deres ydelser, og at disse 'praksisbegreber' (fx struktur, tryghed, forudsigelighed, relationer, individuel behandling m.fl.) ikke afspejler stedernes praksis på nogen direkte måde (Egelund & Jakobsen, 2009b). Det er et gennemgående træk i vores interview med de unge selv, at de oplever deres forhåndskendskab til anbringelsesstederne som yderst begrænset, og at præsentationen af stederne fx på besøgs møder med forstandere kan grænse til falsk varebetegnelse og står i skærende kontrast til den hverdags erfaring, de unge efterfølgende får. Dette gælder ikke mindst i forhold til spørgsmålet om tilstedeværelsen af en 'stofkultur'. Der er således flere eksempler på unge, hvor en væsentlig del af begrundelsen for anbringelsen er, at de skal afskærmes fra et stigende misbrugsproblem – og hvor de unge, trods forsikringer fra institutionen om det modsatte, placeres i et miljø, hvor de selv samme misbrugsproblemer flourerer. Dilemmaet med manglende kendskab til anbringelsesstedernes hverdagspraksis forstærkes yderligere af de mange sagsbehandlerskift, som blev diskuteret ovenfor; erfaringsudtyndingen angår således ikke blot sagsbehandlerens viden om den unge og dennes familie, men også om mulighederne og begrænsningerne i det omkringliggende anbringelseslandskab. Samlet betyder disse forhold og processer på systemniveau, at matchning mellem ung og anbringelsessted ofte er en uhyre vanskelig opgave.

Der er imidlertid i vores materiale klare indikationer på, at problemet med fejlvisitering også knytter sig til et finansieringssystem, hvor *budgetstyring af anbringelsesstederne* vinder frem. Det betyder, at institutionerne ikke har et fast budget, men at ressourcegrundlaget afhænger af det antal børn og unge, institutionen modtager. Visitering er en proces, hvor flere aktører skal spille konstruktivt sammen, hvis den rette anbringelse skal kunne etableres. Det er ikke kun forvaltningen, der skal have overblik over anbringelseslandskabet og være i stand til at træffe beslutninger, der kommer den unge til gode. Det er også anbringelsesstederne, som skal kunne vurdere, hvorvidt den unge kan forventes at passe til stedets profil – og beboergruppe. På en del

anbringelsessteder oplever man, at budgetstyringsprincippet forstyrrer disse vurderinger, fordi det er blevet sværere at sige nej til nye unge, selvom de åbenlyst falder uden for målgruppen. Der har meldt sig en bevidsthed om, at tomme pladser kan skabe økonomiske problemer for anbringelsesstedets fortsatte virksomhed. To af medarbejderne på den hybel, hvor Helena anbringes, siger:

Bjarne: Vi må godt visitere efter, hvordan vi synes, at de passer ind i gruppen.

Interviewer: Gør I det?

Bjarne: Vi gør det lidt. Det er blevet lidt sværere, efter at vi er blevet budgetstyret, så er det lidt sværere at sige nej. Nogle gange er vi så heldige, at der er flere på. Og så tager vi selvfølgelig den, vi synes, der passer bedst ind.

Ann-Marie: (...) Hvis vi har en tom plads i 1 måned, og der så kommer en, og vi er meget i tvivl, om vedkommende passer, så er det lidt sværere at sige nej, fordi så er der ikke penge til de sjove ting, og på et eller andet tidspunkt er der måske ikke penge til lønninger.

Mens denne økonomiske bevidsthed formentlig er en del af formålet med at indføre budgetstyringsredskabet – at ansvaret for tomme pladser delvist overføres til og gøres direkte mærkbart på anbringelsesstederne – rummer økonomistyringens rationale til gengæld en utilsigtet effekt i forhold til sammensætningen af anbringelsesstedernes klientel. Det er denne problematik, som med stor sandsynlighed får betydning i forhold til forekomsten af sammenbrud. To af de ansatte på en af de ungdomspensioner, hvor Lajla anbringes, påpeger budgetstyringens konsekvenser:

Mogens: Det betyder rigtig meget for vores arbejde. Det er utilfredsstillende, netop fordi cocktailen mellem udadreagerende og indadreagerende er rigtig dårlig. Det giver mange frustrationer. Nogle gange ved vi, når de træder ind ad døren, at det her bliver noget lort. De kommer til at splitte huset helt ad. Mange

gange har vi jo kæmpet, og det er en evig kamp at få rimelig ro på huset og få de forskellige unge til at fungere bare nogenlunde rimeligt sammen. (...)

Karen: De svageste sidder nede på værelset foran deres computer. De får lov at sidde på værelset. Sådan kan det godt være i måneder, og nogle gange er det bare 4 dage. Det er tit, at det er i lange perioder. Det stopper først, når en eller anden bliver flyttet ud af huset.

Matchning af de unge med relevante anbringelsessteder er som anført en betydelig udfordring i sig selv, og der udstedes ingen garantier for vellykkede forløb. Men stram budgetstyring af anbringelsesstederne tilføjer en decideret risikofaktor for øget forekomst af sammenbrud, da de fagligt relevante kriterier for modtagelse af unge med specifikke vanskeligheder risikerer at blive underkendt. Selv hvis sammenbruds-frekvensen ikke øges direkte, er konsekvenserne uheldige for de direkte berørte parter. For de unge drejer det sig om mere kaotiske betingelser under anbringelsen; for det pædagogiske personale handler det om en mere usikker arbejdssituation og om, at en større del af kræfter og ressourcer må bruges på at skabe et tåleligt hverdagsmiljø for alle.

RESSOURCER I DET OMGIVENDE SAMFUND

Kvaliteten af et anbringelsesforløb såvel som risikoen for sammenbrud påvirkes ligeledes af systemprocesser, som ikke udspringer direkte af anbringelsessystemet, men er forankret i det omgivende samfund. Det ligger uden for rammerne af denne rapport at redegøre detaljeret for denne mangfoldighed af potentielt betydningsfulde faktorer. I stedet vil vi nøjes med at fremhæve et enkelt forhold, som går igen på tværs af interviewmaterialet, og som særligt træder frem i de unges egne beretninger. Det drejer sig om *skolens rolle* i forbindelse med anbringelser af unge, herunder særligt hvordan man inden for normalskolesystemet håndterer unge med 'adfærdsvanskeligheder'.

Det er snarere reglen end undtagelsen for de interviewede unge, at skoleproblemer i forskellig form er et væsentligt element i den proces, som leder frem mod anbringelsen. For nogle ser skoleproblemerne ud til

at være hovedårsagen til, at anbringelsen kommer på tale. Et eksempel er Sille. Hun er rapkæftet, grænsende til det forulempende, over for andre mennesker, og almindelig grænsesøgende pubertetsadfærd antager hos Sille en noget forstørret form. Desuden står faren i en periode boligløs, men grundlæggende er det skoleproblemer, der definerer hende som social klient og fremprovokerer anbringelsen.

I andre tilfælde er skolevanskeligheder integreret i mere komplekse konflikter. Katja skifter skole flere gange på grund af omfattende mobberi, men konflikterne følger med, og hun holder til sidst helt op med at møde i skolen. Forholdene i hjemmet er samtidig vanskelige; både moren og stedfaren har et alkoholmisbrug, og Katja har det svært med stedfaren. Alligevel er det hendes omfattende pjækkeri, der danner grundlag for anbringelsesbeslutningen. I atter andre tilfælde tyder beretningerne på, at skolevanskeligheder nærmere er en virkning af eller en markør for, hvordan den unge har det.

Uanset om skoleproblemer er årsag til eller virkning af den unges klientstatus (eller begge dele), fremstår skole og socialforvaltning som forbundne kar i den forstand, at normalitet i denne aldersgruppe i høj grad defineres som evnen til at klare skolegang tilfredsstillende. Gør de unge det ikke, kommer de til at tilhøre afvigelsesystemet – med dets alternative former for skolegang.

Den moderne børneforsorg blev skabt for omkring 100 år siden, blandt andet med det formål at holde urolige, afvigende elementer ude af enhedsskolen (Dahl, 1978). Det kan se ud, som om anbringelsessystemet stadig varetager denne funktion over for gruppen af skoletrætte, forstyrrende eller lavt præsterende unge.

Muligvis forstærkes denne udskilningsproces i disse år. Aktuelt er det en generel tendens, som genfindes på tværs af en række europæiske lande, at der sættes markant og restriktivt ind over for unge med meget synlige adfærdsvanskeligheder (Jepsen, 2006; Sarnecki, 2006; Such & Walker, 2005). Interviewmaterialet tegner da også et billede af normalskolesystemet som en verden, hvor man kan have vanskeligt ved at håndtere unge med en højlydt og til tider voldsom adfærd. Resultatet synes i flere tilfælde at være, at skolen sender bolden videre til det sociale system og lader andre om at håndtere konflikterne med de unge. Dette er ikke en analyse af folkeskolesystemet, og vi kan ikke afgøre, i hvor høj grad ansvarsforskydningen beror på ressourcemangel eller en opfattelse af, at unge med normbrydende adfærdsmønstre ikke er skolens bord. Vi

må nøjes med at konstatere, at de unges skoleproblemer ofte bliver et væsentligt led i anbringelsesbeslutningen, og at der i flere af de beskrevne cases ikke er gjort alvorlige forsøg på at fastholde 'besværlige' unge og afbøde deres vanskeligheder inden for skolesystemets egne rammer.

Optakten til Rikkens anbringelse er illustrativ. Det, der senere skal vise sig at blive et temmelig turbulent forløb, begynder med alvorlig mobning i skolen, da Rikke er 12-13 år. Moren husker tilbage:

Der sker det, at hun ryger ud ovre fra folkeskolen. Hun bliver ikke smidt ud. Hun vælger, at hun ikke vil være der mere. Hun er blevet mobbet ud af klassen. Det bliver ligesom gjort til, at det er Rikke, der har et problem, og det er Rikke, der er en ballademager. Det er hende, der bliver gjort til roden, selvom hun faktisk er offeret for mange af de andre. En dag kommer hun hjem, hvor hendes sko er blevet smidt i en skraldespand, og hun har ingen sko på. Til sidst gider jeg ikke mere. Så vil jeg have, at hun skal på byens anden folkeskole, men det kan jeg ikke få lov til. Så bliver kommunen kontaktet, og efter nogle samtaler med Tove [sagsbehandleren] bliver vi så enige om, hvad der skal ske i stedet for [en anbringelse]. (...) [Hvis] Rikke havde fået lov at skifte folkeskole (...), så tror jeg aldrig, at der var opstået de store problemer.

Vi kan naturligvis ikke sige noget om, hvordan tingene ville have udviklet sig, hvis Rikke ikke var blevet anbragt. Pointen er nærmere, at skole- og anbringelsessystem hænger sammen, og at processer på det ene område direkte eller indirekte får betydning på det andet. Skolens ressourcer og prioriteter, fx i forhold til at give rum til fleksibelt at arbejde sammen om unge med særlige vanskeligheder, er således i visse tilfælde med til at afgøre, om der overhovedet bliver nogen anbringelsessag (Hansen, 2005; Perthou et al., 2008).

AFRUNDING

I dette kapitel har vi fremhævet en række systemprocesser og deres betydning for de unges anbringelsesforløb, særligt med fokus på risikoen for sammenbrud. For det første har vi peget på, at ressourcesituationen i

forvaltningen – den tid og de kræfter, som sagsbehandlerne har mulighed for at lægge i arbejdet – på grundlæggende vis over indflydelse på både anbringelsesbeslutninger og muligheden for at følge de unge, som allerede er placeret i en form for anbringelse. Dette forhold kan i sig selv virke selvindlysende. Mere interessant i denne forbindelse er det, at den ’brandslukningslogik’, som ifølge interviewmaterialet råder i mange forvaltninger, skaber sine egne risici for anbringelsessammenbrud. En sådan sammenhæng kan ikke umiddelbart efterspores statistisk, men det gør ikke problemstillingen mindre reel. De mange akutanbringelser og mængden af midlertidige placeringer, som stiltfærdigt bliver gjort hel- eller halvpermanente, vidner om et ressourcemæssigt nødlidende system, hvor der for sjældent findes gode og langsigtede anbringelsesmuligheder, og hvor sammenbrud i mange sager må siges at være et nærmest forudsigeligt resultat af forløbet.

For det andet er betydningen af kontinuitet i sagsbehandlingen blevet diskuteret som en social proces på systemniveau, der med stor sandsynlighed knytter sig til risikoen for anbringelsessammenbrud. Her har vi kunnet læne os op ad analyserne af de kvantitative data, hvor sagsbehandlerskift optræder som én blandt de i øvrigt ret få faktorer, som signifikant øger risikoen for sammenbrud. Interviewmaterialet bidrager ikke med klare billeder af, præcis *hvordan* den manglende kontinuitet i arbejdet bliver problematisk for anbringelsesforløbet, blandt andet fordi de unge selv ikke beskæftiger sig meget med denne side af sagen. Temaets betydning fremtræder mest synlig i de sager, hvor kontinuitet undtagelsesvist er en realitet, og hvor man tydeligt kan se, hvordan det opbyggede detailkendskab til den unge og dennes familie opsætter andre, mere fordelagtige betingelser for den sociale indsats.

For det tredje har vi undersøgt relevansen af budgetmæssige hensyn som en systemproces, der ikke blot påvirker kvaliteten af de unges forløb, men også har forbindelse til forekomsten af sammenbrud. Her er det tilsvarende muligt at tage afsæt i en statistisk påvist årsagssammenhæng, da de kvantitative studier (efter første dataindsamling) viste en øget sandsynlighed for anbringelsessammenbrud, når sagsbehandleren havde svaret bekræftende på, at økonomiske restriktioner i forvaltningen gjorde det vanskeligt at finde optimale anbringelsessteder til den unge. Det kvalitative interviewmateriale viser imidlertid, at disse budgethensyn slår igennem på to særskilte måder. Dels er der klare eksempler på sammenbrud, som foranlediges direkte af

økonomiske betragtninger i forbindelse med valget af anbringelsessted: På trods af at den unge af alle parter betragtes som velanbragt – eventuelt efter et uhyre tumultarisk forløb – afbrydes placeringen som følge af hensynet til forvaltningens budget. Dels kan vi mere indirekte pege på, at en øget budgetstyring af anbringelsesstederne involverer en øget risiko for sammenbrud: Den i stigende grad benyttede finansieringsmodel, hvor pengene følger den enkelte unge, gør anbringelsesstederne mere sårbare over for at stå med tomme pladser, og det vanskeliggør i krisetider mulighederne for at sammensætte beboergruppen på en hensigtsmæssig måde. Som vi skal vende tilbage til i både kapitel 4 og 5 er gruppertilhørsforholdet så afgørende for de anbragte unge, at uovervejede eller 'sprængfarlige' gruppesammensætninger med stor sandsynlighed øger sammenbrudsfrekvensen.

Endelig har vi anført, at andre systemprocesser, som ikke lægger sig direkte op ad forvaltningsarbejdet, får betydning for karakteren af de unges anbringelsesforløb og risikoen for sammenbrud. Skolens rolle er blevet fremhævet som et illustrativt eksempel, for det er ud fra interviewmaterialet oplagt, at den måde, hvorpå normalskolesystemet håndterer udsatte eller 'vanskelige' unge, er med til at sætte rammerne for både omfanget af teenage-anbringelser og deres mulige forløb. Et andet tema kunne være de vanskeligheder med at blive integreret på ungdomsuddannelser og arbejdsmarked, som flere af de unge kæmper med under (og efter) deres anbringelse. Den rummelighed, som der ellers tales meget om i forhold til såvel uddannelse som arbejde, kan være svær at få øje på for de unge, navnlig hvis de samtidig står med en 'plettest' straffeattest. Gentagne nederlag, fx i forhold til at finde en praktikplads, virker stærkt demotiverende på de unge og kan i sig selv være med til at gøre anbringelsesforløbene mere ustabile. Vi er dog ikke gået i dybden med denne type systemprocesser, da tyngden i det kvalitative datamateriale ligger andre steder.

INSTITUTIONSPROCESSER OG SAMMENBRUD

I dette kapitel behandler vi spørgsmålet om, hvilke institutionsprocesser der får betydning for unges anbringelsesforløb, herunder særligt risikoen for sammenbrud i anbringelserne. Vi tager primært afsæt i de fire midterste anbringelseberetninger fra rapportens del 2 – Katja, Robert, Sille og Søren – men de øvrige cases inddrages også i mindre omfang som eksempel materiale.

Med *institutionsprocesser* henviser vi til de forhold, som knytter sig til at anbringe børn og unge under institutionelle former, og som både de anbragte børn og anbringelsesstedets voksne derfor må forholde sig til. Det er som bekendt ikke alle unge, der anbringes på institutioner i snæver forstand. Som anført i kapitel 1 vælger vi alligevel at tale om institutionsprocesser. Det skyldes for det første, at kun få af undersøgelsens unge anbringes i traditionel familiepleje, som i Danmark primært henvender sig til børn, der anbringes før teenage-alderen. For det andet hænger det sammen med, at stort set samtlige undersøgte anbringelser har institutionelle træk efter den definition af begrebet, som vi anvender her. En institutionsanbringelse indbefatter således en organisatorisk struktur, hvor omsorgen for den unge er uddelegeret til aflønnet og som regel også uddannet personale, og hvor plejeopgaverne som udgangspunkt er fordelt mellem personer med forskellige ansvarsområder og kompetencer. Institutioner er altså *professionaliserede og uddifferentierede* omsorgsmiljøer til forskel fra en traditionel familiepleje-

anbringelse, hvor barnet eller den unge forventes at indgå i en almindelig familiestruktur. Efter denne definition er socialpædagogiske opholdssteder også at betegne som institutioner.

Udenlandske studier har været i stand til at påvise interessante sammenhænge mellem anbringelsesformen og risikoen for sammenbrud (Egelund, 2006). Eksempelvis demonstrerer en større svensk undersøgelse, at anbringelse i slægtspleje giver en signifikant lavere sandsynlighed for sammenbrud end de fleste andre anbringelsesformer (Sallnäs, Vinnerljung & Kyhle Westermarck, 2004). I den foreliggende undersøgelse har det ikke været muligt at fastslå klare sammenhænge mellem karakteristika ved anbringelsesstedet og risikoen for sammenbrud i anbringelsen. Vi kan derfor ikke – som tilfældet var i forhold til systemprocesser – tage afsæt i hypoteser, som direkte kan afprøves eller efterspores i det kvalitative interviewmateriale. Ikke desto mindre viser vores casemateriale, at en række institutionsprocesser har stor og til tider afgørende betydning for unges anbringelsesforløb. I det følgende vil vi diskutere disse processer med særlig fokus på, hvordan institutionelle forhold kan tænkes at være forbundet med risiko for sammenbrud.

Det kan næppe undgås, at det billede af anbringelsesstederne, som træder frem, bliver forholdsvis dystert, da det er de 'dysfunktionelle' sider af institutionslivet, som tiltrækker sig opmærksomhed. Vi vil imidlertid gerne understrege to forhold. For det første udgør de institutionelle 'risikofaktorer' naturligvis ikke det fulde billede; analyser af andre forhold end fænomenet sammenbrud ville givetvis lægge vægt på andre elementer af de samme anbringelsesforløb. For det andet argumenterer vi ikke for, at de beskrevne institutionelle processer er uafvendelige; der er netop tale om forhold, som *øger risikoen* for sammenbrud, men som kan modarbejdes aktivt – hvad vi indimellem også ser eksempler på.

Pointen er nærmere, at institutionsanbringelser rummer modsætninger og dilemmaer, som 'sidder i væggene', og som man alle steder på den ene eller den anden måde er nødt til at håndtere. Dette gælder for alle de tre typer af processer, som vi diskuterer i det følgende, henholdsvis: 1) tilstedeværelsen af institutionelle parallelverdener, 2) institutionsmiljøets 'smittefare' og 3) institutionelle udelukkelsesmekanismer.

INSTITUTIONELLE PARALLELVERDENER

Det er tankevækkende, når man lytter til de unges egne beretninger, at der kun undtagelsesvis udtrykkes ros over for de institutionsmiljøer, som de unge har stiftet bekendtskab med under anbringelsesforløbet. Et gennemgående træk er, at mødet med institutionsverdenen har været en brat overgang til en tilværelse med helt andre rammer, regler og rutiner, end de unge hidtil har kendt. Det går også igen igennem materialet, at de unge oplever det som en krævende og vanskelig opgave at finde deres plads inden for den gældende sociale orden. Der er således mange beskrivelser af, hvordan den nytilkomne kommer ind nederst i hierarkiet og må kæmpe for at opnå anerkendelse blandt de andre unge. I nogle tilfælde lykkes det aldrig, og den fraværende integration i institutionen kan i sig selv føre til, at anbringelsen bryder sammen.

Et af de stærkeste indtryk, som står tilbage fra casematerialet, er billedet af institutionsmiljøerne som præget af *parallelle sociale verdener*. De anbragte børn og unge orienterer sig først og fremmest mod hinanden og det fællesskab, som opstår her – og som er afgørende vigtigt at blive en del af, hvis man som anbragt skal have hverdagen til at fungere. De voksne ansatte befinder sig hovedsageligt i en anden verden, hvor andre regler og logikker gør sig gældende. Her arbejdes der med professionelle målsætninger om forandring og udvikling, fx udtrykt i de individuelle behandlingsplaner, som lægges for den enkelte anbragte, samtidig med at der kæmpes med en række organisatoriske vilkår og begrænsninger.

De udtalte modsætninger mellem disse parallelverdener er også beskrevet i den internationale forskningslitteratur, hvor det ofte fremhæves, hvordan børn og unge udvikler deres egen 'subkultur' på institutionen (fx Falck, 2006; Taylor, 2006). Vi betragter dog forestillingen om subkulturer som noget misvisende. Begrebet antyder, at der er tale om et fænomen, som kun opstår, når anbringelsesstedet ikke formår at fastholde de officielle mål og behandlingsplaner. Samtidig ligger der i begrebet subkulturer, at de anbragte børn og unge udvikler en afvigende socialitet, som per definition er ødelæggende for institutionens erklærede arbejde. Vi mener som udgangspunkt ikke, at det er hensigtsmæssigt at betragte anbragte børn og unges fællesskab som en subkultur, der potentielt truer institutionens orden. Man kunne med lige så god ret hævde, at børnegruppen repræsenterer institutionens primærkultur. Socialt set er det de anbragte børn og unge, der bærer

institutionens hverdagsliv, mens de voksne er på arbejde, på besøg eller på gennemrejse. Denne forskel er de interviewede unge selv meget bevidste om, og de grundlæggende ulige forudsætninger for at være til stede på institutionen bliver i sig selv et argument for ikke at involvere sig i de professionelle omsorgspersoner (jf. kapitel 5).

Vigtigere i denne sammenhæng er dog at påpege, at institutionelle parallelverdener efter vores opfattelse ikke repræsenterer et muligt risikoscenarium (med udvikling af 'subkulturer' til følge), men en mere grundlæggende tilstand. Vi betragter det som et uundgåeligt vilkår – og som en af døgninstitutionens centrale dynamikker – at de anbragte børn og unge og de professionelle voksne befinder sig i adskilte sociale verdener. Af samme årsag er de to grupper i mange sammenhænge orienteret mod helt forskellige sociale projekter. Denne opfattelse understøttes af det kvalitative casemateriale.

Søren, der er anbragt på den kommunale ungdomspension Rosenhaven, er bevidst om, at han bevæger sig i en verden, der adskiller sig klart fra de professionelle voksnes – og at hans orienteringspunkt er et helt andet end orienteringen hos de pædagoger, der omgiver ham i hverdagen:

Det er jo ens liv. Det er ikke deres liv, men det er vores liv. Det er kun deres arbejde. Det er, som om de ikke altid tænker på det. Vi har ikke så mange andre steder at tage hen. Vi kan tage hjem til en kammerat eller tage hjem til vores forældre, som vi ikke gider at bo sammen med. Det er derfor, vi er her til at starte med.

Pædagogerne kan efter Sørens vurdering være mere eller mindre fornuftige. Størstedelen er ”flinke nok,” men der er også dem, ”der er ligeglade”, og som ”bare tænker på penge.” Grundlæggende har han ikke nogen forventning om, at disse voksne kan spille nogen væsentlig rolle i hans liv, eller at de sammen er orienteret mod et fælles projekt.

Katja er en af de unge, der får et tvivlsomt anbringelsesforløb, selvom det på overfladen er præget af stabilitet og kontinuitet. Også hun er opmærksom på, at indlemmelsen i børnegruppens parallelverden er afgørende for opholdet, men det lykkes hende aldrig for alvor at blive et fuldgyldigt medlem. Katja anbringes blandt andet på grund af skoleproblemer og omfattende pjækkeri, som er affødt af langvarig

mobning på flere forskellige skoler. Problemerne fortsætter imidlertid på den kostskole, hvor hun anbringes som 13-årig:

Når man kommer op i skolen, så begynder folk som det første at mobbe de nye børn. Det er lidt ligesom ude i dyrelivet, at hvis der kommer en ny ind, så er de andre imod den. Og det gik meget ud over mig, da jeg startede.

Senere får Katja et par veninder på skolen, men kun fordi hun selv er særdeles insisterende: ”Til sidst begyndte jeg bare at følge efter dem.” Hun vedbliver dog med at indtage en perifer social position i gruppen. Det betyder imidlertid ikke, at hun i højere grad orienterer sig mod stedets voksne, og igen får man indtryk af, at den unge oplever, at de professionelle voksne befinder sig i en helt anden social virkelighed. Institutionens voksne er dem, man som udgangspunkt er i konflikt med, og de fremtræder kun sjældent som alliancepartnere:

Katja: Jeg er tit blevet kastet rundt af afdelingslederen. Jeg er for eksempel blevet kastet ud i køkkenet, fordi jeg har stået og lavet ballade ude på gangen. Der har også været en pædagog, der har hevet mig ned af sengen, fordi jeg skulle ud og tage opvasken. Han hev mig bare hen ad gulvet og hele vejen hen til køkkenet. (...)

Interviewer: Hvad med de andre børn, hvor er de henne, når der opstår den slags konflikter?

Katja: For det meste står de ude på gangen og kigger. Det synes de jo er sjovt. Det er selvfølgelig ikke særlig rart, men for det meste plejer de at heppe på barnet, for de synes ikke, at det er fair, hvad pædagogerne gør.

Modsætningerne mellem de to ’universer’ slår med andre ord indimellem ud i lys lue, men konflikten er særlig vanskelig for en pige som Katja, der trods et relativt langt forløb på institutionen ikke har fået en fast forankring blandt de andre unge. Mens ungefællesskabet stadig er attraktivt – men overvejende utilgængeligt – for hende, betragtes de voksnes univers blot på afstand. Katjas beretning bliver dermed også en

af de mest ensomme skildringer af livet som anbragt ung i det samlede materiale.

Sille har socialt set et mere vellykket anbringelsesforløb i den forstand, at hun hurtigt tilegner sig en plads i fællesskabet af andre børn og unge. I hendes tilfælde får dette parallelunivers sit helt eget liv, og gruppetilhørsforholdet bliver afgørende for anbringelsen – og for tiden efter:

Det er, som om man er blevet én stor familie på en eller anden måde. Alle de venner, jeg har fået deroppe, der er blevet meget bedre venner, end dem derhjemmefra var. Man lærer hinanden at kende på en helt anden måde. Man er der for hinanden, fordi man ved, at alle har forskellige slags problemer. Det er bare noget helt andet. (...) De er kommet til at betyde så meget. Man er blevet sådan en lille familie.

Som anført betragter vi det som uundgåeligt, at der sker en grænsedragning mellem de unges verden og de voksnes univers, og dette må ses i sammenhæng med ungefællesskabets altoverskyggende betydning i den eksistentielt vanskelige situation – og i den livsfase – som anbragte børn og unge befinder sig i. Det er også tydeligt, at denne dynamik i sig selv rummer et risikoelement i forhold til sammenbrud. Hvis barnet eller den unge *ikke* finder sin plads, eller hvis vedkommende af forskellige årsager 'falder i unåde' blandt sine kammerater, kan tilstedeværelsen blive så utålelig, at barnet eller den unge selv vælger at afbryde forløbet. Det sker konkret i Rikkens sag, hvor hun bliver anklaget af sine bofæller for at have sladret til de voksne om, at der er blevet røget hash på den hybel, hvor hun er anbragt. En af bofællerne går på samme skole som Rikke og sætter en sand 'rygtemaskine' i gang. For Rikke bliver det afslutningen på anbringelsesforløbet:

Jeg synes ikke, at det er sjovt at være blevet mobbet hele mit liv, og lige pludselig får jeg at vide, at jeg har stukket nogen. (...) Jeg ved, hvordan man bliver behandlet, når man har gjort sådan noget. Jeg er ung, så sådan noget ved jeg bare. Det havde jeg ikke lyst til. Jeg havde ikke lyst til at være det sorte får dernede. Der var ingen, der beskyttede mig. De sad alle sammen og kørte det hele af på mig.

De voksnes håndtering af stikkerianklagen, som bringer traumatiske minder frem for Rikke om den omfattende mobning, hun tidligere har været udsat for, bekræfter hende samtidig i, at hun står alene med problemet, og at de voksne ikke tager hende alvorligt:

Vi havde et møde med lederne, Karsten og Sanne. De syntes, at det var plat, at jeg ville flytte, og at jeg skulle blive der. De syntes, at jeg skulle give det en chance. De er slet ikke sådan nogle mennesker, der kan huske, hvordan det er at være ung. Overhovedet ikke. Jeg prøvede at forklare dem det.

Rikkens sagsbehandler siger om forløbet, der ledte frem til sammenbruddet:

Jeg tænker også, at med en pige som Rikke, der er det næsten lige meget, hvor hun kommer hen – og det er det jo for alle unge – så er hash en del af livet. Jeg kan ikke finde et sted, hvor jeg kan love hende, at hash slet ikke eksisterer. Egentlig ville jeg hellere en proces, hvor hun lærer at sige, at det ønsker hun ikke. Jeg synes egentlig også, at det er rigtig fedt, at hun har sagt det videre til de voksne. Vi prøver at snakke med hende om, at det også kan være en hjælp til nogle af dem, der måske anklager hende for at have sagt det.

Sagsbehandleren og anbringelsesstedets voksne har tydeligvis en anden forståelse af, hvad Rikke kan 'bruge' forløbet til, end det hun selv oplever. På den baggrund er det måske ikke underligt, hvis Rikke får følelsen af, at de voksne omkring hende befinder sig i en parallelverden, der ikke har meget at gøre med hendes egen tilværelse.

INSTITUTIONSMILJØETS 'SMITTEFARE'

I foregående afsnit argumenterede vi for, at opfattelsen af døgninstitutionen som en social verden, hvor der hersker en risiko for udvikling af 'subkulturer' blandt de anbragte børn og unge, er misvisende. Det giver mere mening at tale om sidestillede parallelverdener, som principielt altid er til stede, og hvor henholdsvis de

anbragte børn og unge og de professionelle voksne orienterer sig mod forskellige sociale projekter. Flere studier, både danske og udenlandske, har inden for de senere år diskuteret betydningen af, at man i et udviklingsperspektiv tager børnefællesskabet alvorligt som en afgørende vigtig arena for anbragtes tilhørsforhold. Samtidig er det blevet demonstreret, hvordan dette fællesskab kan blive en stærk positiv kraft, som også kan virke socialt integrerende og dermed i et vist omfang understøtte professionelle udviklings- og læringsmål inden for døgninstitutionens rammer (Emond, 2004; Schwartz, 2007; Stokholm, 2006). Vi beskriver børne-/ungefællesskabets relationelle potentialer mere indgående i kapitel 5.

I dette kapitel, hvor fokus er rettet mod institutionelle faktorer og processer, der har sammenhæng med forekomsten af sammenbrud, træder nogle af de negative sider ved børnefællesskabet imidlertid frem. Vi tænker på de situationer, hvor institutionsmiljøet trods stik modsatte intentioner bliver en katalysator for problematisk ungdomsadfærd, og hvor allerede udsatte unge bliver oplært eller indført i fx (øget) stofmisbrug og kriminalitet.

DET HÅRDE MILJØ

Det er ikke et ukendt forhold hos de anbringende myndigheder, at anbringelse på navnlig større institutioner kan være en barsk oplevelse. Denne forhåndsviden kommer også til udtryk i interviewmaterialet, fx når en sagsbehandler udtaler, at en ung ”ikke er et institutionsbarn,” hvilket i realiteten refererer til, at sagsbehandleren vurderer, at den unge er for skrøbelig til at kunne klare en sådan anbringelsesform. På trods af forvaltningens kundskab synes mange af de unge at have været ganske uforberede på, hvad der ventede dem, og flere udtrykker overraskelse over karakteren af både anbringelsesmiljøet og de øvrige beboeres problemtyngde:

Katja: Det føltes godt til at starte med, men så mødte man de andre børn, og så tænkte man bare: Hvad fanden laver jeg her?

Robert: Jeg havde prøvet [at ryge hash] et par gange derhjemme, men det var aldrig noget. Så deroppe begyndte jeg at ryge fast, hver eneste dag nærmest. Bare sådan. Når nu det var der.

Anja: Agnsbjergård (...) var jo en kæmpe institution. Den var næsten lige så stor som kommunen med masser af bygninger, og der var mange forskellige typer derude. Der var det mere den dér med, at så skulle man mobbes, og så skulle man have tæsk, og hvis man ikke gjorde som de større, så var man udenfor.

Rikke: Forstanderen fortalte ikke åbent og ærligt [på introduktionsmødet]. Det, synes jeg, var forkert. Han kunne lige så godt lægge kortene på bordet og fortælle, hvilke mennesker der var der. (...) Det var folk, der tog stoffer og sloges. De tog alt. Hver gang jeg kom om mandagen, så sad de og fortalte om, at de havde sniffet i weekenden.

Mens forundringen over institutionernes faktiske virkelighed er fælles, reagerer de unge meget forskelligt. For nogle betyder konfrontationen med et univers præget af misbrug og lejlighedsvis vold og kriminalitet, at de lægger stærk afstand til denne adfærd. I enkelte tilfælde bliver denne afstandstagen – som samtidig medfører en distance til de øvrige beboere – i sig selv et skridt i retning af sammenbruddet. For andre af undersøgelsens unge gælder det omvendt, at de hurtigt finder en plads i fællesskabet og aktivt tager del i de aktiviteter, som gruppemedlemskabet forudsætter. Der ses samtidig en tendens til, at de i forvejen mest truede unge – som ved anbringelsen er plaget af fx omfattende misbrug eller betydelige psykiske problemer – omfavner de turbulente institutionsmiljøer og udvikler eskalerende afvigeradfærd sammen med de andre unge. Både Lajlas gentagne raseren af ungdomsinstitutioner og Roberts accelererende misbrug på en række anbringelsessteder er eksempler på dette – og begge unge trækker da også en stribe af sammenbrud efter sig.

AFVIGERUNIVERSET

'Smittetefaren' viser sig også mere stilfærdigt, men lige så uheldssvangert, når institutionsmiljøet for nogle unge spejler de konflikter, som i første omgang gav anledning til anbringelsen. Sille er et eksempel på denne problemstilling. Set fra et forvaltningsperspektiv udgør hendes sag en slags succeshistorie. Hun gennemfører et 2-årigt anbringelsesforløb på en kostskole og afslutter det planmæssigt med en 9.-klasses afgangseksamen. Hvis man studerer anbringelsen lidt nærmere, er succesen dog mere tvivlsom. Stabiliteten i forløbet er kun formel. Sille

pendler i hele perioden mellem mor, far, venner og anbringelsessted, og man kan diskutere, om hun nogensinde flytter rigtigt ind på kostskolen. Desuden trues hun adskillige gange med udsmidning, og sammenbruddet afværges kun på grund af en vedholdende far, der nægter at acceptere institutionens opgivende og sanktionerende tilgang over for datteren. Sidst, men ikke mindst, er anbringelsen efter farens opfattelse en fiasko i den forstand, at stedet er blevet 'solgt' til dem under falsk varebetegnelse, og at Sille i realiteten anbringes blandt nogle af de unge, som opholdet gerne skulle have bragt hende på afstand af. Faren uddyber:

Der, hvor jeg var rigtig betænkelig før anbringelsen, det var, når hun søgte ind til sit netværk blandt indvandrerbørnene i Odense. Det har ikke en skid med racisme at gøre, den energi er bare så *fucked up*, og det er virkeligt. Og der kunne Sille gå og manipulere med dem, unge piger, som var med i bander og alt muligt. Så kommer Sille op til institutionen, og ved du hvad? Så går de deroppe! Så møder hun dem igen! Det vil sige, at ikke nok med, at det var i weekenden, eller hvornår de var sammen, nu er det fuldtids. Så står jeg og siger: Det kan ikke være rigtigt! Det kan simpelthen ikke være rigtigt, det her! For jeg ville have hende væk fra det, og så kommer hun fandeme til at bo sammen med dem, der er tættest inde i cirklerne, og så bliver det endnu mere forstærket.

Det, der gør 'smittevirkningen' af institutionslivet særlig problematisk for nogle af undersøgelsens unge, synes at være, at de i samme bevægelse tilegner sig en form for afviger-identitet. Anbringelser involverer ofte et farvel til normalskolesystemet, og man kan sige, at dette skift i sig selv repræsenterer en betydningsfuld omkategorisering af den unge. Denne ændring erfarer også de unge, som ofte bærer en bevidsthed om en form for social anomali med sig. Katja formulerer denne erfaring direkte, da hun bliver spurgt, om hun har fået venner uden for institutionen i forbindelse med anbringelsen:

Der har jo været nogle enkelte, men det har ikke været sådan noget med, at man tænkte: "Øj, en cool ven, ham eller hende vil jeg holde fast på". Det har mere bare været sådan: "Nå, hej". Hvis de spørger, hvor man kommer fra, og man så siger

behandlingshjem, så træder de sådan lidt tilbage. De er lidt bange for, at man er total psyko.

I mange tilfælde synes ungefællesskabet på institutionen at *bekræfte* de unge i deres oplevelse af at være anderledes – og deres 'udenforskab' bliver så at sige det, de unge er fælles om. Der bliver med andre ord sat skub i en afvigeradfærd, når de unge anbringes sammen med andre unge med tilsvarende eller mere voldsomme konflikter. Dette er en uheldssvanger, men for så vidt logisk konsekvens, for hvis man ikke kan fungere på institutionen uden at være en del af det sociale fællesskab, må fællesskabets værdier næsten uomgængeligt påvirke ens selvforståelse.

DEN HÅRDE OMGANGSTONE

Katja beskriver denne proces, igennem hvilken ungegruppens normer har sat sig spor i hendes egen selvforståelse:

Jeg synes, jeg har fået mere selvtillid, og jeg er begyndt at få en lidt mere hård facade. Altså, hvis der er nogen, som generer mig, kan jeg godt blive meget sur, og det havde jeg ikke før. Da blev jeg bare ked af det. I dag siger jeg noget til dem, hvor jeg forhen bare begyndte at græde og løb min vej.

Katja er ikke i tvivl om, at institutionsopholdet har ændret hende, men hun er ambivalent i forhold til betydningen af disse forandringer. På den ene side føler hun sig stærkere som person. På den anden er den nyvundne, hårde facade delvist et resultat af, hvad Katja betegner som "børnevold" på institutionen, dvs. et råt hverdagsmiljø med mobning, konflikter og øretæver i luften. Det er i den forbindelse tankevækkende, at Katjas kontaktperson på stedet betragter den tiltagende hærkning som et positivt udviklingstræk:

Hun har en god indvirkning på de mindre elever. Hun er blevet den store og den ansvarlige, og hun er bevidst om det. Siger: "Det skal I ikke!" og "lad være med det!" Hun er faktisk meget modig. Hun stiller sig også op over for en meget tidligt skadet dreng for at beskytte en mindre elev og siger: "Det gør du bare ikke! Så skal du igennem mig først!" Det er eddermame modigt, og det gør hun i dag. Hun bidrager med noget rigtigt godt.

Kontaktpersonen argumenterer for, at Katjas fremfærd er et eksempel på, at hun tager ansvar for stedet og dets beboere og dermed bidrager til fællesskabet. Ifølge denne forståelse udfylder Katja den form for tutorlignende funktion over for de yngre beboere, som blandt andre Emond (2004) fremhæver som en vigtig byggesten i etableringen af konstruktive børnefællesskaber på døgninstitution.

Vi finder også, at Katjas beskyttelse af de mindre børn er modig og ansvarlig, men er dog – på linje med Katja selv – noget mere ambivalente over for karakteren af udviklingsforløbet. Katja har ganske vist lært at klare sig på institutionens præmisser, men spørgsmålet er, om hårdtslående retorik og tilsvarende adfærd er det, man kommer længst med andre steder i samfundslivet. Dermed åbnes diskussionen om, hvorvidt de enkelte døgninstitutionsmiljøer formår at bibringe anbragte børn og unge samfundsmæssigt relevante færdigheder, eller om der i stedet risikerer at blive tale om indlæring af institutionsspecifikke kompetencer (Egelund & Jakobsen, 2009). Desuden kan man spørge til baggrunden for den skrappe modning, Katja gennemgår. Hun vokser med opgaven og lærer at slå fra sig, både bogstaveligt og i overført betydning, men det sker netop *ikke* inden for et konstruktivt og inkluderende børnefællesskab. Det miljø, som beskrives, og de sociale institutionsprocesser, som kan drages frem, er kendetegnet ved en så markant hierarkisering, at man – uagtet de eventuelle gevinster og tab for Katja – må stille sig tvivlende over for fællesskabets potentialer som socialt læringsrum.

Det er oplagt, at man som anbragt barn eller ung ligeledes kan blive 'smittet' positivt i mødet med gode venner og engagerede voksne – og disse situationer forekommer også i casematerialet. Det gælder fx for Anja, mens hun er på Gavnsø Huse, for Jamilla hos Fakkeltænderne og for Robert under opholdet i Dykkerhuset. Vi diskuterer disse positive perspektiver i kapitel 5. Når man lytter til de unges erfaringer, står det dog klart, at det 'smittende' institutionsmiljø overvejende har en negativ klang. Dette er ikke overraskende i lyset af den eksisterende litteratur om døgninstitutionens indre dynamik. De smittebærende sociale institutionsprocesser diskuteres imidlertid sjældent i forhold til anbringelsessammenbrud, og her tegner vores materiale et billede af, at socialt barske og kompromisløse miljøer i sig selv kan skabe grundlag for sammenbrud. Vi ser således eksempler på, at anbringelser bryder

sammen, fordi den unge ikke længere magter at være på stedet på grund af mobning (Rikke) eller i kølvandet på deciderede overfald (Anja).

På baggrund af diskussionen kan man endvidere problematisere den intuitive sammenhæng mellem fravær af sammenbrud og kvalitet i anbringelsen (en sammenhæng, som også ligger implicit i dele af sammenbrudsforskningen, jf. kapitel 1). Med tanke på de hårde og til tider destruktive institutionsmiljøer, som de unge stifter bekendtskab med, kan der stilles spørgsmålstejn ved værdien af nogle af de anbringelsesforløb, som overfladisk betragtet forløber planmæssigt og stabilt. Silles og Katjas institutionsophold rummer begge nogle af disse skjulte problematiske træk.

INSTITUTIONELLE UDELUKKESEMEKANISMER

Navnlig i anbringelser af unge kan man registrere det grundlæggende paradoks, at anbringelsessteder effektuerer sammenbrud via udsmidning, når de unge manifesterer de konflikter, som førte til deres anbringelse. Man kan ikke forvente, at en ung, der er anbragt for at ryge hash eller være voldelig fra dag 1 på anbringelsesstedet, skal afstå fra hashrygning eller voldelig udbrud. Det er netop en af anbringelsesstedets opgaver at lære den unge, at en sådan adfærd kan være både selvdestruktiv og risikabel for andre. Ikke desto mindre er det en udbredt praksis, at man på anbringelsesstederne ikke tåler de konflikter, de unge er anbragt for.

Det går eksempelvis igen i de unges beretninger, at hash-rygning på anbringelsesstedet udgør en standardbegrundelse for sammenbrud og udsmidning. Dette synes at være et modsætningsfyldt budskab at sende i lyset af, at hashrygning generelt er udbredt blandt unge, og at flere af de unge er defineret som afvigende og 'behandlingskrævende' på grund af deres hashrygning. Det bliver imidlertid helt tragisk i lyset af, at flere af de unge oplæres i hashrygning gennem deres anbringelse. De tilegner sig en afvigelse, de ikke tidligere har haft, som derefter fører til deres eksklusion. Lajlas sag kan tjene som et særlig tydeligt eksempel på denne institutionelle proces. Hendes anbringelsesforløb omfatter således flere situationer, hvor udelukkelsen fra anbringelsesstedet reelt sker *på grund af* de problemer, der i første omgang gav anledning til anbringelsen.

BALLADEN

Lajla prøvede at begå selvmord, mens hun var anbragt på den lokale ungdomspension. Hun siger:

Så kom jeg på hospitalet, og det var et mirakel, at jeg overlevede, sagde de til mig. Jeg fik det rigtigt dårligt. Jeg begyndte at få alle mulige angstanfald og alt muligt psykisk halloj. (...) Da jeg kommer tilbage igen, er der ingen, der snakker med mig om det. De sagde bare: ”Det var godt, at du kom tilbage” eller noget i den stil. De spurgte mig ikke, hvorfor jeg gjorde det. Det var ikke særlig sjovt ... Mit forhold til pædagogerne var ikke særlig godt, men jeg havde det fint med de andre unge. Jeg lavede rigtig meget ballade. Vi røg fed og drak meget og sådan nogle ting (...) Mig og nogle andre piger hoppede på pædagogerne. Jeg tror, vi ville have opmærksomhed. Vi slog dem og tog deres ting. Vi lavede så meget ballade. Der var en dag, hvor mig og to andre tog vand, og så kastede vi efter dem med poser med vand. Stuegulvet var helt vådt. Så tog vi alt, hvad der var i køleskabet og i skabene og kastede det ned på vandet, så det var noget brunt plask, der var så tykt. Pædagogerne løb efter de andre pædagoger og sagde, at vi skulle stoppe og sådan. Så gjorde vi rent efter os. Vi hoppede på pædagogerne og blev smidt ud. Det var, fordi jeg havde lavet så meget ballade. Så var det nok for dem, tror jeg. Så gad de mig ikke mere. Det var ikke særlig sjovt.

Lajlas kontaktperson på ungdomspensionen kommenterer hændelserne således:

Lajla har en relation til mig. Det er jeg ikke i tvivl om, hun har. Og jeg har også en relation til hende. Vi er rigtigt glade for hinanden. Der er stort set ikke ballade, når jeg er her. Men jeg har hende også hele tiden og prøver så vidt muligt at skærme, så hun undgår at lave de der balladeting eller sørger for at være med, der hvor hun er, og sige: ”Der skal du ikke være! Nu går vi op, og så kan vi bage en kage, eller hun kan hjælpe mig med at lave aftensmad.” Og hun vil det jo gerne. Men hun synes også, det er sjovt at lave ballade. (...) Man må jo sige, at Lajla har lært

mig, at man kan drage nogle paralleller, når man får nogle andre unge ind, som har en adfærd, der ligner. Hvad er det, vi gjorde fejl sidste gang, som vi kan gøre bedre denne gang? Og på bundlinjen handler det jo om personale. Det handler om ressourcer. Man skal være udhvilet for at kunne tænke kreativt. Du skal kunne tænke hurtigt.

Der er flere kommentarer at knytte til Lajlas forløb på ungdomspensionen. En er, at hun sandsynligvis var fejlanbragt, idet hun havde psykiske konflikter af en sværhedsgrad, der grænser til det psykiatriske. En ungdomspension vil i almindelighed ikke have hverken bemanding eller ekspertise til at gøre noget for unge med så manifesterede konflikter. En anden kommentar er, at Lajla i de 3 måneder, hun tilbragte på institutionen, så at sige ikke havde andet at lave end 'ballade'. Til trods for en regel om, at de unge skulle passe skole eller arbejde, gik Lajla ikke i skole i perioden. En tredje kommentar er, at 'balladen' blev mærkbart reduceret, når én pædagog "har hende hele tiden" og "skærmer" hende fra de balladeudløsende situationer og i øvrigt finder på meningsfulde ting at lave sammen med Lajla. Den sidste kommentar er, at mange af de unge simpelthen 'laver ballade'. Det er et grundvilkår for institutionerne, at de modtager unge, hvis reaktion på stress, angst, kedsomhed m.v. er forbundet med en eller anden grad af regelbrud, hærværk eller vold. Det er disse reaktionsmønstre, der har været et af symptomerne på behovet for anbringelsen, og det er også dem, der får anbringelsen til at bryde sammen.

'UDEN FOR MÅLGRUPPEN'

Lajlas anbringelsesforløb er beskrivelsen af en vanskelig og vedvarende kamp, hvor hun præges af periodiske angstanfald, selvskadende adfærd og en tilbagevendende kontakt med det psykiatriske system. Samtidig er der ikke tvivl om, at Lajla ikke kun skader sig selv, men også andre ved sine udadrettede reaktioner. To sammenbrudte anbringelser efter ungdomspensionen indlægges hun på en lukket psykiatrisk afdeling, hvorefter hun flyttes til endnu en ungdomspension, der dog har psykisk skrøbelige unge som erklæret målgruppe. Lajla siger om denne anbringelse:

Jeg var i 3 dage på den lukkede, og så flyttede jeg på Ungdomspensionen. Det var bare et skod-sted at bo. Du måtte ingenting for dem. Du måtte ikke få penge til noget som helst. Stuen og køkkenet blev låst om aftenen – et totalt mærkeligt sted. Jeg boede der kun 1 måned heldigvis. På Nysund og Ungdomspensionen havde jeg noget, der hed pus-vagter. Det er sådan noget psykiatrisk udryknings-service, der kom og holdt øje med mig og skulle passe på mig.

Karen og Mogens, som er Lajlas pædagoger, forklarer om ungdomspensionens målgruppe:

Karen: Vores målgruppe er de mest ødelagte, men meget stille unge, som er selvskadende i stedet for at være udadreagerende. I stedet for at rasere værelser, så er det dem, der snitter i sig selv eller tager piller eller på andre måder er selvdestruktive. I vores virksomhedsplan er det dem, der er målgruppen. Men det er ikke virkeligheden. Dem har vi også, men vi har også alt muligt andet. Der er alt godt fra havet her.

Interviewer: Hvorfor er det ikke kun de indadreagerende, der kommer her?

Karen: Så er der ikke pladser, eller også er der nogle andre diagnoser med, som gør, at det er det, som vi kan i forhold til de andre institutioner, fordi vi har et meget tæt samarbejde med ungdomspsykiatrisk og har psykiatrisk supervision. Så hvis der er andre diagnoser, eller de er medicineret, så bliver de lidt forskrækkede på de andre institutioner, for det er os, der kan det. Nogle gange har de også prøvet at have dem på de institutioner, men så går det ikke, for så er de for mærkelige i forhold til dem, de har. Så ryger de ud til os, uanset om det hører til her eller ej. (...)

Mogens: ... Vi skal tage de unge, som kommer. Hvis vi synes, at de skal smides på gaden igen, så har vi nærmest tømt institutionen. Der er kroner og ører og alt andet i det også. Vi skal snart overtages af en anden kommune, og vil de så nedlægge

os, fordi vi smider de unge ud hurtigt? Sidste år havde vi en belægningsprocent på 75, og det er jo alt for lavt.

Det besluttes efter 1 måned, at denne anbringelse også skal afbrydes, og efter de to ansattes opfattelse var Lajla ked af igen at skulle skifte anbringelsessted. En medvirkende årsag var, som Mogens siger: ”Hun kunne ikke forstå det der med, at vi ikke bare kunne fortsætte med at have pus-vagt. Det kostede jo en krig.”

Der er tale om en institution, som i et eller andet omfang er specialiseret i de unge, der har betydelige psykiske problemer, her de stiltfærdige selvskadende unge, som efter pensionens opfattelse ikke profiterer af at være anbragt sammen med dem, der eventuelt ”raserer” institutionen. Andre institutioner er specialiserede i de mindre stiltfærdige skadende unge, og nogle af dem bliver, som det siges, ”forskrukkede,” hvis de skal tage imod stærkt selvdestruktive unge. I begge tilfælde er der tale om anbringelser på grund af psykosociale problemer, men ingen af målgruppeafgrænsningerne tager højde for den sammensatte situation, at en del af de unge *både* er selvdestruktive *og* potentielt destruktive over for materielle ting eller andre mennesker. Det vil sige, at institutioner, der modtager unge med sværere psykosociale konflikter, af og til smider dem ud, fordi de ikke fremviser problemerne i det rette blandingsforhold af ’indad’ og ’udad’. Der er ikke tvivl om, at det kan være u hensigtsmæssigt for institutioner – og for de unge – at tage sig af unge, der falder uden for den specialisering og erfaring, institutionen har opbygget. Men der er heller ikke tvivl om, at en del institutioner har en målgruppeafgrænsning, der muliggør, at unge, der af den ene eller den anden grund opfattes som for forstyrrende og utålelige, afvises og dermed oplever sammenbrud med henvisning til institutionens målgruppe.

Man kan i dette tilfælde diskutere, om et sammenbrud ville have fundet sted til trods for overskridelse af målgruppen, hvis der ikke samtidig var tale om finansielle overvejelser. En ung, der kræver en psykiatrisk pus-vagt ved sin side, koster ”en krig,” som der ikke er råd til på en institution, der i forvejen har for ringe belægning på grund af forsøg på at fastholde målgruppeafgrænsningen. Vi kan ikke afgøre dette, men kan konstatere, at der efter medarbejdernes opfattelse ganske enkelt ikke var bevilling til at betale en ekstra psykiatrisk medarbejder.

Det ses af eksemplerne, at det specielt er én gruppe af unge, der er udsatte for sammenbrud, fordi deres konflikter er af den karakter, som

de modtagende institutioner ikke kan/vil tolerere. Det drejer sig om gruppen af unge, der udviser en form for normbrydende, antisocial adfærd. På sin vis er det ikke overraskende, at unge, der forårsager kaos og reelt truer de ansatte fysisk, er dem, der er sværest at kunne magte på institutionerne. Forskningslitteraturen har da også i en række tilfælde påvist sammenhæng mellem unges antisocialitet og sammenbrud (Egelund, 2006). Som nævnt anser vi det imidlertid for et grundvilkår, at mange af de unge, der bliver anbragt, har sådanne adfærdsformer – og netop bliver anbragt på dette grundlag. I lyset af dette kan man diskutere, om det giver mening at udpege unges antisocialitet som en årsag til sammenbrud, eller om det ikke i højere grad udtrykker anbringelses-systemets afmagt over for en af de mest påtrængende problemstillinger på området.

DEN VANSKELIGE ARBEJDSOPGAVE

Det er indlysende, at døgninstitutioner uanset deres konkrete udformning og organiseringsmåde står over for en overvældende opgave alene i kraft af det samfundsmandat, de har fået overdraget. At drage omsorg for børn og unge, som ud over at døje med varierende problemer og konflikter befinder sig i en eksistentielt splittet situation – anbragt på afstand af det liv og den hverdag, de kender bedst – er i sig selv et enormt ansvar. Men når man medtænker, at dette arbejde skal finde sted i en gruppekontekst, hvor mange børn og unge med hver deres individuelle vanskeligheder skal behandles samtidig, vokser såvel kompleksiteten som udfordringen. Som sædvanlig formulerer vores undersøgelsesdeltagere sig faktisk bedre om sagen selv, end vi er i stand til. Her er det Silles far, der dissekerer konsekvenserne af, at den institution, hans datter har boet på de foregående 2 år, nødvendigvis må arbejde ud fra et gruppebehandlingsprincip:

Mennesker, der er ansat på en døgninstitution, (...), de bevæger sig jo hver evig eneste dag i tung energi, fordi det er barsk at have med at gøre. Selv velfungerende børn er barske at have med at gøre i et undervisningsforløb, så børn, der har haft et besværligt skoleforløb og har haft besværlige baggrunde, de er endnu værre at have med at gøre. Så de ansatte sprudler ikke.

Det er ikke den der [fløjter muntert]: ”HEEEY!” Nej, nej, det er ”gung.” Det er rare mennesker og alting, det er slet ikke det. Det er bare ”gung.”

Det er klart, at de udfordringer i arbejdet med anbragte børn og unge, som Silles far beskriver, til dels handler om mandskabsressourcer. I de fleste af anbringelsesberetningerne fremgår det, hvordan institutionerne i almindelighed døjer med at håndtere det forhold, at en mindre og omskiftelig medarbejdergruppe har ansvaret for et relativt stort antal børn og unge, som hver især kæmper med deres individuelle vanskeligheder. De frustrationer, som han giver udtryk for, kommer også til udtryk på den anden side af bordet, når personalet på institutionerne beskriver deres arbejdssituation. Her er det hverdagens ’eksplosive’ karakter, der tegnes op af Lajlas kontaktperson på den lokale institution, hvor hun anbringes første gang:

Det handler om ressourcer ... Du skal være forberedt på, at ting kan ske inden for 10 split nanosekunder ... Man kan sidde og snakke med en ung, og så kan han eller hun lige pludselig eksplodere. Og så kan han fandeme fare op, fuldstændig fløjte hen i skuffen, banke i væggene og svinge hen over hovedet på dig. Så nytter det sgu ikke noget, at man løber skrigende ud ad døren. Man må tage det roligt og vide, at man i hvert fald ikke skal være den første, der går ud ad døren, for så kan det godt være, en kniv havner i ryggen, men at det nok er smartest at blive siddende, så man er den sidste, der går ud ad døren. Tingene går rigtig, rigtig hurtigt. Det er vigtigt at kunne bevare roen og overblikket. Rigtig vigtigt. Man skal ikke være bange i hvert fald. Man kan ikke sige stop, du må vente med at blive sur, indtil den anden pædagog er på banen.

Det er en realitet, at pædagogerne mange steder kan opleve at være alene om sådanne situationer. Materialet giver også eksempler på optøjer, hvor pædagogerne korporligt nedkæmpes af de unge, og hvor politiet må tilkaldes for at genskabe ro og orden. Mens dette nok er undtagelser, gælder det mere generelt, at man med begrænset bemanding til løsning af både fysisk og psykisk overvældende opgaver er nødt til som det primære at rette opmærksomheden mod konfliktreduktion og opretholdelsen af et

sikkert hverdagsmiljø for både børn og voksne. Det giver i mange tilfælde hverken tid til eller et gunstigt klima for at fokusere på den enkelte og skabe rolige fælles stunder omkring hende eller ham.

Man kan således spørge, om udsmidning ikke i mange tilfælde er en institutionel løsning på en ressourcemæssig problemstilling: At personalet oplever ikke længere at have kræfterne og den fornødne kapacitet til at håndtere den unges vanskeligheder på en tilstrækkelig hensigtsmæssig måde. Beslutningen om at afbryde anbringelsen legitimeres gerne med henvisning til, at man må vægte hensynet til de øvrige beboere (deres sikkerhed, udvikling osv.). Men selvom dette hensyn er ganske reelt, kan man diskutere rimeligheden af, at det er den enkelte unge, som må betale prisen i form af et påtvunget exit fra institutionen.

AFRUNDING

I dette kapitel har vi undersøgt en række sociale processer, som knytter sig til de institutionelle vilkår for anbringelser, og vi har diskuteret nogle implikationer af institutionsprocesserne for de unges anbringelsesforløb og for sammenbrudsrisikoen specifikt.

En væsentlig social dynamik består i, at der opstår institutionelle parallelverdener på anbringelsesstederne, som kommer til udtryk ved, at personalet og de unge orienterer sig mod grundlæggende forskellige sociale projekter. Mens de voksne arbejder ud fra en professionel dagsorden om udvikling og forandring af den enkelte unge, er de unges interesse primært rettet mod at finde deres plads og deltage i fællesskabet af jævnaldrende. Netop en manglende forankring blandt de andre unge viser sig i flere tilfælde at blive den direkte anstødssten til sammenbrud, når det bliver for vanskeligt for den enkelte at blive i miljøet pga. mobning, fysiske overgreb eller anden form for udstødning fra de øvrige beboeres side.

En anden central institutionsproces, som får betydning for forekomsten af sammenbrud, er den 'smittefare', som anbringelsen logisk rummer, når deltagelsen i ungefællesskabet er så væsentlig en faktor for den enkeltes sociale overlevelse. En række andre studier har tilsvarende påpeget, hvordan anbringelsesmiljøer med en større gruppe sårbare børn og unge under samme tag risikerer at udvikle sig til

'læreanstalter' i antisocial og normbrydende adfærd. Det er dog sjældent, at denne pointe er blevet diskuteret i forbindelse med fænomenet sammenbrud, og her tegner vores materiale et billede af, at visse unges accelererende afvigeradfærd under anbringelsen samtidig øger sammenbrudsrisikoen markant.

Endelig har vi i forlængelse heraf peget på det grundlæggende paradoks, at anbringelsesårsager ikke sjældent bliver udsmidelsesgrund, altså at de problemstillinger og konflikter, som anbringelsen skulle bidrage til at behandle, fremføres af anbringelsesstederne som argumenter for, at et sammenbrud iværksættes. Et godt eksempel er den fremherskende nultolerance-politik på anbringelsesstederne over for unges brug af hash. Mens de mange udsmidninger som følge af unges regelbrud både er til at forstå og forklare (hensynet til gruppens ve og vel, manglende ressourcer til at håndtere unge med store psykosociale vanskeligheder osv.), ændrer det ikke ved, at der er tale om et centralt og tankevækkende institutionelt modsætningsforhold. Hvis anbringelser i vid udstrækning afbrydes af de årsager, som dannede grundlag for at anbringe den unge uden for hjemmet, så taler det for mere dybtgående overvejelser om de eksisterende anbringelsestilbud og deres muligheder for at favne de unge, som har brug for hjælp. Samtidig viser det begrænsningerne i at udpege de unge og deres 'antisocialitet' som *årsagen* til sammenbrud.

RELATIONSPROCESSER OG SAMMENBRUD

I dette kapitel undersøger vi, hvilke processer på det relationelle niveau der får betydning for unges anbringelsesforløb, og herunder særligt hvordan disse relationer spiller ind på risikoen for sammenbrud. Vi tager primært afsæt i de sidste tre anbringelsesberetninger fra rapportens del 2 – Rikke, Anja og Jamilla – men de øvrige cases inddrages også i mindre omfang som eksempelmateriale.

Anbringelsessammenbrud udspiller sig på en arena, som ved første blik kun har to aktører, nemlig den unge selv og anbringelsesstedets voksne. Karakteren af de relationer, som opstår mellem disse to parter, er derfor vigtig at forholde sig til. Samtidig viser interviewmaterialet med al tydelighed, at andre relationer af både 'offentlig' og 'privat' karakter, som de unge indgår i, kan være nok så vigtige at medtænke. Med *relationsprocesser* tænker vi således dels på relationer til forældre, søskende og anden familie samt til venner, kammerater, bofæller m.fl. Dels henviser vi med relationsprocesser til de relationer, som de unge indgår i under anbringelsesforløbet, når de møder professionelle hjælpere af forskellig art. Det drejer sig ikke blot om pædagogisk personale på anbringelsesstederne, men fx også om sagsbehandlere, kontaktpersoner eller andre professionelle støttepersoner.

I de foregående analysekapitler har vi vist, hvordan handlinger på det konkrete hverdagsniveau – også dem der knytter sig til

sammenbrud – på mange måder er påvirket af processer på institutions- og systemniveau. Når man ser ned over det kvalitative interviewmateriale, er det imidlertid gennemgående, at relationerne – den inderste kreds omkring de unge – har en selvstændig betydning for de processer, som i særlig grad bidrager til, at anbringelsesforløbet går godt eller galt. Der er således både tale om, at system- og institutionsfaktorer ’slår ud’ og kommer til syne i de konkrete relationer eller mangel på samme, og om, at relationerne i det direkte møde har en egen betydning for forløbet. Det er måske en af grundene til, at karakteren og kvaliteten af de relationer, som findes eller opstår mellem de unge og personer i deres nære omgivelser, i de fleste tilfælde betragtes som afgørende for anbringelsesforløbet, dvs. en grund til, at sammenbrud ofte forstås som individuelle egenskaber og handlinger hos de direkte involverede parter. Men uden at ugyldiggøre relationernes store betydning er det værd at være opmærksom på, at også system- og institutionsfaktorer ofte sætter sig igennem på individniveauet i relationerne i det faktiske møde.

Med afsæt hos Unrau (2007) argumenterede vi i kapitel 1 for, at forskningen hidtil har privilegeret forvaltningsperspektivet, når sammenbrud i anbringelser skulle forklares, og at vi med dette studie gerne ville give plads til de aktører, der normalt ikke høres så tydeligt, herunder ikke mindst de unge selv. Hvis vi tager de anbragtes udsagn alvorligt, så efterspørger de netop relationer i form af nærvær og samvær. De higer efter sociale fællesskaber og mennesker, der kan og vil være sammen med dem på de præmisser, de kan byde på. De unge siger det på mange måder eller illustrerer det gennem de hændelser, de beretter om. De efterspørger fx dagligdagssamvær i form af fælles aktiviteter med de voksne. De værdsætter voksne, der er vedholdende, som kan lytte, og som stadig ”kan huske, hvordan det var at være ung,” som Rikke formulerer det. Og de vil gøre nærmest hvad som helst for at etablere og vedligeholde relationer til kammerater og bofæller for at være en del af fællesskabet blandt de unge.

Dette kapitel handler om betingelserne for de sociale relationer under de unges anbringelsesforløb. Vi diskuterer, hvilke typer relationer der navnlig ud fra de unges eget perspektiv betragtes som betydningsfulde. Derudover undersøger vi spørgsmålet om, hvordan karakteren og kvaliteten af disse relationer får indflydelse på anbringelsesforløbets gang, herunder også for sammenbrudsrisikoen. Kapitlet falder i tre dele, som behandler betydningen af følgende

relationsprocesser: 1) De fraværende, men vigtige forældre, 2) Tilhørsforholdet til kammeratskabsgruppen – på godt og ondt og 3) De flygtige, men potentielt værdifulde relationer til professionelle.

DE FRAVÆRENDE, MEN VIGTIGE FORÆLDRE

Relationen mellem anbragte børn og unge og deres biologiske forældre er på flere fronter præget af en grundlæggende ambivalens. De svære hjemmeforhold og forældrenes vanskeligheder, fx i forhold til misbrug, psykiske problemer og arbejdsløshed, er som regel en enten primær eller medvirkende årsag til anbringelsen. Adskillelsen mellem barnet/den unge og forældrene er dermed ofte i sig selv en handling, som forventes at bidrage til den anbragtes trivsel og udviklingsmuligheder. Samtidig hersker i Danmark en ganske stærk diskurs om forældres 'uerstattelighed', som blandt andet medfører, at forældremyndigheden over barnet forbliver hos de biologiske forældre, også i forbindelse med tvangsanbringelser.

Anbringelsesstederne står med andre ord i den dobbeltbundne situation, at de skal varetage barnets tarv og have fokus på den individuelle omsorg – samtidig med at de skal sikre kontinuiteten i barnets/den unges forhold til biologiske forældre – som man måske fra et professionelt synspunkt betragter som åstedet for den anbragtes aktuelle problemer. I praksis synes resultatet af dette modsætningsforhold i mange tilfælde at blive, at forældrene tildes en marginal position i barnets/den unges tilværelse på anbringelsesstedet og under anbringelsesforløbet generelt. Det skyldes ikke blot, at modsætningen mellem disse hensyn er vanskelig at håndtere rent professionelt, men også at mange anbringelsesmiljøer har en tendens til at 'lukke sig om sig selv' (Egelund & Jakobsen, 2009b). Medmindre man på stederne udvikler egentlige strategier for at åbne sig mod omverdenen, synes behovet for at håndtere interne udfordringer og konflikter så stort, at forældre og andre pårørende nemt forsvinder ud af billedet. Generelt glimrer forældrene da også ved deres fravær i beskrivelserne af hverdagslivet på de anbringelsessteder, hvor denne undersøgelses unge bliver anbragt i kortere eller længere tidsrum.

Selvom den stilfærdige 'udskilning' af forældrene som væsentlige aktører i anbragte børn og unges liv derfor nok kan forklares, er der i

lyset af det foreliggende interviewmateriale tale om en proces med betydelige konsekvenser for anbringelsesforløbets muligheder for at lykkes. I de unges perspektiv forsvinder forældre og anden nær familie således ikke ved anbringelsen, men vedbliver med at være omdrejningspunkt for mange af deres tanker og overvejelser. Samtidig er der meget, som tyder på, at en manglende anerkendelse af, at forældre på trods af deres fysiske fravær 'fylder' meget hos anbragte børn og unge, i sig selv kan forøge risikoen for sammenbrud. Vi vil nu gennemgå nogle eksempler.

'DE SMÅ VOKSNE'

Der er ingen tvivl om, at relationen til forældrene for hovedparten af undersøgelsens unge er yderst kompliceret. De fleste har forældre, der ikke har kunnet yde tilstrækkelig omsorg, om end både omfanget og karakteren af problemerne varierer. Rikke og Robert har fx oplevet vold blandt de voksne, og i mange af familierne er der et enten permanent eller lejlighedsvist misbrug, som gør, at forældrene hverken fysisk eller mentalt er tilstedeværende og derfor ikke kan varetage børnenes behov. Det gælder dels basale behov som at få mad og dels behov for omsorg og nærhed. For eksempel lever Anja og hendes søster i morens udstrakte fravær stort set af fiskepinde og pandekager, som er den eneste mad, søsteren kan lave. Noget lignende gælder for Jamilla, der har boet alene med moren gennem hele opvæksten. Sagsbehandleren siger:

Vi har gennem alle årene talt med mor om, at ”prøv nu at få lidt struktur på din økonomi” og ”hvad med at få et spisebord, så I kan sidde sammen og spise.” For det var lidt med at smøre sig en mad selv og finde på et eller andet. (...) Man kan sige, at Jamilla på mange måder har været en lille voksen. Hun har klaret sig selv. Hun er sikkert gået i køleskabet og taget mad, når hun var sulten.

Jamilla siger selv om sin relation til moren:

Min mor blev syg. Hun fik kræft, og så havde hun ikke rigtig overskud til mig. Det har hun egentlig aldrig nogensinde haft,

men da hun så blev syg, havde hun slet ikke overskud til mig.
(...) Min mor var der slet ikke.

De unges beretninger rummer også eksempler på opvækstforhold, hvor de på et tidligt tidspunkt har fået overdraget hovedansvaret ikke blot for deres eget, men også for mindre søskendes hverdagsliv og velbefindende. Det er blandt andet tilfældet for Rikke, som forklarer, at hun altid har været den, ”der skulle passe på mine søstre.”

Det er piger som Anja, Jamilla og Rikke, man i det sociale arbejde kalder ’de små voksne’ eller ’børn med for stort ansvar’. Disse børn lærer tidligt at tage praktisk vare på sig selv, så godt de kan, og de indgår nogle gange i en form for omvendt hierarki med forældrene, hvor børnene i en vis forstand agerer som voksne, mens forældrene indtager en barnlig eller uansvarlig rolle. Der ligger i formuleringerne om ’de små voksne’ den antagelse, at det er skadeligt for børn for tidligt at pådrage sig et stort ansvar både for sig selv og andre. Vi kan ikke entydigt vurdere rigtigheden af denne antagelse på det foreliggende grundlag, men ønsker at pege på, at der er tale om komplekse relationer, der indebærer mere end et for stort ansvar. Mens det fx i Anjas tilfælde er oplagt, at morens gennemgribende fravær har haft massiv negativ indflydelse på døtrenes opvækst, er det lige så tydeligt, at Rikkens søstre betyder noget for hende, og at Jamilla og hendes mor har haft et tæt og kærligt forhold på trods af de materielle forsømmelser. Man kan heller ikke udelukke, at det kan indebære en vis stolthed for børn at kunne magte ting og derigennem bidrage til at hjælpe familien (Elder, 1999).

I forhold til ’de små voksne’ er man på anbringelsesstederne ofte optaget af netop at *fritage* dem for det store ansvar, de har levet under i familierne. De skal ”have lov til at være børn,” som det gerne formuleres, eller begynde at ”leve deres eget liv,” hvis der er tale om anbragte unge. Dilemmaet består i, at mens en del af de unge sådan set er enige i denne ambition – og giver udtryk for, hvor håbløse og pinagtige de finder deres forældres optræden i forskellige offentlige situationer – så fremgår det også klart af de unges beretninger, at de som hovedregel stadig er mentalt tæt knyttet til forældrene, og at de konstant arbejder med at finde ud af eventuelle konflikter med dem. Rikke, som dagligt taler i telefon med sin mor under anbringelsen, siger:

Jeg savnede min mor. Jeg var ikke så gammel dengang. Jeg var ikke mere end 13 år. Jeg savnede min mor. Det var svært at være væk hjemmefra, for jeg havde lige pludselig ikke så meget ansvar. Jeg savnede at passe på mine søstre.

I udsagnet ligger ikke bare vanskeligheden ved at være væk fra moren, men også det svære i at opgive den rolle og det ansvar, hun har haft hjemme. Det gælder også for en overraskende stor del af de unge, at de er i tæt telefonisk kontakt med familien. Og mange er ofte hjemme på besøg eller pendler mere eller mindre konstant mellem anbringelsesstedet og hjemmet. Søren er fx næsten dagligt i kontakt med sin mor, og han er hjemme på besøg flere gange om ugen. Jamilla og hendes mor aftaler hurtigt efter både første og anden anbringelse, at hun skal hjem igen. Både Robert og Peter kommer efter anbringelsen hjem igen til deres mødre, som de på hver deres måde har komplicerede forhold til. Og Anja krydser frem og tilbage mellem hjem og diverse anbringelsessteder, fra hun er 5 år gammel – og hun bor også som større pige i kortere perioder hjemme hos moren på trods af dennes omfattende alkoholmisbrug.

Det er et gennemgående mønster i de unges fortællinger om deres liv, at forældrene er betydningsfulde for dem på godt og ondt – og at de under stort set alle omstændigheder ønsker og forsøger at bevare en relation til forældrene under anbringelsen. Warming (2005) har vist, at det samme gør sig gældende for børn (10-13-årige) i familiepleje. Uagtet at forældrene også er genstand for store bekymringer hos børnene – og uanset hvor godt plejeanbringelsen i øvrigt forløber – spiller de biologiske forældre til stadighed en væsentlig rolle som børnenes 'livsvidner' over tid. Som hovedregel er det da også forældrene, som de unge i denne undersøgelse falder tilbage på efter anbringelsen eller benytter som springbræt, når de skal videre i tilværelsen.

Der er mindst to ting, som er værd at bemærke i den forbindelse. For det første kan det undre, at kun en enkelt af de unge har oplevet, at der *inden* anbringelsen har været sat ind med tilbud over for familien som helhed. I Helenas tilfælde iværksætter sagsbehandleren familierapi for faren, Helena og hendes lillebror, men det er en undtagelse fra det generelle billede. Parallelt hermed kan vi konstatere, at indsatser *under* anbringelsesforløbene med sigte på at hjælpe de unge med deres i mange tilfælde åbenbare familiekonflikter glimrer ved deres

fravær. Dette er tankevækkende, da både danske (Nielsen, 2005) og svenske (Levin, 1998) erfaringer tegner et billede af, at netop hjælp til at rede problematiske forhold til forældrene ud er et af de områder, hvor anbragte unge decideret efterspørger professionel bistand.

For det andet kan man overveje, hvordan relationen til forældrene kan tænkes at påvirke risikoen for sammenbrud. Spørgsmålet er, om de unges mentale tilknytning til forældrene og den vedvarende optagethed af forholdene i hjemmet i sig selv indvirker på anbringelsesforløbet, og i visse tilfælde forårsager sammenbrud. En typisk retrospektiv formulering fra sagsbehandlere og anbringelsessteder om sager, hvor anbringelsen er brudt sammen, lyder, at den unge ”aldrig rigtigt flyttede ind.”

Fra de unges perspektiv ser tingene anderledes ud. Her er det i realiteten en undtagelse, at man føler sig så velintegreret på anbringelsesstedet, at det begynder at blive betragtet som ens hjem. Og bekymringerne omkring hjemmet, forældrene og eventuelle søskende fylder for de fleste stadig meget. Hvis det således gælder, at ”livet er et andet sted” for en stor del af de anbragte unge, og at forældrehjemmet trods problemerne alligevel udgør en velkendt og (i kritiske situationer) brugbar base, er det nærliggende at se en del af sammenbruddene som regulære *fravalg* fra de unges side. Det er familien, der som udgangspunkt repræsenterer den kontinuerlige relation, ikke anbringelsesforholdet.

Forældrenes generelle betydning for de anbragte unge synes indiskutabel. Det næste, vi vil undersøge, bliver derfor, hvilke andre relationer der bidrager til anbringelsesforløbets udformning.

KAMMERATSKABSGRUPPEN – PÅ GODT OG ONDT

Vi har allerede i kapitel 4 været inde på, hvordan anbringelsesstederne bærer præg af, at hverdagslivet udfoldes i en form for adskilte paralleluniverser, hvor personalet og de unge generelt orienterer sig mod forskellige sociale projekter. Vi betragter dette, ikke så meget som en uheldig sideeffekt af, men mere som en uomgængelig præmis for institutionsanbringelser. Samtidig ser det ud til, at denne utvetydige orientering mod de jævnaldrende får særlig betydning for anbragte *unge*, som i mere generel forstand befinder sig i en livsfase, præget af selvstændiggørelse og opgør med voksenautoriteter. Det spørgsmål, vi

skal følge op på her, er betydningen af disse venskabs- og kammeratskabsrelationer for de unge – og for de anbringelsesforløb, som de gennemgår.

Generelt har anbringelsesforskningen – i det omfang, den har beskæftiget sig med gruppens betydning for anbragte børn og unges hverdagsliv – primært hæftet sig ved de destruktive sider af de fællesskaber, som opstår mellem de anbragte, og de negative socialiseringsmekanismer, som træder i kraft. Dette gælder både den nordiske forskning (fx Andersson, 2008; Falck, 2006) og den britiske (fx Barter et al., 2004; Taylor, 2006), hvor det blandt andet dokumenteres, hvordan institutionsmiljøerne i mange tilfælde bliver læringsanstalter for kriminel adfærd og brug af stoffer, og hvor en voldelig hverdagskultur ofte er fremtrædende. Nyere danske studier (Schwartz, 2007; Stokholm, 2006) har føjet nye vinkler til dette billede ved ud fra et børneperspektiv at give indsigt i *betydningen* af de relationer, som etableres på døgninstitutioner. Særlig Stokholm (ibid.) demonstrerer, hvordan positioneringen inden for børnefællesskabet er afgørende for, hvordan anbragte børn og unge oplever anbringelsesforløbet. Det er således gruppen af jævnaldrende og bestræbelserne på at finde sin plads inden for denne, som i overvejende grad optager børnene (som i Stokholms tilfælde er 10-13-årige, anbragt på behandlingshjem).

Aldersforskellen til trods er der klare paralleller fra Stokholms studie til denne undersøgelse og de unges beskrivelser af deres anbringelsesforløb. Begge steder er det i særlig grad forholdet til de andre anbragte, der er i fokus i beretningerne, og det gælder både i positiv og negativ forstand. Hvis den unge 'finder sin plads' inden for anbringelsesstedernes sociale grupperinger, ofte præget af heftig hakkeorden og hierarkisering, bliver fællesskabet af jævnaldrende typisk et centralt omdrejningspunkt for den unges tilværelse. Det gælder fx Sille, der hurtigt føler sig hjemme på kostskolen Birkedal, og som for første gang for alvor føler sig forstået blandt de jævnaldrende bofæller (jf. forrige kapitel). Det giver de unge både trøst og tryghed at opdage, at de ikke er alene om at have problemer, og at andre bærer på erfaringer, der ligner deres egne – eller at vennerne endda (som Sille oplever) har måttet kæmpe med langt tungere konflikter, fx i form af seksuelt misbrug, psykisk sygdom, tidligt tab af forældre osv. Anbringelsessituationen etablerer her grundlaget for en art 'skæbnefællesskab', hvor de unge bliver bekræftet i, at deres egen historie

ikke er fuldstændig unik, og at de i et vist omfang er i samme båd. Dette ser ud til at have betydning som modvægt til den eksistentielle ensomhed, som ellers kan følge af de kriser og traumer, som de anbragte børn og unge i mange tilfælde bærer med sig (De 4 Årstider, 2007; Warming, 2005).

Samtidig oplever flere af de unge, at deres erfaringer kan gøres forståelige og meningsfulde i dialogen med andre, som netop kan genkende deres vanskelige og konfliktfyldte baggrundshistorier. Katja, der ellers må kæmpe bravt for at blive accepteret i gruppefællesskabet på den institution, hvor hun anbringes som 13-årig, forklarer:

Interviewer: Du var meget alene i starten. Hvad skete der så, som tiden gik?

Katja: Der var en pige, som gik meget sammen med hende, der er min veninde nu, og hun spurgte, om de ikke skulle tage mig med, så jeg kunne være lidt sammen med dem. Det var min nuværende veninde meget imod til at starte med, men til sidst begyndte jeg bare at følge efter dem. Jeg havde jo fået at vide, at jeg godt kunne være sammen med dem, og så fulgte jeg bare i røven på dem hele tiden, og så endte det til sidst med, at vi snakkede sammen, også om meget fortrolige ting.

I: Bruger I hinanden til at snakke med?

Katja: Ja, for der er ikke rigtig andre dernede, man kan gøre det med. De fleste ting, synes man, er lidt flovt at skulle snakke med de voksne om. Så hellere snakke med nogle børn, der lidt ved, hvad det handler om. Nu er jeg fx ikke særlig glad for min mors kæreste, vel, og det kunne vi snakke om. Eller hvis det var, at ens kæreste havde slået op.

Citatet viser, hvordan fællesskabet af jævnaldrende udgør de anbragte unges oplagte sociale orienteringspunkt. Tilhørsforholdet er afgørende, fordi de unge i forvejen befinder sig i en sårbar situation og blandt bofællerne kan finde den fortrolighed, der gør det muligt for dem at bringe deres bekymringer op til overfladen. Samtidig peger Katjas udsagn på, at tilstedeværelsen af et trygt og tillidsfuldt ungefællesskab på ingen

måder er *givet*. Det går igen igennem interviewene med de unge, at arbejdet med at finde sin plads på anbringelsesstederne er krævende og stridsomt, og at det socialt set langt fra altid lykkes at skabe sig en vellykket base, hvorfra de unge kan leve hverdagslivet i nogenlunde læ for alvorlige konflikter.

Netop fordi ungefællesskabet er så betydningsfuldt i situationen som anbragt, er det en nærliggende tanke, at vanskeligheder med at finde sig socialt til rette kan være en vigtig faktor i forhold til sammenbrud. På linje med forældrerelationerne kan betydningen af ungefællesskabet heller ikke kædes statistisk sammen med risikoen for sammenbrud. Det er ganske enkelt ikke muligt rent kvantitativt at indfange de nuancer på det relationelle niveau, som kan føre til, at anbringelsesforløbet bryder sammen. Det kvalitative materiale rummer imidlertid flere eksempler på, at konfliktfyldte relationer med de øvrige beboere (eller med kammerater uden for institutionen) mere eller mindre direkte leder til sammenbrud. I den ene ende af spektret findes Anjas helt åbenlyse tilfælde, hvor hun efter en periode med intensiv mobning og fysisk forfølgelse ender med en brækket arm, der sætter en brat stopper for anbringelsen. I den mere subtile ende ligger Peters hybelanbringelse, der bryder sammen efter en periode, hvor kammerater uhindret får lov til at 'invadere' lejligheden med et eskalerende forbrug af stoffer til følge.

Et sted imellem disse yderpunkter finder vi Rikkens beslutning om at afslutte sin anbringelse, efter at bofællerne har anklaget hende for stikkeri i forbindelse med afsløringen af, at der ryges hash på stedet. Både Rikkens sagsbehandler og anbringelsesstedets voksne forsøger at overtale hende til at blive boende og give det en chance. Men Rikke selv forklarer, at hun ingen interesse havde i at blive, når hun først var blevet udset til at være "sort får." Der var ikke længere nogen, der beskyttede hende, og "de sad alle sammen og kørte det hele af på mig," som hun genkalder sig den sidste tid på institutionen, før det hele blev for umuligt, og sammenbruddet var en realitet.

Opsummerende kan vi sige, at kammeratskabsgruppen er afgørende for de anbragte unge på både godt og ondt. Det gælder givetvis generelt for unge, at fællesskabet med jævnaldrende spiller en særlig rolle i brydningstiden mellem barndom og voksenalder. Men betydningen af disse relationer forstærkes for de anbragte unge af den sårbare situation, de befinder sig i, hvor tilgængeligheden af stabile netværksrelationer er begrænset, og hvor den unge måske for første gang

oplever et fællesskab med andre unge i samme båd. Af samme grund kan sammenbrud i flere tilfælde betragtes som en logisk konsekvens af kammeratskabsgruppens styrke, både når det ikke lykkes for enkelte unge at finde fodfæste i fællesskabet – og når der bliver tale om destruktive grupperelationer (omkring misbrug, kriminalitet mv.), som gør den enkelte unge endnu mere udsat.

DE FLYGTIGE RELATIONER TIL PROFESSIONELLE

Med kapitlets tredje og sidste tema vender vi os nu mod de relationer, som dannes mellem anbragte unge og de forskellige professionelle hjælpere, som omgiver dem på og omkring anbringelsesstederne. Samtidig rammer vi ned i et af de mest iøjnefaldende paradokser i undersøgelsen som helhed. Det er velkendt, at dannelsen af relationer udgør en af de mest centrale målsætninger overhovedet for arbejdet med udsatte børn og unge. Relationsdannelse fremtræder således også som et meget væsentligt 'praksisbegreb' inden for det socialpædagogiske felt, hvilket er tydeligt både ud fra anbringelsessteders målbeskrivelser og praktikernes egne udsagn (Egelund & Jakobsen, 2009). Den opmærksomme læser vil ligeledes have bemærket, at en stor del af interviewene med de unges professionelle hjælpere i denne undersøgelse kredser om relationer og nødvendigheden af at lade dette begreb være omdrejningspunktet for indsatsen på anbringelsesstederne.

Paradokset består i, at der ifølge *de unges* beskrivelser sjældent etableres noget, der med rette kan kaldes relationer i interaktionen mellem den unge og personalet. De unges beretninger om deres forhold til anbringelsesstedernes professionelle giver i mange tilfælde associationer til løse bekendtskaber, hvor man tilfældigvis opholder sig på samme sted, men knap nok berører hinanden. Søren's beskrivelse af den tomhed, som præger hans hverdag på Rosenhaven, er et eksempel på dette:

Søren: Jeg har kun brugt det her sted som et sted at være. Jeg er her jo aldrig. Jeg er hjemme hos min mor eller hjemme hos mine kammerater. Det vil jeg 10 gange hellere end at sidde her og kede mig (...) Jeg har nogle møder om morgenen, det skal jeg have. Jeg ved ikke hvorfor. Mandag, der skal Teis komme herop,

og torsdag, der skal Jens komme herop. I går skulle vi sidde og snakke en time, og så sidder Teis og spiller 'snake' på mobilen. Det var nok ikke det, der var ideen med, at vi skulle holde et møde. De voksne siger, at mig og ham skal sidde og snakke en hel time, men hvis jeg ikke gider, og han ikke gider, hvorfor fanden skal vi så gøre det? Det er ikke altid, der er nogen mening i det.

Der er mange lignende eksempler i de unges fortællinger om mødet med anbringelsesstedernes personale, hvor samværet virker meningsløst på de unge, og hvor de sidder tilbage med en følelse af ligegyldighed fra de voksnes side. Jamilla fortæller fx om tiden på den kommunale institution Søgården, hvor hun bliver del af stedets rebelske gruppe af utilpassede piger og i stigende grad pjækker fra skolen for til sidst helt at droppe ud.

Interviewer: Hvad med pædagogerne, gjorde de ikke noget i forhold til det, at I ikke gik i skole og ikke lavede noget?

Jamilla: Nej, nej, det gjorde de ikke, det kunne de ikke finde på. Hvis man ikke kunne indordne sig under dem, så kunne man ikke indordne sig under noget, og så var man uduelig og et problembarn, og så var det ens eget problem, sådan var det. I starten, da jeg stille og roligt droppede ud af folkeskolen, gik jeg tit ned i skoven og lavede bål med min veninde. Så ringede de til min mor: "Nu er Jamilla ikke i skole igen." Så sagde hun: "Det ved jeg sgu da godt, hvorfor tror I, jeg har sendt hende hen til jer? Prøv at gøre noget ved det, jeg kan ikke gøre noget."

Endnu mere grelt står det til for Lajla, der efter et selvmordsforsøg vender tilbage til den institution, hun kort forinden var blevet anbragt på. I den pågældende situation er der ingen længerevarende relationer at bygge på, men Lajla oplever heller ikke, at pædagogerne – hendes eksistentielle krise til trods – gør ansatser til en reel kontakt, der kunne bidrage til at hjælpe hende op efter det bratte fald. Lajlas oplevelse kan yde en begrundelse for det tidligere beskrevne billede af, at de unge først og fremmest har deres opmærksomhed rettet mod fællesskabet af jævnaldrende som udgangspunkt for deres sociale relationer. Det er blandt de andre unge, de får reaktioner på vigtige hændelser for dem.

Samtidig er det et gennemgående træk i eksemplerne ovenfor, at pædagogerne ikke formår at gøre sig betydningsfulde nok for de unge, til at de føler sig fristede til at knytte bånd til dem og lære af dem. Som de unge beskriver disse anbringelser, bliver der mere tale om opbevaring end om forsøg på at etablere et beskyttende voksennetværk omkring dem. I nogle tilfælde signalerer voksenadfærden ligegyldighed i de unges øjne, dvs. i egentligste forstand en ikke-relation. Andre gange er det signal, som de unge opfatter, snarere afvisning eller straf som i Sørensen tilfælde. Sidstnævnte kan måske godt kaldes en relation, men i så fald er den negativt tonet. Der nævnes fx også fra Sørensen institution eksempler på, at pædagoger rydder køleskabet for mad, hvis de unge på den ene eller den anden måde har overskredet grænserne for acceptabel beboeradfærd.

Det er værd at bemærke, at det ikke er en undtagelse, at de unge opfatter anbringelsesmiljøerne som fattige på eller tomte for nyttige voksenrelationer. Ud af de i alt godt 30 anbringelsessteder, som undersøgelsens 10 unge har erfaringer med, er det mindst halvdelen, som beskrives på denne måde. Det er også tydeligt, at de unge lukker helt af for sådanne steders påvirkning. De efterlader heller ingen savn i retrospekt. Negative mærkater kan måske nok blive hæftet på disse miljøer, som når Anja betegner en af sine anbringelser som et ”skodsted,” eller når Lajla konstaterer, at det ikke var ”særlig sjovt.” Men udsagnene er trods alt beherskede, og de falder i forbifarten – på vej fra et sted, som ikke formåede at gøre indtryk, og videre mod noget andet. I dette lys er det måske ikke overraskende, hvis relationen til de øvrige børn og unge antager så store proportioner; i mange tilfælde oplever de unge ikke, at der er nogen alternative (voksne) tilknytningsmuligheder af betydning, som kan konkurrere med de unges egne relationer.

Man kan med god ret spørge, hvordan de voksnes opfattelse af vigtigheden af relationsdannelse kan sameksistere med de unges beskrivelser af fraværet af samme. Det korte svar er, at de unge og deres professionelle hjælpere synes at tale om forskellige former for relationer. Det gælder overordnet for undersøgelsens unge, at de giver værdi til andre fælles aktiviteter end dem, der er en del af institutionens tænkning om, hvad de anbragte børn og unge har brug for. Kigger vi bredt ud over anbringelsesstederne, bygger de fleste steder på en forestilling om værdien af ’samtale’ i en eller anden struktureret form. Det almindelige er, at de unge forventes at stille til jævnlige samtaler med en pædagog, at

de deltager i konferencer om deres sag, at der holdes ugentlige beboermøder osv. Tendensen er tydelig, også på de steder, som ikke er besluttet behandlingsorienterede. Ikke desto mindre mener vi, at det er en klar reminiscens af netop en behandlingstankegang, at terapeutisk samtale i forskellige gradbøjninger implicit betragtes som et primært redskab til at hjælpe de anbragte børn og unge. En sådan tolkning understøttes af, at den relationsdannelse, som det pædagogiske personale selv fremhæver, langt hen ad vejen har udgangspunkt i samtaler om, hvordan de unge har det.

De unge peger på andre former for samvær som afsæt for attraktive voksenrelationer på anbringelsesstederne. De nævner mere almindelige sociale hverdagsforeteelser som at spille spil, tage på udflugter, gå i biografen, tage på skøjtebanen osv. Rikke beskriver i nedenstående citat de fraværende voksenrelationer og fremhæver i samme åndedrag trangen til at lave nogle basale, hyggelige aktiviteter sammen:

Jeg brød mig ikke meget om at være [på institutionen], for selvom de voksne var der, så var de der ikke alligevel, følte jeg. De sad bare inde på kontoret og snakkede og havde hele tiden møder og sådan noget. De skulle have været der lidt for os alle sammen på én gang. Lavet noget mere fælles: fx med at mandag aften kunne være en spilleaften, hvor alle skal spille. Det havde de ikke på nogen måde.

Mens det er karakteristisk, at de unge efterspørger ganske almindelige fællesaktiviteter, lægger de med lige så stor kraft afstand til en hverdag, hvor der stilles krav til dem om, at de skal diskutere, ”hvordan det er,” dvs. hvordan de har det, og hvilke konflikter de har inden for og uden for institutionens rammer. Rikke siger om de tilbagevendende møder:

Vi diskuterede bare. Vi diskuterede, om jeg sov ude fra torsdag til mandag. Det diskuterede vi hver gang. Det havde jeg ikke brug for. Jeg havde ikke brug for at komme og diskutere. Jeg tog væk fra mine forældre for at holde op med at diskutere, men jeg skulle stadig fortsætte med at diskutere. Det, syntes jeg ikke, var sjovt.

Det virker, som om de unge skyr de konfliktfyldte samspil, de har haft med forældrene. Flere giver udtryk for, at de ikke kan holde det ud, hvis denne type konflikter reproduceres i samspillet med pædagogerne. De unge kender de tilbagevendende diskussioner eller skænderier til hudløshed – hvilket kan være en god grund til, at de så massivt afviser samtaler, snak og møder på anbringelsesstederne. En anden grund kunne selvfølgelig være, at indholdet i samtalerne eller møderne rammer ved siden af det, der interesserer de unge mest.

Det maner til eftertanke, at de unge ikke er afvisende over for al form for professionel samtale. Flere af de unge har således valgt at tage imod psykologiske terapiforløb, og deres erfaringer er generelt positive. Det antyder en vigtig pointe, nemlig at *konteksten* for den professionelle samtale er vigtig, hvis øvelsen skal give mening for de unge. Sagt lidt anderledes er det muligvis den professionelle sammenkobling mellem ambitionen om at tale sig ud af problemerne og ønsket om at danne tillidsfulde relationer til de unge, som afvises på det kraftigste af de unge.

Vi vil argumentere for, at kernen i de unges opfattelse af relationer grundlæggende kan indfanges i begreberne *gensidighed* og *ligeværdighed*. I *gensidigheden* ligger der for de unge, at kontakt, samtaler og andre aktiviteter skal foregå på begge parter præmisses. De unge skal fx ikke kun stille op for at tilfredsstille professionelle forventninger om 'behandling'; de voksne skal også stille op for dem ved fx virkelig at lytte til, hvad de unge siger og har behov for, og ved at sikre, at samtalen ikke udvikler sig til de slidsomme konflikter, de unge har erfaret i relationen til forældre og andre voksne. *Ligeværdigheden* henviser til, at begge parter yder noget til fællesskabet. For de voksnes vedkommende formuleres dette af de unge som et krav om at præsentere sig som et menneske i en kontekst og undgå den mystificerende praksis, som råder nogle steder, i hvilken personalet ikke må sige noget som helst om deres personlige liv. Ligeværdigheden formuleres yderligere som en forventning om, at de voksne viser almindelig mellemmenneskelig interesse og omsorg, fx gør noget godt for den unge, som de ikke absolut er forpligtede til, såsom at ringe og høre, hvordan det går efter udskrivning fra anbringelsesstedet, eller at foretage et hospitalsbesøg for at trøste og informere sig om den unges helbredssituation.

Vi er naturligvis klar over, at idealer om gensidighed og ligeværdighed af mange grunde næppe fuldt ud kan realiseres i en døgninstitutions regi. Forskellen i alder og erfaring er en sådan grund. En

anden og mere grundlæggende årsag er, at selve iscenesættelsen af de to parter – den unge og den voksne – er asymmetrisk; den ene skal behandles, og den anden skal forestå behandlingen. De eksempler, som de unge bruger, når de omtaler gode oplevelser af gensidighed og ligeværdighed, er da heller ikke fuldt ud gensidige eller ligeværdige. De er snarere karakteriseret ved at være *noget mere* gensidige og ligeværdige, end de unge er vant til. Den *gradsforskel* udgør imidlertid i de unges øjne en *artsforskel*, nemlig forskellen mellem en kontakt og en relation. Som vi tolker de unges udsagn, kræver en højere grad af ligeværdighed og gensidighed således ikke en pædagogisk revolution. Det kræver derimod en stærkt øget opmærksomhed på nogle samværsformer, som de unge værdsætter, og som allerede er en del af den pædagogiske tænkning om, hvad der er forudsætningen for at etablere relationer. Aktuelt gælder det for de fleste af de anbringelsessteder, som de unge fortæller om, at gensidigheden og ligeværdigheden kun vanskeligt lader sig etablere i den klassiske og per definition asymmetriske, professionelle samtale. Dette indebærer, at pædagogikken må finde andre udtryk for at kunne 'brænde igennem' hos de unge og danne udgangspunkt for bæredygtige relationer. Dette bliver tydeligt, når vi vender os mod de eksempler, hvor der reelt er blevet skabt grundlag for, at relationer af en sådan karakter kan udvikles.

DE BÆREDYGTIGE VOKSENRELATIONER

Datamaterialet indeholder tre markante eksempler på anbringelser, der skiller sig ud i dette kapitels relationelle optik, og som på trods af deres forskelligheder rummer en fælles positiv kerne i forhold til de temaer, der er blevet diskuteret ovenfor. De tre eksempler er Roberts ophold i Dykkerhuset, Jamillas placering hos Fakkeltænderne og Anjas anbringelse på Gavnsø Huse.

Robert har et langt og kompliceret anbringelsesforløb præget af hashmisbrug og kriminalitet bag sig, da han bliver anbragt på institutionen Dykkerhuset. Institutionen er atypisk i forhold til de øvrige steder, hvor Robert har været anbragt – og i forhold til vores datamateriale generelt. Organiseringen er disciplinær grænsende til det militære, og man er yderst opmærksom på de unges ulyst til 'pædagogosnak', hvilket matcher stedets kontante, fysiske facon.

Institutionen udgør et mandligt univers bestående af 'store mænd', som er ufaglærte i pædagogbranchen, fx tidligere boksere, friluftvejledere og militærpersoner. Efter lederens udsagn er stedet "100 pct. voksenstyret," og der "bliver ikke givet en millimeter." Der lægges stor vægt på, at man som ansat ikke er bange for de unge, "som har et blodspor af halvdøde pædagoger og lærere bag sig." Samtidig påpeges det som den største udfordring, at personalet skal kunne "rumme" de unge. En væsentlig strategi i arbejdet er at "tumle med de unge." Dels fordi mange af de unge ifølge Dykkerhuset ikke har oplevet ordentlig fysisk kontakt med voksne, specielt måske ikke med voksne mænd, som er en mangelvare i flere af de unges opvækst. Dels fordi tumlen indirekte viser drengene, at de "bogstaveligt vil blive krøllet sammen," hvis de forsøger sig med vold over for personalet. Lederen uddyber:

Når man fx har lavet et eller andet forkert, så vil man ofte på en institution sige: "Det tager vi to lige en snak om." Og der mener jeg jo, at sådan en 2-timers pædagog snak, hvor man prøver at snakke med en ung som Robert om, hvad du gør ved andre, når du gør det her – det er på grænsen til tortur. Det kan de simpelthen ikke rumme. Efter et kvarter til 20 minutter, så kan du se, at klappen er gået ned, og det er på de gode af dem. På andre tager det 3 minutter (...) Vi siger i stedet: "Skal vi tage 2-timers pædagog snak om det, eller skal jeg kilde dig, til du ikke kan holde til det mere?" (...) De fleste unge lyser bare op og siger: "O.k., så bare kild mig!"

Roberts mor Anne siger om stedet:

Jeg får sådan meget klar besked om: Sådan og sådan gør vi her, sådan og sådan er vi her. Og jeg føler nok, at det er første gang, jeg virkelig ved, hvem han er placeret ved. Og der bliver han sgu glad for at være, han kan godt lide den råhed, det er jo kæmpestore mænd. (...) Det var sgu et godt sted, det var det. Der var ikke noget bullshit, altså tingene blev sagt, som de var. Alle de andre steder var der den der pakken tingene ind. Pædagoger, altså, af den værste slags, hvor det hele er snak, snak, snak.

Robert konkluderer selv om opholdet, som løber over 1/2 år:

Min kontaktperson (...) ringede så efterfølgende, efter at jeg var stoppet derhenne, for at høre, hvordan det gik. Han var en rigtig fin fyr. Jeg gik med hiphop-tøj dengang. Det var ham, der fik mig til at indse nogle ting – hele signalet, jeg sendte ud. De kaldte mig en succeshistorie og sådanne ting. Jeg var vokset, og de elskede det. De var alle sammen velvoksne mænd og bokserere og sådan noget. Så de kunne godt lide mig, også fordi jeg havde samme interesse.

Efter opholdet i Dykkerhuset er Robert ude af sit hashmisbrug, og han får bevilget sin egen lejlighed. Hans situation er dog stadig skrøbelig, blandt andet på grund af en plettet straffeattest, som gør det vanskeligt at få et job. Alligevel er der ingen tvivl om, at anbringelsen rummer nogle kvaliteter, som bliver afgørende for Roberts videre forløb.

Jamilla gennemgår ligeledes flere anbringelsessammenbrud, inden hun ender hos Fakkeltænderne; en anbringelsesforanstaltning, hvor hun har sin egen lejlighed, men følges tæt af en kontaktperson. Det er den tilgang, man benytter i Fakkeltænderne, som er interessant i denne sammenhæng. Jamillas sagsbehandler giver en indledende karakteristik ved at pege på, at de to ankerpersoner hos Fakkeltænderne ”ikke er pædagoger.” Hun uddyber:

De har alle mulige uddannelser, men de taler lige ud af posen. Nogle pædagoger kan virke lidt klæbende på mange af de unge. Jeg fortæller det, som de unge siger til mig, så jeg kan ikke uddybe det nærmere. Men de bliver bare for meget. Der er jo mange unge, der sidder her og siger: ”Jeg gider ikke flere pædagoger. Jeg kan ikke holde dem ud. Jeg skrider, hvis jeg ser én til!” De her er en anden type. De taler anderledes, og de opfører sig anderledes. De kan nå hende på en anden måde, det er der ingen tvivl om.

Jamilla er meget enig i, at hendes kontaktperson har ”nået hende,” selvom hun siger det med nogle andre ord:

Jeg har været meget indlagt på hospitalet på grund af min sygdom, og jeg har været ude for et biluheld, og han er kommet hver eneste gang, selvom det er søndag morgen kl. otte (...) Han siger ikke, hvad man skal og ikke skal, og han hjælper en, hvor der er brug for det. Når jeg har rodet mig ind i sådan noget som det med retssagen, så tænker han faktisk over det og involverer sig personligt. Jeg er sikker på, at når han går hjem i seng, så tænker han faktisk over, hvad man kan gøre med hensyn til det (...) Det er meget få pædagoger, der har det sådan. Jeg betyder også noget for ham.

Den samme relation beskrives af Jamillas kontaktperson på følgende måde:

Man kan sige, at vi er til rådighed. Vi siger aldrig nej. Det er klart, at vi ikke altid er i stand til at køre af sted, men så kommer vi et par timer senere eller næste morgen. (...) Det betyder jo, at Jamilla oplever nogle voksne, som er der, også selvom de ikke er der. Det er en ny orientering mod, at voksne kan man altså godt stole på. Man kan også godt sige nogle grimme ting til hinanden, uden at det betyder, at man ikke kan være sammen dagen efter.

Interviewer: Hvad er det for en relation, du har til Jamilla nu?

Jeg er en tæt voksen, hun kan bruge til at fortælle om sig selv og sit liv, både når der er gode oplevelser, og når det gør ondt. Det er min umiddelbare fornemmelse, at hun ikke i første omgang tænker mig som en professionelt ansat pædagog, der er hyret til at hjælpe hende. Det er nok, fordi jeg formår at være mig selv som person. Jeg synes ikke, det er særlig spændende at være pædagog for pædagogens skyld. Jeg vil være pædagog dér, hvor lærebogen stopper og så være mig selv med det udgangspunkt. (...) Det står ikke nogen steder i de pædagogiske lærebøger, at man skal være ærlig og åben på den måde. Men så bliver man i stedet ofte meget mere stiv.

På interviewtidspunktet er Jamilla stadig tilknyttet Fakkeltbærerne, og for første gang i hendes ellers omtumlede teenageår har hun fået overskud til

at tænke på uddannelse, være mere selektiv i forhold til venskabsskaren osv. Både sagsbehandleren og Jamilla selv tilskriver Fakkeltænderne en stor del af æren for, at hendes tilværelse har taget en markant ny drejning.

Anja er den blandt undersøgelsens unge, som har gennemgået det mest kaotiske opvækstforløb med i alt 11 forskellige anbringelser på institutioner og i plejefamilier. Hun kan i realiteten kun fremhæve et enkelt af disse steder som en positiv erfaring, nemlig den mindre institution Gavnsø Huse:

Interviewer: Hvis du skal nævne én ting fra Gavnsø Huse, som var specielt godt, hvad vil du så sige?

Anja: Så var det rengøringskone deroppe. Jeg havde et suverænt forhold til den rengøringskone. Jeg var på weekend både hos forstanderparret og ved hende. Og det var også helt anderledes på den måde, at hvis det er det, du har brug for, så kommer du ud og ser, hvordan en rigtig familie kan gøre. Og det var ikke noget med at lave ballade. Jeg tror, jeg var mere stille og rolig, når det var sådan. Så var det kun mig. Ulrik, forstanderen, ham fik jeg et suverænt forhold til, fordi de valgte at trække mig fra alle de andre, der boede deroppe. Han fulgte mig i 3 til 4 måneder, hvor jeg havde det rigtig godt. Så et eller andet sted synes jeg, de går mere ind i tingene og prøver at se, hvad man har brug for. Også fordi det er et par, og de vil gerne have så meget som muligt med det at gøre, og det er det, de brænder for.

Forstanderen Ulrik husker tydeligt tiden, hvor Anja var anbragt på stedet, selvom det på interviewtidspunktet ligger 6-7 år tilbage:

Jeg tror, jeg havde Anja i et ½ år, hvor det kun var mig, der gik med hende. Det var for at passe på hende. Hun var meget voldsom. Jeg vil næsten sige, at vi ikke har haft nogen drenge, der var så voldsomt udadreagerende som hun, selvom vi har haft mange drenge, som var dårligere. Hun var som en vildkat. Når vi åbnede døren, så kunne hun finde på at springe på os. (...) Hun har aldrig været så tæt på en voksen på en god måde, som hun var her, for hver gang hun var i konflikt, så var vi nødt til at

holde hende. Og det var altid mig, der sad og holdt hende. (...) Når hun så var faldet til ro, så – jeg glemmer aldrig de øjne. Jeg synes aldrig, jeg har set nogen øjne med så dyb en sorg, når jeg kiggede ind i dem. Jeg er helt rørt af det stadigvæk. Jeg har aldrig set noget lignende. Det var sådan en stor sorg, man kunne se i de øjne, når hun var faldet til ro. Det var vildt. Men jeg tror på, at når man viser børn så stor en tillid og stadig kan lide dem, selvom de har gjort noget, der er voldsomt, så sker der noget, det tror jeg på. Det er jo mest naturligt, at vi er afvisende og giver dem ret i, at de er onde. Men det gør vi ikke. Og det, tror jeg, danner relation. Man siger jo bare, at mennesker i det hele taget, der bliver behandlet ondt, de bliver onde. Og selvfølgelig gør de det. Men det er jo ikke, fordi de inderst inde er onde, men det er den måde, vi ser det på. Det har man jo sagt i mange år: At de her børn ikke kan danne relationer. Det er ikke rigtigt. Det er jeg helt sikker på. De skal bare have muligheden for det.

Anja når at rasere Gavnsø Huse adskillige gange under opholdet; der er ”ikke ét helt møbel” tilbage, som forstanderen siger, da anbringelsen afbrydes af forvaltningen ud fra en økonomisk betragtning. Alligevel er det her, Anja får sin bedste anbringelsesperiode, og af alle de anbringelser, hun går igennem hen over årene, er Gavnsø Huse det eneste sted, hvor der ifølge hendes egen opfattelse etableres egentlige relationer med de professionelle voksne.

De tre anbringelser ligner ikke umiddelbart hinanden meget. Der er tale om særdeles forskellige organisatoriske konstruktioner – Dykkerhusets militant-kærlige-konfronterende disciplin, Fakkeltændernes ungeboliger med støtte fra en fast kontaktperson og den uendeligt vedholdende mandsopdækning på Gavnsø Huse. Stiller vi udelukkende skarpt på de relationelle elementer, træder der imidlertid klare fællesnævner frem i de beskrevne forløb. Både Robert, Jamilla og Anja konfronteres med voksne, der er parate til at gå vældig langt for deres skyld. Det er også professionelle, for hvem arbejdet udgør en form for livsstil, og som ikke vægrer sig ved at kaste sig ud i relationsarbejdet med deres egen personlighed som indsats. Gennemslagskraften bliver så meget større, fordi de unge tilsyneladende ikke har oplevet en lignende form for vedholdenhed og engagement fra voksne omsorgspersoner før. Forbløffelsen over, at andre mennesker faktisk er parat til at stille op for

dem i de mest umulige situationer – og når de unge selv gør sig allermest umulige – lyser ud af beretningerne fra de tre unge. Og oplevelsen fanges præcist i Jamillas bemærkning om, at hun med vished kan sige, at hendes kontaktperson tænker på hende og hendes situation, når han er hjemme hos sin familie. ”Jeg betyder også noget for ham,” som hun konkluderer.

Det, der adskiller disse relationer fra mange af de øvrige kontaktoverflader, som optræder i interviewmaterialet, er ikke, at de for en dels vedkommende varetages af ikke-pædagoger. Vi er overbeviste om, at de unges reaktioner ikke er bundet til en bestemt faggruppe og uddannelse. Når de unge taler opgivende eller negativt om ’pædagoger’, ser vi det som en personificering af eller et symbol for en anbringelsespraksis, der ikke har formået at berøre dem dybere. Uanset om der er tale om pædagoger eller ikke-pædagoger, synes den fælles kerne i de relationer, der efter de unges opfattelse lykkes, at være indlejret i relationens karakter som båret af både gensidighed og ligeværdighed. Begge dele er fuldstændig afgørende for de unge – men ikke desto mindre udbredte mangelvarer i et grundlæggende asymmetrisk hjælpe- og anbringelsessystem. På det praktiske plan er anbragte børn og unge passive modtagere af alt fra tøj og måltider til varme bade og tag over hovedet. På det personlige plan oplever de unge derimod, at de skal give og give, typisk gennem den terapeutiske samtaleform, men uden at de professionelle tilbyder noget personligt af sig selv igen. Begge dele vanskeliggør den gensidighed og ligeværdighed i samværet, som ifølge de unge er hele grundlaget for de betydningsbærende, tillidsbårne relationer. I praksis bliver det derfor først, når de professionelle er parate til at ændre den entydige modtager-giver-balance på det personlige plan, at der dannes grobund for de ligeværdige relationer, som de unge efterspørger, men sjældent synes at finde inden for anbringelsessystemet.

Begreberne ’ligeværdighed’ og ’gensidighed’ fortjener måske yderligere en kommentar i en sammenhæng, hvor nogle anbringelsessteder direkte siger, at ”der er 100 pct. voksenstyring her.” I den forstand er de fleste anbringelsessteder hverken ligeværdige eller gensidige og skal heller ikke være det. Når de unge taler om ligeværdighed og gensidighed, taler de om nogle særlige kvaliteter i kontakten med de voksne, som ikke synes at være fremherskende på hovedparten af anbringelsesstederne. Disse kvaliteter implicerer for det første, at de voksne indgår i relationen som personer mere end som roller. De udtrykker sig og handler som personer, der ikke mystificerer,

hvem de er, fx gennem forskrifter om, at de voksne aldrig må fortælle noget personligt om sig selv, deres baggrund og hverdagsliv. For det andet er det vigtigt for de unge, at de voksne interesserer sig for deres velbefindende ud over det, de ud fra en skrabet model behøvede at gøre. At de møder op på hospitalet, hvis de unge er syge, at de holder kontakten, efter den formelt er til ende, at de stiller deres hjem til rådighed, når barnet i særlig grad har brug for det. For det tredje er det vigtigt for de unge, at de voksne aflæser deres behov for acceptabel kontakt, at der fx er noget action over at blive kildet frem for at deltage i en langvarig pædagogisk samtale, at de voksne er til rådighed og aktivt giver råd og konfronterer de unge uden at mase sig på, at de orker at blive ved med både at kunne lide og hjælpe barnet uanset dets destruktivitet. Og endelig ser det ud til at være centralt, at de voksne mere eller mindre opfatter arbejdet med de unge som en 'livsstil'.

Det er altså voksne, der er vedholdende og tilstedeværende, også uden for kl. 8-16. I 'livsstilen' aflæser de unge et engagement, som ligger ud over det almindeligt forventelige for det traditionelle lønarbejde. Når unge anbragte udtaler sig, bliver det tit nævnt som en diskvalificerende omstændighed, at de voksne "får penge for arbejdet" (Nielsen, 2005). Vi tror sådan set ikke, det er lønarbejdet, der er det afgørende, men at pengene mere kommer til at stå som et symbol for manglende engagement i de unges bevidsthed. Det rejser store spørgsmål til sektorens arbejde, hvis man skal tage det alvorligt, at arbejdet som 'livsstil' og det engagement, der følger heraf, ser ud til at have en positiv betydning for de unge anbragte.

I denne tredje og sidste del af kapitlet har vi bevæget os ganske langt væk fra sammenbrudstemaet. Det skyldes først og fremmest, at etableringen af relationer mellem anbringelsessystemets professionelle og de unge er et tema af så fundamental vigtighed for kvaliteten af anbringelser uden for hjemmet, at det kan være vanskeligt at se nogen direkte kobling til sammenbrud. Der er dog alligevel en kobling mellem relationstomhed og sammenbrud som en slags kædereaktion på den måde, at ligegyldigheden i relationerne, som det er illustreret i flere cases, bliver startskuddet til en 'balladeadfærd' hos de unge, der derefter fører til sammenbrud. Svage eller ikke-eksisterende relationer mellem anbragte unge og professionelle voksne forårsager ikke i sig selv sammenbrud; de er medvirkende faktorer i den forstand, at der ikke er noget eller nogen, som holder de unge tilbage, hvis anbringelsen af *andre* årsager bevæger

sig mod et sammenbrud. Men generelt må man sige, at de unge med erfaringer som anbragte ikke har store forventninger til, hvad systemets professionelle kan gøre for dem, og at fraværet af tillidsbårne relationer derfor heller ikke snævert set leder til sammenbrud.

I positiv forstand kan tilstedeværelsen af den form for relationer, som blev diskuteret ovenfor, båret af gensidighed og ligeværdighed, dog helt åbenlyst bidrage til større *kontinuitet* i anbringelsen. Både de unge og de professionelle er klar over, når relationer 'lykkes' på denne måde, og begge parter er i disse tilfælde stærkt motiverede til at holde fast i hinanden i et fremadrettet perspektiv. Problemet er blot, at bæredygtige relationer ikke er nogen forsikring mod sammenbrud. Som det er blevet beskrevet gennem rapportens kapitler, er anbringelser komplekse processer med mange ubekendte i spil, og eksempelvis kan hensyn til kommunale budgetter medføre, at selv de mest vellykkede indsatser over for de mest sårbare unge alligevel tabes på gulvet.

Udsagnene fra de unge kunne dog antyde, at selvom det ikke er muligt at 'vaccinere' mod sammenbrud, så bringer de unge ikke kun de dårlige, men også de gode erfaringer med sig. Og indimellem sker det lykkeligvis, at unge med selv de mest vanskelige udgangsbetingelser opnår ny selvforståelse og fornyet mening med tilværelsen i kraft af indsigtfulde og engagerede voksne. I disse tilfælde er der – også selvom anbringelsen ikke varer ved – i bedste fald skabt nogle erfaringer hos den unge for, hvordan relationer kan være en hjælp, og en forståelse af, at de selv kan bidrage til positive relationer.

SAMMENFATNING

Vi har tidligere i rapporten argumenteret for, at sammenbrud er et 'tyndt' og 'overfladisk' mål for kvaliteten i unges anbringelser. Undersøgelsens resultater giver os imidlertid muligheder for at overveje dette lidt mere dybtgående. Som med alt andet i forbindelse med sammenbrud er det så komplekst, at det er vanskeligt at svare et klart ja eller nej til påstanden.

Sammenbrud kan være et decideret fejlagtigt mål for både forvaltningens opnåelse af bestemte mål og for anbringelsens kvalitet. På den ene side ser vi anbringelsesforløb, der ikke rummer sammenbrud, men som alligevel ikke giver megen mening for nogen parter. Vi ser med andre ord stabile anbringelser, der må antages i bedste fald at have neutrale, i værste fald negative, konsekvenser for den unge. Hvor hyppigt dette forekommer, kan vi ikke vide ud fra det kvalitative materiale, som dog rummer oplagte eksempler på forekomsten af sådanne forløb. Det gælder fx, når en ung forbliver anbragt på en institution, der ikke formår at fastholde ham i nogen form for uddannelse eller beskæftigelse og lader ham sove dagene væk, alternativt hænge ud med kammerater. Det giver ikke mening for ham, hvad der foregår på institutionen, det er 'snak' og ikke meningsfulde aktiviteter, og hans relation til pædagogerne er perifer. I sådanne tilfælde kan anbringelsens stabilitet hverken stå inde for opfyldelsen af forvaltningens mål for den unge eller for anbringelsens almene kvalitet.

På den anden side ser sammenbrud i mange tilfælde ud til at være *både* et negativt administrativt udfaldsmål – *og* negativt for de unge, der underkastes sammenbrud. Det vil sige, at sammenbrud også bliver en negativ indikator for anbringelsens kvalitet for den unge. I mange beretninger er sammenbrud nedværdigende og lidelsesfulde. Det gælder i de tilfælde, hvor forvaltningen afbryder en velfungerende anbringelse på grund af anbringelsens (for høje) pris. Det gælder også mere alment, når der sker sammenbrud på anbringelsessteder, som de unge som udgangspunkt havde fæstet lid til. Eksempler på dette kan være, når sammenbrud også forårsager brud i gamle relationer (fx ved slægtsplejeanbringelser); når sammenbruddet udspringer af drastisk mobning eller vold mellem de unge; eller når den unge simpelthen kasseres, fordi han/hun er 'ballademager', overtræder regler o.l. Det fremgår af de unges beretninger, at et sammenbrud både har omkostninger og er fuldt af nederlag, og at det for nogle af de unge ved gentagne oplevelser fæstner sig som en erkendelse af, at der ikke er nogen, der gør noget (godt) for dem.

Disse overvejelser betyder, at sammenbrud – selvom det ikke er et entydigt mål for anbringelsers kvalitet – som hovedregel må anses for at være et negativt effektmål for de unges udviklingsmæssige chancer og dermed et fænomen, man så vidt muligt skal forskåne de anbragte unge for. De kvantitative resultater understreger relevansen af at beskæftige sig med anbringelsessammenbrud og deres bagvedliggende årsager. Når op mod halvdelen af de unge, som anbringes i teenageårene, oplever et eller flere sammenbrud, har fænomenet så udbredt og almen en karakter, at man dårligt kan tillade sig at ignorere problemstillingen – hverken på anbringelsesområdet eller i forskningen.

ET HELHEDSSYN PÅ SAMMENBRUD I ANBRINGELSER

Mens sammenbrud er vigtigt at forholde sig til, har vi samtidig gennem rapporten argumenteret for, at analyseperspektivet bør udvides betragteligt, hvis sammenbrud som fænomen skal sige noget væsentligt om kvaliteten af de unges anbringelser. Som de foregående kapitler har vist, er der en mængde faktorer på forskellige niveauer, der i et kompliceret samspil bidrager til at udmønte graden af kvalitet i unges

anbringelser uden for hjemmet og – i vores sammenhæng – at påvirke sandsynligheden for, at anbringelserne bryder sammen.

Strukturelle socialpolitiske forhold i form af fx budgetstramninger og arbejdsvilkår, der medfører stor personaleomsætning i forvaltningerne, skaber de fundamentale forudsætninger for, hvilke anbringelsesløsninger der overhovedet kan vælges, og hvilken kontinuitet og ekspertise i det myndighedsudøvende sociale arbejde det er muligt at opnå. Disse forhold får, som vi har set, betydning for de unges anbringelsesforløb og for sammenbrudsrisikoen, fx når forvaltningen afbryder anbringelser på grund af udgiftsniveauet, eller når sagsbehandlerskift statistisk set leder til flere sammenbrud.

På *institutionsniveauet* lykkes det mange steder ikke at overskride grænsen mellem de unges og de voksnes parallelle verdener og projekter. Dette har i sig selv komplekse årsager, hvoraf en ser ud til at være, at det ganske simpelt er et hårdt og yderst svært arbejde at drage omsorg for unge i institutionelle miljøer. De ansatte tilbydes ofte ikke rammer, der tillader dem overskud til ret meget mere end organisering af et hverdagsliv uden for mange overraskelser og trusler mod alle parteres sikkerhed. En anden årsag ser ud til at være, at tilhørsforholdet i gruppen af unge har enorm indflydelse på kvaliteten af den enkeltes anbringelsesforløb, og at dette ikke altid er klart nok erkendt blandt de voksne. Sammenbrud falder således i en del tilfælde sammen med, at den unge er kommet på kant med eller ikke har fundet sin plads i fællesskabet af jævnaldrende. Andre gange ser vi eksempler på, at den unge indgår 'for godt' i den del af anbringelsesmiljøets sociale liv, som handler om at være i opposition til de voksenstyrede aktiviteter, herunder ikke mindst ved den udbredte brug af euforiserende stoffer. I disse tilfælde er det typisk anbringelsesstedet, der gennemtrumfer sammenbruddet med henvisning til, at den unge har forbrudt sig mod reglementet for acceptabel opførsel. Undersøgelsen giver mange eksempler på det grundlæggende paradoks, at de unge bliver smidt ud af de samme årsager, som gav anledning til anbringelsen i første omgang.

Også på *relationsniveauet* gør en række faktorer sig gældende for anbringelsesforløbets kvalitet. Forældrene, som i almindelighed tildeles en tilbagetrukket rolle i de unges anbringelser, har stor betydning, både som aktive ledsagere i de unges liv og som det mest centrale netværk, når anbringelsen bryder sammen. Alligevel ser det ikke ud til, at denne relation bliver anvendt offensivt i anbringelsesforløbet som helhed.

Relationer til de andre unge udgør på godt og ondt en så integreret del af de unges ophold, at vi har argumenteret for, at man kan anse disse relationer for anbringelsesstedets 'primærkultur'. De skaber dels et hårdt dagligliv for de unge præget af mobning, social hierarkisering, direkte overgreb og indlæring af afvigelse. Dels skal man ikke være blind for, at unge-relationerne skaber venskaber, tilgang til forstående ligestillede, fortrolighed og hjælp. Denne ressource ser ikke ud til i fuld udstrækning at blive udnyttet af anbringelsesstederne. Endelig er der forholdet til de professionelle, som rummer det paradoks, at relationsdannelse beskrives som et helt centralt formål blandt de ansatte, mens de unge har svært ved at få øje på, at noget sådant finder sted. En mindre del af de unge kan pege på, at der er skabt værdifulde relationer til en professionel voksen under anbringelsen. Her er der tale om voksne, som med stærkt personlige fingeraftryk har formået at opbygge et forhold til den unge, som er præget af gensidighed og ligeværdighed. Det generelle billede er imidlertid, at den relationsdannelse, mange professionelle vedkender sig som vigtig, ikke finder sted. Uanset årsagerne hertil er dette sandsynligvis en af de væsentlige årsager til, at anbringelser bryder sammen.

Det er således ikke blot i det brændpunkt, hvor en ung med konflikter og et institutionelt omsorgsmiljø møder hinanden, at sammenbrud produceres og reproducere. Dette brændpunkt er forankret i en bredere socialpolitisk, professionel og organisatorisk kontekst, der aktivt spiller sammen med mødet og bestemmer dets muligheder og begrænsninger. Implikationerne af dette burde være åbenbare. Hvis man grundlæggende og i stor skala skal forbedre kvaliteten af de unges anbringelser og i denne sammenhæng særligt reducere risikoen for sammenbrud i anbringelserne, er det mange faktorer på mange niveauer, der skal ændres. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at man ikke skal sidde og vente på forandringer, til man kan gøre noget på samtlige niveauer på én gang. Det er en kendt sandhed i 'udviklingspsykopatologien', at ikke blot risikofaktorerne *art*, men i høj grad også deres *mængde* (Lagerberg & Sundelin, 2000) har væsentlig indflydelse på, om børn udvikler sig ugunstigt. Det vil sige, at man kan gøre noget godt for de unge, selvom man kun har kompetencen til at reducere risikofaktorer på ét af niveauerne, fordi man derved reducerer den samlede mængde af pres.

Nedenstående punkter udgør et ikke-udtømmende katalog over ændringsforslag, som denne undersøgelse kunne lægge op til:

- At valget af anbringelsessteder, som foreskrevet i serviceloven, finder sted med større vægt på den unges bedste og mindre vægt på budgetbegrænsninger.
- At kommunerne skaber arbejdsvilkår for sagsbehandlere, der reducerer personaleomsætning og sagsbehandlerskift.
- At kommunerne skaber forudsætninger for en anden problemdefinering af de unge, der i mindre grad følger 'brandsluknings'-modellen.
- At de unge i højere grad tillades at være aktive deltagere i deres anbringelsesforberedelse, herunder får præcis information og flere valgmuligheder.
- At man udvikler anbringelsesmiljøer, der i højere grad er tilpasset de unges udfordringer, herunder at man ikke bortviser unge af de samme årsager, som de er anbragt for.
- At man udvikler anbringelsesmiljøer, der i højere grad imødekommer de unges egne forventninger til anbringelsesstedet og derudover er i stand til at fastholde dem i fremtidsrettede uddannelsesforløb.
- At man skaber forudsætninger for overskridelse af de parallelle verdener på anbringelsessteder og dermed for et mere fælles projekt for børn og professionelle.
- At man bevidst arbejder med at udvikle de unges positive potentiale og reducere deres destruktive træk.
- At man skaber forudsætningerne for relationsdannelse for unge, der er afhængige af bæredygtige relationer til voksne i deres udviklingsproces.
- At man i højere grad er opmærksom på forældrene, som de unges vigtigste netværk og sikkerhedsnet, og inddrager dem og deres ressourcer mere aktivt.

Med afsæt i disse punkter diskuterer vi nu nogle af de udfordringer, som anbringelser af unge rummer. Diskussionerne vedrører udfordringer, som – ud fra den analysemodel, vi har benyttet os af gennem rapporten – findes på henholdsvis system-, institutions- og relationsniveauet.

ANBRINGELSESYSTEMETS PROBLEMOPFATTELSER

Det er velkendt fra forskningslitteraturen, at der sker en sorteringsproces i det sociale arbejde, hvor igennem nogle individer tildeles klientidentitet, andre ikke. Denne selektive 'people-processing' (Hasenfeld, 1983) er en uomgængelig del af socialt arbejde og tjener et stykke hen ad vejen til at holde arbejdsbyrden i ave. I det foreliggende studie er denne sociale proces blandt andet kommet til udtryk ved, at det, der ud fra gængse samfundsnormer almindeligvis opfattes som problematisk ungeadfærd, ikke automatisk udgør et 'problem' inden for forvaltningens rammer. For eksempel er det ikke nødvendigvis noget forvaltningen agerer på, når en stiltfærdig ung mand er ved at glide ud af sin læreplads på grund af begyndende misbrug – så længe han forbliver stiltfærdig og ikke skaber negativ opmærksomhed omkring sig selv.

Mere generelt tegner der sig i materialet nogle kriterier for 'people-processing' af de unge. Disse ser ud til at være:

- At der sker en 'spektakulær' eller 'dramatisk' hændelse.
- At hændelsen er akut eller pludseligt eskalerer.
- At den ikke kan 'inddæmnes' i forvaltningen, men også 'flyder ud' til professionelle samarbejdspartnere.
- At samarbejdspartnere forventer, at forvaltningen gør noget.

Sådanne kriterier følger en administrativ logik, der læner sig stærkt op ad de institutionelle forventninger til det sociale system, dvs. til hvad forvaltningen forventes at tage sig af i mødet med udsatte børn og unge. Der ligger en forståelse i disse kriterier af, at problemer skal kunne ses og høres for at være problemer i forvaltningens forstand, og at hjælpen i et vist omfang skal rydde problemer af vejen for andre myndigheder eller for almenvellet, hvis problemerne på en eller anden måde kan true samfundsordenen.

Kriterierne følger derimod ikke en indholdsmæssig logik, hvor 'stiltfærdige' problemer kan være lige så udviklingshæmmende og alvorlige som de spektakulære. I forhold til de unge kunne en ledesnor for problemernes alvorsgrad være at tage enhver form for konflikter, der åbenbart forringer mulighederne for at gennemløbe ungdommen med de samme uddannelseskvalifikationer som jævnaldrende, alvorligt. Skolegang og uddannelse er alfa og omega for et almindeligt voksenliv,

og det er derfor i et udviklingsperspektiv de vigtigste omdrejningspunkter for en indsats over for de unge.

Kriterierne fører i vort materiale både til overreaktion og underreaktion på de unges konflikter. Det er måske en overreaktion, når en velbegavet pige med en ressourcestærk far anbringes uden for hjemmet for pjækkeri og for at være mildest talt rapkæftet over for lærerne. Måske kunne hun være hjulpet med en solid aflastningsordning suppleret med særlige ressourcer i skolen. Det er omvendt en underreaktion, når en umiddelbart upåfaldende ung med stigende misbrug, forsumpning og yderst tynde tråde til sit uddannelsessted etableres i egen bolig med begrænset tilsyn og fri adgang for misbrugende kammerater.

Også på anbringelsesstederne omgås de unges problemer ud fra en administrativ logik. Når den unge anbringes, er det formelt fastslået, at der er tale om konflikter af en vis størrelsesorden. Man bliver anbragt, fordi man er voldelig, stjæler, pjækker, har psykiske vanskeligheder grænsende til det psykiatrisk syge m.v. Når man derefter på anbringelsesstederne er voldelig, stjæler, pjækker, prøver at begå selvmord eller skærer i sig selv, bryder anbringelsen sammen, fordi anbringelsesstedet ikke har ressourcer til og ikke kan magte voldelige, kriminelle, skoletrætte unge eller finder, at den unges psykiske konflikter er for 'tunge' og falder uden for målgruppen. Det vil sige, at sammenbruddene ofte tager udgangspunkt i organisatoriske hensyn og ikke i karakteren af de konflikter, der var anledningen til anbringelsen.

Der er institutionelle miljøer, der både vil og kan magte hele viften af de konflikter, de unge konfronterer dem med, og kan hjælpe de unge med dem, men de glimrer ikke ved deres mangfoldighed i vores materiale. I alle tilfælde drejer det sig, som det fremgår af vores materiale, om de miljøer, der har ressourcer nok til og engagement i at opbygge en langvarig, opsøgende og forpligtende relation til de unge. Det er dermed i sagens natur arbejdsintensive (og formentlig ofte omkostningstunge) anbringelsessteder. Alternativet til sådanne miljøer, der kan magte de unges problemer uden sammenbrud, kan for nogle unge efter en periode med sammenbrud blive de lukkede institutioner for unge, der har den eksklusive 'fordel', at de kan fastholde de unge ved indespærring. De i dag bedste eksisterende undersøgelser om lukkede institutioner tyder imidlertid på, at disse institutioner ikke har positive behandlingsresultater for de unge; og at høje hegn, indespærring og overvågningskameraer

derudover er lige så dyre som eller endog dyrere end 'mandsopdækning' (Egelund & Jakobsen, 2009b; Levin, 1998; O'Neill, 2001).

Det er en grundlæggende modsætning i anbringelseslandskabet, at der er institutionelle miljøer, som simpelthen ikke kan rumme de unge med de konflikter, de har ved anbringelsen. De 'besværlige' unge er en af kardinalfigurerne i den moderne børneforsorg, som man nu skulle have en ca. 100-årig erfaring i at håndtere. Vores resultater tyder på, at der fortsat er meget at gøre for at udvikle institutionerne på en sådan måde, at de *både* kan klare opgaven *og* appellere til de unge selv. Det forhold, at mange institutioner afviser unge med de konflikter, de nu engang har, er måske desuden en hovedårsag til, at så mange anbringelser for unge bryder sammen.

HÅNDBTERING AF DE PARALLELLE UNIVERSER

Det fremgår af flere af anbringelsesberetningerne, at personalet ikke er tilstrækkeligt opmærksomt på, hvor betydningsfuldt gruppetilhørsforholdet er for anbragte børn og unge, og hvor stærkt det påvirker de unges udbytte af opholdet og specifikt bidrager til sammenbrud i anbringelserne. I enkelte af beretningerne står det klart, at personalet måske godt er klar over dynamikken blandt de unge, men vælger at lukke øjnene for den, som fx når en pædagog blot lukker unge, der klart har overtrådt reglerne ved at snige sig ud om aftenen, ind uden kommentarer.

De unges normer kan (men behøver ikke at) være nogle ganske andre end de officielle serviceidealer, som de voksne agerer ud fra. Det er tydeligt i nogle af de unges fortællinger, at normerne faktisk er nogle andre, når en del af sammenholdet baseres på fælles forbrug af forbudte stoffer, vold blandt de unge, positionering af sig selv imod pædagogerne ved forbud mod at 'stikke' hinanden m.v. Hvis de unges normer er stærkt afvigende fra behandlingsidealene, kan de i værste fald forårsage, at de unge garderer sig mod de pro-sociale bestræbelser, institutionen udfolder, fordi en identifikation med de officielle mål med opholdet ville betyde nedrykning i eller eksklusion fra ungehierarkiet. I så fald må man virkelig sige, at der er to projekter i gang side om side – de voksnes og de anbragte børn og unges – uden at de berører hinanden.

Som nævnt opfatter vi ikke det stærke ungefællesskab som en anomali ved døgninstitutioner for unge, men snarere som et grundvilkår for arbejdet med unge i grupper. Man kan derfor ikke ønske betydningen af de unges fællesskab bort. I stedet må man aktivt søge at forholde sig til den, fx ved at søge at arbejde med pro-sociale normer i gruppen, der ikke står i fuldstændig kontrast til de af personalet formulerede mål. Også mere passive reaktioner, fx forsøg på at negligere betydningen af de unges fællesskab, kan øve indflydelse i den forstand, at de bidrager til at begrænse de unges muligheder for at drage nytte af institutionsopholdet.

Implikationerne af de unges tilknytning til de andre unge kan være flere. Som et minimum må man forvente, at de voksne på institutionerne er opmærksomme på de negative konsekvenser, fællesskabet af unge kan have. Det grænser til offentlig 'omsorgssvigt', hvis anbragte børn, når myndighederne overtager forældreskabet, ikke får mulighed for at leve deres dagligdag uden massiv mobning og vold fra andre unge, eventuelt med fysiske skader til følge. På samme måde må man forvente – som man forventer af forældre til børn på samme alderstrin – at der holdes et vist opsyn med, hvor børnene er henne hvornår, og hvad de foretager sig sammen med hvem for at beskytte dem mod og sætte grænser for alt for risikable eskapader. Generelt har man i Danmark haft forbausende lidt opmærksomhed på de direkte overgreb mod børn, der foregår under anbringelsen²³, modsat fx i Storbritannien. Man har kun i begrænset omfang diskuteret, at anbringelsesvilkårene som sådan kan integrere væsentlige overgreb med negative konsekvenser for de unges tryghed, helbred og livskvalitet. Den 'minimale' opmærksomhed på ungemiljøets eventuelt negative sider på institutionerne behøver ikke nødvendigvis at føre til mange og restriktive regler og tilsvarende sanktioner (herunder udsmidning), hvis de unge overtræder reglerne. Nogle klare regler må der naturligvis være, men sanktioner i form af udsmidning kan lige så vel erstattes med større nærvær af voksne i en større del af børnenes dagligdag; men her er der igen tale om en arbejdsintensiv løsning.

Mere vidtgående kan opmærksomheden rettes mod at udnytte det positive potentiale i de unge. Der er mange tilkendegivelser fra de unge om, at samværet med andre unge i lignende situationer kan have en positiv virkning i form af, at de unge får fortrolige, som lytter til dem og forstår deres situation, fordi de kender den på egen krop. De unge skal

23. For en undtagelse, se TABUKA (Nielsen et al., 2005).

ikke 'forstille sig', men kan fortælle vennerne nøjagtig, hvordan de selv opfatter deres situation. Af og til, når man læser beretningerne, får man det indtryk, at de behandlingsmæssige aktiviteter, som de unge afviser som 'snak', når de udøves af de voksne, anerkendes som hjælpsomme, når de foregår sammen med jævnaldrende venner på institutionen.

Andreassen (2003) lægger i en forskningsoversigt om unge på institutioner vægt på, at en forudsætning for at skabe et pro-socialt klima blandt de unge er, at personalemedlemmerne selv har fælles mål og normer og en stærk positiv forankring i dem. Sådanne fælles faglige standarder lyser ud af praksis i nogle af de anbringelsesmiljøer, de unge taler om. Et eksempel kan være den institution, der gennem en målrettet indsats vedvarende formår at fastholde en voldsomt udadreagerende pige, som er blevet 'opgivet' på en lang række andre anbringelsessteder. På andre institutioner er det modsatte tilfældet. Et eksempel kan være den institution, hvor en pædagog tømmer de unges køleskabe for at "lære dem en lektie", mens en anden pædagog finder det uacceptabelt, at de unge ikke har mad. Som en af pædagogerne udtaler, bliver der let tale om "små kongedømmer," når man sjældent er på arbejde samtidigt og kan diskutere og koordinere strategierne over for de unge. Her ligger sandsynligvis en af forklaringerne på, at det kan være vanskeligt i et institutionelt miljø at udvikle stærke fælles personaleidealer, der opleves som bindende og gyldige. Der er mange skiftende voksne, som mange dage ikke er på arbejde på grund af afspadsring af døgnvagter o.l. Det er svært overhovedet at få alle samlet i samme rum med ordentlig tid og overskud til at finde ud af en optimal fælles tilgang til de svære og komplekse interaktioner med de unge, som de voksne er en del af.

AT SKABE RELATIONER

Til trods for, at relationsskabelse tildeles en høj prioritet blandt ansatte på anbringelsesstederne, giver vores resultater grund til at stille skarpt på muligheden for at etablere bæredygtige relationer på anbringelsessteder. Indledningsvis kan man sige, at den høje frekvens af sammenbrud i anbringelser af unge i sig selv opstiller snævre rammer for etableringen af relationer. Relationsskabelse har også et tidsperspektiv, som ofte ikke kan realiseres i anbringelser, der bryder sammen ret hurtigt i forløbet. Mere grundlæggende er det dog relevant at overveje, hvad en relation

indebærer. Der tales tit på anbringelsesområdet om relationer, som om de opstår af sig selv, hvis flere aktører befinder sig i samme fysiske rum. Det er ikke tilfældet. Det ved vi erfaringsmæssigt fra andre sammenhænge: arbejdspladsen, omgangskredsen m.v. Et fælles fysisk rum garanterer kontakt, som imidlertid har en ganske anden og mere overfladisk karakter end de mellem menneskelige relationer, der er på spil i denne sammenhæng.

Relationer mellem børn og voksne udvikles over tid, når den voksne vedholdende og gentagne gange viser, at barnets behov, følelser, udtryk, integritet m.v. er af særlig betydning for hende/ham, og når den voksne indretter sine handlinger på at imødekomme barnet på dets udviklingsmæssige præmisser. I løbet af en sådan proces gør den voksne sig langsomt så vigtig for barnet, at det tør stole på den voksne; tro på, at det kan få hjælp og selv opsøge hjælpen; og have lyst til og være glad for at være sammen med den voksne. Almen relationsskabelse til børn tager tid og er et intensivt og krævende arbejde, der både involverer viden om børn og indføling i det specifikke barn. Relationsskabelse til de anbragte børn er sandsynligvis et endnu mere krævende arbejde. Mange anbragte børn kommer ind i anbringelsen med blandede erfaringer med relationer, der generelt kan gøre dem mere forbeholdne over for nye relationer. Desuden er flere af dem 'vanskelige' børn, hvilket stiller særlige krav til de voksnes forståelse, tålmodighed og engagement.

Der har gennem årene blandt klinikere været en kontrovers om, hvorvidt børn, der tidligere har oplevet massive relationssvigt, overhovedet kan 'tåle relationer'. Hvor stærk denne påstand er i praksis i dag, ved vi ikke, men hvis vi skal være trofaste over for interviewpersonerne i vores materiale, er der både fra de voksne på nogle anbringelsessteder og fra de unge en klar efterspørgsel efter relationer. En forstander siger eksplicit i et interview, at han ikke tror på påstanden om, at nogle børn ikke kan skabe eller tåle at indgå i relationer. Relationer til selv stærkt depriverede børn er ifølge dette anbringelsessted en mulighed, hvis realisering imidlertid kræver en stor og langvarig indsats af de professionelle voksne. Flere af de unge omtaler det, de selv opfatter som de gode relationer til voksne, med glæde og taknemmelighed.

I flere tilfælde er der eksempler i vores materiale på det arbejde, der kræves for at skabe relationer til undersøgelsens børn og unge. I et tilfælde bestod arbejdet i gennem en længere periode i bogstaveligste

forstand at have en pige på skødet og berolige og trøste hende, når hun havde raseret opholdsstedet, at allokere en bestemt voksen alene til hende gennem mange måneder, som hun var sammen med hele tiden, at give hende særlig opmærksomhed ved at tage hende med hjem på besøg og overnatning hos personalemedlemmer, hun specielt havde udset sig m.v. I et andet tilfælde bestod arbejdet i at være vedholdende og opsøgende over tid og samtidigt tåle afvisninger, at interessere og bekymre sig alment og forpligtende for hendes ve og vel, at være ærlig og konfronterende på en ikke-integritetskrænkende måde, og at 'have arbejdet som en livsstil', hvilket blandt andet indebar tilgængelighed uanset tid på døgnet.

Disse typer af arbejdsindsats benævnes af og til med et dårligt ord for 'mandsopdækning'. 'Mandsopdækningen' i positiv forstand – som relationsskabelse – besværliggøres både af organiseringen af arbejdet (arbejdstidsregler, personaleudskiftning m.v.) og ikke mindst aktuelt af prisen. Ikke desto mindre indgår der et element af netop 'mandsopdækning' på samtlige de anbringelsessteder, som de unge selv føler har været nyttige for dem. Vores materiale synes at indikere, at relationer kan skabes til selv meget skadede børn, men at de organisatoriske rammer og opfattelser af, hvordan en professionel (asymmetrisk) relation bør se ud, til tider stiller sig hindrende i vejen for bestræbelserne. Vi tror også, at relationsskabelse i ovenstående forstand mange gange er en forudsætning for et udbytterigt anbringelsesforløb.

BØRN SOM KUNDSKABSPRODUCENTER

I de fleste forskningspublikationer, der bygger på udsagn fra børn og unge, begrundes børnenes inddragelse med overordnede principper, af hvilke barndomssociologiens påstand om børn som handlende subjekter og FN's Børnekonventions fokus på barnets værdi er de almindeligste.

Vi har i denne undersøgelse ikke tænkt særlig principielt, da vi valgte at interviewe de unge. Snarere var det indlysende og indiskutabelt for os, at man ikke kan udforske et fænomen som sammenbrud i unge menneskers anbringelser uden at tale med de primære aktører i forløbet og søge at forstå deres perspektivering af processer i deres liv. Det indebar kort sagt ikke særlige refleksioner at gå til de unge selv og bede om deres bidrag til kundskabsudviklingen.

Nu, hvor vi sidder med resultaterne af de unges overvejelser, følelser og forklaringer, er der imidlertid grund til at fundere over, hvilken form for viden der på denne måde er opnået. Det er der specielt i lyset af, at det stadig ikke er en selvfølgelighed i forskning om børn og unge at tale med dem selv om, hvad der overgår dem, og hvordan de tolker processer, de er en del af. I hidtidig forskning om sammenbrud i anbringelser er det tilmed ganske ualmindeligt at spørge de unge selv.

Det kræver ingen begrundelse – i lyset af de empiriske eksempler, der fylder denne rapport – at hævde, at de unges beretninger udgør et righoldigt, nuanceret og tænksomt indlæg i forståelsen af sammenbrud i anbringelser. Efter sagens natur yder de unge et yderst kyndigt indblik i sammenbruddets processer og konsekvenser.

Det kræver næppe heller særlig begrundelse at mene, at de unges beretning er en anden fortælling end samtlige andre aktørers ville være om anbringelses- og sammenbrudsprocessen. Det fremgår klart, at de unge har et andet perspektiv på anbringelse og sammenbrud, end en række af fx 'systemaktørerne' har, nogle gange endog et yderst kontroversielt perspektiv i forhold til deres voksne omsorgspersoners.

Hertil kommer, at dele af historien kun kan fortælles af de unge; der er ingen andre, der kan levere den viden, som de unge har. Det gælder fx, når de unge fortæller om det ikke tilstrækkeligt erkendte sammenhold blandt gruppen af anbragte. Det kan kun bevidnes af deltagerne i 'primærkulturen' på anbringelsesstederne. Der er heller ikke andre, der kan formidle de stærke følelser, som begivenhederne omkring anbringelse og sammenbrud vækker hos de unge. Det er sandsynligt, at andre ofte ikke er opmærksomme på de unges følelsesmæssige erfaringer og deres tolkning af dem på anbringelsessteder, hvor kontakten mellem børn og voksne er tynd.

Det er desuden sådan, at de unge giver et mere nuanceret billede af sig selv som personer, end de stereotyper, de ofte kendetegnes ved, når professionelle og lægmænd taler om dem. De unge formidler et billede af sig selv på godt og ondt. De er ikke blot 'omsorgssvigtede' børn med 'antisocial adfærd'. De er også unge, der har energi, som klarer sig imod mange odds, som stræber efter at finde en god platform for et voksenliv, som har betydningsfulde sociale tilknytninger til familie og venner og er stærkt reflekterende over deres erfaringer og relationer. I professionelle præsentationer bliver billedet af dem ofte fattiggjort ved de faglige termer for 'et problemfyldt liv', som let kommer til at overse

de unges mangesidige personligheder, ikke mindst de sider, der har med de unges potentialer og ressourcer at gøre. I deres egen beretning bryder de unge sådanne stereotyper og formindsker derved den fremmedgørelse, som mange almindelige mennesker og professionelle har over for 'unge med problemer'.

Måske er det valget om at betragte de unge selv som de vigtigste vidensproducenter, der i særlig grad kræver begrundelse. Dette valg foretager vi på et normativt grundlag. De unge repræsenterer 'bruger'- eller 'klient'-perspektivet. Det er på deres krop og sind, at socialpolitikken i sidste instans udmøntes. Kun via deres erfaringer og forventninger kan anbringelsessystemet for alvor blive 'demokratiseret'.

DEL 2:
ANBRINGELSESHISTORIER

LAJLA

Lajla er på undersøgelsestidspunktet 18 år. Hun blev anbragt første gang, da hun var 16 år, og siden har hun været igennem i alt seks anbringelser. Inden for det første år, efter Lajla er flyttet fra sin familie, når hun at blive anbragt på tre forskellige institutioner samt hos en plejefamilie og ender med at blive indlagt på psykiatrisk afdeling. Tre af de fire anbringelser ender med et akut sammenbrud og er en direkte følge af, at Lajla laver voldsom ballade. Ved udskrivelsen fra det psykiatriske hospital anbringes Lajla på en ny institution, hvor pædagogerne føler sig nødsaget til at have en psykiatrisk døgnvagt på hende. Efter en periode vælger amtet at flytte Lajla til institutionen Gyrstingegård. Her befinder Lajla sig på tidspunktet for undersøgelsen, og efter en turbulent 2-årig periode ser det ud til, at Lajla endelig trives.

Anbringelseshistorien fortælles af Lajla, hendes sagsbehandler Ane, der har fulgt Lajla fra den første anbringelse, samt personale fra tre af de i alt fem institutioner, hun har været anbragt på.

BAGGRUND FOR ANBRINGELSEN

Lajla kommer i kontakt med det sociale system, da hun i 8. klasse skifter fra en folkeskole til en specialskole. Det er i første omgang lærerne fra folkeskolen, der henvender sig til den kommunale sagsbehandler, fordi

Lajla har svært ved at være sammen med de andre unge; hun skærer i sig selv og fortæller historier om, at hun bliver dårligt behandlet af sin mor. Efter et kort ophold i sin storesøsters lejlighed bliver Lajla anbragt akut på 'Ankeret'. Ankeret er en kommunal institution, der har pligt til at tage imod kommunens egne unge, ofte med kort varsel. Målgruppen er unge mellem 15 og 18 år, men i praksis anbringes der unge fra 13 til 23 år. Lajla når at bo på Ankeret i 3 måneder.

FØRSTE ANBRINGELSE: "VI LAVEDE INGENTING – BARE BALLADE"

Lajla: Det var fint nok på Ankeret. Da jeg kom derind, fandt jeg ud af, at der var en, som jeg havde gået i klasse med, der også boede der. Hende snakkede jeg med. Et par dage efter tog jeg 200 sovepiller. Jeg prøvede at begå selvmord, fordi jeg ikke gad mere. Jeg var begyndt at blive psykisk syg og sådan noget. Så kom jeg på hospitalet, og det var et mirakel, at jeg overlevede, sagde de til mig. Jeg fik det rigtig dårligt. Jeg begyndte også at få alle mulige angstanfald og alt muligt psykisk halløj.

Interviewer: Hvad med op til, før du tog pillerne, snakkede du med nogle af pædagogerne om det?

Lajla: Nej, jeg var lige flyttet derind 2-3 dage før. Jeg var på sygehuset i 4 dage, så blev jeg udpumpet og fik lagt et drop og sådan noget. Da jeg kommer tilbage igen, er der ingen, der snakker med mig om det. De sagde bare: "Det var godt, at du kom tilbage" eller noget i den stil. De spurgte mig ikke, hvorfor jeg gjorde det. Det var ikke særlig sjovt. Jeg havde det ikke særlig godt. Mit forhold til pædagogerne var ikke særlig godt, men jeg havde det fint med de andre unge. Jeg lavede rigtig meget ballade. Vi røg fed og drak meget og sådan nogle ting. Vi kom hjem, når det passede os. Pædagogerne var ligeglade. De sagde ikke noget, men lukkede os bare ind. De har ikke styr på noget som helst på den institution. Kommunen har også truet mange gange med at ville lukke den ned. Det bliver værre og værre, mens jeg er der, vi lavede meget ballade, og jeg fik det mere og

mere dårligt. Mig og nogle andre piger hoppede på pædagogerne. Jeg tror, vi ville have opmærksomhed. Vi slog dem og tog deres ting. Det var en dag, hvor mig og to andre tog vand, og så kastede vi poser med vand efter dem. Stuegulvet var helt vådt. Så tog vi alt, hvad der var i skabene og i køleskabet og kastede det ned på vandet, så det var noget brunt plask, der var så tykt. Pædagogerne løb efter de andre pædagoger og sagde, at vi skulle stoppe og sådan. Så gjorde vi rent efter os. Vi hoppede på pædagogerne og blev smidt ud. Det var, fordi jeg havde lavet så meget ballade. Så var det nok for dem, tror jeg. Så gad de mig ikke mere. Det var ikke særlig sjovt.

I: Gik du i skole i de 3 måneder, du var der?

Lajla: Nej, jeg lavede ingenting. Vi lavede ingenting i løbet af dagen – bare ballade. Og røg og drak.

Lajlas kontaktperson på Ankeret, Anita, er uddannet pædagog og har været ansat på institutionen i flere år.

Interviewer: Kan du fortælle lidt om de overordnede behandlingsprincipper her ved jer?

Kontaktpersonen Anita: Nej, vi er ikke en behandlingsinstitution. Så det har vi ikke noget af.

I: Hvad så med pædagogiske principper eller metoder?

Kontaktperson: Ja, det er der jo selvfølgelig, men det afhænger jo individuelt af, hvor de unge er. Vi kan jo ikke sige, at vi skal arbejde sådan her, for hvis de unge ikke er motiveret for det, så kan man jo ikke arbejde på en bestemt måde. Det handler meget om, hvordan ungegruppen føler sig ind på det. Så der er ikke præcis noget svar på, at den pædagogiske retningslinje er præcis den vej. Men man kan sige, at der er nogle ganske få regler her, som er, at man skal være i gang med en uddannelse eller skole, når man bliver indskrevet. Man skal overholde husets regler, dvs. man skal sørge for at gøre sit værelse rent en gang om ugen, man

skal sørge for at tage den tjans, der er her. Man skal deltage i fællesskabet, og man skal overholde hjemkomsttiderne. Derudover skal man have en personlig samtale med sin kontaktperson én gang om ugen. Det er reglerne. De overordnede pædagogiske principper er jo arbejdet i sig selv. Det er at gå ind og finde ud af, hvordan vi skal arbejde. Og det bliver man nødt til at gøre. Det, der er rigtigt for den ene, er ikke nødvendigvis rigtigt for den anden.

I: Hvorfor bliver I nødt til at arbejde så individuelt?

Kontaktperson: Det gør man jo, fordi vi er individuelle personer. Fordi jeg kan lide rødgrød, er det jo ikke ensbetydende med, at du også kan lide rødgrød. Folk er forskellige.

I: Kan du sige lidt om de relationer, Lajla har her i huset i forhold til jer?

Kontaktperson: Altså, Lajla har en relation til mig. Det er jeg slet ikke i tvivl om, hun har. Og jeg har også en relation til hende. Vi er rigtig glade for hinanden. Der er stort set ikke ballade, når jeg er her. Men jeg har hende også hele tiden og prøver så vidt muligt at skærme, så hun undgår at lave de der balladeting eller sørger for at være med der, hvor hun er, og sige: ”Der skal du ikke være. Nu går vi op, og så kan vi bage en kage, eller du kan hjælpe mig med at lave aftensmad.” Og hun vil det jo gerne. Men hun synes også, det er sjovt at lave ballade. Og så er der nogle, når de kommer, så ved jeg, der bliver ballade. Det er ikke sjovt. Derfor er det også med at passe på sine kollegaer og få nogle ekstra mennesker ind.

I: Hvordan diskuterer I Lajla i personalegruppen? Hvad gør I? Du siger, I laver nogle planer, nogle strategier for hende.

Kontaktperson: Det er jo det, der er ved den her verden. Den er så skide hamrende uforudsigelig. Det kan fx være, ligesom vi nu sidder og snakker her, så kan det være, der er en ung pige inde på et af værelserne, der har fået en telefonopringning fra

kæresten, der har slået op med hende. Og mere skal der måske ikke til, fordi de unge er så dårlige – og så kede af det – så kan hun smadre hele værelset og kaste med tingene og ud gennem vinduet. Det er sådan, det foregår. (...) Man må jo sige, at Lajla har lært mig, at man kan drage nogle paralleller, når man får nogle andre unge ind, som har en adfærd, der ligner. Hvad er det, vi skal være opmærksomme på her? Hvad er det, vi gjorde fejl sidste gang, som vi kan gøre bedre denne gang? Og på bundlinjen handler det jo om personale. Det handler om ressourcer. Man skal være udhvilet, for du skal kunne tænke kreativt. Du skal kunne tænke hurtigt. Og du skal være forberedt på, at ting kan ske inden for 10 split nanosekunder. Og for folk, der ikke arbejder her, kan jeg mærke, at de tænker: ”Ja, ja. Det går sagtens.” Men man skal være på. Man kan sidde og snakke med en ung, og så kan han eller hun lige pludselig eksplodere. Og så kan han fandeme fare op, fløjte hen i skuffen, banke i væggene og svinge hen over hovedet på dig. Så nytter det sgu ikke noget, at man løber skrigende ud ad døren. Man må tage det roligt og vide, at man i hvert fald ikke skal være den første, der går ud ad døren, for så kan det godt være, at en kniv havner i ryggen, men at det nok er smartest at blive siddende, så man er den sidste, der går ud ad døren. Tingene går rigtig, rigtig hurtigt. Det er vigtigt at kunne bevare roen og overblikket. Man skal ikke være bange i hvert fald. Man kan ikke sige stop, du må vente med at blive sur, indtil den anden pædagog er på banen. Det kan man ikke.

I: Har sammenbruddet påvirket Lajla?

Kontaktperson: Jeg tror, det har betydet – ja, det er svært for mig at sige, om det har haft en betydning, men jeg er ikke i tvivl om, at hvis du spørger Lajla, så har det været rigtig vigtigt for hende, at det var mig, der tog hende herfra og var sammen med hende de sidste timer, indtil der var fundet en løsning på, at der var en plejefamilie i Faxe. Hvis det havde været en hvilken som helst anden, så tror jeg, at filmen var knækket for hende. Så det har været vigtigt for hende i den sammenhæng, at det var mig, der gjorde det. Det var mig, der var med i det. Det var mig, der

tog af sted med hende og fik afleveret hende på en god måde. Man kan jo godt blive forskrækket over Lajla, og den måde hun har været på. Det kan jeg sagtens forstå, at man kan. Men jeg tager med hende over til Faxe og er derovre til næste dag. Hun kommer slet ikke ind heroppe igen. Hun har pakket en taske. Og det er det. Og resten bliver så sendt derud.

I: Der er ikke noget med at sige farvel?

Kontaktperson: Nej. Det er bare hurtigt ud ad døren. Vi går rigtig langt heroppe. Hvis hun bliver udskrevet herfra, så er hun udskrevet til mor og far, fordi man p.t. ikke kan finde noget andet sted til hende. Og man kan sige, at det derfor er rigtig heldigt, at de kan tage hende i Faxe. Ellers var der nok sket det, at hun var røget på en anden ungdomspension. Der ville det blive det samme, så kunne hun have smadret den. Og derfra på en anden ungdomspension, og så kan hun smadre den. Derfor er det dejligt, at man kan tage hende så akut. Vi holdt skansen. Men vi kunne ikke have holdt den meget længere. Nej, det kunne vi ikke. Folk var helt flade. Folk var trætte.

ANDEN OG TREDJE ANBRINGELSE: "DET ER SVÆRT AT STOPPE NOGET, HVOR BEGGE PARTER SIGER, AT DET GÅR GODT"

Lajlas kontaktperson på Ankeret kører hende til det nye opholdssted, hvor de efter kort tid finder ud af, at det er bedst, hvis Lajla kommer til at bo hos et ægtepar, der arbejder på opholdsstedet. De godkendes efter noget tid som Lajlas plejefamilie, og hun opholder sig der i næsten 7 måneder.

Sagsbehandleren Ane: Det nye opholdssted tager unge, der har det særlig svært, og man havde vurderet, at hun ikke skulle være sammen med de andre unge, for de havde jo set på Ankeret, at det var svært. Så gik de ind i og lavede en specialordning, hvor det var meningen, at det skulle være en midlertidig periode, og så skulle vi finde det rigtige til hende. Men i mellemtiden viser det

sig så, at Lajla bliver rigtig glad for at være der. Og plejemor bliver også så glad for hende og synes, at det skal nok gå, og hun skal bare have noget kærlighed og noget opmærksomhed og omsorg, og så skal det nok gå. Jeg tænkte ikke opholdsstedet, men jeg tænkte i familien kunne det være godt for Lajla, når der ikke er så mange børn, der virkede forstyrrende, hvor hun kunne få noget mere opmærksomhed, og hvor hun var mere alene og fik noget ro. Det var meningen, at hun skulle i gang med noget beskæftigelse, og jeg tænkte, at det ville være godt.

Interviewer: Er Lajla enig i det på det tidspunkt?

Sagsbehandler: Ja, hun vil meget gerne, hun vil meget gerne være et sted, hvor der ikke er så mange, og mor er også helt med på det. Hun var nede og besøge Lajla og sådan. Da Lajla har været der et stykke tid, sker der det uheldige, at et nært familiemedlem til plejefaren pludselig dør, og det er noget, som alle er chokerede over og kede af. Det er skidt for Lajla, for så mister hun opmærksomheden, og når hun mister opmærksomhed, så bliver hun også drillende, provokerende, og så begynder hun at snitte sig, og så begynder hun at drikke, og så begynder hun at køre hjem dernedefra og lave alle mulige numre for at få opmærksomhed. Det prøver plejemoren at klare, og det kan hun ikke, og det ender med en voldsom episode derhjemme. Det er sådan noget, der trapper op i løbet af dagen, og det ender faktisk med, at hun står med en kniv og truer med at tage livet af sig selv. Så bliver plejefar kaldt hjem fra arbejde, og de tilkalder politiet, som kører hende væk derfra. Og plejemor kan ikke mere, og det er selvfølgelig over en periode, hvor konflikterne er trappet op, og hvor jeg kan høre, at hun ikke magter den opgave.

Lajla: Jeg skulle bo der i 1 måned, havde de sagt. Så kunne de ikke finde noget sted til mig, så blev det til 2 måneder. Men jeg blev glad for min plejefamilie, og de blev glade for mig, og så blev de godkendt af Faxe Kommune. Jeg boede der et stykke tid. Så begyndte min plejemor at blive rigtig underlig. Hun

ignorerede mig og gad ikke snakke med mig. Hun har også slået mig en gang og var rigtig mærkelig. Jeg ved ikke, hvad jeg havde gjort. Da jeg boede hjemme, fik jeg en dom, fordi jeg havde overfaldet en anden pige. Da jeg så var hjemme hos min mor i en weekend, overfaldt jeg en pige mere. Jeg tror, at det var derfor, at hun var blevet sur og mærkelig, indtil jeg flyttede væk derfra.

I: Snakkede hun ikke med dig om det overfald?

Lajla: Nej, hun var bare rigtig sur på mig i mange dage. Hun slog mig, da jeg havde overfaldet den pige. Hun gad ikke snakke med mig, så jeg gik en tur. Så kom hun bare lige pludselig og tog fat i mig og sagde, at jeg var et nul, og jeg var ingenting, og jeg kunne skride hjem, hvor jeg kom fra. Så tog hun albuen lige i hovedet på mig. Jeg blev rigtig bange. Jeg vidste ikke, hvordan jeg skulle komme væk derfra. Jeg holdt rigtig meget af dem, men alligevel ville jeg væk derfra. Min plejefar snakkede jeg ikke med. Han har aldrig gidet snakke, eller vi snakkede ikke rigtig sammen. Efter et par måneder fik jeg et anfald. Det startede med, at jeg var til psykolog mandag morgen, men jeg gad ikke snakke med psykologen. Jeg kunne ikke klare at snakke med hende. Hun var sådan en gammel en. Så skred jeg fra psykologen. Min plejemor snakkede med psykologen i telefonen, og så kørte hun bare uden at sige farvel. Så stod jeg alene i huset. Jeg tog min cykel og cyklede 12 km til stationen og tog toget hjem og fortalte min mor, at jeg var stukket af. Hun snakkede med min plejemor, og så gav hun mig penge til at komme tilbage til Faxe igen, og der hentede min plejemor mig. Hun gad stadig ikke snakke med mig. Inden jeg tog af sted, havde jeg smadret hele mit værelse. De gad stadig ikke snakke med mig. Så tog jeg en kniv og truede med, at jeg ville stikke mig selv ned. Så ringede de efter politiet, og politiet kom og hentede mig.

Sagsbehandler: Jeg tror i virkeligheden, at plejemor har været alt for uprofessionel. Hun var ikke pædagoguddannet, og hun har

slet ikke magtet den opgave og måske heller ikke set, hvor vanskeligt Lajla havde det. Det kan godt være, at vi skulle have stoppet det noget før, men det er svært at stoppe noget, hvor begge parter siger, at det går godt, og de gerne vil.

I: Så et langt stykke ad vejen, så skyldtes sammenbruddet måske netop en manglende professionalisme?

Sagsbehandler: Ja, det gjorde det. Det synes jeg, det gjorde. Sådan mere set i bagklogskabens lys. Det er ikke bare det, at hun knytter sig, men hun får ikke lavet tilstrækkelige regler, og hun bliver følelsesmæssigt involveret i Lajla, og hun bliver vred på hende, når hun skuffer hende, og skælder hende ud på nøjagtig samme måde, som mor har gjort. Det med, at Lajla får dårlig samvittighed over ikke at være god nok og over at skuffe de voksne plus at få skældud, så sætter hun sig ind på sit værelse, og så snitter hun sig op og ned ad armene og i hele hovedet. Hun er også stukket af dernedefra engang, og hun kom tilbage, hvor hun mødtes med en eller anden veninde, og så endte hun med at komme tilbage igen, fuldstændigt oversnittet i hovedet og på armene, og så forfærdelig ud. Jeg tror, det var dengang i virkeligheden, at det hele accelererede for Lajla, så hun har ikke kunnet sætte grænserne og kunne ikke holde sin personlige involvering ude, og det kan Lajla ikke tåle. Så bliver hun forstyrret og forvirret og får let dårlig samvittighed.

I: Hvordan tror du, det sammenbrud kunne være undgået?

Sagsbehandler: Jamen, jeg ved ikke, om man kunne have undgået det, altså ikke med de personer, der var, for plejemoren var kørt træt af hende og var irriteret på hende og var hurtig til at reagere, uden at hun af den grund sagde til mig, at nu skal vi finde noget andet, det her det går ikke. Jeg kunne sådan høre på hendes meldinger, at det var hårdt for hende, og jeg prøvede at være dernede og snakke med dem, og jeg prøvede at få noget supervision til dem, men det blev aldrig rigtig til noget, så skulle de selv finde en supervisor, og når man så foreslog dem, at sende en fra PPR [pædagogisk psykologisk rådgivning] derned

eller et eller andet, som, jeg synes, de skulle snakke med, så nej, nej.

FJERDE ANBRINGELSE: "JEG SKAR MIG SELV I MAVEN OG I ARMENE – JEG TROEDE, DET BLEV BEDRE AF DET"

Politiet kører Lajla til en akutinstitution i området. Her opholder hun sig et par dage, indtil sagsbehandleren henter hende og kører hende til institutionen Nysund. På Nysund bliver Lajla anbragt til observation i en 3-måneders periode.

Lajla: Det var ikke særlig sjovt at være på Nysund i starten. Jeg havde det rigtig dårligt med, at jeg nu skulle flytte igen og forlade min plejemor og sådan noget. Så fik jeg nogle venner. En, som jeg kendte i forvejen, hun var flyttet ind, og så snakkede jeg med hende. Vi lavede noget ballade og sådan. Vi tog alt bestik og kastede det ud af vinduerne og råbte på gangene, så pædagogerne ikke kunne sove. Så ringede de til politiet. Dagen efter drak vi. Så sagde en pædagog, at jeg skulle prøve at være lidt mere hjemme. Så var jeg så lidt mere hjemme og fik også nogle flere venner. Min veninde blev smidt ud, fordi hun sparkede en af pædagogerne i skridtet.

Interviewer: Hvad sagde pædagogerne til det, som du lavede?

Lajla: De blev sure. Da jeg boede på Ankeret, var jeg rigtig meget på den lukkede. Jeg kom på skadestuen på grund af, at jeg skar mig selv og sådan noget. Det samme skete på Nysund, der kom jeg også meget på den psykiatriske, men kun på skadestuen, fordi de aldrig gider indlægge mig.

I: Hvorfor skar du dig selv?

Lajla: Jeg ved det ikke. Fordi jeg havde det dårligt. Jeg skar mig selv i armene og i maven – jeg troede, det blev bedre af det, men det gjorde det ikke. Lige siden jeg boede på Ankeret, har de ventet på det rigtige sted, hvor jeg skulle bo, men de har ikke

rigtig kunnet finde det. Nogle steder kostede for meget, og så var der andre steder, hvor der var dyr, og det gad jeg ikke. Så blev jeg også smidt ud af Nysund og kom på den lukkede. På psykiatrisk.

Opholdet på Nysund ender brat ved, at Lajla laver voldsom ballade. Pædagogerne vælger at indlægge hende akut på ungdomspsykiatrisk afdeling. Efter indlæggelsen vil Nysund ikke tage Lajla tilbage igen, og amtet anbringer hende derfor på Ungdomspensionen, der ligger i nærheden.

FEMTE ANBRINGELSE: "DET ER ALT GODT FRA HAVET HER"

Ungdomspensionen har plads til i alt 17 unge, heraf tre i en udslusningsbolig med mindre opsyn. Målgruppen er de psykisk skrøbelige og indadreagerende unge med en selvskadende adfærd. Da Ungdomspensionen har et tæt samarbejde med psykiatrisk afdeling anbringes ofte unge, der har en psykiatrisk diagnose, og som skal medicineres. Ud af de 14 beboere på Ungdomspensionen er der kun 4, der reelt er visiteret til at skulle opholde sig på stedet. De øvrige unge er anbragt midlertidigt, indtil man finder den rigtige plads til dem. På Ungdomspensionen får Lajla en 'pus-vagt', dvs. en psykiatrisk døgnvagt, der kan mandsopdække hende døgnet rundt. Pus-vagten bliver bestilt efter en voldsom episode, hvor Lajla og en anden pige blandt andet har slået og taget kvælertag på personalet. Efter 1 måned beslutter amtet at stoppe anbringelsen, fordi den er for dyr.

Lajla: Jeg var i 3 dage på den lukkede, og så flyttede jeg på Ungdomspensionen. Det var bare et skod-sted at bo. Du måtte ingenting for dem. Du måtte ikke få penge til noget som helst. Stuen og køkkenet blev låst om aftenen – et totalt mærkeligt sted. Jeg boede der kun 1 måned, heldigvis. På Nysund og Ungdomspensionen havde jeg noget, der hed pus-vagter. Det er sådan noget psykiatrisk udrykningservice, der kom og holdt øje med mig og skulle passe på mig.

Interviewer: Da du kommer på Ungdomspensionen, er det meningen, at du skal bo der i længere tid?

Lajla: Nej, jeg skal bare bo der, indtil de har fundet et sted til mig. Det var rigtig skod. Da jeg kom der, tænkte jeg: ”Det er kraftedeme løgn, jeg skal bare ikke bo her.” Jeg blev flyttet fra Nysund og gad bare ikke flytte flere steder hen. Det var jeg godt nok træt af. Pædagogerne var gamle kællinger, og jeg tænkte, at her gider jeg kraftedeme ikke bo. Jeg flippede helt ud og lavede ballade. Jeg slog pædagogerne. Hende, som jeg boede på værelse med på Nysund, var også flyttet til Ungdomspensionen. Det var fedt nok, at vi skulle bo sammen igen. Så lavede vi ballade og slog pædagogerne og kom begge på den lukkede. Men hun blev smidt ud, og så var jeg der alene. Så fik jeg de der pus-vagter igen, og jeg fik også flere venner dernede.

Ungdomspensionens arbejde beskrives af medarbejderne Karen og Mogens:

Pædagogen Karen: Vores målgruppe er de mest ødelagte, men meget stille unge, som er selvskadende i stedet for at være udadreagerende. I stedet for at rasere værelser, så er det dem, der snitter i sig selv eller tager piller eller på andre måder er selvdestruktive. I vores virksomhedsplan er det dem, der er målgruppen. Men det er ikke virkeligheden. Dem har vi også, men vi har også alt muligt andet. Det er alt godt fra havet her.

I: Hvorfor er det ikke kun de indadreagerende, der kommer her?

Karen: Så er der ikke pladser, eller også er der nogle andre diagnoser med, som gør, at det er det, som vi kan i forhold til de andre institutioner, fordi vi har et meget tæt samarbejde med ungdomspsykiatrisk og har psykiatrisk supervision. Så hvis der er andre diagnoser, eller de er medicineret, så bliver de lidt forskrækkede på de andre institutioner, for det er os, der kan det. Nogle gange har de også prøvet at have dem på de andre institutioner, men så går det ikke, for så er de for mærkelige i

forhold til dem, de har i forvejen. Så ryger de ud til os, uanset om de hører til her eller ej.

I: Hvad betyder det for jeres arbejde?

Pædagogen Mogens: Det betyder rigtig meget for vores arbejde. Det er utilfredsstillende, netop fordi cocktailen mellem udadreagerende og indadreagerende er rigtig dårlig. Det giver mange frustrationer. Nogle gange ved vi, når de træder ind ad døren, at det her bliver noget lort. De kommer til at splitte huset helt ad. Mange gange har vi jo kæmpet, og det er en evig kamp at få rimelig ro på huset og få de forskellige unge til at fungere bare nogenlunde rimeligt sammen. Nogle gange er det lige lykkedes. Vi har faktisk lige haft en periode, hvor der i 3 uger har været rimelig ro på. Så får vi en ind, og der ved vi bare, at nu vælter hele hytten igen.

I: Hvad gør I som personale i en sådan situation?

Karen: Der er ingen muligheder. Der er ikke andet at gøre end at løbe lidt hurtigere og være meget mere på, når man er på arbejde. Der er ikke andre muligheder. Det er jo bare at få det til at hænge sammen. De svageste sidder nede på værelset foran deres computer. De får lov at sidde på værelset. Sådan kan det godt være i måneder, og nogle gange er det bare 4 dage. Det er tit, at det er i lange perioder. Det stopper først, når en eller anden bliver flyttet ud af huset. Det giver også en masse frustrationer for de unge, hvis de får at vide, at de bare skal være her et par måneder, for så begynder de ikke at åbne op eller lave relationer. Det er rigtig hårdt at have med en ung at gøre, som kun skal være her et stykke tid som udgangspunkt. Hvis vi ikke kan lave relationer, kan vi ikke arbejde med de unge. Nogle, som kun skal være her i 3 måneder, gider jo ikke at åbne sig. Når der så er gået 5 måneder eller 8 måneder, så kan de jo ikke holde det ud mere, så begynder der at ske noget. Man har spildt rigtig lang tid. Det har været rimeligt spildt for nogle at være her. Selvfølgelig må man formode, at det altid har været bedre, end det, som de kommer fra, men det kunne være blevet meget

bedre, hvis man havde fundet det rigtige sted fra starten. Når man taler med sagsbehandleren og siger, at denne her unge har virkelig problemer, så er der bare 10 andre, der også har problemer, og han er nummer 11. Der er kun ni pladser, eller hvad ved jeg. Det er den anden side af vores verden.

Mogens: Vi har også rykket vores grænser meget i den korte tid, jeg har været her. Det, jeg fik at vide, var acceptabelt, da jeg startede her, det holder sgu ikke mere.

I: Hvorfor er det blevet så flydende?

Mogens: Det ved vi ikke. Vi har også undret os over det, og vi har også spurgt vores leder. Vi ved det ikke. Det er også, fordi vi er en del af et større samarbejde. Vi skal tage de unger, som kommer. Hvis vi synes, at de skal smides på gaden igen, så har vi nærmest tømt institutionen. Der er kroner og ører og alt andet i det også. Vi skal snart overtages af en anden kommune, og vil de så nedlægge os, fordi vi smider de unge ud hurtigt? Sidste år havde vi en belægningsprocent på 75, det er jo alt for lavt.

Karen: Her i foråret var den helt gal. Det var rigtig alarmerende. Der var de nervøse ude i ledelsen. Det var vi jo ikke. Vi gik og tænkte: ”Fedt, så er der tid til de andre.” (...) Lajlas første uge var med fuld blæs på. Der havde vi problemer med at holde hende nede af væggene. Så kom alt det med pus-vagten, og det var der på, indtil hun rejste. Der var ingen stabile perioder for hende, hvor hun kunne noget. Så bliver der fundet et sted til hende på Gyrstingegård. Det bliver hun både glad for og ked af. Hun synes, at det er rigtig langt væk, men er også lettet over, at der nu er fundet det rigtige sted til hende. Der er vi nået til det punkt, hvor vi kan komme igennem til hende og snakke om, hvorfor hun er her.

Mogens: Hun syntes, at hun fungerede godt nok her. Det gjorde hun også, men der var pus-vagt på, og de sidder på dig. Hun var også lidt trist ved at skulle væk, for hun var glad for at være her. Det var med tårer i øjnene, da hun skulle sige farvel, for der var

faldet ro på hende til sidst. Hun kunne ikke forstå det der med, at vi ikke bare kunne fortsætte med at have pus-vagt. Det kostede jo en krig.

SJETTE ANBRINGELSE: "DET FØLES SOM ET HJEM"

Interviewer: Hvorfor flytter du videre fra Ungdomspensionen?

Lajla: Det er, fordi det koster rigtig mange penge med sådan en pus-vagt – 8.000 kr. i døgnet. Det var rigtig dyrt, så en psykiater og min sagsbehandler prøvede at finde et sted til mig. Så fandt de et sted, som var det rigtige sted for mig. Jeg boede først i sommerhus, og så flyttede jeg ind på institutionen. Jeg ved, det er det rigtige sted for mig, for du kommer i dagskole. Du kommer ud og laver noget hver dag. Der er grænser, og der er regler. Jeg har ting, som jeg skal stå op til om morgenen, og de prøver at hjælpe mig igennem mange ting.

I: Hvordan er det i starten, da du er her?

Lajla: Jeg har været så vant til at bo ude, så det er nemmere for mig at flytte ind her og lære nye at kende. Det er rigtig flinke pædagoger. Her får jeg et meget tæt forhold til pædagogerne. Man har det meget sjovt sammen og fortæller hinanden mange ting, joker og har det sjovt. Jeg kalder dem min professionelle familie. Jeg har givet dem alle sammen navne; moster og farmor og søskende og sådan noget. De er min anden familie. De siger selv, at deres arbejde også er deres andet hjem. Man kan jo ikke se, at det er en institution, det her – det føles som et hjem. Der er slet ikke nogen ting, som gør, at det er institutionsagtigt. Det er rigtig fedt, at man ikke kan se, at det er en institution. Man føler sig hjemme – tilpas og tryk.

I: De andre steder var det mere institutionsagtigt?

Lajla: Ja, det var meget institutionsagtigt. Her kører vi ture og oplever Jylland. Og vi er hjemme ved dem, hvis de ikke kan

komme på arbejde. Jeg har også set nogle af deres familier. Inge skal jeg hjem og spise hos, og en af de andre pædagoger, som er stoppet, skal jeg også hjem og spise hos. Det betyder meget.

I: Hvorfor?

Lajla: Fordi du får lov til at komme hjem og se, hvordan de bor. Det betyder bare, at de stoler på en, at man må komme hjem hos dem, og det er rigtig fedt, at de stoler på dig. Det er fedt, at nogle stoler på en, for jeg har heller ikke gjort noget, så de ikke kan stole på mig. På alle de andre steder, hvor man har boet, er det noget med, at man er en, som er flyttet på institution. De ved ikke, hvorfor man er flyttet hen på institutionen. Om det er, fordi man har problemer derhjemme eller har lavet ballade. Så pædagogerne stoler ikke på en. Man er bare et nul, hvor de kigger ned på en. Det gør de slet ikke her. Her respekterer de en, som man er, og hjælper en.

I: Har du oplevet de andre steder, at de ser ned på dig?

Lajla: De ser ned på alle. Man kan se det på dem på den måde, de snakker til os på. De hører ikke ordentlig efter, hvad man siger. Det er bare: ”Rend mig i røven og gå ind på dit værelse.” Her lytter de rigtig meget til, hvad man siger.

I: Hvad er det, der er så godt ved at være her?

Lajla: Jeg føler, at jeg er rig. Penge gør ikke nogen lykkelig, men jeg får det mad, jeg har brug for. Jeg bestemmer tit, hvad vi skal have til aftensmad. Det er sådan familieagtigt. Ikke institutionsagtigt eller noget.

Sagsbehandleren Ane: Lajla kommer på Gyrstingegård, fordi det er alt for dyrt på Ungdomspensionen. Nu er det her sted næsten lige så dyrt, så det får også en ende. Altså, hun har været igennem mange ting, Lajla, og hun har været igennem mange

steder, hvor hun har oplevet ikke at kunne magte det, eller de voksne ikke har kunnet magte hende. Jeg tror også, at hun måske har tænkt, at det er hende, der er noget galt med, siden det ikke kan gå.

I: Er det det?

Sagsbehandler: Jamen, årsagen har jo været ... [pause]. Hun havde måske ikke behøvet at komme igennem den der institutionsomgang med Nysund og Ungdomspensionen, hvis kommunen havde bevilliget et større beløb. Man er jo meget forsigtig med, hvad det skal koste, og Lajla har været igennem meget, hvor man kunne have sagt, hvis nu vi fra starten havde lavet en anden beslutning eller truffet en beslutning, som tilgodeså det behov, hun har for struktur og stærke voksne og sådan, så havde hun ikke behøvet alle de skift. Måske skulle man have gjort det, allerede mens hun var i Faxe, for jeg havde jo set på Ankeret, at hun ikke kunne være sammen med andre unge. Så kom hun til Faxe, og så bliver det også svært, hvis det ikke er professionelle voksne, der har med hende at gøre, og der skulle man måske have gjort det, men det gjorde man ikke. Så kommer hun igennem det ene og det andet, indtil hun kommer over til Gyrstingegård.

I: Da Lajla er i Faxe, går du ind og vurderer, at hun egentlig har brug for det, som hun faktisk først nu får på Gyrstingegård?

Sagsbehandler: Ja, sådan husker jeg det i hvert fald, at det har jeg vidst hele tiden, nemlig at der skulle noget andet til. Vi indstiller til en ledelsesgruppe, der så beslutter. Og nogle gange bliver det også sådan, at så sker der noget for Lajla, og så kommer man bagefter og skal til at lave ekstra bevillinger på, at hun nu skal et nyt sted hen. Det har været meget akut, fordi der sker så meget omkring hende hele tiden. Ja, da hun er i plejefamilien, der fik jeg forlænget den yderligere, og så indstiller vi så til amtet om hjælp til at finde det rigtige sted til hende, og det er så der, de peger på Nysund, og det bliver man så nødt til at tage, når de gør det.

I: Hvorfor tror du, de peger på det?

Sagsbehandler: Ja, det er måske, fordi de skal have hende vurderet. Vi har ikke fået nogen ordentlige pædagogiske beskrivelser af hende i virkeligheden. Der er selvfølgelig nogle meget fyldige beskrivelser fra Ankeret, men Nysund er jo specialiseret i at lave observationer og beskrivelser, og det de peger på, når de er færdige med hele den undersøgelse, det er så det, man skal gøre. Der bliver de så indhentet indenom, fordi hun laver det der ballade derude og ender på psykiatrisk afdeling. Og så bliver hun overflyttet til Ungdomspensionen, inden de er færdige med deres beskrivelse.

På Gyrstingegård har man mulighed for at skrue op og ned for de personalemæssige ressourcer efter behov i indsatsen over for de unge. For eksempel kan de unge flyttes ud i enmandsprojekter, hvis de har svært ved at bo sammen med andre. Gyrstingegård tager principielt imod alle unge omkring 18 år uanset deres problematik, og institutionen har også et princip om, at man ikke kan blive smidt ud. Arbejdet på Gyrstingegård beskrives af Anna, der er ansat som socialrådgiver på stedet:

Socialrådgiveren Anna: Vi er ikke en terapeutisk institution som sådan, netop fordi mange i vores målgruppe ikke kan profitere af et terapeutisk forløb, så meget af det er adfærdsregulering, altså at vi viser dem gennem rollemodeller, hvad der er rigtigt og forkert. Og så handler det også om at give dem nogle succesoplevelser og få noget positivt ud af deres forløb, som gør, at de har mod på tingene. Men det er primært adfærdsregulering. Og den bedste måde at gøre det på er jo netop at vise et godt eksempel. Der er selvfølgelig stor forskel på, hvordan adfærdsreguleringen er, alt efter hvor dårlige de er, og hvor nemt de tager ved lære af tingene. Men det er primært ved at vise dem, også igennem lokalsamfundet, hvordan en normalverden er. Hvordan man opfører sig mest hensigtsmæssigt.

I: Du sagde før, at der var mange unge, der ikke kan profitere af et terapeutisk samtaleforløb. Hvorfor det?

Socialrådgiver: Det er jo for mig at se, fordi nogle af dem er så skadede, både intellektuelt og følelsesmæssigt, og mange af dem, vi har, er jo følelsesmæssigt forstyrret i en eller anden art og har tilknytningsforstyrrelser, som gør, at de har svært ved at forholde sig til andre mennesker. Også det her med, at de har svært ved at være sammen med andre og mangler empati. En del af dem føler ikke skyld over for nogen af de ting, de har lavet. De kan simpelthen ikke omsætte det kognitivt til at få noget godt ud af det i samtalens forløb. Mange af dem er konkret tænkende. Vi går ikke så meget op i diagnoser – det bliver vi selvfølgelig nødt til i det omfang, at vi skal tage højde for de problemer, de har. Men nogle af dem, vi har, er jo borderline og Aspergere og skizofrene og meget konkret tænkende. Det vil være svært for dem at få noget ud af et decideret samtaleforløb. Plus at rigtig mange af dem har forsøgt det før, hvor de har været på andre institutioner, hvor de nærmest er ved at kaste op over at skulle snakke om alting og har dårlige erfaringer med psykologer, og med psykiatere for den sags skyld også.

I: Hvad gør I konkret i forhold til Lajla?

Socialrådgiver: Lajla har brug for meget omsorg, det har hun. Men hun skal have det på den positive måde. Det går vi meget op i med Lajla, fordi hun søger meget negativ opmærksomhed. Og det ignorerer vi simpelthen, i det omfang vi kan, og forsøger at vænne hende til, at hun får positiv omsorg og opmærksomhed, når det går godt, og vi forsøger at give hende nogle rigtig gode, positive oplevelser. Hun kan huske sine positive oplevelser ved at se billeder af steder, hun er med ude, og de ting, hun laver, og de personer, hun kommer til at kende her. Og så bremser vi hende simpelthen, når hun bliver fysisk udadreagerende.

I: Hvordan gør I det? Fysisk?

Socialrådgiver: Ja, det gør vi fysisk. Som jeg fortalte dig, inden vi startede, at de første 3 måneder vil de unge gerne vise de bedste sider af sig selv opdragelsesmæssigt og samarbejds mæssigt. Og den facade er svær at holde i længden for dem alle sammen selvfølgelig. Og der kommer nogle frustrationer for dem hen ad vejen, hvor der er nogle ting, som ikke lige er, som de ville have – nogle afgørelser, nogle trælse ting, de skulle have at vide. Og der kommer reaktionen selvfølgelig hen ad vejen, når der er nogle ting, de bliver skuffede over eller vrede over. De første 3 måneder var det et meget positivt forløb med Lajla. Hun var meget glad for at være her og skulle aldrig herfra. Men i marts måned var det meget slemt faktisk, hvor vi havde nogle fastholdelser på hende. På et tidspunkt satte hun sig simpelthen midt ude på en stor, befærdet vej, hvor vi var nødt til at fjerne hende. Hun sparkede, spyttede og slog efter personalet og var voldsom. Vi blev nødt til at holde hende fast, til hun var rolig, og vi gjorde selvfølgelig meget ud af at snakke om episoden med hende. Jeg tror, vi har haft to eller tre fastholdelsessager i de 6 måneder, hun har været her.

I: Hvilke problemer skulle denne her anbringelse løse i forhold til Lajla?

Socialrådgiver: Vores mål med Lajla er blandt andet at give hende noget indsigt i, hvorfor hun i mange tilfælde reagerer, som hun gør på nogle situationer, og give hende nogle redskaber – det er så brugt et ord – men det er vel det. Nogle nye strategier til at handle anderledes i situationer, hvor hun selv har fået indsigten til at bede om hjælp, og det kan Lajla være god til. Jeg nævnte før, at vi ikke som sådan er en terapeutisk institution, men vi har jo en kognitiv indgangsvinkel til behandling i det hele taget. Det her med at ændre hendes syn på nogle ting, hendes tanker omkring nogle ting, hvor vi så kan ændre hendes adfærd til at være god for hende selv, så hun ikke får lavet så meget kaos i sit liv, som hun i løbet af ingen tid kan få lavet. Lajla vil modnes hen ad vejen. Hun er umoden og også periodisk i sin udvikling. Men i og med, at vi får bremsset hende i mange af de selvdestruktive og kaotiske ting, som hun laver for at få lidt styr

på sig selv, så vil hun få noget mere ro på sig selv også, og det er det primære: At give hende en god start videre i livet. Og så er det jo simpelthen også overordnet at klare sig selv og strukturere sin egen hverdag, komme op og komme på arbejde, kunne handle ind og lave mad og vaske sit tøj og komme i bad. Og det er det jo for dem alle sammen, i det omfang vi kan. Og også lære dem at være sociale, så vidt det overhovedet er muligt. Hvordan man opfører sig over for andre. Anbringelsen vil som mindste konsekvens betyde for Lajla, at hun har fået en rigtig god periode i sit liv, hvor hun har fået nogle succesoplevelser og nogle relationer til nogle mennesker, som vil hende det godt, og som kunne forstå at sætte rammer for hende og give hende forudsigelighed. Og på bedste sigt vil det ruste hende til at kunne klare sig selv på længere sigt, med de vanskeligheder hun nok vil have i mange år frem. Det vil ruste hende til at søge den hjælp, hun fortsat vil have brug for og forhåbentlig modne hende til at trives bedre socialt.

Et par måneder efter interviewet med Lajla får hun en opringning fra sin sagsbehandler om, at hun skal flytte fra Gyrstingegård, fordi anbringelsen er for dyr. Lajla og to pædagoger fra institutionen vælger at anke beslutningen.

PETER

Da Peter er 16 år, får hans lillebror stillet en psykiatrisk diagnose og bliver anbragt uden for hjemmet. Kort efter brorens anbringelse bliver forældrene skilt. Nogle måneder efter bliver Peter smidt ud af skolehjemmet på sin uddannelse, fordi han og nogle kammerater har røget hash på værelset. Peter flytter hjem til sin mor, der i mellemtiden er blevet alene i huset. Han installeres i værkstedet i husets baghave, og det bliver hurtigt et sted, hvor Peter og hans kammerater mødes hver weekend for at eksperimentere med stoffer. Peter ryger selv hash flere gange om dagen og har svært ved at komme op og i skole om morgenen. Til sidst henvender Peters mor sig til familiens sagsbehandler. Sammen finder de ud af, at Peter skal anbringes i en af kommunens hybellejligheder med en tilknyttet ungevejleder. Mens Peter bor i hyblen, vokser hans forbrug af stoffer, og efter 6 måneder kan han ikke overskue sit liv. Peter beder moren om, at han må flytte hjem igen, hvilket han får lov til.

På undersøgelsestidspunktet er Peter 21 år og flyttet i egen lejlighed. Peter har droppet drømmen om en uddannelse og arbejder i stedet som ufaglært inden for forskellige brancher. Han tager stadig stoffer. Somme tider i et omfang der gør, at han ikke kan passe sit arbejde og bliver fyret. Peter er dog optimistisk i forhold til fremtiden. Han har lige mødt en sød pige og er begyndt på et job, hvor det er muligt at tjene gode penge.

Anbringelseshistorien fortælles af Peter, hans far Steve, sagsbehandleren Lone og ungevejlederen Henrik.

BAGGRUND FOR ANBRINGELSEN: "VI VIDSTE GODT, AT DER VAR BEKYMRING, MEN VI HAVDE IKKE FÅET NOGEN UNDERRETNING"

Peter: Mine forældre synes, at det var for meget, at jeg blev smidt ud af skolehjemmet. Det gad de bare ikke. De synes, at det var for dårligt, tror jeg. De var ret skuffede over det, og jeg var selv skuffet over det. Men det var kun skolehjemmet, som jeg blev smidt ud af. Det var ikke skolen.

Interviewer: Så kom du lige hjem og var et stykke tid hos din mor, før du kom i hybel. Hvem lægger op til, at du skal flytte i hyblen – er det dig selv eller din mor?

Peter: Det er min mor, der lægger op til det – imod min fars mening i første omgang, tror jeg. Der var de blevet skilt, og de var rimelig uvenner stadigvæk. Der skrev jeg med min far på den ene side og min mor på den anden side. Der var en rimelig stor mur imellem dem. Jeg kan huske, at skilsmissen var rigtig hård faktisk. Det var noget, som gjorde rigtig ondt. Efter 18 år så var det et stort hul lige pludselig. Det gjorde mange ting ved mig, så jeg mistede lysten til at lave noget som helst. Min far sagde, at det ville gå galt for mig at flytte i hybel, og det havde han rimelig ret i. Han vidste godt, at det var svært for mig at blive smidt ud fra værelset på skolen, at blive smidt ud hjemmefra, og at mine forældre var blevet skilt. Jeg tror faktisk også, at en af vores hunde var død. Jeg er meget følsom af natur. Der skal ikke ret meget til. Det var sådan noget med, at så snakkede jeg med min far og min mor og sammenlignede deres meninger plus min egen mening. Så kom vi frem til, at jeg skulle prøve det. Jeg var rimelig overbevist om, at det kunne være en god mulighed at prøve, også for at prøve noget nyt. Det kunne godt være, at det ville bringe noget godt med sig.

I: Hvad var det, din mor sagde, som fik dig til at synes, at det var en god ide?

Peter: Jeg tror bare, at det var hele konceptet omkring at skulle prøve at komme ud og finde et ansvar for mig selv og begynde at passe på mit eget liv. Det, synes jeg, var tiltrækkende at tænke på. Det synes jeg ikke rigtig, at jeg havde haft i et stykke tid med hashrygning og ned ad bakke og depressioner og alt det, som man får af det lort. Jeg startede jo med at ryge tjald, da jeg var 14 år gammel.

I: Hvor meget røg du på det tidspunkt, da du skulle flytte i hybel?

Peter: Konstant, faktisk, hele dagen igennem, hver dag. Ja, det var et stort forbrug. De første 3 år af mit hashforbrug var i skjul. Lige så stille og roligt fandt de ud af, hvad der skete. Jeg kom hjem pisse-skæv hver dag. De er ikke dumme, sådan nogen forældre, de kan jo se det. Lige pludselig blev jeg mere og mere ligeglad. Så tænkte jeg: ”Hvad fanden, det er mit liv.” Til sidst forringer det ens følelsesapparat fuldstændig. Man bliver dopet og ligeglad med det hele uden egentlig at være det. Det gør en fuldstændig underlig i hovedet. En joint en gang imellem er der ikke nogen, der tager skade af, men det der var for meget. Det blev min mor mere og mere træt af. Det kunne hun ikke rigtig holde ud at se på, tror jeg. Hun havde allerede haft mange problemer med min lillebror. Han har været meget syg, og det har påvirket min mor og os alle sammen meget. Så det var endnu sværere for min mor at se mig gå ned med flaget også. Jeg var den store dreng, så hun ville gerne have noget ud af mig. De ønsker hun havde, dem havde hun ikke lige fået opfyldt på den måde, hun gerne ville have det, og så gik det faktisk ikke rigtig. Jeg blev ved med at love min mor, at jeg nok skulle stoppe med at ryge, og jeg nok skulle tage mig sammen. Det sagde jeg flere gange, og til sidst var det bare endnu en gang, hvor jeg kom hjem og sagde det samme. Det var egentlig det, som jeg var mest træt af, fordi jeg prøvede virkelig at lade være, men man snyder jo sig selv med det der. Så var der ikke noget at gøre, og så

ramlede det bare det hele. Det kunne være fint nok at prøve hyblen, for så kunne jeg komme væk og give hende lidt fred og ro, og hvis det gik godt, så var det jo godt for os begge to. Så kunne det være, at det bragte noget godt med sig. Det var både for hendes og for min skyld, for jeg tænker altid meget på andre. Jeg tænker egentlig meget mere på andre end på mig selv. Det har skiftet lidt nu, for jeg har lært mig selv lidt mere at kende. Førhen var det mere andre i forhold til mig, og så var jeg lidt ligeglad med, hvad jeg selv gik rundt og lavede.

I: Hvad sagde din mor til dig, da hun foreslog dig at flytte – hvad var begrundelsen?

Peter: Jeg tror, at det var alt det med, at jeg skulle tage mig sammen og skulle prøve, om jeg kunne komme frem i stedet for at sidde fast, for nu havde jeg allerede siddet fast der. Det bliver jeg så også ved med et par år efter igen. Det var for at give mig selv et skub. Jeg var godt nok imod det til at starte med, men valgte så at prøve det. Min mor var glad for, at jeg prøvede. Min far var ikke så glad for det. Han synes, at det var en lidt underlig ting at gøre lige pludselig. Det vil jeg så give ham ret i, men alligevel så tænkte jeg: ”Okay.” Jeg havde lidt en vision om, at jeg nu skulle ud og bo for mig selv som 17-årig, og at det var for sejt. Så de venner man har – man bakker jo hinanden op om at have det sjovt, og lige pludselig bliver det bare *for* sjovt. Så snakker man ikke om andet end at være brændt af hele tiden. Det giver nogle sjove oplevelser, men man kan ikke rigtig tage noget normalt med sig.

Sagsbehandleren Lone: I mange af de hybler, vi har, bor de unge mennesker sammen, men Peter var atypisk. Han er ikke en uromager, og han skulle derfor have en hybel til én person. Han er ikke blevet anbragt på grund af, at han tog noget hash og sådan. Han har ikke været ude i alt det skidt som mange af de andre. Vi synes ikke, at han skulle i en hybel, hvor han kunne

blive smittet af de andres adfærd, så han kom i en hybel for sig selv.

I: Hvad leder op til beslutningen om, at han skal væk hjemmefra?

Sagsbehandler: Jeg har tænkt meget over, hvad det var der gjorde, at vi hjalp ham så hurtigt. Det er selvfølgelig på baggrund af mit kendskab til den familie. Det er en familie, hvor mor selv virker, som om hun har problemer. Der er sket meget. Faren fandt en anden og flyttede. Jeg ved ikke, om han også drak. Jeg måtte have ham ind og have hjælp til ham. Peter tog jo tingene på sig. Han havde det dårligt, og så har han nok røget noget mere hash for at kunne holde til at være i det. Lillebroderen boede ikke hjemme på det tidspunkt. Han kunne slet ikke være sammen med andre. Han var så dårlig. Forholdene derhjemme var bare så mærkelige, og Peter blev svigtet på en eller anden vis. Det var ikke til at se derhjemme. Det er et pænt hjem, men også et hjem, som under overfladen ikke er så pænt. Der skal man kende dem godt for at vide, hvad det er, der rører sig dernede. Børnene udviser en adfærd, som er mystisk. Specielt lillebroderen, som jeg har haft rigtig meget med at gøre. Peter har vi ikke mærket så meget til. Der var bekymringer omkring hans hashmisbrug, og så tror jeg, at han var ved at blive smidt ud hjemmefra, og så sagde vi, at vi går ind og hjælper. Peter var 17, han var tæt på at blive 18 dengang. Så det var sådan noget med, at hvis vi skal ind og hjælpe ham, så skal vi hjælpe ham nu. Det var inden den nye anbringelsesreform, så vi skulle hjælpe ham, inden han blev 18, for at kunne hjælpe ham efterfølgende. Vi havde ikke kunnet hjælpe ham før, fordi han ikke ville hjælpes. Vi vidste godt, at der var grund til bekymring, men vi havde ikke fået nogen underretning fra skolen eller noget. Forældrene har været bekymrede for ham, men ikke sådan, at de har råbt efter hjælp. Lige pludselig var det nok.

I: Hvor tit vil du anslå, at du havde kontakt med familien?

Sagsbehandler: Det havde jeg næsten ugentligt. Primært på deres henvendelse. Jeg havde ikke voldsomt mange samtaler med Peter, for det gjorde ungevejlederen. Ham havde jeg ansat til det. Det var hans opgave. Jeg havde lavet nogle opgaver til ham, da han skulle ind over. Det var noget med at installere Peter og få ham til at klare sig selv og sin skole, og så skulle ungevejlederen finde en læreplads til ham. Sådan nogle ting skulle han prøve at snakke med Peter om. Peter skulle have et mindre ansvar i forhold til forældrene og sådan nogle ting. Det valgte jeg, fordi Peter skulle føle tillid til ungevejlederen frem for, at vi var mange, han skulle forholde sig til. Peter ved udmærket, at jeg kender familien. Jeg synes, det var godt, at det var en anden end mig, og at det var en mand. Peter havde det svært med sin far, fordi faren indimellem havde det psykisk rigtig skidt, og så var det Peter, han kontaktede. Jeg tror ikke, at han rigtig åbnede sig for Henrik. Jeg tror ikke, at de fik det forhold, som ville have været godt.

I: Hvorfor tror du ikke det?

Sagsbehandler: Jeg tror ikke, at Peter var klar til det. Han var en atypisk anbringelse. Han var ikke en af dem, som virkelig havde brug for at blive holdt væk fra at skulle lave alt muligt skidt og lort. Han var en, som vi bare skulle have til at klare sig selv. I dag ville han måske ikke være blevet anbragt. Der er det ikke alvorligt nok til. Indsatsen handlede egentlig bare om at sige: Kan vi nu redde ham ved at sætte en lille indsats ind i en periode, indtil han skal videre.

I: Din rolle i sagen, kan du beskrive den?

Sagsbehandler: Jeg havde bare almindelig opfølgning. Jeg havde ikke andet, end at jeg fik ham anbragt og fik bevilget en anbringelse. Jeg fik snakket med ledelsen om, at det var okay, at vi investerede nogle penge i Peter. Jeg tror, at jeg reagerede, fordi hans mor havde givet op. Jeg tror, at hun har ringet og sagt: ”Jeg kan ikke mere, nu må I tage over.” Det tror jeg. Fordi jeg kendte sagen så godt, har jeg så gået til min leder og sagt, at

vi måske kunne gå ind og hjælpe ham her med en lille indsats i en kort periode for at få ham løftet i forhold til uddannelse og bedre kontakt med forældrene. Og fordi jeg har kendt familien så godt, så valgte man at sige: ”Så gør vi det.” Så var det så heldigt, at den hybel var ledig, og Henrik kom på som ungevejleder. Vi tager ud og præsenterer Henrik, og så er det dem, der kører løbet. Hvis der var noget, så ville Henrik kontakte mig, og hvis der opstod en ny situation, så ville vi finde ud af, hvad vi så skulle gøre. Jeg blev ikke kontaktet, fordi tingene kørte. Jeg havde en fornemmelse af, at de måske ikke fik snakket så godt sammen. Der blev ikke skabt den kontakt, som der nogle gange gør mellem ungevejlederen og den unge.

I: Hvad tror du, at det har betydet, at der ikke har været den kontakt?

Sagsbehandler: Det har måske betydet, at han har brugt sine forældre – sin mor måske. Så har han måske fundet ud af at bruge hende på en anden måde. På en mere ordentlig måde, end han har brugt hende før, kan jeg forestille mig. Han har måske været strid ved hende, det er de jo i den alder. Så har de måske fundet ud af, at det bedre kan betale sig at snakke sammen på den måde. Det tror jeg faktisk – mange andre har ikke en familie, som de kan bruge til noget som helst. Det kunne han jo så godt.

ANBRINGELSESFORLØBET: "DET VAR HELT UDTIL STREGEN"

Ungevejlederen Henrik: Sagsbehandleren har taget en beslutning om, at Peter skal hjælpes til at finde et andet sted at være. Opgaven bliver overdraget til ungecentret, og så sker der en fordeling med hensyn til os medarbejdere, og det er her, jeg kommer ind i billedet. Det var mig, der stod for tur med hensyn til at få en ny. Så på den måde var det lidt tilfældigt, at det blev mig.

Interviewer: Der bliver ikke matchet med dig og Peter?

Ungevejleder: Selvfølgelig er der nogle vurderinger, men der var ikke mange overvejelser. Det går meget på, hvor mange man har at se til lige nu, om man kan rumme flere, og hvis man ikke kan det, så må der findes en anden. Det er først og fremmest det, som det handler om. Det er også fint nok, hvis man fornemmer, at jeg er den rette til lige ham.

I: Hvad lavede I, da I mødtes om dagen?

Ungevejleder: Selvom han blev smidt ud fra skolehjemmet, så forsøgte han at holde fast i sin uddannelse. Vi brugte meget energi på at forsøge at finde en praktikplads til ham. Vi kørte rundt, og han var inde og snakke med personale rundt omkring på værksteder, hvor der var en læreplads, men det lykkedes ikke. I starten er han nogenlunde til at komme op og komme med bussen. Det er jo tidligt op om morgenen og lang tid i bus. Det bliver også sværere og sværere for ham forholdsvis hurtigt. Han ryger en del hash, og hans værelse deroppe bliver snart samlingssted for hans kammerater. Det kan jeg jo se, der ligger vandpiber og alt muligt andet deroppe også, som indikerer, at der bliver røget. Det indrømmer han også, og jeg påtaler over for ham, at vi har nogle regler i ungdomscentret omkring det med, at der ikke må ryges hash, og der ikke må drikkes alkohol. I hans tilfælde sker det mere og mere. Det vokser ham over hovedet, og han kan ikke holde stedet. En ganske udmærket lejlighed med en stue og køkken og lille badeværelse. Det vælter sammen. Det roder og bliver beskidt og træls, og han kan ikke overskue det. Han bliver ked af det. Peter er en stille fyr, som ikke reagerer udad, men ind i sig selv. Jeg oplever meget, at jeg har svært ved at komme i god kontakt med ham nogle gange.

I: Hvordan viser han, at han bliver ked af det?

Ungevejleder: Han ser trist ud. Han kunne også nogle gange græde lidt, og han havde ingen selvtillid overhovedet – lidt forskræmt. Jeg prøver at hjælpe ham med at holde skidtet nede.

Meget af vores tid sammen går med, at vi får ryddet op og gjort rent. Det kommer også til at fylde mere og mere, for dagen efter, jeg har været der, kan det ligne et bombet lokum.

I: Hvad gjorde du, når han blev ked af det?

Ungevejleder: Jeg forsøgte at give nogle bud på, hvordan han kunne komme videre, og hvad der var af muligheder for ham. Han var meget ked af, at han ikke kunne få en praktikplads. Der forsøgte jeg i starten at bevare en vis optimisme og sagde, det nok skulle lykkes. Det lykkedes ikke. Han var lige ved et sted, men hvor det i sidste øjeblik ikke blev til noget alligevel. Det var slemt for ham. Han havde meget stort fravær. Jeg var også ovre og snakke med studievejlederen på skolen på et tidspunkt, som også udtrykte bekymring for ham. Han var fagligt okay, men der var noget, der var kikset. De var også bekymrede for, om det overhovedet var ham. Han fik sværere ved at komme op og tage bussen derhen. Det var tit, hvor han ikke var kommet af sted. Det skete i hvert fald et par gange om ugen, måske oftere. Så stoppede han på skolen til sidst. Og så var der også økonomien.

I: Stod han uden penge nogle gange?

Ungevejleder: Ja, det gjorde han. Jeg kunne ikke hjælpe ham. Jeg tror, at han nogle gange fik lidt penge af sin mor. Hun havde heller ikke mange penge at gøre med, så det var også begrænset. Der var situationer, hvor han stod uden. Han røg også meget.

Peter: Jeg synes, at det var træls, da Henrik og jeg skulle mødes første gang. Jeg synes ikke rigtig, at jeg var den, der havde brug for sådan en mand til vejledning. Men vi kom da ud af det sammen. Jeg tror, at vi mødtes første gang hos min mor. Han fortalte om de oplevelser, han har haft med folk, og at han gerne vil hjælpe nogle, og at han selv godt ved, hvordan det er og alt det der. Der følte jeg bare, at de sad og diskuterede min sag for mig, og jeg bare skulle sidde der og følge med og høre, hvad de

sagde. Jeg gad ikke rigtig det der med, at jeg skulle styres af andre. Det var nok også bare nogle fordomme, som man havde til de ting. Jeg troede bare, at jeg kunne klare alt, og lige meget hvad, så var der ikke nogen, som kunne hjælpe mig. Lige meget hvad de sagde, så synes jeg bare, at det var træls, for jeg havde fordomme om sådan noget med vejledere og ildsjæle og sådan noget. Jeg var teenager der, og der var ikke nogen, som skulle gøre mig noget.

I: Hvad sker der i de måneder, hvor du er i hyblen?

Peter: Jeg begynder stille og rolig at fortælle folk, at jeg bor der. Hver dag fik jeg nogle kammerater over, og så købte vi mad i Netto nede på hjørnet. Så lavede vi mad. Det var mest i weekenden med de hårde stoffer, ikke i hverdagen, det var jeg stadig lidt for klog til. Men jeg røg konstant tjald i hverdagen også. Lige så snart jeg stod op, så glædede jeg mig bare til at ryge fed. Det blev værre og værre. Vi begyndte at tage meget ecstasy, samtidig med at vi røg tjald i weekenden, og det kan jeg godt mærke konsekvensen af i dag. Man kan til sidst slet ikke finde ud af, om man er glad eller sur. De niveauer i hjernen fucker mere op, end man regner med. Der er mange, der har fået psykoser. Heldigvis har jeg ikke fået noget, men det kunne jeg lige så godt have fået. Det var helt ud til strengen, og vi skulle bare have brændt så meget af som muligt. Så røg jeg tjald, og det er sådan noget med, at når man var i sin rus, så røg man lige et hoved eller to. Tjald gør også noget, når det blandes med ecstasy. Det gør, at rusen føles meget kraftigere – man besvimer eller er glad. Det er lidt ekstremt, og man kan bare begynde at svede fuldstændig, og det er sygt nogle gange. Hvis man tænker tilbage på det nu, er det faktisk lidt ulækkert. Så tog vi også amfetamin og kokain nogle gange.

Faren Steve: Først var der skilsmissen, og min ekskone kunne ikke rigtig overskue det. Så fik jeg at vide en dag, at vi skulle snakke sammen, fordi Peter blev smidt ud af skolehjemmet. Vi

snakkede om det, og min ekskone snakkede med nogen, så Peter kunne få sin egen lejlighed under opsyn af kommunen.

I: Det er et forslag, som hun kommer med?

Faren: Nej, jeg tror, at hun har snakket med vores sagsbehandler Lone om det. Så sagde jeg til hende, at jeg ikke syntes, det var en god ide, at han flyttede for sig selv. Det ville ikke hjælpe noget med hans forbrug af narko. Han havde lidt svært ved at styre sig. Men hun kunne ikke overskue de problemer med Peter og narko, og hun syntes, at han skulle prøve at bo for sig selv. Peter syntes også, at det var en god ide. Det har været lidt på den måde. Jeg har ikke været sat udenfor, men hun havde taget den beslutning, og så blev det ved det. Jeg kunne lige nå at sige, at jeg ikke syntes, det var en god ide. Hun ordnede det, og det var jeg lidt utilfreds med. Jeg sagde til min ekskone, at det var en meget dårlig ide, og at det ikke ville hjælpe. Så bad jeg om at snakke med ungevejlederen Henrik. Jeg kontaktede ham og bad om et møde. Jeg spurgte ham om, hvordan kommunen ville holde opsyn med Peter. Så forklarede han mig hvordan og hvorledes. Han sagde, at han ville besøge Peter, og han skulle få ordentlig styr på forskellige ting. Det er rigtig nok. Han har hjulpet Peter med mange ting, men der var fest og ballade hver dag i lejligheden, og det skulle ikke være sket.

I: Kunne Henrik have gjort mere, end han gjorde?

Faren: Det ved jeg ikke, måske ikke. På en måde, jo. For lejligheden er for unge, der skal lære at bo for sig selv og få styr på deres liv. Det er ikke alle unge, der kan klare sig selv, og der skal man holde meget øje med dem. Mange af dem tror, at de ved det hele og kan det hele.

I: Du kunne godt have tænkt dig, at Henrik havde grebet mere ind?

Faren: Ja, fra starten af syntes jeg ikke, at det var en god ide, fordi jeg ikke tror, at Peter var klar til det. Det er rigtig nok, at

Henrik har hjulpet Peter med forskellige ting og sager, men det med fest og ballade hjalp ikke en skid. Der var fest og ballade. Det var lige det, Henrik sagde, at der ikke skulle være. Han kunne have en kammerat, som kunne sove der i weekenden, men i hverdagen skulle Peter prøve at leve et normalt liv.

I: Havde du samtaler med sagsbehandleren omkring Peter?

Faren: Det kan jeg ikke huske – nej. Jeg kan ikke lige huske, om hun har prøvet at kontakte mig, men det tror jeg ikke. Jeg kan være lidt irriteret over eller utilfreds med, at min ekskone har sagt ja til, at det var en god ide, at han skulle i en hybel, og det var jeg lidt utilfreds med, fordi jeg fik det at vide for sent. Jeg kunne ikke bare komme og sige, at nu tager vi diskussionen forfra. Det var ikke i orden.

I: Skulle sagsbehandleren have taget en samtale med jer begge to?

Faren: Ja. Vi har et rigtig godt forhold, min ekskone og jeg. Det er lidt svært i starten, når man bliver skilt. Vi har været sammen i mange år. Livet eksploderede, og hvad er der tilbage? Man skal bygge et nyt liv op igen. Vi havde et godt forhold og var sammen til fødselsdage og sådan nogle ting. Jeg ved ikke, hvorfor jeg ikke blev inddraget i den beslutning. Jeg har set mange gange som mand, at man skal gøre meget opmærksom på sig selv. Man tager mest hensyn til kvinderne. Manden bliver lidt sådan ... Det er tit mødrene, der har mest ret. Hvis du ikke er meget aktiv, så bliver du ikke taget i betragtning. Det er noget, som jeg har set – som jeg har følt. Jeg ved ikke, om det er reelt, eller om det bare er mig, der ser det på den måde. Hvis man er totalt åndssvag, så er det kommunen, der styrer det hele. Hvis forældrene ikke er stærke nok eller har nok viden om emnet, så er de ikke stærke nok til at føre den kamp der. Der er også en virkelighed med forældrene. Det er en god ting, at der er en socialrådgiver, men det er også vigtigt, at der er en, som er sammen med forældrene, og som kan hjælpe dem. En, der har forstand på sociale rettigheder. Efterhånden havde vi en vis

viden om, hvad der skal til. Det var mest min ekskone, der havde forstand på det. Jeg var lyttende, men det var lidt svært for mig som far og som mand og som udlænding. Jeg har været i Danmark i mange år, men det er lidt svært at følge med i nogle ting, og måske er jeg ikke så hurtig til at reagere på ting.

SAMMENBRUDET: "DET KAN GODT VÆRE, AT DE BARE HAVDE BRUG FOR EN PAUSE FRA HINANDEN"

Interviewer: Hvad sker der i den sidste fase af opholdet, hvad er det, der gør, at du flytter igen?

Peter: Jeg tror, at det var noget med, at det begyndte at gå dårligt. Huslejen blev sat op faktisk. Da jeg blev 18 år, blev huslejen sat op med 1.000 kr. Det var latterligt, kan jeg huske, for det havde jeg slet ikke penge til. Jeg var på bistand for unge under 18 år, fordi jeg ikke havde fået nogen læreplads. Det var en økonomisk hjælp til dem, der er flyttet ud i hyblen. Lige pludselig havde jeg ikke penge nok til at betale det hele, og så synes jeg bare, at jeg havde været der for lang tid, og jeg ikke rigtig kom videre. Så flyttede jeg hjem igen.

I: Er det dig, der tager op med Henrik, at du gerne vil hjem, er det din mor, er det Lone? Hvem af jer er det, der siger, at det skal slutte nu?

Peter: Jeg tror, at det var mig, der synes, at det hele skulle slutte. Nu havde jeg prøvet det, og nu ville jeg gerne prøve at starte på teknisk skole, og så skulle jeg så hjem igen. Så kunne jeg ikke bo i hyblen, for teknisk skole lå nede i Tønder. Så tænkte jeg bare, at nu skulle jeg hjem igen, og det havde jeg måske også brug for. Jeg tror ikke, at jeg sagde det til Henrik. Jeg tror faktisk, at jeg sagde det til min mor til at starte med, for jeg syntes ikke rigtig, at jeg kom godt ud af det med Henrik. Nogle gange sad vi og sov i lejligheden, og så kom han ind uanmeldt. Så lå der måske en bong på bordet eller en vandpibe. Jeg syntes, at det var helt vildt skod, når han kom uanmeldt, fordi jeg stadig havde mit

eget liv, selvom jeg boede på hyblen. Jeg syntes ikke rigtig, at han kunne være bekendt at låse sig ind på den måde. Det reagerede jeg rimelig kraftigt på. Ikke over for ham, men over for mig selv og over for mine venner, når han var gået. De syntes alle sammen, at det var lidt underligt, at han bare gik ind på den måde. Jeg kan godt følge ham i det, men alligevel burde man måske lige ringe først, synes jeg.

I: Hvordan reagerede din mor, da du sagde, at du gerne ville tilbage?

Peter: Det kan jeg ikke lige huske, men det var sådan noget med, at jeg satte mig ned og tudede og fortalte, at jeg ikke ville det mere. Så aftalte vi bare, at jeg skulle flytte hjem, og så flyttede jeg ud i min fars gamle værksted hjemme hos hende. Det var et værksted, der blev renoveret på et tidspunkt, så jeg kunne bo der. Da jeg var 14 år gammel, der boede jeg der i en kort periode. Det er en anden historie. Et eller andet sted tror jeg, at hun har haft det sådan, at hun gerne ville have mig hjem igen, og at hun savnede mig. Måske var hyblen ikke det, som hun ville med mig alligevel. Nu ville hun måske starte på en frisk, hvis jeg ikke skulle være mekaniker alligevel. Jeg sagde til hende, at jeg skulle starte på teknisk skole. Da jeg havde det mål der, så hjalp det lidt på det. Så kunne jeg komme derned. Så fortsatte jeg bare på teknisk skole med at ryge. Der tog jeg faktisk rigtig meget amfetamin og ting og sager. De sidste mange år, der har jeg bare taget alt muligt mærkeligt. Det gider jeg ikke rigtig mere.

I: I det forløb, du har i hyblen, er der en begivenhed, som har betydning for den, som du er i dag?

Peter: Et eller andet sted tænker jeg, at hvis jeg ikke havde været på hyblen, så havde jeg måske heller ikke indset, at det var for meget at være sådan. Så havde jeg måske ikke lavet om på mig selv. Jeg synes nogle gange, at man funderer over hvordan og hvorfor. Så opdager man lidt, at det ikke kan passe, at det skal være sådan der. Jeg ved ikke, om det helt præcist var det, der gjorde det, men det har været med til at få mig til at se på det på

den måde – at det var for meget. Så havde jeg også prøvet det, og det ville jeg ikke mere. Det ødelagde for meget.

I: Hvad var godt, og hvad var skidt ved anbringelsen?

Peter: Da jeg flyttede ind, ville jeg gerne give det en chance. Det var en god nok ting. Det dårlige var bare, at jeg brændte for meget af med gutterne, og det kom for langt ud. Det kunne jeg måske godt have sagt mig selv, men jeg ved ikke, om man går og lyver lidt i de perioder. Jeg var ikke til stede ordentligt. Man gør ikke noget. Man lever lidt i en tågeverden. Det er også derfor, at jeg ikke kan huske så meget, og det er jeg lidt træt af. Nu det sidste år har jeg ændret mig meget, og der er sket nogle ting, som har gjort, at jeg er kommet lidt videre. Nu er jeg så begyndt at ryge lidt for meget tjald igen, og det skal jeg lade være med. Det bliver jeg nødt til at lade være med, for jeg gider ikke ryge ned i det igen overhovedet. Det kan jeg mærke nu. Så får man nogle underlige tanker, og hvis man først har fået det, så går det ikke rigtig væk. Det vil jeg gerne stoppe med, for jeg ved, hvor frisk og glad og sej man kan være, når man er almindelig ædru. Det kunne jeg godt tænke mig i stedet for, så det prøver jeg. Nu har jeg fået nyt arbejde, og jeg er kommet op i en ny lejlighed og er begyndt at snakke med en pige. Det er lang tid siden, at jeg har gjort det. Det begynder at gå okay nu. Det går i hvert fald den rigtige vej nu.

Ungevejlederen Henrik: Vi kunne se, at Peter ikke magtede at bo alene. Så vidt jeg husker, så var han faktisk lettet over at flytte hjem til sin mor igen. Det var heller ikke lykken, men på det tidspunkt var det, hvad han havde brug for. Han virkede meget opgivende og næsten livstræt og lidt, som om han havde en depression, eller lænede sig lidt op ad noget, der ligner. Han var fyldt med triste tanker.

I: Hvem sætter det i gang, at Peter skal flytte hjem?

Ungevejleder: Jeg tror ikke, at det er hans mor. Jeg tror, det er ham og mig måske – måske især ham. Han kan ikke få det til at hænge sammen. Han kan ikke klare det. Han kan godt se, at det er skidt med hashforbruget og vennerne, der kommer hele tiden og fastholder ham i det. Det tror jeg, at han er bekymret for. Han kunne ikke få pengene til at strække. Det var ved gud heller ikke mange penge, de havde. Efter husleje er der vel 500 kr. om ugen. Så skal han have smøger og mad – det forsvinder hurtigt. Peter er i hvert fald ikke blevet sat ud. Han er ikke blevet bedt om at flytte. Jeg kan bare huske den lettelse, som jeg fornemmede fra ham, da han kom hjem til sin mor.

I: Hvordan var moren over for Peter?

Ungevejleder: Jeg ved det ikke. Jeg synes ikke, at hun var helt, som man kunne have håbet. Hun virkede lidt træt af ham. Hun var også interesseret i, at han flyttede hjemmefra. Umiddelbart lignede det et hjem, som var nogenlunde normalt. Hvorfor skulle han flytte? Hvorfor kunne han ikke bare blive boende? Hun accepterede, at han flyttede hjem igen, men det var ikke sådan, at hun stod med åbne arme. Sådan husker jeg det ikke. Jeg ved ikke, om hun var ærgerlig over, at han flyttede hjem igen, men det var ikke det, som hun havde regnet med. Det var mere sådan lidt: Hvis det ikke kan være anderledes, så må vi prøve igen.

I: Hvordan vil du karakterisere din rolle over for ham?

Ungevejleder: Jeg var hans kontaktperson og ungevejleder. Jeg skulle forsøge at støtte ham, hvis han havde spørgsmål til, hvordan han skulle tackle den ene og den anden situation. Det, at han var så ung og skulle flytte hjemmefra, var også en kæmpe udfordring. Det var der, mit arbejde lå. Jeg håber, at jeg har hjulpet ham igennem en svær periode. Han var aldrig gal på mig, men jeg tror også, at han så mig som en kontrolperson de gange, hvor jeg måtte påtale, at der blev røget, og at han skulle se at få ryddet op. På den måde kunne jeg godt være lidt i vejen. Da jeg fandt ud af, at han ikke passede sin skole, kom jeg på uanmeldt

besøg nogle gange. Jeg havde jo nogle til lejligheden, så jeg kunne gå ind. Der blev jeg overrasket over, at han lå fuldstændig skæv i hovedet på grund af, at han havde festet hele natten. Den side af mig tror jeg, at han syntes, var træls. Det var mit job. Men det var jo ikke et projekt, der lykkedes.

I: Hvorfor lykkedes det ikke?

Ungevejleder: Oprindeligt havde jeg håbet på, at han kunne holde fast i den uddannelse. Det lykkedes ikke. Så havde jeg også håbet på, at han med tiden ville blive bedre til at klare at bo i den lejlighed og få sig et godt liv. Det lykkedes heller ikke. Og det lykkedes heller ikke at få ham til at rette sig op og blive mere udadvendt. Jeg spurgte også en del ind til, hvor meget han røg. Der har han sikkert heller ikke fortalt mig hele sandheden. Jeg tror, at han havde et større misbrug, end hvad han gav udtryk for.

Sagsbehandleren Lone: Jeg tror ikke, at Peter kunne slippe den kontakt, som han havde med forældrene. Vi prøvede også at få skabt mere kontakt til hans far på en ordentlig måde, for det havde han brug for. Vi sagde, at han skulle prøve at spise sammen med sin far en gang om ugen. Det gik faktisk rigtig godt. Der blev etableret et bedre forhold, end der havde været. Vi prøvede sådan og få de ting mere på plads, så han kunne få ro inden i sit eget hoved og få sit eget liv. Det lykkedes ikke. Han blev ikke i den hybel, så på den måde har han ikke følt sig tilpas med det.

I: Havde det været bedre, hvis han var blevet der?

Sagsbehandler: Det ved jeg ikke. Det kan godt være, at de bare havde brug for en pause fra hinanden. Det kan være, at det bare var det, der skulle til. Det er jo gået efter, at han er kommet hjem. Så på den vis må man gå ud fra, at det på en måde er lykkedes. Ungevejlederen snakkede også meget med moren i

forhold til at få hende til at kunne rumme Peter lidt bedre. Det kan ske, at det er lykkedes på den måde. Hun er måske blevet mere fleksibel i forhold til sin teenagedreng – til at kunne håndtere ham uden at være for bekymret. Han har lige skullet væk det stykke tid og hjem igen. Peter er en af dem, som jeg ikke har brugt så meget energi på, fordi jeg har haft Henrik på fra starten af. Henrik har formået noget, fordi Peter flyttede hjem, og det har fungeret. Måske kan man ikke kalde det et sammenbrud. Måske kan det være, at det var det, der skulle til. Der er blevet skabt en større forståelse mellem Peter og forældrene i forhold til de problemer Peter har, og Peter har fået snakket de problematikker igennem med Henrik, som forældrene har, så han har fået en forståelse for nogle af tingene.

I: Du ved ikke noget om, hvorfor Peter lige pludselig flytter hjem igen?

Sagsbehandler: Peter valgte i samråd med sin mor at tage hjem igen. Det må være, fordi de har fået snakket nogle ting igennem, måske sammen med Henrik. Der har ikke været nogen problemer efterfølgende. Jeg mener, at de blev enige om, at han nu skulle hjem og bo igen. Det var beslutningen. Derfor tænker jeg, at det kan være, at tingene er faldet til ro. De har været fra hinanden og fundet ud af, hvad det betyder i forhold til, at de bor sammen. Jeg kunne godt være spændt på at høre, hvad han laver i dag. Jeg vil ønske for ham, at det går godt, og jeg tror også, at han har ressourcerne til det.

I: Hvad er det for nogle ressourcer, han har?

Sagsbehandler: At han har klaret sig igennem den barndom uden at lide mere overlast, end han umiddelbart har, det synes jeg egentlig tyder på, at han må have nogle ressourcer. Det har ikke altid været nemt for de børn, fordi faren drak, da de var små, og moren er lidt rundt på gulvet en gang imellem. Alligevel formår han at kæmpe og ikke gå helt ned med flaget. Det kunne der godt være andre, der gjorde, eller som røg ud i noget kriminelt.

Så må vi jo håbe, at den lille indsats, vi kunne gøre, har gjort en forskel. Det må man vælge at tro på.

HELENA

Helenas forældre bliver skilt, da hun er 8 år, og Helena flytter med sin lillebror hjem til faren. De to yngre søstre bliver boende hos moren, der har et massivt alkoholmisbrug. Kommunen får første gang kendskab til Helenas familie gennem en henvendelse fra den børnehave, hvor Helenas mindre søskende går. Børnehavens personale udtrykker bekymring i forhold til de hjemlige forhold. Faren overtager forældremyndigheden på kommunens foranledning, og børnene flytter hjem til ham. Da Helena bliver teenager, opstår der problemer mellem hende og faren. De er blandt andet uenige om husets regler og har svært ved at kommunikere med hinanden. Familiens sagsbehandler iværksætter familierapi for faren, Helena og hendes lillebror, og Helena får tildelt en af sine lærere, Søren, som kontaktperson. Den dårlige kommunikation mellem far og datter bliver ikke bedre med tiden, heller ikke efter Helena har boet 1 år på efterskole. Som løsning på konflikten vælger Helena i samråd med sin far og sagsbehandler at blive anbragt på Basen, et af kommunens egne bo-tilbud. Basen er et sted for unge, der har brug for at bo med opsyn i dagtimerne. Efter 1 år på Basen vælger Helena at afbryde anbringelsen og flytte i en lejlighed sammen med en veninde. Helena har dog svært ved at bo uden opsyn; hun holder op med at gå i skole og får ikke betalt sine regninger. Basens pædagoger tilbyder Helena, at hun kan flytte tilbage, og hun vælger at tage imod tilbuddet. Helena

når at bo på Basen et ½ år mere, før hun for anden gang flytter. På undersøgelsestidspunktet har Helena boet i sin nye lejlighed i 3 måneder.

Anbringelseshistorien fortælles af Helena, hendes far Svend-Erik, sagsbehandleren Mette og to af Basens pædagoger: Ann-Marie og Bjarne.

BAGGRUND FOR ANBRINGELSEN: "JEG TÆNKER HENDE SLET IKKE SOM ET INSTITUTIONSBARN, FORDI HUN ER SÅ SKRØBELIG"

Helena: Det gik rigtig skidt. Jeg kommer ikke i skole, og jeg lukker mig inde. Jeg var meget nede, og det kunne min far ikke lide. Han ville gerne have, at jeg fik det bedre og fik snakket med nogen. Jeg kommer ikke rigtig ud. Jeg går til håndbold, men det er også det eneste, som jeg går til, og jeg kommer ikke rigtig af sted, selvom jeg er glad for det.

Interviewer: Du prøver ikke at snakke med din far om det?

Helena: Nej, det har været sådan lidt ... Vi har aldrig rigtig snakket sammen om sådan noget før. Det har været meget svært. Vi snakker bare ikke om sådan noget. Det var der, at det hele startede. Så fik jeg så Søren. Han var min matematik- og tysklærer i folkeskolen, og jeg brugte rigtig meget tid sammen med ham og hans familie. Jeg startede også med at gå til psykoterapeut. Der var jeg et par gange, men jeg fik ikke så meget ud af det på det tidspunkt. Det var et tilbud, som jeg fik bevilget af kommunen, og som jeg tog imod. Jeg ved ikke hvorfor, men det var ikke noget, der hjalp mig på det tidspunkt. Så kom jeg så på efterskole, hvor jeg stadig havde kontakt til Søren.

I: Hvem besluttede, at du skulle på efterskole?

Helena: Jeg tror, at jeg gerne ville det selv, og så syntes min far også, at det var en god ide. Så tog vi den derfra. Jeg ville gerne væk fra det hele – sådan rigtig væk. De fleste fra min folkeskole

blev trygt her i byen. Jeg skulle bare væk fra det hele og tænkte, at det kunne jeg komme på efterskolen. Det var et spændende sted. Jeg var rigtig glad for det. Jeg synes, at der var skønt. Jeg blev på skolen de fleste weekender. Ellers tog jeg hjem til en af mine veninder fra efterskolen. Det var ikke så tit, at jeg var hjemme.

I: Hvordan kan det være, at du ikke tog hjem til din far i weekenderne?

Helena: Det var gået skævt mellem os. Vi snakkede ikke sammen, og jeg havde gjort ting, som han ikke kunne lide. Jeg brød hans regler. Jeg synes også stadigvæk, at han har strenge regler, men det er vel bare sådan, det er. Dem brød jeg. Jeg sagde til min far, at jeg sov hos min mor, og jeg sagde til min mor, at jeg sov hos min far, og så sov jeg hos min kæreste. Alle sådan nogle ting, som ikke gjorde ham særlig glad. Så vi var ikke rigtig på talefod. Jeg havde et indtryk af, at han ikke så godt kunne lide mig, og jeg kunne ikke så godt lide ham. Så var det bedst, at jeg bare blev, og jeg havde det også bedre på skolen end herhjemme. Jeg fik et brev fra ham, kan jeg huske, hvor jeg blev rigtig glad. Så ringede jeg en gang imellem for at høre, hvordan det gik både med ham og med de små.

I: Og din kontaktperson Søren?

Helena: Ham havde jeg meget mere kontakt med. Vi snakkede i hvert fald en gang om ugen. Så kom han også og besøgte mig. Jeg var også ovre og besøge ham, når jeg var hjemme. Da efterskolen sluttede, kom jeg hjem og måtte bo i sommerferien sammen med min mor og hendes familie. Så skulle jeg så starte i gymnasiet, hvilket jeg havde planlagt på efterskolen også. Så fandt jeg ud af, at det stadig gik skævt med min far. Jeg havde lidt håbet på, at når jeg kom hjem fra efterskole, så kunne jeg komme hjem og bo hos ham, fordi det måske var blevet bedre. De få weekender, hvor jeg havde været hjemme, der kunne vi godt holde ud at se på hinanden. Så gik der 1 måned, og så gik det skævt igen. Jeg prøvede meget kort at komme tilbage til ham,

men det gik ikke, og så boede jeg hos min mor i sommerferien og 1 måned hos Søren, hans kone og to børn, inden jeg flyttede til hyblen.

I: Din sagsbehandler sagde noget om, at Søren havde tilbudt dig, at du kunne flytte ind hos dem i længere tid?

Helena: Ja, det er rigtigt nok. Det kan jeg godt huske nu, når du siger det. Det var også rigtig flinkt af ham at tilbyde det, men jeg ved ikke, hvad det var, der fik mig til at sige nej. Jeg tror, at jeg følte, at jeg havde behov for at komme ud, eller jeg ved ikke hvorfor. Jeg tror, at jeg følte, at jeg fik lov til at stå lidt mere på egne ben i Basen, end hvis jeg flyttede ind hos Søren.

Faren Svend-Erik: Baggrunden var, at vi ikke kunne sammen mere. Det kunne ikke lade sig gøre at få fornuft i min og Helenas relation. Vi kunne ikke kommunikere. Det udsprang af den konflikt, som hendes mor og jeg havde. Vi kunne ikke kommunikere med hinanden. Der ligger selvfølgelig en masse bag, men det er en lang historie. Det gjorde, at Helena ikke kunne holde mig ud. Hun kunne ikke holde ud, at jeg var, som jeg var, og ville væk fra mig. Hun kunne ikke bo sammen med mig.

I: Så du ringer til sagsbehandleren?

Faren: Jeg havde i forvejen meget kontakt med sagsbehandleren i forbindelse med de øvrige børn, og der havde været mange ting omkring sagsbehandleren, så vi var løbende i kontakt. Jeg henvendte mig, fordi Helena ikke kunne bo sammen med mig mere, og så skulle jeg have fundet ud af mulighederne. Sagsbehandleren beder mig om at sætte en brainstorm i gang i forhold til, hvad jeg så kan forestille mig, men jeg kan ikke se, at der er nogen muligheder, som kan løse problemet.

I: Hvordan bliver det modtaget, da du ringer til sagsbehandleren?

Faren: Jeg husker det, som om vi blev lyttet til. Der har været en lang optakt i forhold til mine andre børn, hvor jeg på et tidligere tidspunkt valgte at henvende mig til kommunen. Jeg var på skideren og gik ned og sagde, at jeg havde brug for noget hjælp. Dengang havde jeg en fornemmelse af, at jeg skulle vide, hvilken hjælp jeg havde brug for. Det var voldsomt frustrerende i den situation, for det anede jeg ikke. Da jeg så henvendte mig omkring Helena, havde jeg efterhånden lært at kommunikere med det apparat om, hvad der var af muligheder. På den baggrund var jeg bedre til at høre, hvad de sagde, og bedre til at fortælle, hvad jeg havde brug for. Kommunikationen var med det som baggrund rimelig god. Det er ganske enkelt nødvendigt at vide, hvad man har brug for, hvis man skal have hjælp. Fordi mulighederne er utallige, så man er nødt til at vide, hvad hjælpen skal bestå i. Der ligger en frustration i at nå frem til, hvad der er det bedste. Jeg kan godt se, at det ikke kan være anderledes. Det er jo ikke en hjælp, hvis man bare får serveret et eller andet. Det er jo ikke en hjælp.

I: Hvordan skal det være, hvis det skal være en hjælp?

Faren: Så skal det netop være det med, at man får den tid, man har brug for, uanset hvor frustrerende den tid måtte være. Så får man tid til at finde ud af, hvad det er, der duer i forhold til min og Helenas situation. At man får kommunikeret sig ind på det. Det er virkelig svært, fordi man er presset.

I: Hvad skal en sagsbehandler kunne for at tackle din situation?

Faren: De skal selvfølgelig have gængse kompetencer med empati osv. Men der er en ressource, som, jeg synes, mangler voldsomt i de situationer, og det er tid, ellers oplever jeg ikke at have mødt socialrådgivere, som ikke har de kompetencer, som er nødvendige. Det tager tid.

I: Hvad mener du med tid?

Faren: At sagsbehandleren har tid og ressourcer til at være inde over, hvad vi alternativt kan gøre i mellemprioriteten, indtil man finder en mere varig løsning. Når man kommer og beder om hjælp, så er det, fordi man akut har brug for hjælp. Så er det ikke, fordi man kan vente 1 måned eller et ½ år, så er det virkelig, fordi man har brug for hjælp. Den periode, som man har brug for at kommunikere sig ind på hinanden i, der har man også brug for hjælp stadigvæk. Alle de ting spiller sammen. Det handler om almindelige ressourcer og om 'være til stede-ressourcer'.

Sagsbehandleren Mette: Helenas far kan helt sikkert påtage sig det her ansvar for Helena, det er der ikke nogen tvivl om. Men han har svært ved at tale om følelser, og han er en mand af få ord. Han får formuleret, at det er rigtig svært. Helena er kommet i puberteten og har også brug for at passe på sin mor, og det har hun rigtig svært ved at agere i. Så han og Helena og lillebror kommer i vores familiehuse til et samtaleforløb med det formål, at Svend-Erik skal blive bedre til at snakke med Helena, fordi hun er i en alder, hvor der sker en masse med hende. Det er hun meget alene om, fordi hendes mor ikke kan tage vare på hende. Mor kan ikke snakke med Helena om, hvad der sker med hende på det tidspunkt, og det kan Svend-Erik heller ikke.

I: Hvad er det, der sker sådan et sted?

Sagsbehandler: Der kan man komme og få samtaler med en familiebehandler. Der er senere kommet psykologer til. Det var der ikke dengang. Det var socialrådgivere eller kommunalt ansatte, der havde en terapeutisk efteruddannelse. De er der i en periode, et ½ år måske, ca. en gang om ugen. Så melder Svend-Erik fra på det, fordi det er for terapeutisk for ham. Den metode, man bruger i familiehuse, tror han ikke på.

I: Hvorfor kommer Helena efterfølgende på efterskole?

Sagsbehandler: Jeg tror, at det handlede om, at det meget tit gik i hårdknude hjemme, når de skulle snakke sammen. Det er min helt klare opfattelse, at Helena selv gerne ville af sted, og hun var faktisk meget glad for at være derovre. I forbindelse med, at efterskolen slutter, flytter Helena over til faren. Så går deres kommunikation helt galt. De kan slet ikke tale sammen og skændes. Helena er en ekstremt sårbar pige. Det påvirker hende lige med det samme. Så hører jeg fra kontaktpersonen Søren, som Helena har brugt rigtig meget. Han henvender sig og siger, at det simpelthen ikke duer. Så er det planen, at Helena skal starte på gymnasiet efter sommerferien. Der har jeg en snak med Helena alene, og med Helena og Søren, og med Helena og med faren. Det kan bare ikke hænge sammen, og Helena kommer til at være for meget ovre hos sin mor, og det er også rigtig usundt for hende. Så begynder vi at snakke muligheder for, hvor Helena kunne bo. Jeg tænker hende slet ikke som et institutionsbarn, fordi hun er vældig skrøbelig, og der skal ikke ret meget til at vælte hende. Hun har så uendelig mange tårer. Nogle gange blev jeg helt overrasket over, at der kunne blive ved med at være tårer i hende. Men vi har kommunens egen hybel, Basen, som jeg klart ser som en mulighed, også fordi hun skal starte på gymnasium. Det har hun mod på og lyst til, så det syntes jeg, at vi skulle bakke op om.

I: Hvad er Basen for et tilbud?

Sagsbehandler: Der bor de seks unge. Så har de et hovedhus, hvor man flytter ind og har et værelse og fælles bad og køkken. Når man så kan det, man skal kunne, så ligger der nede i baghaven nogle selvstændige boliger med eget køkken og bad. Der kommer man ned og klarer sig selv mere. Der er tre voksne, og de er på fra om morgenen kl. syv, og så er de der i løbet af dagen til kl. halv ti. Der er ikke nogen om natten, men der er altid tilkaldevagt. Så er de der i weekenden, men i et mindre antal timer end på hverdage. Jeg tænker faktisk også, at der er en anden mulighed for Helena, som er, at hun kan komme i en

plejefamilie, fordi hun er så skrøbelig, som hun er. Hun har fået så lidt familiært gennem alle årene. Hun har selv skullet bede om alt, og jeg tænker, at hun havde så meget brug for voksne, der så hende og spurgte til hende. Det gør man også ude i Basen, men der er der også andre unge. Det er noget andet. Jeg er faktisk inde og snakke med Helenas kontaktperson Søren, om det er noget, som han og hans familie kunne forestille sig. Jeg spørger ham, fordi det er der, hvor hun har en relation. Jeg spørger ham, før jeg spørger Helena, for siger han nej, så skal hun jo ikke vide det. Det overvejer Søren og hans familie, og de siger ja til det. Det snakker jeg med Helena om. Hun overvejer det og bliver rigtig glad for det, men vælger at sige nej, for hun er faktisk bange for, at det ikke kunne lykkes, og at hun mister Søren. Hun er bange for at komme i en familie. Hun siger det, mens Søren også er der. Det er flot, at hun gør det. Søren er super. Han tager det ikke som en afvisning. Det er en rigtig god samtale, der er omkring det.

ANBRINGELSESFORLØBET: "DET ER BARE IKKE SÅ FEDT AT SIGE, AT MAN BOR PÅ BASEN"

Pædagogen Bjarne: Formålet med Helenas anbringelse her var, at hun skulle blive voksen og selvstændig, og at hun skulle få en fornuftig relation både til sin mor og sin far. Det var far, der havde forældremyndigheden, og han sagde også ja til, at hun kunne komme her og bo. Det var svært for Helena at sige, at det var så svært at bo derhjemme. Meget svært – de ømme ting er meget svære for Helena.

Pædagogen Ann-Marie: Det var også noget med at hjælpe hende og støtte hende i at holde fast i ting. Helena smutter, når det bliver svært – det var skole og flere forskellige almindelige ting, som hun lige skulle have styr på. Et mål var, at hun kunne sætte grænser for sig selv og kunne sige fra og sige ja eller nej. Det var svært for hende. Hun var altid så bange for, at hun skulle gøre nogen kede af det. Det er det værste, hun ved. På overfladen og udadtil ser det pokkers pænt ud. Man tror, at hun er

velfungerende, og hun er hammer sød, men inde bagved er det mere kaotisk. Så stikker hun hovedet ned i sandet. Det er ikke sådan fysisk fravær. Hun gør bare, som om hun ikke ser det. Om det er økonomi eller i skolen, så gør hun bare, som om hun ikke ser det.

Interviewer: Kan I sige noget om, hvordan I tilrettelægger jeres arbejde generelt?

Bjarne: En af ideerne med det her er, at vi er den virkelige verden på godt og ondt. Det vil sige, at der bliver stillet nogle krav til de unge mennesker på den måde, at de skal stå op om morgenen, og de skal gå i seng om aftenen, for der er vi der ikke. Man må tage nogle konsekvenser af sine valg, for det er den virkelige verden. Det er ikke en kunstig verden, som man på en måde kan sige, at man er i, når man er anbragt på en døgninstitution. Nu må du ikke misforstå mig, det er ikke negativt ment. Så vil nogle sige, at der mangler lidt omsorg, fordi vi ikke er der hele tiden. Det kan man jo så give, mens man er der.

Ann-Marie: Når de unge kommer, så har de en handleplan med fra den sagsbehandler, der har henvist dem. Så laver vi sammen med den unge deres egen handleplan: Hvad er det, som du skal have ud af at bo her, hvad vil du lære, og hvad har du mod på at gå i gang med? Så laver vi sådan nogle små delmål, for nogle bor her et ½ år, og nogle bor her 2 år. Det er meget forskelligt, så er der også forskelligt tempo på, hvor hurtigt de unge går frem. Så har vi deres problematikker om økonomi og relationer og familie, som vi arbejder os igennem. Vi arbejder også med at lære de unge om konsekvens osv., men man kan sige, at det med at være meget tæt på og være i en relation til dem og tale med dem, det er vores vigtigste våben.

I: Har I en pædagogisk retning, som I arbejder efter?

Bjarne: Det med retning er noget svært noget. Vi er begge to uddannet inden for den psykodynamiske model – du kan også

kalde det oplevelsesorienteret – meget her og nu. I vores samtaler går vi også tilbage og kigger på, hvad der er sket. Det er også vigtigt at kunne sætte det sammen med, hvad er det, der foregår nu og her? Det er meget de små ting frem for de store ting. De små ting peger også hen mod de større ting, men det skal være overskueligt for den unge, og det skal være et plan, som de kan være med på. Det er sjovere at starte dernede, end det er at starte heroppe, det er vores erfaring, at det kan de bedre være med på. Så blander vi lidt de pædagogiske ting. Det med at have en meget fastlåst retning, det er svært. Ligesom de er unikke mennesker, så er vi det også. Så det er meget det, at vi tager udgangspunkt i os selv i mødet med den unge. Det første nye, vi lærer de unge, er at have en relation til os. Hvis de kan det, så er der også en chance for at hjælpe dem med at få relationer ude i verden. Hvis vi ikke kan få en relation til dem, så tror vi ikke på, at vi kan flytte ret meget. Ydrestyring bruger vi også, men det er måske ikke det, som vi er bedst til. Nogle gange må vi erkende, at nogle af de unge har brug for det, og så gør vi det selvfølgelig. Vi har dog det bagvedliggende, at vi tror, at man skal have en relation, ellers kan man ikke arbejde med indre styring. Hvis ikke vi kan have en relation, så er det sværere, synes jeg.

I: Skal I tage de unge, som kommunen henviser til jer?

Bjarne: Nej. Vi må godt visitere efter, hvordan vi synes, at de passer ind i gruppen.

I: Gør I det?

Bjarne: Vi gør det lidt. Det er blevet lidt sværere, efter vi er blevet budgetstyret, så er det lidt sværere at sige nej. Nogle gange er vi så heldige, at der er flere på, så tager vi selvfølgelig den, vi synes, der passer bedst ind.

Ann-Marie: Budgetstyring vil sige, at vi får penge for dem, som vi har. Før havde vi et fast budget – om det var det ene eller det andet antal. Nu skal vi sørge for, at der er midler. Det kan vi

snakke længe om alt det købmændskab, der er kommet i socialt arbejde. Det bliver selvfølgelig presset. Det betyder, at hvis vi for eksempel smider folk ud hele tiden, så vil vi ikke kunne holde vores budgetter, og så vil der ikke være penge til lønninger. Hvis vi har en tom plads i 1 måned, og der så kommer en, og vi er meget i tvivl, om vedkommende passer, så er det lidt sværere at sige nej, fordi så er der ikke penge til de sjove ting, og på et eller andet tidspunkt er der måske ikke penge til lønninger.

I: Har I oplevet at stå i en situation, hvor det kom til at farve jeres beslutning?

Ann-Marie: Der har lige været nogle gange, hvor vi har været lidt i tvivl, om vi skulle eller ikke skulle, og hvor vi har syntes, at vi var nødt til at følge det, som, vi syntes, var vigtigst. Sådant var det også før, at vi var budgetstyret. Der var nogle gange, hvor vi har været i tvivl og har været lidt presset af en sagsbehandler, men hvor vi alligevel altid siger, at det er vigtigst for os, at det her hus fungerer, og der skal bare én til for at vælte hele læsset. Det kan godt være, at vi kan blive meget mere pressede, hvis vi pludselig står med to til tre tomme pladser. Så kunne jeg godt forestille mig, at vi var nødt til at sige, at så må vi se, om det bærer. Det håber jeg da ikke.

Helena: Jeg kan huske, at jeg får det bedre, efter jeg er kommet på Basen. Jeg havde fået det rigtig godt, mens jeg gik på efterskole, men der havde jeg ikke snakket med nogen om det, som, jeg syntes, havde været svært. Jeg havde bare gemt det væk. Da jeg kommer op på Basen, får jeg snakket om alle de ting og kommer ud, og så begynder det at gå rigtig godt. Jeg er gladere og har ikke så mange nedture og føler mig ikke ensom. Jeg føler mig tryk, fordi jeg har Bjarne og Ann-Marie. Men så flytter jeg fra Basen.

I: Hvem tager den beslutning?

Helena: Det startede med, at jeg var hjemme hos min veninde, som bor her i Slagelse i lejlighed sammen med sin kæreste. Så sidder vi og hygger os, og sidst på aftenen fortæller hun så, at lejligheden ovenpå er fri, og så kommer vi så på ideen om, at vi skal flytte sammen deroppe. Jeg tænker lidt på, om det nu er smart, men alligevel tænker jeg det ikke rigtigt igennem, tror jeg. Så siger jeg til Bjarne og Ann-Marie, at jeg gerne ville flytte sammen med Pia, og at jeg havde taget beslutningen, og at jeg gjorde det. Det var ikke rigtig noget, som jeg spurgte dem til råds om. Det var de ikke så glade for, kan jeg huske. De syntes, at det var en dårlig ide. De ville støtte mig i det, så godt de kunne og være der for mig, hvis der var noget, kan jeg huske.

I: Hvad sker der, efter du er flyttet ind i lejligheden?

Helena: Jeg tror ikke, at jeg var klar til at flytte på det tidspunkt. Det begynder at gå rigtig dårligt, og jeg begynder at komme ned i det samme hul, som jeg har været nede i, inden jeg flyttede ud på Basen. Jeg kom ikke i skole, og jeg var ikke så glad og fik ikke gjort de ting, som jeg skulle gøre af almindelige hverdagsting. Jeg fik ikke lavet lektier og fik ikke set nogen folk rigtig. Jeg lå meget hjemme. Så begyndte det at gå skidt med mig. Jeg havde det dårligt med min kæreste. Og der er jeg så startet på VUC. Gymnasiet havde jeg allerede droppet, fordi det gik dårligt. Så flytter jeg ud på Basen igen.

I: Hvordan kan det være, at du flytter tilbage?

Helena: Det er noget, Bjarne og Ann-Marie tilbyder mig, fordi de kan se, at jeg har det rigtig dårligt. De vil gerne give mig en chance mere.

I: Kontakter de dig regelmæssigt, mens du bor i lejligheden?

Helena: Ja, enten via telefon eller også aftaler vi tidspunkter, hvor vi kan ses og snakke om, hvordan det går. I starten var det cirka en gang om ugen. Så begynder der at gå længere tid

imellem. Jeg var også dårlig til sidst til at kontakte dem, og de har også travlt.

I: Hvad siger de til dig, da de tilbyder dig at komme tilbage?

Helena: Der snakker jeg med Ann-Marie, hvor hun spørger, om jeg vil være interesseret i at flytte tilbage på Basen, fordi hun har snakket med Bjarne, og de har en fri plads. De tror på, at jeg kan få det bedre, hvis jeg kommer derud igen, og de vil gerne give mig den chance. Jeg kan huske, at jeg bliver rigtig lettet, og jeg kan huske, at det hele bare var gået så skidt, og det hele bare var en fiasko, og jeg skulle ikke være flyttet fra Basen første gang. Det blev jeg rigtig glad for, også selvom jeg var en af de ældste på det tidspunkt. Det tænkte jeg ikke over, for jeg kunne mærke, at jeg havde brug for at komme tilbage og føle en tryghed.

I: Hvad giver Bjarne og Ann-Marie som begrundelse for, at de synes, du skal komme derud igen?

Helena: De siger, at de kan se, at jeg har det rigtig dårligt, og de tror, at jeg ville få det bedre herude. Jeg havde ikke fået det sidste, inden jeg flyttede første gang, der var jeg ikke 100 pct. klar. Jeg manglede lige at få den rigtige følelse af at være tryk, ligesom man er i et rigtigt hjem. Det som man plejer at få fra sine forældre. Efter, at jeg er flyttet ud på Basen, så begynder det at gå rigtig godt igen. Jeg er også glad for at gå derude, og jeg føler, at jeg får noget ud af det.

I: Hvor lang tid er du på Basen i den omgang?

Helena: Anden gang er jeg der ca. et ½ år. I løbet af det ½ år nyder jeg at bo derude og får noget ud af det, føler jeg. Jeg kom ind i daglige rutiner, og så kan jeg mærke, at jeg har fået det, som jeg skulle bruge, og jeg føler, at jeg gerne vil videre.

I: Hvordan kan du mærke det?

Helena: Jeg føler mig tom. Jeg følte ikke, at jeg kunne få så meget mere ud af at bo derude. Jo, det var hyggeligt, og det var rart, og jeg tror, at det var ligesom at bo hjemme ved en familie, hvor der er styr på tingene ... Jeg tror bare, at jeg gerne vil ud og leve mit eget liv – være ung. Hver dag blev man mindet om ... jeg følte mig lidt anderledes. Jeg følte mig anderledes i og med, at jeg boede på en institution, og det ville jeg gerne lidt væk fra. Det er bare ikke så fedt at sige, at man bor på Basen, synes jeg. Det er ikke noget problem for mig længere. Men denne her gang spørger jeg dem til råds. Jeg siger ikke bare til dem, at jeg gerne vil flytte. Vi får også snakket sammen om det. Jeg kan huske, at de gerne ville have, at jeg blev der et ½ år mere, men hvis jeg flyttede, skulle jeg så bare arbejde hårdere på de ting, som jeg skulle have på plads. Så ville de synes, at det var okay.

I: Hvad var det for nogle ting?

Helena: Det er sådan noget med, at jeg skal blive bedre til at tænke på mig selv og sige nej, hvis det er, at jeg ikke har lyst til at gøre ting. Jeg er dårlig til at sige nej. Jeg skulle arbejde også med min far og det forhold, som vi var begyndt at bygge op, så jeg havde en, som jeg kunne føle mig tryk ved. Men jeg gjorde alligevel, hvad jeg selv ville.

I: Hvis du skulle gøre det hele om, hvad ville så være det bedste, der kunne ske for dig?

Helena: Jeg synes, at det er sket. Jeg fik lov til at komme på efterskole, og jeg fik lov til at komme på Basen. Det er de to ting, som har været rigtig gode og har gjort en kæmpe forskel. Jeg kan ikke se, hvad der ellers skulle være sket. Måske at jeg ikke flyttede første gang, men at jeg var blevet boende på Basen.

Pædagogen Bjarne: Det er sådan set Helena selv, der beslutter at flytte sammen med en veninde. Hun havde talt om det i et lille stykke tid, og så har vi bare sagt, at det lyder rigtig spændende,

men den vender vi lige. Det var lidt underligt, for hun var faktisk i et ret godt forløb her, og vi tænkte, at det var underligt. Hvorfor vil hun gerne lige pludselig flytte? Det er meget brugt her i Slagelse, at unge piger gerne vil bo for sig selv nede i byen. Problemet var, at den veninde ikke var en veninde, som hun kendte særlig godt. Det stillede vi meget spørgsmålstejn ved. Men Helena var blevet 18, og så kan hun jo bestemme. Vi forsøgte at sige til hende, at det var en dum beslutning. For en gangs skyld gik Helena imod og holdt fast. Det var det svært at sige noget til. Der var ikke nogle dårlige argumenter for, at hun skulle flytte, andet end, at vi syntes, at hun var inde i en god udvikling, som vi syntes, hun skulle fortsætte og lige blive færdig med. Jeg tror, at hun flyttede i november, og vi syntes, at hun skulle være blevet lige til sommerferien. Så har vi det også sådan, at når hun har taget beslutningen og har fået bevilget dit og dat fra kommunen, så bliver vi ikke fornærmede, men så arbejder vi med og prøver at lave det så godt, det kan lade sig gøre.

Pædagogen Ann-Marie: Så laver vi en efterværnsaftale. Helena var alene i den kæmpestore lejlighed, som de aldrig nogensinde fik indrettet. Hun boede der et ½ år, og den blev aldrig indrettet. Hver gang jeg kom derop, spurgte jeg, om jeg ikke måtte hjælpe. Jeg kunne bare ikke holde ud, at det hele stod i bunker. Men det skulle jeg ikke. ”Vi gør det i morgen,” sagde hun, og det blev aldrig gjort. Det er lidt svært at se på, for jeg syntes, at når jeg kom derop, så var det bare så sølle, og jeg så en pige, der var skide ensom. Jeg kunne ikke få lov at komme ind i det.

I: Hvornår gik det op for jer, at det gik ned ad bakke?

Ann-Marie: Vi fandt lige pludselig ud af, at hun ikke gik i skole igen. Så kan jeg huske, at jeg havde fat i hende, og vi var ude og drikke kakao et eller andet sted. Så kom det hele bare som skidt fra en spædekalv, at kæresten ikke var sød ved hende, og at han aldrig var hjemme osv. Det var bare så svært for hende. Men der skulle arbejdes for at komme derind. Hvis jeg bare ringede og sagde: ”Hvordan går det?” Så ville hun sige: ”Det går godt.” Men det gik slet ikke godt.

Bjarne: Vi syntes også, at det var et ½ år for tidligt, da hun flyttede anden gang. Det var igen for hurtigt. Jeg tror, at Helena har det bedre sammen med sin nye veninde, men den nye veninde kan ikke redde hende og hjælpe hende på samme måde, som vi kan. Lige nu er hun okay i skolen igen, og økonomien er der ved at være styr på igen, men det hænger tit i laser for hende. En af grundene til, at hun har valgt at flytte igen, det er det normalitetsbegreb, som hun har. Det har været lidt flovt for hende at bo her, fordi hun er så velfungerende, som hun er. Det har hun selv sagt, at det nogle gange er lidt svært at sige, at man bor oppe på Hyblen. Man skal også respektere, at det fylder så meget, og det er også godt nok, at hun har en iver efter at klare sig selv.

Sagsbehandleren Mette: Det ender med, at hun flytter i egen lejlighed med en veninde, og så sætter jeg Basen på som efterværn. De har kontakt med hende og besøger hende i lejligheden, og hun kan komme på Basen. Efter kort tid går det rigtig dårligt. Helena kan slet ikke sige fra, og hun bliver også lidt røvdendt af veninden. Der får hun meget hjælp fra Basen. Så er jeg faktisk på orlov igen, men jeg når at snakke med Basen om, at anbringelsesreformen er trådt i kraft, og at det er her, vi skal ind og bruge den. Vi skal have hende tilbage til Basen, ellers løber det ud i sandet for hende. Så kommer hun også tilbage. Hun kan godt se, at det her duer ikke. Hun kommer aldrig i gang med hverken uddannelse eller job, når hun bor alene. Jeg er sådan set gået på orlov, da hun flytter tilbage, men planen er lagt. Samtidig med, at hun flytter ind på Basen den sommer, giver jeg hende et langt forløb hos en psykolog, som bor her i byen. Hun vil det rigtig gerne, og jeg ved, at hun er lige ved at afslutte det nu. Hun har fået i hvert fald 50-60 timer. Jeg havde det sådan med Helena, at skulle hun have psykologhjælp, så var det et langt forløb. Det med de 10 timer, det duer slet ikke. Der er så meget, som hun aldrig har fået bearbejdet.

I: Hvordan har din rolle været i det forløb?

Sagsbehandler: Man kan sige, at hjælpen til Helena er kommet alt for sent. Det er egentlig først, da hun kommer tilbage fra efterskolen, at vi bliver opmærksomme på hendes problemer. Jeg kan også spørge mig selv, om vi lavede en lappeløsning det år. Om det var massivt nok for hende, for Helena putter sig. Hun kan sagtens klare sådan 1 år uden, at man får øje på hende. Hun er en sød og utrolig køn pige, og hun er ikke en, der på den måde gør sig bemærket.

I: Hvad skulle have været i stedet for efterskolen?

Sagsbehandler: Jeg ved det ikke, for jeg tænker også, at hun var nået den alder, hvor hun var blevet for gammel til en plejefamilie, tror jeg. Hun havde ikke magtet en nær relation til en familie. Det havde været for barsk for hende. Det med efterskole først, så på Basen, til eget værelse og tilbage på Basen og så i eget værelse igen. Jeg kunne da godt have tænkt mig at give hende et mere sammenhængende forløb i de år.

I: Hvis du skulle starte forfra med Helena – hvis du havde alle muligheder til rådighed, hvad ville du så have valgt for hende?

Sagsbehandler: Så tror jeg, at jeg havde valgt en plejefamilie. Men jeg er ikke sikker på, at det ville have været en god løsning med faren. Når jeg tænker, at det Helena har manglet i sit liv, det er at blive betingelsesløst elsket af en voksen. Jeg er ikke i tvivl om, at Svend-Erik virkelig elsker hende, men hans måde at vise det på er så akavet, så hun må have tænkt mange gange, at hun ikke var rigtig elsket. Men jeg tænker også, at når Helena er 14 år, så er det sent. Det er rigtig sent at bede en ung om at lave en så tæt tilknytning. Der ville hun heller ikke have kunnet klare sig på Basen med ingen voksne om natten. Jeg håbede rigtig meget, at hun havde sagt ja til at bo ude hos Søren.

I: Hvordan er din kontakt med Helena?

Sagsbehandler: Jeg synes, at vi havde en god kontakt. Jeg tror, at Helena var tryk ved mig, og jeg tror, at hun oplevede sig hørt og set på hendes ønsker.

I: Ringede hun nogle gange selv til dig?

Sagsbehandler: Det begyndte hun på, men det var også noget, der var grænseoverskridende for Helena, for hvis jeg nu var optaget eller havde travlt, og hun kom til ulejlighed. Samtalerne med hende har været præget af uendelig mange tårer og bare sidde der, til tårerne stilnede lidt. Det tror jeg, at hun har haft det fint med. At jeg har kunnet holde til hendes sorger og ikke postet dem lodret videre.

KATJA

Katja på 15 år har været anbragt på samme institution i omkring 2 år. Baggrunden for anbringelsen var blandt andet, at Katja fungerede dårligt i skolen. Hun havde svært ved at følge med, hvilket hang tæt sammen med et massivt mobberi, som ikke blev bedre efter et skoleskift. Hun begynder at pjække fra skolen og murer sig inde derhjemme. Forældrene er skilt, og Katja bor hos moren, men forholdet til denne og stedfaren er vanskeligt. Både faren og stedfaren har et alkoholmisbrug, og der er ofte megen uro i hjemmet, hvor også Katjas lillebror bor. Han er hos en støttefamilie hver anden weekend. En voksen storesøster bor i sin egen lejlighed i området.

Da Katja er 13 år, har hun fået så store og synlige problemer i skolen, at en institutionsanbringelse besluttet. Hun anbringes på en større institution, Marklund, som ligger på landet, men i nærheden af en større provinsby. Marklund huser børn og unge med vanskeligheder af meget forskellig karakter og omfang. En af afdelingerne beskrives som et behandlingshjem. Nogle af de anbragte børn og unge er udelukkende i dagtilbud, mens hovedparten har døgnplads. Der er intern skole, hvor alle børn går ved indskrivningen, men med mulighed for senere at blive overflyttet til andre tilbud i lokalområdet. På et tidspunkt i anbringelsesforløbet flytter Katja fra en af de større afdelinger til en mindre ungelejlighed, som er en del af institutions samlede tilbud.

Anbringelseshistorien fortælles af Katja og Lone, hendes kontaktperson på Marklund.

BAGGRUND FOR ANBRINGELSEN

Katja: Jeg var begyndt at pjække rigtig meget, det var sådan flere uger ad gangen, og så holdt jeg mig næsten væk i 1 års tid eller sådan noget. Inden jeg skulle starte på en ny skole, kom jeg til en skolepsykolog, og hun sagde, at jeg var bange for at have for mange mennesker i nærheden. Det kunne jeg ikke rigtig få til at hænge sammen. Så startede jeg på en ny skole i Birkeby, og der gik det godt til at starte med, men så begyndte det der pjækkeri igen. Jeg tror, det var på grund af, at jeg følte mig meget udenfor, og det eneste, jeg egentlig var god til, var at spille fodbold. De ville også godt have mig med, og jeg skulle på et af de bedste hold. Men når vi legede noget andet, blev jeg holdt meget udenfor. Så var de kolde.

Interviewer: Hvad lavede du så, når du pjækkede?

Katja: Så var jeg bare herhjemme. Jeg fik en voksenven af kommunen, så jeg ikke bare skulle sidde indenfor hele tiden. Ellers havde jeg bare siddet og holdt øje med, hvad mine dyr gik og lavede.

I: Hvordan var det med den voksenven?

Katja: Det var vel meget godt, men det var hende, der begyndte at holde sig væk, hvor der gik mange uger mellem, at vi så hinanden. Hun blev ved med at sige, at jeg bare skulle ringe og kontakte hende, men det var jo lidt svært nogle gange, når man ikke rigtig vidste, hvad man ville lave. Man ville bare ud, ikke.

I: Hvad sker der så? Hvornår hører du ordet anbringelse eller institution første gang?

Katja: Det var for 2-3 år siden, hvor kommunen godt ville have mig i gang med et eller andet igen. Min mor og jeg var oppe på kommunen, og vi skulle kigge på nogle steder, og så fandt vi den kostskole, jeg går på. Min sagsbehandler troede, at det kun var en kostskole, men så fandt vi ud af, at det også var et behandlingshjem.

I: Snakker I med sagsbehandleren om, hvad det er for nogle børn, der skal være på institutionen, og hvor du passer ind? Har sagsbehandleren nogen forskellige tilbud til dig?

Katja: Hun spurgte, hvad jeg kunne tænke mig, og så sagde jeg en efterskole. Så sagde hun, at jeg skulle ned på Omø eller Bogø eller sådan noget, og det syntes jeg var lidt for langt væk, så det droppede vi. Så sagde jeg, at jeg bare gerne ville ud et sted, hvor der var mange dyr, og det kiggede vi også meget på. Jeg kan ikke rigtig huske, hvad der skete, men til sidst fandt vi den her skole, som lød rigtig god, for man kunne komme ud og ro kajak og den slags. Der er bare det ved det, at jeg har gået der i snart 2 år, og jeg har aldrig været ude og ro kajak. De har aldrig taget os med ud og ro kajak, som der står på internettet.

ANBRINGELSEFORLØBET: "DET ER LIDT LIGESOM UDE I DYRELIVET"

Kontaktpersonen Lone: Vi rummer jo mange 'problematikker', som vi kalder dem, men der er også diagnoser som DAMP, ADHD og Tourette's Syndrom. Nogle går i psykiatrisk behandling sammen med pædagogen. Nogle er medicineret, og det er selvfølgelig et hjælpemiddel til, at den enkelte elev får det godt eller kan arbejde med det og forholde sig til den sygdom eller problematik, vedkommende har. Men vi har også udadreagerende, tidligt skadede og meget omsorgssvigtede børn.

Interviewer: Hvad betyder det, at målgruppen er så bred?

Kontaktperson: Jeg synes jo, at man skulle samle de der problematikker hver for sig, og indsatsen skulle så være derefter. Der er jo nogle helt bestemte pædagogiske værktøjer, som, vi ved, er effektive. Det er også noget med, at de her børn gør noget ved hinanden. Nogle af eleverne reagerer kraftigt, når et barn begynder at smadre tingene og måske ligefrem går i affekt. Ja, det virker voldsomt på nogle af eleverne. Overordnet arbejder vi systemisk, hvilket vil sige, at alt har indflydelse på hinanden. Hvis en af mine elever for eksempel har det skidt, så har det også betydning for de andre. Vi er jo ikke bare isolerede. Det er nede på skolen, og det er på afdelingen. Det har en effekt, og det prøver vi også at arbejde med i forhold til eleverne. Både i forhold til, at man kan få noget af de andre, men også, at man har et ansvar over for andre. At arbejde systemisk betyder selvfølgelig også noget rent personalemæssigt. Man er ikke sin egen lille verden som pædagog. Det er noget nyt på Marklund, det er sket inden for det sidste ½ år. Så stedet er inde i en stor forandringsproces, og vi skal også arbejde ud fra den anerkendende pædagogik.

I: Hvad vil det sige?

Kontaktperson: Det er i grunden sådan, som jeg allerede gør. At anerkende, at der også er en grund til, at Per lige har smadret det krus ude i køkkenet. Der ligger noget bag. Det skal du ind og se på i stedet for bare at sige: ”Hvad fanden er det?” Så møder du jo ikke barnet. Det er bare en lille detalje, men det handler om at møde barnet, der hvor barnet er. Det er jo gammel lærdom, Kierkegaard har sagt det, men i praksis er det et meget godt eksempel. Hvis eleverne nu sviner med et eller andet, så kan man sige: ”Det vil jeg ikke have!” Men man kan også vælge at møde barnet: ”Er du ked af det i dag? Skal jeg hjælpe dig? Jeg kan godt se, at du er sur lige nu, det kan jeg fandeme godt se. Jeg kan også godt forstå, at du slet ikke magter at snakke med mig, det er helt o.k. Skal jeg hjælpe dig ind på værelset? Har du brug for at ligge lidt stille og roligt med musik på, eller vil du have et krus te?” Og eleven skal nok give mig et svar. Jeg ved, at jeg får

et svar. Jeg er slet ikke i tvivl, og så prøver jeg at guide ud fra det, jeg synes er mest hensigtsmæssigt.

I: Hvordan oplever du at være der?

Katja: Jeg synes ikke, det er sjovt. Da jeg startede dernede, fik jeg altid at vide, at jeg havde svært ved at styre mit temperament. Det synes jeg nu aldrig, jeg har haft svært ved, men efter, at de blev ved med at sige det, så *fik* man svært ved det, for så blev man sur og ophidset hele tiden. Så tænker man: ”Mon det har smittet én at være her med alle de der andre børn? Er det kørt videre til mig?” Jeg har tit tænkt over sådan noget.

I: Hvordan var det i starten, da du flyttede ind på institutionen, hvordan føltes det?

Katja: Det føltes godt til at starte med, men så mødte man de andre børn, og så tænkte man bare: ”Hvad fanden laver jeg her?” Når man kommer op i skolen, så begynder folk som det første at mobbe de nye børn. Det er lidt ligesom ude i dyrelivet, at hvis der kommer en ny ind, så er de andre imod den. Og det gik meget ud over mig, da jeg startede. Min veninde, som jeg går meget sammen med i dag, hun var meget imod mig dengang, og det var sådan, at når jeg sad inde i klassen, så sad de og gjorde grin med mig foran læreren, og læreren sagde ikke noget.

I: Sagde læreren ingenting?

Katja: Nej, og så sidder man bare der. Så begyndte jeg at sige til læreren: ”Skal du ikke gøre noget? De bliver ved med at genere mig.” Så sagde han: ”Jo, det skal I til at stoppe med,” og så var der ikke mere der. Lidt efter begyndte de igen.

I: Hvor lange er jeres skoledage?

Katja: Vi er der indtil klokken tyve i to, tror jeg nok. Så vi er da lidt i skole, men det er ikke særlig meget. Vi får ikke rigtig lavet noget. Der er hele tiden et barn, der går amok. Så går læreren ud for at hjælpe barnet med at slappe af, og så går man i stå, når man kommer til noget, man ikke kan finde ud af. Og når man så ikke får hjælp, får det lov at ligge. Når der så endelig er blevet stille, får vi noget, der er alt for let, og som vi kan i forvejen. Hvis man spørger, om man ikke kan få noget, der er lidt mere udfordrende, så siger de nej, for man skal kunne det her udenad. Du skal kunne huske det i lang tid. Men det er altså lidt kedeligt, når man har fået rigtig mange af de samme ark og bare skal lave det samme hele tiden. Det er ikke udfordrende nok. Efter at have gået dernede tror jeg slet ikke, jeg kan komme tilbage i en almindelig folkeskole. Det bliver for hårdt at skulle starte op med sådan noget igen.

I: Hvorfor tror du, det er på den måde?

Katja: Det er jo for, at der ikke bliver for mange konflikter, og at der ikke skal gå for meget kage i det. Jeg har ikke lært meget.

I: Du var meget alene der i starten. Hvad skete der så, som tiden gik?

Katja: Der var en pige, som gik meget sammen med hende, der er min veninde nu, og hun spurgte, om de ikke skulle tage mig med, så jeg kunne være lidt sammen med dem. Det var min nuværende veninde meget imod til at starte med, men til sidst begyndte jeg bare at følge efter dem. Jeg havde jo fået at vide, at jeg godt kunne være sammen med dem, og så fulgte jeg bare i røven på dem hele tiden, og så endte det til sidst med, at vi snakkede sammen, også om meget fortrolige ting.

I: Bruger I hinanden til at snakke med?

Katja: Ja, for det er der ikke rigtig andre dernede, man kan gøre det med. De fleste ting, synes man, er lidt flovt at skulle snakke med de voksne om. Så hellere snakke med nogle børn, der lidt

ved, hvad det handler om. Nu er jeg fx ikke særlig glad for min mors kæreste, vel, og det kunne vi snakke om. Eller hvis det var, at ens kæreste havde slået op.

I: Men der er slet ingen af de voksne, du har lyst til at snakke med om den slags?

Katja: Der er kun én. De andre lokker det ligesom ud af en. Hvis man siger, at man ikke gider snakke om det, så bliver de ved at plage. Jeg taler sådan set med dem alle sammen, det er bare forskelligt, hvor godt det er. Der er jo nogle pædagoger, man ikke har haft så meget med, og hvor man føler, at man ikke rigtig kan snakke om noget, fordi man ikke ved nok om dem. Det er lidt, som om vi skal fortælle dem alt, hvad vi har, men vi må ikke vide noget om dem. Det er sådan meget lukket for deres vedkommende.

I: Du siger, at der er en enkelt pædagog, som er god?

Katja: Hun er sådan mere menneskelig end de andre, og hun tør fortælle lidt mere om sig selv. Man kan også bedre snakke med hende. Hun er heller ikke sådan rigtig gammel. De fleste er jo de der 30 eller 40 år, hvor hun kun er i 20'erne. Man føler lidt, at hun mere er på ens egen alder.

Kontaktperson: Det bliver så besluttet, at Katja skal flytte herop i ungelejligheden. Det vil hun egentlig gerne, men samtidig udløser det også stor usikkerhed. For det første, hvad er jeg nu for en? Hun ved selvfølgelig, hvem jeg er, for jeg kommer på afdelingen, men hun har det indtryk, at jeg stiller mange krav, og at jeg også er lidt skrap.

I: Hvad skal der til, for at de kan komme herop i ungelejligheden?

Kontaktperson: Nu er det jo ikke bare mig, der beslutter det, men jeg kan hurtigt spotte, om det er en elev, der egner sig til at komme herop. De skal være rimeligt afklaret med, hvor de overhovedet er blevet anbragt. Og de skal have et mål med deres liv. Jeg har ikke de meget konfliktfyldte elever heroppe, dem, hvor jeg skal møde ind på arbejde, og så har de barrikaderet døren. Sådan noget er vi slet ikke ude i. Det er samtaler, og så skal de ligesom vælge at ville arbejde med sig selv. De skal være nået dertil, hvor de har den der selvindsigt: ”Jamen, der er faktisk nogle ting, jeg har behov for.” Jeg kender eleverne, så jeg kan hurtigt sige, at han eller hun er på vej og kan godt. Så hjælper jeg jo også med ved at sige det højt, for så bliver det også attraktivt for dem. De synes, det er helt vildt attraktivt at komme herop. Det er meget attraktivt, fordi de oplever, at de må mange ting, og at de får en masse ansvar. Det er også meget godt for de andre at have noget at se op til og spejle sig lidt i. Så siger de: ”Hvornår kan jeg så flytte op til dig?” I stedet for at sige, at det er, når du er så og så gammel, siger jeg: ”Du skal også arbejde med dig selv. Der er nogle ting, hvor det er vigtigt, at du er her, og så er du på vej ud af den interne skole. Men jeg vil rigtig gerne have dig herop. Du skal bare fortsætte.”

I: Hvad vil det sige at arbejde med sig selv?

Kontaktperson: Bare det at turde fortælle mig ting og at have fået opbygget den tillid til mig. Men det handler fx også om at blive mere bevidst om, hvilke faglige mangler man har. Katja siger for eksempel: ”Jeg skal bare have noget matematik.” Med det samme ved jeg, at hun er på vej. Så handler jeg på den, for jeg ved, det er vigtigt at få en hurtig oplevelse af, at der bliver gjort noget ved det. Så har jeg meldt hende til aftenskole i matematik. Men det er egentlig hendes eget initiativ. Initiativet kommer ud af noget, hun siger, og ofte har de her elever svært ved at sætte handling på. Så griber jeg den: ”Mener du det? Nu gør vi det! Jeg hjælper dig!”

I: Hvordan ser det ud nede på afdelingen, hvor du var i starten, og hvor mange boede i?

Katja: Vi var cirka 12 i alt. Afdelingen har to ender, og der er ikke plads til alle i den ene ende, så de spiser hver for sig. De holder sig sådan væk fra hinanden på afdelingen, og man skal spørge, om man må besøge en person i den anden ende. Det er sådan meget afdelingsagtigt. Det er nogle små værelser, og der er lange gange. Så er der en stor – eller stor og stor – det ligner en stue, hvor man spiser, og der er store døre i hver ende, og køkkendøren bliver altid låst. De er bange for, at man går ud og tager en smørkniv. De låser de andre knive inde i depotet, så man kan jo kun tage smørknive, men de er bange for, at man laver noget mad uden at have fået lov.

I: Hvordan ser der ud, der hvor I bor?

Katja: Det ser i hvert fald ikke lige så normalt ud, som hvis man kommer på besøg hjemme hos en eller anden. På gangen er der nogle billeder, og der er malet nogle figurer på væggen.

I: Hvad med dit værelse, da du boede på afdelingen?

Katja: Det var et lille værelse. I bredden kan der måske lige stå en seng og så en købmandsdisk på den anden side af væggen og en lille gang at gå på, så det er rigtig lille. Så sover man hurtigt, der er ikke rigtig så meget mere at gøre.

I: Ungelejligheden, som du nu er flyttet op i, hvordan ser den ud?

Katja: Det er meget småt. Der er tre værelser deroppe og et badeværelse, hvor det ser ud, som om der er totalt meget svamp. Der er sådan et toilet for sig, hvor det er meget småt og koldt. Man kan mærke, at vinden kommer ind. Køkkenet minder lidt om afdelingskøkkenet, det er også meget småt, og man skal ikke rykke for meget til køleskabet, så falder det ned. Der er ingen

fryser deroppe, så man skal tænke på, hvad man køber ind. Stuen ser sådan o.k. hyggelig ud.

I: Hvad synes du om at bo i ungelejligheden?

Katja: Lige nu har jeg ikke noget imod det, men jeg kan ikke så godt lide hende pædagogen, der skal være deroppe sammen med os. Hun vil altid snakke om drenge, og hun er ... jeg tror, hun er i 50'erne, og så går hun rundt og prøver at ligne en i 20'erne, det, synes jeg, er underligt.

I: Var der en anden, du gerne ville have deroppe?

Katja: Ja, så skulle det være min gamle primære. Det er den eneste, jeg sådan har kunnet snakke med.

I: Hvordan er forholdet til din sagsbehandler, synes du, at hun lytter til dig?

Katja: Ja, men jeg synes bare ikke, at man kender hende godt nok til at fortælle særlig mange ting, for man ser hende kun to-tre gange om året. Jeg synes ikke, jeg kender hende nok til at kunne fortælle hende sådan nogle fortrolige ting, og jeg synes også, det er meget flovt.

I: Hvad med din mor, besøger hun dig hernede?

Katja: Kun når jeg har fødselsdag. Eller når der bliver holdt de der forældremøder hernede, så tager min sagsbehandler hende altid med. Min far kommer også en gang imellem, for han bor ikke så langt herfra, men ellers ikke rigtig nogen.

I: Hvad er det for en kontakt, du har med din far?

Katja: Det eneste, han rigtig gør, er at sms'e en masse vittigheder til mig. Ellers snakker jeg ikke så meget med ham, efter jeg er startet hernede.

I: Snakker du ikke med andre unge uden for institutionen, nogen oppe fra byen?

Katja: Der har jo været nogle enkelte, men det har ikke været sådan noget med, at man tænkte: ”Øj, en cool ven, ham eller hende vil jeg holde fast på.” Det har mere bare været sådan: ”Nå, hej.” Hvis de spørger, hvor man kommer fra, og man så siger behandlingshjem, så træder de sådan lidt tilbage. De er lidt bange for, at man er total psyko. Jeg har tit spurgt folk, hvad de troede om mig, og der har de fortalt, at de var lidt bange for mig.

I: Hvilke relationer har Katja her på institutionen nu, og hvad består de relationer i?

Kontaktperson: Lige nu har hun ... af voksne har hun kun mig. Måske også hendes tidligere primære pædagog. Ja, hun er så gravid p.t., men alligevel, nej. Ude af øje, ude af sind, sådan er det lidt i Katjas verden.

I: Nu er det dig, der er hendes primære?

Kontaktperson: Det er vel gennem mig, hun kan opnå nogle af de ting, hun gerne vil. Det siger også lidt om hendes følelsesmæssige ting.

I: Hvordan med forholdet til hendes mor? Var der noget i den relation, som skulle ændres gennem anbringelsen, og er det noget, du har arbejdet med?

Kontaktperson: Ikke ret meget. Jeg har kun haft hende i 1½ måned, så det er jeg altså ikke nået til endnu. Forskellen mellem at være heroppe og nede på afdelingen er, at man dernede, som pædagog, altid har en samtale med barnets mor. Det kan også være meget konfliktfyldt for eleven, og så sker der det der med, at eleven laver splitting pædagog og forældre imellem. Det

vigtigste er at matche Katja først. Jeg har sagt til Katja, at hun er min vigtigste opgave.

I: Hvad vil det sige at matche Katja?

Kontaktperson: Katja skal vide, at uanset hvad det er – også i forhold til hendes mor – så er det faktisk mig ... At jeg ringer ikke lige til hendes mor. Det gør jeg ikke sådan lige. Det er vigtigt, at det er barnet, det er eleven, der er i fokus. Så rent praktisk har jeg ringet til mor, men jeg ringer ikke jævnlige hver uge. Det gør jeg faktisk ikke. Mine elever har kontakt til deres forældre hver uge. Men jeg overhører heller ikke deres samtaler, jeg blander mig faktisk ikke i det. Det har de oplevet så meget af, altså, for fanden, det er deres mor, og det er deres far. De er også hjemme på weekender og i ferier. Jeg synes bare, det er en menneskeret. Det andet er på en eller anden led ydmygende, det synes jeg faktisk.

ANBRINGELSEN I BAKSPEJLET: "HUN FIK MÅSKE BAGT LIDT FOR MANGE KAGER"

Interviewer: Hvordan synes du, det har været, fra du startede på institutionen og til nu, hvor du har været der i 2 år?

Katja: Jeg synes, jeg har fået mere selvtillid, og jeg er begyndt at få en lidt mere hård facade. Altså, hvis der er nogen, som generer mig, kan jeg godt blive meget sur, og det havde jeg ikke før. Da blev jeg bare ked af det. I dag siger jeg noget til dem, hvor jeg førhen bare begyndte at græde og løb min vej.

I: Er det noget, du har lært dernede?

Katja: Jeg tror bare, det er kommet af at kigge på de andre. Det har de gjort, og så har man fået det ind. Man begynder at leve med, at tingene er på den måde, som de er. Selvom man har sagt til kommunen, at der foregår altså lidt for meget børnevold, så

sker der jo ikke meget ved det. Så må man jo bare tage det, som det er.

I: Hvad tænker du på med børnevold?

Katja: Jeg er tit blevet kastet rundt af afdelingslederen. Jeg er for eksempel blevet kastet ud i køkkenet, fordi jeg har stået og lavet ballade ude på gangen. Der har også været en pædagog, der har hevet mig ned af sengen, fordi jeg skulle ud og tage opvasken. Han hev mig bare hen ad gulvet og hele vejen hen til køkkenet, og så rejser jeg mig op og går min vej igen, og så tager han fat i mig, og så kommer afdelingslederen, og så står jeg og skændes med pædagogen, og så tager afdelingslederen bare fat i mig, kaster mig ud i køkkenet, så jeg ryger ind i de der viskestykkeholdere. Jeg fik sådan en stribe blå mærker på ryggen. Jeg synes, de skulle lade være med at tage så hårdt fat i børnene, og de skulle tænke lidt mere over, om det er det rigtige at gøre. Jeg har ikke noget imod, at de lægger et barn ned, hvis han smadrer alt. Jeg har ikke noget imod, at de lægger barnet ned, til han slapper af, men det skal bare ikke gøre for ondt på barnet, og det tænker de ikke på. Jeg har tit set børn, som efter sådan en turbulens med en pædagog har store blå mærker i hovedet eller på knæene, hvis de blev lagt for hårdt ned.

I: Hvad med de andre børn, hvor er de henne, når der opstår den slags konflikter?

Katja: For det meste står de ude på gangen og kigger. Det, synes de jo, er sjovt. Det er selvfølgelig ikke særlig rart, men for det meste plejer de at heppe på barnet, for de synes ikke, at det er fair, hvad pædagogerne gør. For det meste hepper de på barnet. Det er heller ikke så fedt at blive lagt ned foran alle andre, så der prøver man jo også at sparke og slå fra sig. Også hvis man kommer op og slås med de andre børn.

I: Prøver de voksne at snakke med jer bagefter?

Katja: De prøver, men det er jo meget svært at få kontakt til et barn, der er pissesur, og som er gået ind i en anden verden. Plus at det typisk er den pædagog, der har taget fat i barnet, og ham eller hende gider man ikke lige at snakke med der.

I: Hvad vil det sige, at gå ind i en anden verden?

Katja: Man går ind i sin egen verden, altså den lykkelige side af livet, ikke. Der, hvor alt bare er godt, og man er glad, og man går og tænker på ting, som man godt kan lide. Så går man typisk for sig selv eller sidder inde på værelset. Det er lidt ligesom at skrive dagbog, bare at være i den verden, hvor man godt kan lide at være.

I: Hvor tit sker den børnevold, du beskriver?

Katja: Det kommer an på mange ting, også hvor god en weekend, barnet har haft. Hvis det er, man ikke har haft en god weekend, så kan det godt ske to-tre gange om ugen, at de hiver for hårdt fat i barnet.

I: Hvad vil det sige at have en god weekend eller ikke have en god weekend?

Katja: Hvis der for eksempel sker noget i ens weekend, hvor man blev ked af det, eller ens mor har sagt noget til en, som man er blevet ked af. Den slags ting gør ondt, og det kan give en dårlig weekend. En god weekend er, når alt bare kører glat, og man har været sammen med ens veninder, og det hele bare har været godt.

I: Hvad sker der så, hvis du har haft en dårlig weekend, og du kommer ned på institutionen igen?

Katja: Så gider man ikke høre på pædagogerne, så skal der kun det mindste til, før man bliver sur.

I: Hvis du nu var pædagog, hvad ville du så gøre, hvis der var én, som havde haft en dårlig weekend?

Katja: Så tror jeg, at jeg ville gå hen og spørge, hvad der var sket. Jeg tror, jeg ville finde ud af det og måske ringe til barnets mor for at spørge, hvad der var sket, og prøve at få en snak med barnet. Pædagerne kommer bare og spørger, hvad der er i vejen, og når man fortæller det, siger de: ”Jamen, det var også noget lort,” og så går de igen. Der ville jeg nok blive inde hos barnet, indtil det var færdigt med at græde og trøste barnet. Det bliver sådan noget med, at ”Jeg skal også videre og hjælpe Mathias, ikke.”

I: Hvis du skal gøre tingene op, hvad har været godt og mindre godt ved Katjas anbringelse her?

Kontaktperson: Hvis vi skal være kritiske og kigge på os selv i forhold til, hvad vi kan blive bedre til, så synes jeg ikke, at Katja havde en god opstart. Vi var ikke tæt nok på Katja i starten, og jeg synes ikke, vi var dygtige nok til at håndtere konflikterne mellem mor, Katja og institutionen. Det kom til at fylde for meget. Det kan også være, at det var udmærket, at vi skulle igennem det, for før anbringelsen havde hun gået uden de her rammer og krav. Jeg ved det ikke, men det kunne godt have været lidt smartere og smidigere. Man skulle have prøvet at arbejde lidt mere individuelt med Katja. Prøvet at forstå hende. Det blev en regel blot for at have en regel. Det når vi ikke ret langt med. Jeg har det dårligt med at sige det, fordi jeg ikke selv var en del af det dengang, men hvis jeg nu kigger på det her bagefter, så tror jeg, der skulle have været lidt forståelse for, hvorfor det lige pludselig blev så voldsomt for Katja at blive stillet over for det her. Lidt forståelse for hendes reaktioner og for, hvordan vi så kan prøve at imødekomme noget af det og overbevise Katja om, at det faktisk ikke er så farligt. At det faktisk er ret rart, det her. Hun kunne også godt have fået nogle

flere los i røven. Det kunne vi godt have været bedre til, tror jeg. Hun har fået lov at dovne meget.

I: Hvorfor har hun det, tror du?

Kontaktperson: Katja er jo egentlig ikke ... der er jo ikke nogen problemer. Det er ikke hende, der opponerer og diskuterer, så det er også dejligt nemt, kan man sige. Hende og veninden beskæftigede jo bare sig selv, og så bliver det noget med, hvad der er tid til, og vælge, hvad der er for nogle elever, man bruger den på. Der er jo tit og ofte nogle andre elever, der står foran. Katja er jo ikke sådan en ballademager, vel. Hun fik måske bagt lidt for mange kager. Det var jo også så sødt nogle gange, men det kunne man godt have været lidt mere bevidst om, synes jeg. Men så har der også været en masse gode ting. Jeg synes jo, det gode er, at vi trods alt holdt fast, for nu får hun fandeme en oplevelse med herfra af succes. Det er jeg glad for.

I: Holdt fast, hvad vil det sige?

Kontaktperson: Hun kunne nemt være blevet opgivet. Hvis vi ikke var gået ind i den konflikt med Katja, så var hun bare blevet væk, så var hun ikke mødt op. Det er lykkedes hende før, ikke, så kom hun ikke i skolen, og mor kunne ikke få hende af sted rent fysisk. Det er jeg sgu glad for. Jeg er virkelig glad for, at vi har fået brudt det mønster. Det er helt vildt positivt. Det gode er også, at Katja har nogle gode ressourcer. Det ville alle de voksne her sige, hvis du spurgte dem. Katja kan faktisk rigtig mange ting. Hun viser det bare ikke så tit, fordi hun ikke tror nok på sig selv. Hun har en god indvirkning på de mindre elever. Hun er blevet den store og den ansvarlige, og hun er bevidst om det. Siger: "Det skal I ikke" og "Lad være med det!" Hun er faktisk meget modig. Hun stiller sig også op over for en meget tidligt skadet dreng for at beskytte en mindre elev og siger: "Det gør du bare ikke! Så skal du igennem mig først!" Det er eddermame modigt, og det gør hun i dag. Hun bidrager med noget rigtig godt. Så synes jeg, at hun kan blive et talent rent samtalemæssigt. Hun er faktisk rigtig, rigtig god til at sætte ord på. Det er faktisk

lidt overraskende for mig. Hun er god til at sætte ord på, hvordan hun oplever tingene lige nu og her.

I: Hvordan er dine fremtidsudsigter? Hvad forestiller du dig, at der skal ske efter tiden her på institutionen?

Katja: Jeg skal starte på produktionsskole, og så får jeg min egen lejlighed, og så betaler kommunen min husleje, og så skal jeg bare sørge for, at jeg har penge til mad. Når jeg så har penge nok til at betale husleje, skal jeg også betale den.

I: Har du lyst til at komme på produktionsskole? Er det noget, du gerne vil?

Katja: Jeg vil gerne komme videre, og jeg ved, at teknisk skole bliver for hårdt. Jeg tror, produktionsskolen bliver lidt lettere.

I: Tror du, at du får en 9.-klasses-eksamen?

Katja: Nej, det tror jeg ikke, at jeg får. Jeg tror ikke, jeg sådan er boglig nok. Jeg tror ikke, jeg ville kunne klare det.

I: Hvad skulle der til, for at du kunne klare det?

Katja: Jeg tror, at lærerne skulle være bedre til at holde fast i de ting, de har sat os i gang med, og de skulle sørge for, at vi får hjælp, når vi har brug for det. Vi sidder meget alene med det.

ROBERT

Robert og hans søster vokser op i en familie præget af vold og lejlighedsvist misbrug. Forældrene bliver skilt omkring det tidspunkt, hvor Robert starter i skolen. I 7. klasse begynder Robert at få angstanfald, der hurtigt bliver værre, indtil han til sidst ikke vil bevæge sig ud af lejligheden. Da Robert begynder at true sin mor med selvmord, ser hun ingen anden udvej end at bede sin sagsbehandler om hjælp. Robert tildeles en kontaktperson, Tage, der forsøger at opbygge en god kontakt til Robert. Det lykkes ham dog ikke at få Robert til at passe sin skole og få et socialt liv, og efter gentagne selvmordstrusler vælger man fra myndighedernes side at anbringe Robert akut på Maglegården. Efter 1½ måned bliver Robert taget hjem af sin mor. Men problemerne mellem mor og søn fortsætter, og Robert anbringes endnu tre gange. I løbet af sit anbringelsesforløb udvikler Robert et hashmisbrug og en tiltagende voldelig adfærd, der ender i en betinget voldsdom. Efter den fjerde anbringelse får Robert bevilget sin egen lejlighed af kommunen.

På undersøgelsestidspunktet er Robert 20 år og bor i sin egen lejlighed. Han er kommet ud af sit hashmisbrug, men har ikke kunnet få arbejde på grund af sin plettede straffeattest.

Roberts historie fortælles af Robert, hans mor Anne, kontaktpersonen Tage, en pædagog fra Maglegården, Louise, samt afdelingslederen John fra institutionen Dykkerhuset, hvor Robert bliver anbragt for fjerde og sidste gang.

BAGGRUND FOR ANBRINGELSEN: "DET SLÅR HOVEDET PÅ SØMMET, AT HAN BEGYNDTE AT TRUE MED SELVMORD"

Robert: Jeg er bare gået ud af skolen. Jeg var bare dum og forkælet på det tidspunkt. Så fik jeg en depressionsangst, det var den, der startede det hele, og så kom jeg på medicin. Du ved, man er bange for at være ude med mange mennesker og den slags. Nu havde jeg bare udviklet det. Jeg ved ikke, hvor det er kommet fra. Det kom stille og roligt, for jeg pjækkede meget, og så i 8. klasse gik jeg ud og havde været væk fra skolen i 3 måneder, så skulle jeg rigtig til at starte op igen. Men så blev det ikke til noget. Så gik der måske et ½ år, uden at man lavede noget. Så havde kommunen været inde over og sådan noget. Så havde de snakket med min mor. Så havde min mor sagt ja til, at jeg kom hen et andet sted.

Interviewer: Syntes din mor også, det var en god ide, at du skulle flytte?

Robert: Hun vidste jo ikke, hvad hun skulle gøre. Jeg gik meget imod hendes beslutninger. Og så har de fremlagt noget, som hun kaldte en handlingsplan, og så sagde hun jo ja til det. En dag kom min daværende kontaktperson og sagsbehandler op, og så skulle jeg af sted samme dag. Min mor turde ikke sige det til mig ud fra, hvordan jeg ville reagere, for jeg var underlig dengang og en vild dreng, så de kom derop og tog mig med samme dag.

I: Hvad tænker du, da de kommer ind og siger det til dig?

Robert: Jeg kan ikke huske, hvad jeg gjorde. Jeg tror, jeg sagde: "Nå o.k., det her er i orden." Bare spille kold, i et forsøg på at få min mor til at føle sig ked af det. Jeg kan ikke lige huske min tankegang. Det var noget i den stil.

Moren Anne: Han ryger ind i en social angst, uden at jeg eller nogen ved det, og han begynder så at blive væk fra skolen. Han

bliver mere og mere aggressiv, og jeg prøver på alle mulige måder at finde en løsning. Han kommer i en specialklasse på skolen, og jeg beder meget om at få en person ind til at hjælpe, for jeg kan simpelthen ikke styre det på nogen måde. Lige meget hvor problemet befinder sig i specialklassen, er der en af lærerne, der mener, at det er Roberts skyld, og så skal han straffes, og jeg kan ikke tolerere, at det skal være så hårdt, så vi kommer i konflikt med hinanden. Der var en pædagog i klassen, der hele tiden har været behjælpelig, og hvor der har været frie tøjler til, at jeg kunne ringe hjem til hende. På et tidspunkt bremsede hendes mand mig og beder mig pænt om at lade være med at kontakte dem mere. Så kan jeg ikke få Robert af sted, jeg kan simpelthen ikke få ham af sted i skolen.

I: Hvad siger Robert til dig, når du prøver at få ham i skole?

Moren: Han er sådan meget afvisende, og så forsøger han også med sygdom hele tiden, som jeg heller ikke kan gennemskue. Fordi lige så snart han har fået stoppet, at han skal i skole, så har han det fint igen, og jeg gennemskuer jo heller ikke, hvad det er, der foregår der. Det slår hovedet på sømmet, at han begynder at true med selvmord, så kan jeg simpelthen ikke mere. Der kommer de jo så og henter ham fra den ene dag til den anden. Han får jo ikke nogen advarsel, og det skulle han måske have haft, men jeg turde simpelthen ikke længere, altså han stod jo oppe i vinduet og truede med at hoppe, og jeg er sikker på, at han kunne have fundet på det.

Kontaktpersonen Tage: Hvis jeg husker rigtigt, så ringer sagsbehandleren og siger, at vi har en dreng, som har låst sig inde på sit værelse, og hverken mor eller nogen fra skolen kan få ham ud. Og skolen melder meget hurtigt pas på det, og forvaltningen aner ikke deres levende råd om, hvad de skal gøre, og så kobler man os på for at se, om vi kan skabe kontakt til Robert.

I: Hvad gør I for at skabe kontakt?

Kontaktperson: Sagsbehandleren og jeg tager ud i hjemmet, og der er ikke nogen kontakt. Robert er helt ekstrem i sit udtryk. Det starter med, at han låser sig inde på sit værelse, så taler vi igennem døren, dvs. jeg taler gennem døren, han siger ikke noget. Og så dropper vi det simpelthen, fordi det slet ikke duer. Mor måtte låse op, så må vi gå ind og så se, om vi kan få kontakt. Så sidder han de første par gange ovre i et hjørne og kigger ind i væggen. Og de første par gange er det stadigvæk en envejstale, så begynder jeg langsomt at få kontakt til ham. Men det er jo ikke, fordi det er en lukket dreng, altså sådan skal man ikke tænke, altså han er ikke lukket af eller lukket ned. Han lukker bare af, så snart der kommer nogen udefra, altså myndighedspersoner, skole, socialrådgiver eller sådan noget, dem vil han bare ikke have inden for døren.

I: Så han kan sådan set godt gå rundt og snakke, når han bare er med mor eller hvad?

Kontaktperson: Ja, ja. Han er en 13- eller 14-årig dreng til sidst, så han er jo også startet lidt i puberteten, men han går meget til sin mor. Men samtidig er han også meget styrende, altså han styrer familien på godt og ondt, og det er meget skidt også. Han kan true sig til, at han vil have penge til at spille på it-cafeen; han går meget op i noget computer og nogle spilsystemer og sådan noget, og han truer sig også til noget bestemt mad.

I: Hvad er dit mål med Robert?

Kontaktperson: Jamen, det er jo selvfølgelig at fastholde ham i, at han passer nogle af de der meget få kammeratskaber, han havde, og måske udvide det. Og se, om han kommer ud og begynder at spille fodbold, altså sådan nogle almindelige ungdomsting. Skolen skal vi have fat i, det fungerer ikke rigtigt.

I: Hvordan kan det være, at I tager beslutningen om at anbringe Robert?

Kontaktperson: Jamen, det er den kaotiske situation i hjemmet. Han truer, altså der bliver råbt og skreget i hjemmet, og han truer med selvmord. Det er meget kaotisk, og så begynder moren at ringe til os og sige, at hun ikke kan holde til det længere. Hun ringer til mig, og jeg tror også, hun ringer til socialrådgiveren, og jeg signalerer også til socialrådgiveren, at jeg ved kraftedeme ikke, hvad vi skal gøre. Det bliver mere og mere kaotisk, så hun siger: ”I er nødt til at fjerne ham, jeg kan ikke mere, jeg kan simpelthen ikke mere.” Og der tager socialrådgiveren og jeg derud, og hun fortæller ham, at vi har faktisk fundet et sted, han kan være. Han pakker sine ting. Han skal akutanbringes, og det vil han ikke, og han laver nogle spil, hvor han siger til sin mor, at han til hver en tid kan springe. Da de to er inde på værelset, de 2 minutter ikke, der står han med foden ude af vinduet og signalerer til sin mor, jeg kan til enhver tid springe, og du kan ikke forhindre mig i det.

I: Så når det er en akutanbringelse, så betyder det, at det er en beslutning, der er taget fra den ene dag til den anden?

Kontaktperson: Ja, den blev taget over 2 dage eller sådan noget.

I: Og han får ikke noget at vide, før han bliver hentet?

Kontaktperson: Nej, nej, for han er imod alt sådan noget, og sandsynligvis vældig angst for det. Hvis vi kigger tilbage, så tror jeg, at adskillelsen mellem mor og søn, det var det sværeste, men det kunne vi slet ikke se på det tidspunkt. Men altså, hun signalerer: ”Jeg kan ikke mere” over et stykke tid, og så siger jeg: ”Jamen, så prøver vi denne mulighed.” Det er sjældent, at akutanbringelser er noget særlig smart, fordi man skal finde ud af, hvad der er ledigt på markedet af socialpædagogiske opholdsteder. Vi var nok klar over, at det skulle være et lille bitte sted. Altså alle ungdomsinstitutionerne, de var faktisk røget med det samme, så et lille socialpædagogisk opholdssted, og der er ikke nogen, der bare har en ledig plads sådan lige tju hej, så det bliver det bedste søm. Nå, det passer nok nogenlunde, så prøver vi det.

FØRSTE ANBRINGELSE: "MOR HAVDE RIGTIG SVÆRT VED AT GIVE SLIP"

Maglegården er en selvejende institution, der huser fire adfærdsvanskelige unge mellem 12 og 18 år. Maglegården bliver drevet af et ægtepar, og datteren Louise er ansat som pædagog. Louise er den, der får mest med Robert at gøre. Roberts ophold på Maglegården varer i 1½ måned.

Pædagogen Louise: Nogle børn gør bare et eller andet ved én, og andre gør det ikke. Nogle er på en måde bare mennesker, man har med at gøre, mens andre knytter sig til én, og det gjorde Robert. Jeg oplevede ham som grænsesøgende. Eller grænsesøgende lyder også så grimt, men han ville gerne vide, hvilket spillerum han havde. Det er meget sjældent, jeg bliver rigtig sur, men der var fx en episode med noget sprinklervæske, hvor han blev ved med at kaste sådan noget sprinklervæske op på bilen, når vi kørte. Det blev jeg enormt irriteret over, og sådan var der mange ting. Han skulle lige se, om hans spillerum kunne blive lidt større, end det måske egentlig var, sådan oplevede jeg det. Men egentlig var han også en intelligent og charmerende dreng ... ja, det var han også.

Interviewer: Så du var ligesom en form for kontaktperson for Robert?

Pædagog: Nej, det har de faktisk ikke arbejdet med på gården før for 1 år siden eller sådan noget, men i praksis var det sådan. Og jeg var også med til det møde, der senere blev holdt om, hvordan det gik. Grunden til, at han kom hjem, det var, fordi moren ønskede det. Hun havde nemlig sådan et helt symbiotisk forhold til ham, sådan som vi oplevede det, og jeg tror også, at de var i kontakt flere gange om dagen telefonisk. Hun havde rigtig svært ved at give slip. Det var svært at sætte grænser eller bestemme, hvor meget de egentlig må være i kontakt. Jeg mindes, at han faktisk også var lidt ked af det nogle dage over at være anbragt, han syntes, det var svært. Han savnede sin mor, og samtidig gjorde han ikke. Altså, der var ligesom noget mærkeligt,

og det var noget, der kunne bekymre mig, som jeg ikke kunne sætte ord på, men hvor man bare tænkte, gid, at det må gå dig godt, fordi han jo netop var så klog og samtidig måske på nogle områder lidt for klog. I sådan et forløb, der ønsker man ligesom, at der skal ske en udvikling, og vi følte meget, at moren holdt den udvikling tilbage.

I: Kan du prøve at beskrive det?

Pædagog: Jeg kan ikke huske det så detaljeret, jeg kan bare huske, at hvis vi satte grænser for ham, fx at han skulle op af sengen om morgenen, så ringer han til sin mor og siger, at det er så frygteligt, og jeg skal i øvrigt også op kl. ni eller halv ni eller sådan noget, og hun siger så: ”Ja, jeg synes også, det er frygteligt, hvis du var hjemme hos mor, så ville det være meget nemmere.” Vel vidende, at når han var derhjemme, gik det jo ikke godt. Så på den måde kan jeg huske, at det var rigtig svært. Jeg kan huske, at vi til det sidste møde var meget skarpe. Det ender med, at vi spørger hende: ”Er det det her, du vil, eller er det ikke? Fordi, ellers så skal han selvfølgelig med dig hjem.”

I: Kan du huske, hvad det var, I sagde?

Pædagog: Nej, det kan jeg ikke huske, men det har været noget omkring den måde, de havde kontakt på, tror jeg. Vi snakkede om, hvordan vi oplevede det, og hvad vi syntes, man kunne gøre for at gøre det nemmere at være Robert, og det var der ligesom ikke opbakning til fra hendes side. Sådan husker jeg det. Hun havde sådan et inderligt ønske, og det er jeg helt sikker på kom fra hjertet, at han skulle have det godt, og samtidig var det svært for hende at finde ud af, at den måde, det var på, ikke nødvendigvis var den rigtige. Jamen, så tror jeg, det ender med, at hun i hvert fald tager ham hjem, og det var lige omkring det tidspunkt, hvor man lavede sådan en lov om, at man ikke måtte tage børnene hjem fra den ene dag til den anden, men det havde hun stadig lov til på det tidspunkt.

Moren Anne: Ja, så bliver han jo anbragt, og stadigvæk har jeg ikke lyst til, at han skal være anbragt ... og derfor hiver jeg ham jo også hjem igen. Men det gør så, at de gange, han så kommer hjem, da går det helt galt, for han er jo vred på mig. Han er ekstremt vred over, at jeg har gjort det, hvilket jeg også godt kan forstå. Altså, jeg følte mig bare presset ... ekstremt presset til, at det var sådan, det skulle være, fordi jeg jo også bliver fortalt, at jeg ikke kan klare ham længere.

I: Og når du kigger tilbage på det i dag, var det så en god ting, at de tog over, eller hvordan har du det med det?

Moren: Altså, et eller andet sted følte jeg mig umyndiggjort og stadigvæk lidt vred over, at jeg ikke kunne få den hjælp, jeg gerne ville have, og det har jeg også givet udtryk for siden hen. Han bliver kørt væk, og jeg har hele tiden givet udtryk for, at jeg ligesom godt vil være med til hvordan og hvorledes, men fordi det går så stærkt, så kan det ikke lade sig gøre ... så går der jo så nogle uger, hvor Maglegården egentlig skulle have kontaktet mig jævnligt, hvilket de ikke gjorde, så jeg får jo ikke rigtig nogen oplysninger. Jeg prøver at komme i kontakt med dem og får ikke rigtig nogen meddelelser, hverken om det ene eller det andet. Det gør jo også, at jeg ikke synes, at det er i orden. Og så kommer jeg ned på besøg, og der træffer jeg så en beslutning om, at han altså bare ikke skal være her.

I: Hvordan kan det være?

Moren: Jamen, fordi der ikke har været en kontakt i den måned, det har været, og jeg synes jo ikke, det er i orden. Jeg synes ikke, de er gode nok. De unge bestilte ikke meget andet end at arbejde, og lektiehjælpen var ikke god nok. Jeg vil have, at der skal være en standard, og folk må godt have en vis intelligens, og det var der ikke. Det var ikke den oplevelse, jeg fik af det i hvert fald. Og jo, noget der også gjorde, at jeg tog den beslutning, var, at mens vi er dernede første gang, går al kommunikationen fra dem til Tage, og jeg bliver ignoreret. Det satte prikken over i'et. Det blev jeg virkelig vred over. Og så siger jeg til Tage, at jeg

tager Robert med hjem, og så pakkede vi, og så tog vi ham med hjem. Og det er også det, jeg oplever en gang imellem, at når der er en kontaktperson, så sidder man der som forælder og er egentlig bare sat til en side et eller andet sted. Det har jeg oplevet en del, og det er ikke rart. Man sidder der og bliver set på som værende den dårlige mor. Altså, jeg elsker mine børn, men der bliver man i nogle situationer set ned på.

Efter Roberts hjemkomst gør Tage et ihærdigt forsøg på at få Robert tilbage i et skoleforløb. Han flytter Robert til en ny skole, hvor de indvilliger i at tage specielle hensyn. Efter 1 uge nægter Robert at tage af sted, og projektet går i vasken. Efter to indkørforsøg mere i andre skoler beslutter moren sammen med sagsbehandleren, at Robert skal anbringes igen. Denne gang kommer han på en institution langt væk fra hjembyen. Roberts kontaktperson Tage bliver udfaset i løbet af anbringelsen til fordel for en kontaktperson på stedet. Robert bliver på institutionen 1½ år. Opholdet slutter, efter at Robert er blevet tiltagende uvenner med personalet. En nat pakker han sin taske og tager med toget hjem. Kort efter hjemkomsten anbringes Robert på en ny institution, Fyrtårnet. Han er på det tidspunkt 17 år. På Fyrtårnet går det helt galt; Robert begynder at ryge hash flere gange om dagen, stjæler fra forretninger og opfører sig voldeligt over for andre unge fra byen. Efter 3 måneder bliver Robert smidt ud.

TREDJE ANBRINGELSE: "DET ØDELAGDE BARE MIT LIV"

Robert: Jeg var lige fyldt 17 år nøjagtigt. Så kom jeg hen på Fyrtårnet. Så fik jeg prøvet det dårligste sted for mig. Det ødelagde virkelig det hele. Men det var den sjoveste periode, jeg har haft.

Interviewer: Kan du sige lidt om, hvorfor det var det dårligste sted for dig?

Robert: Jeg tror godt, at institutionen vidste, at der var nogen, der røg hash deroppe. Men de kunne bare ikke gøre noget ved det, for en af dem, der gjorde det, han var 18 eller 19 år – de lod

ham altid være, for han skadede ikke nogen. Og så var det mig, der begyndte. Jeg havde prøvet det et par gange derhjemme, men det var aldrig noget. Så deroppe begyndte jeg at ryge fast, hver eneste dag nærmest. Bare sådan. Når nu det var der. Jeg følte ikke afhængighed til det, men det var alligevel hver dag, så man bliver på en måde vænnet til det, og så – ja, så kom jeg op at slås et par gange. Og så blev jeg til sidst politianmeldt. Jeg havde to voldssager deroppefra, og noget af det var falske beskyldninger. De havde virkelig bygget på alle paragrafferne, de kunne finde. Så blev jeg dømt for alle tingene.

I: Havde du brug for at skaffe penge til hash?

Robert: Ikke så meget. Jeg har altid haft penge, men det var bare en dårlig periode, jeg lige kom ind i. Det ødelagde bare mit liv dér. Jeg røg bare hash og sådan nogle ting. Og lavede ingenting, og så kom jeg på en privat lukket institution.

Moren Anne: Så ryger han jo derop på institutionen Fyrtårnet. Det er et sted, der bliver anbefalet gennem kommunen, som mente, at det ville være et godt sted, fordi der er meget personale på, og de havde meget, meget stort kendskab til den slags unge. Robert er jo uden skole, aggressiv, og der bliver han rigtig puttet i den der kurv med, at han ligesom ikke er social moden, eller hvad det hedder, og ikke har empati sådan set, altså der kommer sådan nogle ting på ham.

I: Oplever du ham også sådan aggressiv?

Moren: Ja, absolut. Jeg er også bekymret for, hvad det kan blive til. Jeg er bekymret for, at han skal begynde at gå på os. Jeg ved ikke hvorfor, men hans far, det han er som person, begynder jeg at kunne se i Robert. Det fungerer altså ikke for mig, når jeg er depressiv, så ser jeg ikke klart og forværrer tingene selv. Roberts far er også aggressiv. I den korte tid, vi var sammen, fik jeg jo hug en gang imellem, selvom børnene var til stede, og det

klikker altså et eller andet i mig i forhold til ham. Det skræmmer mig virkelig meget.

I: Og det sker først i denne her periode?

Moren: Ja, der accelererer det virkelig, der bliver det meget værre. Han får heller ikke medicin mere, plus noget andet, der er endnu værre; han begynder at ryge hash. Det blev han virkelig aggressiv af, men det stoppede heldigvis også på et tidspunkt. Det tog noget tid, før han forstod, hvad det gjorde ved ham, men han forstod det. Der har vi så et andet problem, for jeg har selv brugt en del hash. Det kan ske en gang imellem. Jeg gjorde det fx på min fødselsdag. Der havde jeg jo lidt svært ved at argumentere over for ham i forhold til hvordan og hvorledes. Men han er en af dem, der bare ikke kan tåle det, og det gjorde ham aggressiv, vildt aggressiv. Han er begyndt at stjæle, det har han sgu ikke gjort før, og så er det jo så, at han knækker næsen på en, og da sagsbehandleren og jeg kommer op på Fyrtårnet til en samtale, står politiet og venter. De har simpelthen arrangeret, at politiet er der, uden at fortælle os en skid om det. Så vi kommer, og socialrådgiveren ved ingenting, jeg ved ingenting, og vi ser den her betjent stå, og vi tænker, hvad fanden foregår der her? Og det bliver jeg jo rasende over, og min socialrådgiver var også rasende. Det var så beskidt gjort, og de ville ikke have ham mere efter det. Robert får en betinget dom. Politiet kommer faktisk for at udspørge mig, og Robert er jo nødt til at stå og vente udenfor, indtil vi har fået præsenteret, hvad det er, der foregår. Jeg skal jo være til stede, fordi han er under 18 år.

I: Hvem meddeler Robert, at han er smidt ud?

Moren: Det får vi jo at vide efterfølgende. De kommer jo ind igen, de her forskellige personer – lederen og en psykolog, altså, der sidder en flok på en fire-fem stykker, der fortæller det her.

I: Og hvad giver de af begrundelse for det?

Moren: Jamen, de synes ikke, at de kan håndtere ham, plus at det her er en voldsdom, og det vil de ikke acceptere.

FJERDE ANBRINGELSE: "DE KALDTE MIG EN SUCCESHISTORIE"

Kort efter udsmidningen fra Fyrtårnet anbringes Robert til udredning i den private institution Dykkerhuset. Dykkerhuset udfører fortrinsvis udredninger af kriminelle, misbrugende og adfærdsvanskelige unge i en proces, der løber over 10-20 uger. Efterfølgende er der mulighed for, at den unge kan flytte ind på en af Dykkerhusets bosteder. Robert opholder sig på Dykkerhuset i et ½ år.

Robert: Så kom jeg hen i Dykkerhuset. Så kommer man først ud i et skur, de har ude i skoven, hvor det eneste elektricitet var et bilbatteri, så de kunne oplade deres mobiltelefon. Så var jeg derude 1½ uge, indtil min urinprøve var ren. Jeg løb for at svede det ud og spiste hvidløg og alt det der for at rense mit system. Så kom jeg ind i huset. Det er den bedste institution, jeg har været på. Jeg tror, det er meget personligt, for jeg var klar til at stoppe de forskellige ting. Jeg har ikke rørt hash siden dengang.

Interviewer: Hvad sker der med dig under opholdet på Dykkerhuset?

Robert: Jeg bliver ikke så stresset mere. Da jeg kom ind i huset, var vi otte drenge. Så selvfølgelig sker der ballade. Men så denne gang valgte jeg egentlig bare lige at tage det roligt. Jeg kom op at slås den ene gang, men det var ikke noget, man kunne undgå. Det blev så heldigvis heller ikke politianmeldt, for ellers var jeg kommet i fængsel, fordi jeg havde fået en betinget dom. Der var nogle gode pædagoger, for det var alle sammen nogle store mænd. Der var ikke nogen damer derhenne. Ingen kvindelige medarbejdere. Der var ikke nogen.

I: Men var det fint, at der ikke var nogen?

Robert: Ja, ja. Pædagogerne var gode. Der var en, der havde bokset i 24 år, og en, der havde bokset i 12 år. Så tog de bare deres handsker med, så havde jeg mine egne, så spillede vi frem og tilbage. Så fik vi lov til at bokse mod hinanden ude i haven og smed de andre ud. Det var rigtig sjovt. De tillod det, og de lod os afslutte det selv. Det var ikke sådan, at de stoppede os, hvis det så farligt ud. Det var sjovt nok, at vi fik lov til at bokse lidt. Så tog de os hen i nogle klubber nogle gange. De havde nogle gode aktiviteter. Det var også sådan et skema, hvor man gjorde rent hver morgen, og så var der kun tv mellem kl. fire og ti, tror jeg. Så gik mit fjernsyn ud. Der var sådan en timer, der kørte. Det hele var helt skematilrettelagt.

I: Hvilken person betød mest for dig, da du var på Dykkerhuset?

Robert: Min kontaktperson, han var bare, du ved, sådan rigtig militærmand. Han ringede så efterfølgende, efter at jeg var stoppet derhenne, for at høre, hvordan det gik. Han var en rigtig fin fyr. Jeg gik med hiphop-tøj dengang. Det var ham, der fik mig til at indse nogle ting – hele signalet, jeg sendte ud. De kaldte mig succeshistorie og sådanne ting. Jeg var vokset, og de elskede det. De var alle sammen velvoksne mænd og bokserne og sådan noget. Så de kunne godt lide mig, også fordi jeg havde samme interesse.

Moren Anne: Det foregår så på den måde, at vi kører derop sammen med min sagsbehandler og ser stedet, og der har jeg igen ikke fået noget at vide. Og så kommer der nogle store mænd og siger til Robert: ”Du skal med.” Og han vender sig jo mod mig, og han vil fandeme bare ikke stole på mig mere, og jeg står jo også der, jeg vidste altså ikke noget.

I: Så han bliver bare anbragt?

Moren: Lige på stedet, og jeg vidste ikke noget. Ingen af os vidste noget som helst. Den dag i dag ved jeg ikke, hvad der

skete. Han blev bare hevet med af den her store mand i skovmandsskjorte, og så blev han hevet ud i en skov, og der var de alene, så han kunne blive afruset. Så kunne han komme ud og hugge brænde eller noget i den dur. Bagefter var han begejstret for det. Han syntes, det havde været fantastisk. Men altså, jeg sidder med tårer i øjnene, da han forsvinder, fordi hvad helvede foregår der her? Og så får vi en god snak, og jeg føler også, at de er meget gode til at forklare, hvem de er. De fortæller jo om, hvad det er, der skal foregå. Jeg får sådan meget klar besked om: Sådan og sådan gør vi, sådan og sådan er vi her. Og der føler jeg nok, at det er første gang jeg virkelig ved, hvem han er placeret ved. Og der bliver han sgu glad for at være, han kan godt lide den her råhed, det er jo kæmpe store mænd, og det er virkelig nogle, der har prøvet noget også. Altså, det er sådan nogle, ja, mænd. Og det har jeg virkelig savnet, der har sgu ikke været mænd i vores liv, og det falder han jo også pladask for. Her er der virkelig nogen, han kan komme op at kæmpe imod også. Og det tror jeg faktisk, vi har savnet i hele forløbet, der er ligesom ikke nogen, han kan støde panden imod. Og det får han deroppe og god kontakt, det har jeg da også med dem. Er der noget, så ringer de sgu også til mig. Jeg får alt at vide om, hvad det er der foregår. Det er super, for det har jeg ikke fået andre steder, slet ikke, og det er jeg enormt glad for. Der har jeg virkelig føling med det. Og jeg kan jo se det på ham. Det er første gang, jeg kan se på ham og mærke på ham, at her sker der sgu noget med ham.

I: Hvordan kan du se det?

Moren: Jamen, han bliver jo mere glad, han blomstrer jo op, og der kommer endelig smil på ham igen. Og når jeg kommer på besøg, er han jo glad for at se mig og glad for at præsentere stedet for mig. Det var sgu et godt sted, det var det. Der var ikke noget bullshit, altså tingene blev sagt, som de var. Alle de andre steder var der den der pakken tingene ind. Pædagoger, altså, af den værste slags, hvor det hele er snak, snak, snak.

Afdelingslederen John: Vores erfaringer, altså den kontakt, og den specielle pædagogiske form vi bruger, jamen, det er ikke kirurteksamen, de ansatte skal have. Det er en helt masse andre kvaliteter, som er i spil, netop også, fordi vi ikke er behandlende. Selvfølgelig kan man sige, at kvaliteten af observationerne bliver bedre, hvis man har et pædagogisk begrebsapparat og så videre, men erfaringen har bare vist, at det kan vi bygge op hen ad vejen. Og vi har de her møder hver eneste mandag, hvor vi prøver at sætte ord på, hvad det er, vi oplever. På den måde kan vi næsten uddanne vores ufaglærte personale med den måde, vi arbejder på i afdelingen. Hvis vi kun skulle have pædagoger ansat, det ville simpelthen være så svært. Det er nogle helt andre ting, der skal til, for at dette kan lykkes.

I: Hvorfor ville det være svært at have pædagoger ansat?

Afdelingsleder: Det, vi har brug for her, er den rigtige cocktail af livserfaring, og at man ikke skal være bange for de unge. Det må man simpelthen ikke være. Det er ligesom hundepdragelse, uden yderligere sammenligning. De kan simpelthen mærke, hvis man er bange for dem, og man kan jo sige, at der er en stor spredning i de unge, vi får. Nogle af dem har jo en ekstrem voldelig baggrund og har et blodspor af halvdøde pædagoger og lærere bag sig. Hvis man er bange for det, så skal man holde sig væk fra de her unger. Og det har jo ikke noget at gøre med at være stor og muskuløs og sådan nogle ting, det er simpelthen psykisk. Der var mange gamle udsmidere og sådan, da Robert var her, og jeg vejer da også på den gode side af de hundrede kilo, så det er jo ikke det. Men altså igen; redskabet her er hjernen. Det er ikke musklerne. Selvfølgelig, musklerne kan danne baggrund for, at du ikke er bange for de her unger. Jeg ved ikke, om jeg kan stille et billede op for dig, men det er den her lille grå lærerinde med knold i nakken, som vi alle alligevel havde respekt for, ikke. Det er jo ikke musklerne. Det er noget andet. Men vi har også været igennem en kulturudvikling, og for de her 3-4 år siden, da jeg blev ansat, der var det helt klart et kriterium, at man helst skulle være 2 meter imellem øjnene. Den

måde jeg ansætter folk på i dag, det er slet ikke efter de samme kriterier.

I: Prøv at fortælle, hvad det er, du går efter?

Afdelingsleder: Man kan sige, at vi i dag har en meget stærk kultur på afdelingen, og jeg bruger jo meget kulturoverlevering. Altså, både at personalet er med til at opdrage den nye medarbejder, men også, at de unge rent faktisk er det. Og at de unge rent faktisk også opdrager hinanden. Altså, det er narrativt; alle de gode historier. Når der kommer nye unge ind på afdelingen, så plejer jeg jo at prikke lidt til dem, så vi får den der hyggesnak nede i pejsestuen: ”Kan du huske dengang?” og så videre. Og på den måde bliver den unge indført i kulturen. Kulturen er 100 pct. voksenstyret. Alt er struktureret og så videre. Det er jo ti gange lettere eller bedre, hvis man får de øvrige unge til at forklare de nye unge, at der kan de lige så godt lade være, end at en af de andre voksne skal stå og prædike for dem, at her bliver der ikke givet en millimeter. Hvis jeg skal sige, hvad jeg kigger efter hos en medarbejder, så handler det i dag meget om fritidsaktiviteter. Så friluftvejledere kan jeg rigtig godt bruge. De har en god basis med sig til at være udendørs i det arbejde, de laver. Ellers gør det heller ikke noget, at det er nogen, der har prøvet lidt. Vi er selvfølgelig nødt til at have en ren straffeattest i forhold til vold osv. Men er der lidt pletter i baglandet, det gør ikke noget. Det gør ikke noget, at man har tatoveringer på armene og sådan nogle ting. Det er jeg ligeglad med. Men altså, det er jo rummeligheden, det går ud på. Det er den største udfordring med de unge her, det er, at man kan rumme dem.

I: Kan du give et eksempel?

Afdelingsleder: Netop fordi vi har så stærk en kultur, så har vi meget, meget sjældent magtanvendelse, og vi har også en fysisk kultur. Vi tumler meget med de unge. Det er der en helt masse grunde til at gøre. Blandt andet er de unge blevet snydt, langt de fleste af dem, for at tumle med far fx, og i det hele taget fysisk

berøring med en voksen. De har også brug for at prøve kræfter af, og de har også brug for at bruge noget krudt, og så betyder det også noget på en anden måde: Hvis vi lige pludselig står i en kritisk situation eller en eller anden konflikt, hvor de falder tilbage i det gamle mønster med at tro, at de kan løse tingene med vold. Når de så har ligget og bøvet med en voksen mand, og der måske har været tre, der har hoppet på ryggen af en, og det er endt med, at de er blevet lagt over i et hjørne og kildet, så de næsten tisede i bukserne, ikke, så bygger man jo latent ind i dem, at dengang vi tumlede for sjov, der kunne han faktisk klare tre, så det kan godt være, at jeg skal lade være. Jeg ved ikke, hvor bevidste de er om det. Det ligger i deres underbevidsthed. Det virker bare pædagogisk rigtig godt. Så det er en af de ting, jeg også kigger efter; man skal ikke være bange for at gå fysisk til dem. Altså, røre ved dem, gi' dem en knuser og bryde lidt med dem og så videre og i det hele taget. Mange af de aktiviteter, vi laver, er jo meget fysiske: Rappelling, dykning, og hvad vi ellers går og laver med dem. Vi er også handlingsorienterede frem for snakkeorienterede. Og noget af det, Robert også nød helt vildt, det er, at når man fx har lavet et eller andet forkert, så ville man ofte på en institution sige: ”Det tager vi to lige en snak om.” Og der mener jeg jo, at sådan en 2 timers pædagogisk snak, hvor man prøver at snakke med en ung som Robert om, hvad du gør ved andre, når du gør det her – det er på grænsen til tortur. Det kan de simpelthen ikke rumme. Efter et kvarter til 20 minutter, så kan du se, så er klappen gået ned, og det er på de gode af dem. På andre, der tager det 3 minutter. Vi siger i stedet: ”Hvad lille Bo, det er sgu noget skidt det her, skal vi tage 2 timers pædagogisk snak om det, eller skal jeg kilde dig, til du ikke kan holde til det mere, hvad siger du til det?” Så man tilbyder dem en anden bagdør. De fleste unger lyser bare op og siger: ”Okay, så bare kild mig.” Eller giv mig en lammer, eller du ved sådan et eller andet ballade i den stil. Den med lammeren er måske på grænsen, men du ved, det giver en god stemning, og det plejer at virke meget, meget bedre.

I: Så hvordan forklarer I en ny medarbejder det?

Afdelingsleder: Jamen, jeg tror ikke på det her med at kunne forklare en hel masse ting. Selvfølgelig skal der forklares nogle ting, men jeg tror meget på eksemplets magt. At den gamle medarbejder skal lære fra sig gennem handling. Og det, jeg så opfordrer de nye medarbejdere til, er: ”Læg dig i slipstrømmen, kig på, hvad der foregår, og i løbet af nogle måneder, så har du grundteknikkerne, og så danner du dig dine egne måder at gøre tingene på.” Det gør de alle sammen. Alle de gode, dem der holder i det her, de finder deres egen måde at gøre tingene på. Men hvor kernen er den samme. Altså fx det her med, at vi har en stiv struktur, og vi fraviger ikke fra vores regler. Vi holder firkantet fast i det, så behøver du ikke at diskutere det med de unge. Det er fuldstændig ligesom at have børn derhjemme, ikke. At der er nogle ting, der ikke er til diskussion. Det er en af kerneværdierne. Men igen er der jo mange måder at arbejde med det på, alt efter hvem du er som person, men kernen i det, vi gør, skal være den samme.

I: Hvad handler den kerne om?

Afdelingsleder: Vi stiller jo krav til de her unge. Krav om, at de fylder den struktur, vi har og krav om nogle specielle sociale spilleregler; at vi opfører os ordentligt over for hinanden. Man sidder ordentligt ved bordet og så fremdeles. Man skal ikke være bange for at være fysisk med dem. Vi viser, at vi kan lide dem og respekterer dem og vil dem gennem handling frem for gennem ord. Det kan fx være, at når man er ude og rappelle, når man står der med en ung, som måske har lidt højdeskræk og skal ud over sådan en 15 meter mur, og man står oppe på væggen og kigger dem i øjnene, mens de er på vej ned, og man kan se i deres øjne, at de er hunderædde, og de gør det alligevel. Den tillid, der opstår imellem den voksne og den unge der, hvordan pokker kan man snakke sig frem til den? Det kan du ikke. Og når de så er kommet ned, så er det hen og give et skulderklap og sige ”det var godt klaret, det der, mand.” På den måde viser man, at man vil dem i stedet for at sætte sig ind på kontoret med dem og fortælle, hvor meget man holder af dem. Nu overdriver jeg selvfølgelig, men i forhold til en pædagogik, hvor det bliver så

føleagtigt det hele, den bruger vi ikke. Det er ikke sådan, at vi ikke vil snakke med dem, hvis de gerne vil derind, men det er egentlig ikke noget, vi inviterer til. Vi vil gerne vise dem respekten og troværdigheden og så videre gennem handling, så det er det, vi gør. Mange af de unge er så lede ved alt det der pædagogisk.

Efter et ½ år på Dykkerhuset efterkommer sagsbehandleren Roberts ønske om at få bevilget sin egen lejlighed. Her har han boet siden.

I: Hvis du selv kunne bestemme, hvad der skulle være sket for dig – hvis du kunne lave det hele om – hvordan ville det så se ud?

Robert: Det er svært at sige. Der er nogle, det har slået fejl for, men jeg synes i sidste ende nu, så er resultatet godt nok, og jeg har lært mange ting, så det har gjort mig til den, jeg er. Så jeg ville ikke ændre på noget. Men jeg har også min familie, jeg elsker. Jeg har min mor og min søster. De hjælper mig. I modsætning til mange andre, der er anbragt, hvor de ikke har den støtte. Så det er meget svært at sige.

I: Har du haft din støtte fra din familie hele vejen igennem?

Robert: Ja, hver gang jeg har været anbragt, har min mor ringet til mig hver dag – og min søster. I dag er det en helt anden ting, hvordan jeg har respekt for min mor i forhold til den gang. Jeg sloges med hende faktisk. Det er nogle helt andre ting i dag. Jeg har fået respekt. Jeg er også blevet ældre.

SILLE

Sille på 15 år har netop afsluttet et 2-årigt anbringelsesforløb på en kostskole. Skolen modtager børn og unge med meget forskellige vanskeligheder. Nogle anbringes udelukkende på grund af skoleproblemer, men mange har en kompliceret historie og kommer fra familier med misbrug, psykisk sygdom mv. Sille har afsluttet sin 9.-klasses-eksamen på kostskolen og er nu flyttet tilbage til sin far, hvor hun har boet, siden hun var lille. På interviewtidspunktet er far og datter i den situation, at de efter 2 års adskillelse atter skal til at have en fælles hverdag til at fungere.

Anbringeshistorien fortælles af Sille, hendes far Leif, sagsbehandleren Dorte og Silles kontaktperson på institutionen, Jette.

BAGGRUND FOR ANBRINGELSEN: "SILLE HAR VÆRET SKRAP FRA DAG 1"

Sagsbehandleren Dorte: Baggrunden for anbringelsen var, at der var kanonstore problemer mellem far og Sille, og far var på det tidspunkt blevet gift med en ny kone og flyttet her til Nyborg Kommune. De boede tidligere i Svendborg i et socialt boligbyggeri og flyttede så her til pæne Nyborg, og Sille kunne slet ikke forlige sig med det. Hun kom ud på Nyskolen og

begyndte at skulke, og hvad har vi. Og så har hun *simpelthen* et sprog! Hvis det passer hende, så lyder hun som 10 havnearbejdere, uden i øvrigt at kritisere havnearbejderne. Men hun er *grænseoverskridende* i sit sprog, når der er noget, der går hende imod. Ellers er hun en skæg og sjov pige, og hun kan også godt selv se det og grine af sig selv en gang imellem. Men på det tidspunkt, da de havde boet her i Nyborg et ½ år, så begyndte hun at holde op med at komme i skole, og hun var simpelthen en *bitch* ud over alle grænser. Da jeg kommer ind i det, har der været alt mulig bøvl og ballade i klassen og skriverier frem og tilbage mellem far og lærer. Det går også ud over farens ægteskab, og jeg havde hans kone og ham heroppe til nogle samtaler om, hvordan det gik derhjemme, og så ville konen til sidst ikke mere. Hun kunne ikke mere på grund af al den ballade og bøvl, og så røg Leif helt ned i kælderen. Han var så skidt og dårlig og helt ude af den, og han havde intet sted at være og boede i en længere periode i et telt ude i haven. Han måtte give Sille lov til at bo hjemme ved sin mor, selvom han var dybt imod det. Jeg kunne jo indstille dem til en lejlighed, men det er så helt tilfældigt, at de har fået den der pragtfulde lejlighed, de har nu. Han flyttede over i lejligheden, og Sille kom så tilbage fra moren. Vi talte om, hvad vi skulle gøre ved skolen og det hele, for Sille ville fandeme ikke tilbage på Nyskolen. Nå, så tænkte jeg, at Birkedal Kostskole ville være en god ide, og det fandt vi så ud af. Vi tog op og besøgte den, og de blev glade for den lige med det samme.

Faren Leif: Sille har været skrap fra dag 1. Alle, der kender hende, synes, at hun er vidunderlig, men utrolig skrap. Det er helt ufatteligt, den unge har simpelthen været så bevidst om alting lige fra starten, så det har været en hård nyser at have med hende at gøre i alle de år. Da hun var 1 dag gammel, kiggede hun os lige i øjnene. Så tænkte jeg, tak skal du ha', hvad er det for én, der kommer her!

Interviewer: Kan du fortælle lidt om baggrunden for anbringelsen?

Faren: Sille og jeg havde boet i Svendborg, fra hun var 4 måneder, og til hun gik i 5. klasse. Så havde jeg besluttet mig for, at der skulle ske et systemskifte, at vi skulle ud i et landbrugskollektiv eller noget andet. Skæbnen ville, at min gamle veninde og jeg, vi brænder varme på hinanden. Hun havde et lille hus i Nyborg, og så kunne vi komme derud og bo. Jeg kunne få et værksted og gå og rode, og Sille kunne få nogle fine omgivelser. Det tegnede sådan set også meget godt, bortset fra, at 10 sekunder efter, at vi var trådt ind ad døren, så syntes Sille ikke, det var nogen god ide. Og efter at jeg havde tænkt mig om, så syntes jeg heller ikke, at det var en god ide.

I: Hvorfor syntes Sille ikke, det var en god ide?

Faren: Jamen, lige pludselig var hun taget væk fra sit miljø – skolen og der, hvor hun boede, og alle hendes kammerater. Hun var vant til, at der stod 100 børn uden for døren og spurgte: ”Kan du lege?”, lige så snart hun kom hjem. Ude i Nyborg var der små parceller og langt mellem folk, og når man kommer og er ny, er det sådan et lukket system. Det var måske heller ikke den ånd, som Sille og jeg er i. Vi snobber hverken op eller ned, men det var sådan noget sammensnøret noget, og det var rigtig svært at komme ind på livet af folk.

I: Hvordan var det gået i skolen, før I flyttede fra Svendborg?

Faren: Det gik faktisk rigtig godt, selvom hun altid har været skrap. Der kom lidt til sidst, men det skyldtes også, at klasselæreren var syg i et ½ år, og der gik egentlig anarki i klassen. Så sker der jo det, at de stærke og seje tager over, og det gik mere eller mindre i opløsning. Det var ikke godt for Sille, for hun skal have en, der måske ikke sidder på hende, men som virkelig kan markere sig som en synlig voksen og sige: ”Hov, hov, unge dame.” Det skal hun have. Så flytter vi ud til Nyborg, og fordi hun havde gået i en lilleskole, ser jeg mig om efter

noget, der svarer til det, men der var ikke noget, der var godt derude. Så fandt vi en friskole oppe ved Sønderkov. Det lå et fedt sted, og det var nogle rigtig søde mennesker. Der startede hun. Så kom jeg derop og fandt ud af, at der var mange, der ikke var særlig velfungerende. Og Sille kommer der som en velfungerende pige og har turboknappen på, så lige pludselig gik hun rundt og dirigerede med alle, og det var skide usundt for hende. Der gik kun et ½ år, så måtte hun hjem. Vi skulle have et alternativ, og det blev så Nyborg Nyskole. Det var et spritnyt sted, en hel ny måde at lære ting på, og alle starter sammen. Jeg tænker, at det må sgu være et sted, hvor Sille kan finde en masse kammerater og opleve hele det der kreative ved ikke at skulle sidde på en stol og få det ind i ørerne. Altså, det, syntes jeg, kunne være rigtig godt. Men hun var jo vant til sin lille røde træskole fra Svendborg, så hun syntes, at forskellen var kæmpestor, og der ... Jeg fangede det ikke tidligt nok. Jeg fik en melding fra skolen på, at Sille var gået, og så havde hun siddet udenfor og været rigtig ked af det. Der skulle jeg have været der med det samme.

I: Hvad sker der så? Hun er der alligevel et stykke tid?

Faren: Hun er der jo hele året, men så kommer det der med, at hun ikke er der alligevel. Jeg står og smører lækre hjemmebagte gulerodsboller med salat og hele pibetøjet, og så tager hun lige over på skolen og smider maden i skraldespanden, og så tager hun ind til byen. Hun har været vant til at komme inde hos sin mor i weekenden, så alle kammeraterne er der jo. Jeg råbte vagt i gevær, men jeg havde ikke en chance, for hun havde bygget sit netværk op, og Silles mor har ikke støttet meget i hendes opdragelse.

I: Kan du fortælle lidt mere om, hvordan Sille reagerer?

Faren: Hun lavede alle mulige mærkelige ting sammen med kammeraterne i Nyborg. Ikke noget kriminelt på den måde. Hun havde kastet æg på et hus og sådan nogle ting. Gik ned og fiflede lidt i SuperBrugsen, og det gjorde de alle sammen. Alle i den

ungdomsårgang, de stjal. Om det så var direktørens datter. Og politiet kom med Sille og hendes veninde to gange. ”Slå koldt vand i blodet,” sagde de, ”det er en periode, de skal igennem.” I skolen var det ”fuck dig” til lærerne, hun boykottede tingene og blev væk og skabte sig fuldstændig åndssvagt. Den fik alt, hvad den kunne trække, og hjemme hos os tyranniserede hun simpelthen det hele. Det var stort set på alle planer med modvilje og fuldstændig destruktivt.

I: Hvad med din kæreste?

Faren: Det gik fuldstændig galt. Hun gik totalt ned med flaget. Hun er et meget fint menneske og har ikke den robusthed, som Sille har, og som jeg også til en vis grad selv har. Vi er robuste mennesker, Sille og jeg, selvom vi også er følsomme. Det kan godt gøre ondt på os, men vi er robuste mennesker, og det var min ekskæreste ikke. Så jeg kunne godt se, at det her duer slet ikke. Der var bare ikke noget at raffle om. Så går jeg op på Nyborg Kommune og banker på døren hos en sagsbehandler og siger: ”Goddag, jeg er sgu virkelig ked af det her, og det huer mig ikke, men jeg vil godt bede dig om at hjælpe mig.” Sagsbehandleren sagde: ”Jamen, så lad os kigge på det.” Og så kiggede hun sagens akter igennem. Det var en kæmpestor sag. Det havde hobet sig op. Og alle, uanset hvem det var, lærerne og det hele, de kan rigtig godt lide Sille. De synes bare, hun er *så* for meget. Og det er hun også.

I: Hvad snakker I om, du og sagsbehandleren?

Faren: Vi snakker om det, ligesom vi to gør nu, og så siger hun: ”Hvordan oplever du selv det her?” Så siger jeg: ”Jeg tror, at Sille skal have et ophold et eller andet sted for at komme igennem en modningsfase og en afretningsfase.” Det syntes hun også selv dengang. Men det synes jeg ikke i dag.

I: Din far møder så denne her nye kæreste, kan du prøve at fortælle, hvordan du oplever det?

Sille: Først blev jeg bare sådan rigtig sur på min far, for han kunne ikke være bekendt, at vi skulle flytte midt i det hele, og jeg skulle flytte fra alle de venner, jeg havde haft, siden jeg var lille.

I: Skændtes I?

Sille: Ja, rigtig, rigtig, rigtig meget, og det var faktisk rigtig slemt. Nogle gange blev jeg totalt sur, så stod jeg bare og kastede med tingene. Det var, som om jeg fik sådan nogle psykiske anfald eller sådan noget. Det var totalt slemt, faktisk.

I: Så starter du på skolen ved Sønderskov, og efter et ½ år flytter du i 6. klasse på Nyborg Nyskole. Kan du fortælle mig lidt om, hvad der sker på Nyborg?

Sille: Ja, jeg gik sammen med et tvillingepar, der hedder Naja og Bolette, og vi havde det sjovt. Vi var gode veninder, og så ... fordi skolen er delt op i planeter, så kunne man bare sige: "Nå, men vi tager en bærbar computer og sætter os op i Cassiopeia" eller et eller andet. Og så sad vi der og lavede ingenting og hørte musik og sådan noget. Vi lavede bare ikke noget. Jeg tror slet ikke, at jeg har lært noget i de 2 år, jeg har gået på den skole.

I: Der var ingen, der rigtig kunne holde øje med, hvor I var?

Sille: Næh, og så var der sådan et fleks-system. Man fik et kort, og når man så kom om morgenen, skulle man scanne sig ind i sådan en underlig automat-ting. Jeg har aldrig forstået formålet med den skole, vel. Det var sådan, at hvis man kom kl. otte, så måtte man gå kl. to, og hvis man kom kvart i ni, måtte man gå kvart i tre. Jeg kom altid kvart i ni og gik kl. to. Der blev ikke rigtig holdt øje med det eller noget.

I: Så det var simpelthen sådan noget med, at I sad der og hang ud og hyggede jer?

Sille: Jeg tror ikke, det var så slemt i starten. Da jeg kom derover, der gad jeg jo godt lidt. Men jeg var blevet så skoletræt. Også på grund af alt det derhjemme, ikke, så gad jeg bare slet ikke noget. Der var også mange dage, hvor jeg ikke var i skolen, så kom jeg bare ikke. Det gad jeg ikke. Det var faktisk rigtig fusket gjort, for min far kørte mig i skole, han skulle sikre sig, at jeg kom frem. Han så mig lige gå ind ad døren. Lige så snart jeg så, at han havde vendt bilen og kørt, gik jeg ud ad døren, og så gik jeg over og tog en bus ud til nogle venner. Jeg var totalt led!

I: Det sker så i løbet af de 2 år, at du begynder at pjække osv. Hvad ender det med?

Sille: Jeg kan huske, at min far og hans kone begyndte at sige til mig, at de blev nødt til at sende mig på kostskole, hvis jeg ikke tog mig sammen. Jeg troede i starten, at det var sådan nogle tomme trusler. Jeg troede ikke rigtig på det. Selvfølgelig gør de ikke det, tænkte jeg. Så jeg tog mig ikke rigtig af det. Men så ... jeg kan ikke rigtig huske det. Det eneste, jeg kan huske, er, at vi så en dag kom op på Nyborg Kommune og snakkede med min sagsbehandler, og hun sagde, at hun havde en skole, som, hun mente, passede godt til mig. Vi gik ind og kiggede på hjemmesiden, og jeg sad bare og så ligeglåd ud. I sommerferien tog vi så op og kiggede på den, og så blev jeg bare meldt ind.

I: Fik du nogen valgmuligheder i forhold til forskellige skoler?

Sille: Nej, vi kiggede på den der hjemmeside, og det var sådan den eneste, vi kiggede på. Eller jeg kiggede så ikke, vel! Og så aftalte de det bare med min far. Min fars kone var ikke engang med, for der var de jo midt i en skilsmisse. Lige pludselig begyndte de også bare at skændes, og så troede jeg, at det var min skyld. Det har jeg faktisk tit tænkt over, men jeg tror ikke ... Hvordan kan det kun være min skyld, at de skulle gå fra hinanden? Det ved jeg ikke. Jeg har tit tænkt over det.

I: Så tager I op til din sagsbehandler, og hun siger, at Birkedal Kostskole kunne være et godt sted. Tager I op og kigger på stedet i sommerferien?

Sille: Jeg var faldet i søvn i bilen. Vi kørte i sagsbehandlerens bil, mig og min far og min sagsbehandler. Jeg faldt i søvn i bilen, og så var vi der. Jeg åbnede øjnene, og så tænkte jeg: ”Nej, hvad er det her for et sted? Hvad er det for en bondegård?” Det var ude på landet, de havde sådan nogle dyr og køer, og jeg tænkte bare: hvad er det her for noget? Hvor er det, I vil have mig hen? Jeg vidste dårlig nok, hvor i landet jeg var, og så sagde de bare: ”Ah, men vi skal ind og kigge på det.” Og al den tid, hvor vi blev vist rundt, gik jeg bare og vendte øjne og kiggede den anden vej og hørte ikke efter og var totalt ligeglad. Jeg var fuldstændig ligeglad. Men så kom vi ind og snakkede med en dame, der hedder Jette, og som jeg faktisk holder rigtig meget af nu. Hun blev min dansklærer. Det var hende, vi snakkede med bagefter, og så blev jeg bare meldt ind. De sagde til mig: ”Vil du gerne gå her?” Og jeg sagde bare: ”Ja, ja.” Jeg gad ikke engang tage rundt og kigge på flere skoler, vel. ”Bare send mig herhen, fint nok.”

Faren Leif: Jeg kunne mærke, at de var rigtig søde. Jeg kunne også fornemme, at der var sgu tæk på tingene. Det lå også et dejligt sted tæt ved stranden, og der var nogle gode, hyggelige bygninger. Og så tænkte jeg: ”Vi kan ikke bruge måneder på at tage rundt og kigge på andre ting. Når det første, man kommer op til, det er sådan, at man mærker, det er i orden, så bliver man også bare nødt til at sige: Det her, det gør vi!” Den første følelse ... altså, jeg ved, der er mange forældre, som er smadderglade for, at deres børn er deroppe. Det var jeg også selv, for så var der bare en løsning. Det var ikke spørgsmålet, om det var den rigtige løsning, men at der var en løsning. Min første følelse, da jeg kørte derop og afleverede hende og sagde: ”Farvel, min skat,” det var en følelse af at have et stort tågesløv foran øjnene. Lidt glæde over, at nu kommer der muligvis, højst sandsynligt, til at ske et eller andet fornuftigt i hendes liv.

I: Hvad forventede du?

Faren: Jamen, man kan ikke forvente noget. Det er mig, der kommer med hatten i hånden og siger, at jeg har sgu lige et problem. Man er fuldstændig ... Jeg kan ikke beskrive følelsen af, hvordan det er. Man kan sige, at det er ligesom en udslettelse. Jeg har aldrig talt med nogen om de her ting, det er første gang. Det er ligesom en udslettelse af én selv, fordi man ikke har mere at komme med. Det var en endegyldig deadline: Det holdt ikke. Jeg tror ikke, der er mange forældre, der sætter flag op og siger, at det skal vi sgu fejre, det her. Afmagt og nederlag. Det er de to følelser, der ligger i det.

ANBRINGELSESFORLØBET: "ALLE GÅR RUNDT I EN TUNG DYNAMIK"

Sagsbehandleren Dorte: Birkedal kunne løse hendes skoleproblemer. Det, at der var nogen, der kunne tage fat i hende og putte hende ind i skolen. De kunne også komme lidt bag om Silles facade ved at komme tættere på hende, ved at få snakket ud om de der ambivalente følelser hun har, og så fik vi også sat psykolog på. Det ville Sille gerne selv, og hun var meget glad for det. Hun blev væsentlig bedre til at styre sig. Jamen, jamen, jamen ...

Interviewer: Hvad har kostskolen bibragt Sille i forhold til hendes fremtid? Har den hjulpet hende?

Sagsbehandler: Den har jo hjulpet hende meget, i og med at hun har fået en kanon 9.-klasses-afgangsprøve, altså, det er jo et stort skridt og også en god ting at have med sig på sin vej. Den har også hjulpet hende med at se sine egne ressourcer, det synes jeg, og prøve at bygge hendes selvværd op eller støtte hende i sit selvværd. Det synes jeg, de har gjort netop sådan med henblik på at skulle videre.

I: Hvordan har de gjort det?

Sagsbehandler: Jamen, det tror jeg er det der med, at de virkelig går hen og ser på de unge og ser på: Hvad har den unge af ressourcer i sig, og så prøve virkelig at se dem, frem for at se på de problemer, hun også har. Det synes jeg, de har været rigtig gode til. Altså, hun kunne have været et andet sted, hvor man havde set på hendes fis og alt det ... ja, jeg ved ikke, hvad hun kalder det, det er et *forfærdeligt* sprog, hun har. Hvis de kun havde set på det, så havde hun ikke været der ret længe. Det er der ikke ret mange steder, der kan holde ud, men det gjorde de ikke. De vidste, at hun kunne gøre det, og de er samtidig også kontante.

Kontaktpædagogen Jette: Jeg tror nok, man kan sige, at vi egentlig kører sådan en gammeldags skole. Det er meget skoleagtigt, og det kan de rigtig godt lide. Jeg tror, det giver dem noget tryghed. Vi laver selvfølgelig projektarbejde og alle de her ting, men det er sådan rimelig firkantet. De går i en klasse, og de har deres plads i klasseværelset og deres hylde med mapper. De ved, hvornår ... Så har de matematik, så har de dansk, og de har lektier for. Jeg tror, det giver dem en tro på, at det her nok skal komme til at hjælpe. Og så har vi en meget udvidet specialundervisning. Man laver test med dem, og så kan de se, at "Gud, vi er blevet meget bedre." Det giver en tro på, at man er lige så normal som alle mulige andre.

I: Hvad har det her ophold betydet for Sille og hendes liv?

Kontaktpædagog: Det har betydet, at hun har fået sin afgangsprøve. Hun har bestået 9. klasse. Og så tror jeg også, at det har betydet noget, at der har været nogle voksne, som har hængt på, og som ikke har skrottet hende, selvom hun har opført sig grimt. Og så har hun nydt at høre til et sted. Det er jeg helt sikker på. I skolen er det sådan, at hun er utrolig dygtig til dansk, afsindig god, og skriver rigtig godt. Hun har lidt svært ved matematik, men det går sådan rimeligt med hende i skolen og i fritiden. Hun falder jo til her og får en masse venner og bliver glad for at være her.

I: Hvilke problemer skulle institutionen prøve at løse for Sille?

Kontaktpædagog: Jeg synes, at det, vi skulle lære hende, var ikke at flippe sådan fuldstændig ud, ikke være så impulsstyret. Det er ikke helt lykkedes, vil jeg sige!

Sille: Så kom jeg ind, og der var ikke flere siddepladser rundt om bordet. Jeg skulle sidde på sådan en barstolsagtig ting, du ved, og så skulle man sige, hvad man hed, og hvor gammel man var, og hvad for en klasse, man skulle gå i. Jeg skulle bo i gruppe 1. Og da det blev min tur, så græd jeg bare. Jeg begyndte bare at græde. Det var rigtig flovt, for alle de andre sad derovre, så min far måtte sige det for mig. Men allerede første dag fik jeg faktisk venner deroppe; en pige, jeg flyttede sammen med, der hedder Maria, og en pige, der hedder Anja, som jeg faktisk har en aftale med i dag. De går stadig deroppe, og vi blev venner. Men der var ikke nogen, der kunne lide mig og Maria, da vi startede på Birkedal. Vi kom inde fra byen af, og vi var jo seje. Jeg tror, at mellem hvert andet ord jeg sagde, der brugte jeg ordet 'fuck', og der var bare ikke nogen, som kunne lide os, fordi vi var så negative. Vi gad ikke være der, og det var også bare en fucking bondegård, hvorfor var vi her, og sådan noget. Og så bliver folk jo også negative af at gå og høre på andre, der er sådan hele tiden. Men det var vi totalt ligeglade med, for vi havde jo hinanden, hvad ragede det os, vi kunne heller ikke lide dem. Vi var totalt iskolde. Men så begyndte vi jo at forandre os. Vi begyndte ligesom at finde ud af, at det nok ikke var så smart, for man vil jo gerne have nogle venner på det sted, hvor man er. Så bliver man ældre, og så begyndte jeg ... nu snakker jeg stort set med dem alle sammen deroppefra.

I: Kan du prøve at fortælle, hvordan du begyndte at forandre dig?

Sille: Jeg tror for det første, at jeg lærte at styre mit temperament. Det var nok noget af det første, som skete. Jeg havde virkelig,

virkelig et stort temperament. På et tidspunkt var jeg ved at komme op og slås med en af mine lærere, og så blev hun til sidst nødt til at tage mig i sådan et politigreb, så jeg ikke kunne røre mig eller noget. Det var totalt forfærdeligt. Også den måde, jeg bare har råbt ad lærerne på. De har virkelig givet mig mange chancer. Det har de også fortalt mig. De sagde: ”Sille, du har virkelig fået mange chancer, du skal passe på.”

I: Hvornår fandt du så ud af, at det ikke var en god ide at være sådan?

Sille: Jeg tror bare, at en masse ting begyndte at gå op for mig. Det var ikke, fordi der lige skete en bestemt ting, som fik mig til at indse noget. Det kom bare sådan. For hvis jeg var 13, da jeg startede, og jeg er 15 nu, og jeg bliver 16 om 5 måneder, ikke, så er jeg selvfølgelig blevet ældre og mere moden. Så var det jo også, fordi at da jeg startede deroppe, troede jeg jo sådan, at: Nej, hvor er det synd for mig, og folk skal have medlidenhed med mig. Jeg havde ondt af mig selv, men der er virkelig børn, der har det meget, meget slemmere. Der er for eksempel nogle af dem, der går deroppe, som hverken har deres mor eller far, og det er bare ... Ja, o.k., jeg kommer derop, fordi jeg har været oppe og skændes med mine forældre, og fordi jeg ikke har gået i skole. Men der er altså folk, som har mistet deres forældre, og som er blevet seksuelt misbrugt og sådan nogle ting. Der er virkelig børn, der har det meget, meget slemmere, og så troede jeg, at fordi jeg var lidt sej og ikke gad at gå i skole og kom op og skændes med min far, så havde jeg det rigtig dårligt. Jeg fandt ud af, at der faktisk er folk, som har det dårligere end mig. Jeg burde være glad, jeg burde faktisk være rigtig taknemlig for de ting, jeg har.

I: Hvad har Birkedal betydet for dig?

Sille: Jamen, bare alle sådan nogle små ting. Alle menneskene, selvfølgelig. Det er, som om man er blevet én stor familie på en eller anden måde. Alle de venner, jeg har fået deroppe, de er blevet meget bedre venner end dem derhjemme fra. Man lærer

hinanden at kende på en helt anden måde. Man er der for hinanden, fordi man ved, at alle har forskellige slags problemer. Det er bare noget helt andet. Også det der med, at man ikke længere lige kan gå hen og banke på hos en af de andre om aftenen. Men det var så mange forskellige ting. Der er virkelig nogle af dem, man er blevet så gode venner med, og det er bare sådan, at man ikke vil miste kontakten med dem. De er kommet til at betyde så meget. Man er blevet sådan en lille familie. Det er nok noget af det sværeste, det der med, at jeg kommer til at undvære dem i hverdagen. Så skal man til at lære nye mennesker at kende og i gang med noget nyt igen. Det vil så sige, at det bliver min femte skole i 10. klasse. Det er alligevel lidt mange gange at skulle til at lære nye mennesker at kende.

Faren Leif: Sille har fået det ud af det, at hun har set, hvor heldig hun egentlig har været. Hun har fået nogle kammerater, som hun har været smadder glad for, og hun har trods alt opdaget, at der har stået nogle mennesker og sagt: ”Nu stopper du” og de der ting. Skolemæssigt har hun ikke fået noget ud af det, for hun har altid været god til dansk, og det andet har hun valgt fra. Så viser det sig senere, at børnene deroppe har meget forskellig baggrund. Sille sagde til mig: ”Far, er du klar over, hvor mange incestofre der går heroppe? Det er i hvert fald en fjerdedel.” Jeg tænkte, at det kan kraftedeme ikke være rigtigt. Men det er det. Så er der andre, som er skilsmissefænomener, og hvor det har været rigtig dårligt, og så er der mange, som har forældre, der bare ikke er der. Sille siger: ”Jamen, far, sådan har jeg det jo slet ikke!” Jeg siger: ”Nej, det har du ikke.” ”Jamen, jeg synes jo, jeg har haft det meget bedre end dem.” Jeg siger: ”Det har du også – når du siger det på den måde.” Så kan man sige, at så er det jo ikke det, de har brug for at komme op til. Havde jeg tænkt over det, og havde jeg vidst det, så nej, så skulle hun ikke have været der. Det bliver et komprimeret væsen, hvor de alle sammen går rundt i en tung dynamik. Dem, der har det svært, de skal ud, hvor der er højt til loftet, og hvor der virkelig er plads, og hvor man virkelig får brugt kræfter på alle de der ting. De skal jo ikke

ind i en yderligere dynamik. De skal frigøres fra den. Og så kan man sige, at dem, der er tunge i gåseøjne, de har godt af at være i en eller anden form for fællesskab, hvor de fornemmer en samhørighed. Men dem, som har meget nemt ved ligesom at falde tilbage i noget dumt, de skal væk fra det.

I: Du oplever, at hun kommer ind til nogle unge, der har større problemer end hende selv?

Faren: Ja, men samtidig oplever jeg, at der hvor jeg var rigtig betænkelig før anbringelsen, det var, når hun søgte ind til sit netværk blandt indvandrerbørnene i Odense. Det har ikke en skid med racisme at gøre, den energi er bare så *fucked up*, og det er virkeligt. Og der kunne Sille gå og manipulere med dem, unge piger, som var med i bander og alt muligt. Så kommer Sille op til institutionen, og ved du hvad? Så går de deroppe! Så møder hun dem igen! Det vil sige, at ikke nok med, at det var i weekenden, eller hvornår de var sammen, nu var det fuldtids. Så står jeg og siger: "Det kan ikke være rigtigt! Det kan simpelthen ikke være rigtigt, det her!" For jeg ville have hende væk fra det, og så kommer hun fandeme til at bo sammen med dem, der er tættest inde i cirklerne, og så bliver det endnu mere forstærket.

I: Nu er hun stoppet deroppe og er kommet hjem til dig. Nu sidder du med hende og kan starte på en frisk.

Faren: Ja, ud fra noget, som jeg ikke engang ved, hvad er, for jeg har jo ikke haft hende i min hverdag. Hvis jeg skulle skære helt ind til det centrale i det her, så kan man sige, at det eneste, der egentlig er kommet ud af det, det er, at Sille har passet sin skole mere, end som det så ud dengang. Alt det andet, jeg ved jo ingenting om det. Jeg aner ikke, hvad der foregår. Jeg ved jo ikke, hvordan de har behandlet mit barn. Jeg ved jo ikke, hvordan mit barn har været over for dem, andet end det, jeg har fået at vide. Det mærkelige ved det her er, at Sille og jeg, vi skal begynde forfra. Vi kan ikke fortsætte med noget. Vi skal begynde forfra, og det vil så sige, at vi skal skabe det. Vi har

nogle ting, der sådan hænger i luften om et eller andet, vi kender og kan huske. Men vi skal starte fuldstændig forfra.

I: Hvordan oplever du dette med, at de unge er hjemme i weekenden? Hvordan påvirker det dem, når de kommer tilbage hertil?

Kontaktpædagogen Jette: Det påvirker dem jo et eller andet sted. Det, som kan være et problem for os, er, hvis de ryger hash i weekenderne, når de er hjemme. Så kan det være svært at komme videre om mandagen.

I: Hvad gør I så om mandagen, samler I op på det?

Kontaktpædagog: Man kan sige, at hvis de bliver ved med at komme om mandagen, og vi kan mærke, at vi ikke kan ændre på det, så kan de ikke være her, for så kan vi ikke arbejde med det. Vi har haft misbrugscentret i amtet tilknyttet et par gange, og de har haft nogle samtaler både med en gruppe af unge og også individuelt.

I: Hvad hvis de ryger her?

Kontaktpædagog: Så bliver de sendt hjem, altså, det er stort set altid udsmidningsgrund. Det kan de ikke her. Selvfølgelig sker det en gang imellem, og det er ikke altid, de bliver smidt ud. Vi kigger lidt på, hvordan det er foregået, og er det første gang og sådan, men det er noget, de ved, at vi ser meget skrap på. Silles har også været sendt hjem et par gange, også på tænkepause, hvor hun har været for grov.

I: Hvad gør I der, hvis hun eksempelvis bliver sendt hjem på tænkepause? Snakker I med andre om det?

Kontaktpædagog: Ja, vi har jo altid haft et godt samarbejde med Silles sagsbehandler, Dorte, så hende har vi også brugt de gange,

der har været kriser, og Sille har været sendt hjem. Så kommer Dorte, og så har vi holdt møder om det.

I: Og i forhold til hendes far?

Kontaktpædagog: Han er også blevet kaldt herop, og han har ikke altid været helt enig. Han har været meget uenig, når vi fx har sendt hende hjem, og der har jeg brugt meget tid på at få ham til at forstå, at vi bliver nødt til at handle, altså, vi kan ikke bare ... Hun kan ikke bare blive ved med at få lov til at gøre, hvad der passer hende, uden at der sker et eller andet.

Faren Leif: Da Sille havde været deroppe i kort tid, ringede hendes kontaktlærer og sagde, at han blev nødt til at bortvise Sille fra skolen i 1 uge. Så sagde jeg til ham: ”Hvis du gør det, så kommer Sille ikke mere. Sådan er det, for jeg har lige afleveret hende, og det har jeg gjort i god tro og i tillid til, at I kunne håndtere det her. Så det skal hun ikke, der må I finde på noget andet.” Det er første gang i kostskolens 25-års historie, at der er forældre, der overhovedet har turdet sige en skid om sådan nogle ting. Og det er første gang, at de overhovedet har bøjet reglen om at kunne bortvise en elev. Efter at Sille havde været der i 1½ år, blev jeg kaldt til et møde med sagsbehandleren i Nyborg Kommune og med skolens repræsentanter. Silles mor og mig var deroppe, og så sagde de, at de var nødt til at have den mulighed for at kunne bortvise Sille. Så sagde jeg: ”Den får I ikke.” Så blev der total tavshed. Jamen, de kunne jo ikke gå hen og forfordele hende og så videre. Så sagde jeg: ”Jeg er ligeglad. I skal bare sige det, hvis I vil bortvise Sille nu, så tager jeg hende med hjem.” Jamen, sådan kunne man ikke gøre. Så siger jeg: ”Nej, det ved jeg da godt, at man ikke kan. Det er jeg da godt klar over, men hvor er alternativet? Hvad er det, I stiller i stedet?” Jamen, hvis ikke de havde den regel, så kunne man jo ikke ... ”Jamen, jeg giver mig ikke. Det er nøjagtig det samme som for 1½ år siden. Hvis I ikke kan tackle de her ting, så skal Sille ikke være her.” Så siger de: ”Hvor er det, du vil hen?” Og

Silles mor, som ellers kender mig godt, hun kiggede på mig og sagde: ”Hvor fanden vil du hen med det her?” Så sagde jeg: ”Det skal I favne, det her. Kan I slet ikke fatte det? I sidder og vil have en regel til en 14-årig pige om at kunne bortvise hende, men I sætter ikke noget i stedet.” ”Jamen, hvad mener du?” ”Psykologtimer, hvad med det? Hvorfor er der ikke en eneste af jer, der har sagt: Vi giver hende 10 intensive, effektive follow-up-samtaler med en psykolog, så vi kan få afdækket de her ting med den vrede, der bor inde i hende. Så må I for min skyld godt bortvise Sille, så har I gjort, hvad I kunne, og så føler jeg, at der er balance i tingene.” Kontaktlæreren kiggede på sagsbehandleren, og så siger han: ”Kan du give mig den garanti, Dorte?”

I: Hvad sagde de så til det?

Faren: De åndede lettede op. Det var det der med, at: ”Åh, nu har vi løst et kæmpeproblem.” Men jeg kan stadig ikke se det problem. Det er da en selvfølge, at når der kommer børn op, der har haft en besværlig baggrund, så sætter man hele apparatet op for at hjælpe dem. Mennesker, der er ansat på en døgninstitution, som en kostskole er, de bevæger sig jo hver evig eneste dag i tung energi, fordi det er barsk at have med at gøre. Selv velfungerende børn er barske at have med at gøre i et undervisningsforløb, så børn, der har haft et besværligt skoleforløb og har haft besværlige baggrunde, de er endnu værre at have med at gøre. Så de ansatte sprudler ikke. Det er ikke den der [fløjter muntert]: ”HEEEY!” Nej, nej, det er ’gung’. Det er rare mennesker og alting, det er slet ikke det. Det er bare ’gung’.

I: Hvordan oplever du det?

Faren: Man oplever, at man kommer ind i en helt anden verden. Man kommer ind i en anden verden, hvor man kan sige, at det alligevel er dem, der bestemmer alt over ens barn.

I: Hvordan er det?

Faren: Det er sgu da dødssygt. Det er da fuldstændig ... Det er så langt ude, som man kan komme. Jeg har så også fundet ud af, at den måde, jeg er på, er skide farlig. Altså, at turde sige, hvad man mener, til noget, der er etableret, og stå fast på det, så er man skide farlig.

I: Det er der nok heller ikke så mange af forældrene, som gør?

Faren: Nej, det er der ikke, for de sidder med deres afmagt og lader ligesom det være en forsikring for, hvad der sker. Men når man er sammen, så har man også en pligt til at have den dialog, som kan åbne op for forandring og forbedring, for ellers sker der ikke en skid. Så bliver systemet automatisk lukket inde i sig selv, og så har man kun traditionen. Her har de en tradition for at være en kostskole igennem 25 år, og sådan gør vi. Og så kan man sige: ”Hvad er forskellen?” Når de for eksempel får en masse børn derop, og børnene har haft masser af problemer med deres skole, med deres forældre og med alting. Så har jeg spurgt dem: ”Hvilken garanti kan I stille mig og andre forældre på, at I har en anderledes måde at undervise på? I er en anderledes form for skole. Hvor er det henne? Jeg ser det ikke! Hvor er garantien henne? Hvor er jeres pædagogiske indfaldsvinkel til det her? Hvilke parametre underviser I ud fra? Hvordan rammer I det enkelte barn? Hvordan når I at samle op? Hvordan skaber I et individuelt element? Og hvor er jeres forum for at kunne gøre det? Hvad er jeres tanker, og hvordan er udviklingsplanerne og what ...” Og så er det lige før, man tager sin cykel og sætter den i femte gear og pisker af sted.

I: Det kunne de ikke fortælle dig?

Faren: Jamen, de er der slet ikke, fordi energien er ’gung’. Og selvom en lærer står med de bedste intentioner og gør alle mulige ting, så er det jo skide destruktivt at opleve den der energi, man er i. Så alt det, man gerne ville, forsvinder, og til sidst så gnider man salt i lortet, og så siger man: ”Nå ja, vi må få det bedste ud af det her.”

I: Hvad får det af konsekvenser?

Faren: Det får den konsekvens, kan man sige, at man går og tror, man har noget, som man ikke har.

I: Hvad mener du med det?

Faren: Jeg kan ikke forklare det bedre. Skolen går og tror, de har noget, som de i virkeligheden ikke har.

SØREN

Sørens forældre bliver skilt, da han er 1½ år gammel, og Søren vokser op hos sin far, mens lillesøsteren bor hos moren. Da Søren bliver teenager, får han og faren flere og flere problemer med at omgås hinanden. De skændes om husregler og hjemkomsttider. En aften i begyndelsen af 9. klasse pakker Søren sine ting og flytter hjem til sin mor. Mens Søren bor hos sin mor, får han det hurtigt værre. Han forlader skolen kort før sin 9.-klasses-eksamen og kommer på efterskole. Efterskolen smider ham dog ud efter nogle få uger på grund af mistanke om, at han har røget hash. Søren vender hjem til sin mor, og de har jævnlige skænderier med hinanden, der ofte ender med, at hun smider ham ud af lejligheden. Søren overnatter blandt andet i en hel måned på sofaen hos nogle af morens venner. Da Søren er 16 år, beder han og moren socialforvaltningen om hjælp til at finde et sted, han kan bo. Sagsbehandleren foreslår, at Søren anbringes på den kommunale institution Rosenhaven.

På undersøgelsestidspunktet har Søren boet på Rosenhaven i 1½ år, og efter et par flytninger imellem institutionens afdelinger bor han nu nederst i bygningen i en udslusningslejlighed for sig selv.

Anbringelsehistorien fortælles af Søren, hans ene kontaktperson på Rosenhaven, Jens, og ungevejlederen Brian.

BAGGRUND FOR ANBRINGELSEN: "ROSENHAVEN ER JO KOMMUNENS TILBUD"

Interviewer: Var det din mor, der sagde, at du skulle flytte hjemmefra?

Søren: Det var os begge to, tror jeg. Jeg sagde, at det der gider jeg slet ikke finde mig i, og det gad hun så heller ikke. Da min mor smed mig ud, flyttede jeg hen til nogle af hendes venner, som hedder Vera og Christian, og så boede jeg hos dem på deres sofa i 1 måned eller sådan noget, og så kom jeg hjem igen. Så blev jeg smidt ud igen. Så kom den uge, hvor jeg blev smidt ud to gange på 1 uge. Jeg blev smidt ud, så kom jeg derhen og var der 2 dage, så kom jeg hjem igen, og så smed min mor mig ud igen dagen efter. "Fuck dig, mor, vi ses!" Så tog vi ned på kommunen og fik et møde med ham der sagsbehandleren. Han foreslog, at jeg kom herop på Rosenhaven.

I: Da du kom her, vidste du så, hvad det var for et sted?

Søren: Ikke rigtigt. Jeg tog det bare, som det kom.

Ungevejlederen Brian: Jeg blev personlig rådgiver for Søren et ½ år inden anbringelsen, fordi der var bekymring. Han kom ikke i skole, og han var begyndt at gå sammen med nogle rødder. Så blev jeg tilknyttet for at støtte ham i at fuldføre sin skole og lave nogle fornuftige aftaler i hjemmet. Der gik det rimelig dårligt. Jeg tror, at jeg var tilknyttet i et ½ år, hvor vi snakkede sammen og fandt ud af, at det bedste ville være, at han blev anbragt heroppe. Både hans mor og ham selv var med på det. Det var gået helt skævt derhjemme.

I: Var der andre institutioner eller ungdomspensioner i spil?

Ungevejleder: Nej. Rosenhaven er jo kommunens tilbud. For det første bor Søren tæt på. Det er hans nærmiljø, og det var det, der

kunne gå hurtigst. Hvis man skal tilbage til det miljø her, så kunne han jo også blive her. Han kendte jo stedet. Der var ikke andet på tale. Vi har prøvet efterskole. Dengang var jeg også personlig rådgiver. Men der blev han så smidt ud fra efter 14 dage eller sådan noget. Jeg tror, at da han kom herop på Rosenhaven var tidsperspektivet, at han skulle bo her, indtil han fik en ungdomsbolig. Det var ikke noget med at komme tilbage til mor eller far. Han var også en stor dreng; 16 eller 17 år. Når de er så store, skal de i egen bolig bagefter. Det er sjældent, at man ser nogen af dem flytte tilbage til hjemmet.

I: Var der ellers et udviklingsmæssigt sigte med anbringelsen?

Ungevejleder: Jeg tror bestemt, at det var social træning og motivation i forhold til at komme i arbejde og få en uddannelse. Få et tåleligt forhold til sine forældre. Jeg ved, at de har prøvet at inddrage både mor og far, mens han har boet her, fx igennem Åbent Hus-arrangementer. Han kunne ikke bo hjemme hos sin mor, så hun var meget enig i, at han skulle væk. Han var blevet så træt af de konflikter, der var der. Så han var også villig, og kommunen var indstillet på at hjælpe ham. Jeg synes heller ikke, at det holdt derhjemme.

ANBRINGELSESFORLØBET: "JEG HAR IKKE RIGTIG NOGET AT STÅ OP TIL"

Søren: Jeg har kun brugt det her sted som et sted at være. Jeg er her aldrig jo. Jeg er hjemme hos min mor eller hjemme hos mine kammerater. Det vil jeg ti gange hellere end at være her og kede mig. Jeg synes, det er kedeligt at være her – alene i hvert fald. Hvis der boede en eller anden grineren gut ovre på den anden side af gangen, så kunne det være meget sjovt at være hjemme ikke, men det gør der ikke. Der er bare tomt, så ...

I: Hvad med pædagerne, tager de jer med ud af institutionen?

Søren: Nej, vi har lige været på skovtur med dem, og så er der noget, der hedder en 'relationstur'. Noget man skal på. Hver ung skal på sådan en tur, når de flytter ind. Det er sådan en intro tur en hel dag, hvor man er væk, og så kommer man tilbage dagen efter. Jeg var på min tur her for et par måneder siden. De har været virkelig langsomme. Det er over 4 måneder forsinket. Jeg kom jo til jul. Dengang var jeg nede på en båd sammen med min kontaktperson Jens. Det er en båd, han har, og så var vi bare der. Snakkede sammen og så var vi ude og spise bagefter. Så er der, hvad fanden er det nu, det hedder ... Jo, hvis man nu er helt ude og skide, så spørger de, om man vil med ud og køre en tur for at slappe lidt af, ellers så er der ikke rigtigt så meget. Vi tager også i biografen. Det har vi også prøvet en del gange. Jeg tror nok, at vi har gjort det 1 gang om måneden, faktisk.

I: Hvad så nu? Der laver du ikke noget?

Søren: Jeg havde nogle planer om at gå ud og søge arbejde i dag, men så syntes jeg, at det var kedeligt at stå op. Sådan var det i hvert fald i dag. Så jeg fik ikke søgt arbejde.

I: Hvad siger pædagogerne til, at du ikke laver noget? Er det fint nok for dem?

Søren: Nej, ikke over en længere tid, så siger de: "Lav noget, ellers bliver du smidt ud," og så ved jeg ikke lige, så var jeg begyndt på et eller andet. Det er også derfor, jeg har lavet så mange ting, fordi jeg skal lave noget. Og det er ikke altid, at man lige kan lave noget sådan på et 1/2 sekund. Men altså arbejde, det skal man først søge, og jeg skal have hjælp til at søge, det er helt 100. Jeg gider ikke tage bussen for at søge et arbejde uden for byen, for så kan jeg kun nå et sted på 1 dag. Det gider jeg ikke. Det er nemmere i bil, så kan man køre rundt til de forskellige steder.

I: Hvorfor er det, du ikke rigtig gider stå op?

Søren: Jeg synes ikke rigtigt, jeg har noget at stå op til. Når jeg vågner, så tænker jeg bare: ”Sov igen.” Den eneste grund til, at jeg stod op her, var, at klokken var ti minutter i et, og så tænkte jeg: ”Hov, jeg har sgu da en aftale!” Ellers havde jeg da også ligget og sovet hele dagen. Jeg kan godt ligge og sove hele dagen, men jeg vågner en milliard gange. Jeg vågner hver ½ time, så lægger jeg mig bare til at sove igen. Lige nu siger pædagogerne ikke noget til det, der er ikke noget at sige jo. Jeg tror, de venter på, at jeg skal i hyblerne. Det skal jeg her om et par måneder, flytte i sådan en lille 1-værelses. Det er også derfor, jeg bor hernede. Det er sådan en udslusning.

Kontaktpersonen Jens: Rent fagligt har jeg jo en pædagoguddannelse og har først arbejdet på en akutinstitution i København. Det var en helt anden verden. Der blev jeg en del af et udviklingsteam, hvor man var nogle pædagoger, en psykolog og en socialrådgiver, og så havde vi forskellige roller i de her udredningssager, som typisk varede et par måneder pr. sag. Og det fyldte rigtigt meget. Det er jo akut, det er en slags skadestue, og der var ikke så meget relationsarbejde, og det er det, jeg er god til. Den langsigtede relation. Det med at kigge ud mod fremtiden. Og det kunne man ikke der, hvor jeg arbejdede før. Men det er relationsarbejde, hvor du har døgnvagter. Og det gør så, at man har en koncentreret arbejdsperiode, og så har man fri en masse dage.

I: Hvad er relationsarbejde?

Kontaktperson: Det kræver et ekstremt højt fagligt niveau at kunne arbejde med og hjælpe de her børn. Men det bliver et slaraffenland for kvaksalvere, fordi det er rigtig, rigtig let at komme ind ad døren med sine personlige værdier og bare vælte ud over nogen. Og det sker da også her. Vi kan sidde og være enige til et møde, men i virkeligheden, så sker der noget andet. Men relationsarbejdet, det vil sige, at man får nogle kontaktbørn. Når de kommer her, så kender man dem jo ikke. Og

relationsarbejde har jo noget med kemi at gøre. Men man laver den der med at tænke: ”Jeg kan godt fornemme, at vi kunne finde ud af det sammen.” Og for det meste holder det rimelig godt. Det optimale er, at man efter den første uge starter med at lave en relations-tur. En tur, hvor man bare er sammen og taler om, hvordan man har det, og hvad man laver osv. Og hvis man føler, at der er en lille åbning, så kan man starte med at lave en livshistorie, en bog, som er deres, og som vi giver dem. Og så kan man tage sammen rundt på en tur, hvor de er født, og hvor de har boet. Det er ligesom for at bygge relationen op og også for at forstærke deres forståelse for, hvad de kommer fra, og hvem de er. Det er målet.

I: Men det sker ikke altid?

Kontaktperson: Det gør det ikke, nej. Vi vil gerne. Det med relationsturen, det er noget, de fandt på, lige før jeg startede. Men det er meget op til den enkelte ansatte. Og man kan sagtens finde på at argumentere og diskutere for og imod i forhold til, hvornår den der tur skal ligge. Skal den ligge, lige når barnet kommer ind frisk fra fad? Så kender man jo ikke hinanden. Eller skal man vente, til der er gået 14 dage, så man lige får lært hinanden at kende? Så har der været lidt almindelig kontakt i dagligdagen, og vedkommende er måske startet i skole. Og så er der måske lidt mere at bygge på. Man kan sagtens argumentere for begge dele. Men problemet er bare, at hvis der er gået 3 uger eller noget i den stil, så er der en stor risiko for, at det ikke bliver til noget. Så bliver det sådan noget med, nå ja, den kigger vi på.

I: Hvad betyder det for de unge, at I har de her døgnvagter?

Kontaktperson: Jamen, de er meget opmærksomme på, hvem der er på arbejde, og de ved godt, hvem der kommer, og hvordan stemningen er i huset, når vedkommende er på arbejde. Og de har forskellige måder at kommunikere og tale til personalet på. Det, der er skide svært i det her job, ikke, det er, at man kommer med sin faglighed, og så har man nogle ambitioner på de her unges vegne. Man vil gerne hjælpe dem.

Men nogle af dem er så dårlige. Og når du ringede til Søren og gjorde ham opmærksom på, at vi havde en aftale om en time, så kunne han sige: ”Ja, jeg kommer, jeg er på vej.” Jeg tror faktisk, at hans hjerte var på vej, men kroppen var bare ikke fulgt med. Det skal man lige have med i sine overvejelser. Og jeg kan ikke tillade mig at blive sur eller skuffet. Man skal æde så meget lort. Og det er også det, de er vant til de her unge, at blive råbt ad og hele tiden få at vide, at de ikke duer til noget. Og deres psyke leder efter at blive bekræftet i, at de ikke kan en skid. Så når man arbejder her, holder det ikke at gå ind og råbe og skribe ad nogen, der ryger enormt meget hash.

I: Men hvad gør I som personalegruppe, når I er fagligt uenige?

Kontaktperson: Problemet er, at det faktisk først er noget, man opdager, når man hører fra de unge. Jeg har opdaget nogle gange, når jeg kommer ind, at der er vedtaget nogle regler, som vi aldrig nogen sinde har aftalt på et personalemøde. Et eksempel kunne være, at for nyligt kom jeg på arbejde, og så var al maden fjernet i køleskabet. Men de unge bor her. Og det er deres hjem. Og derfor skal der selvfølgelig være mad, og der skal selvfølgelig være regler omkring det mad, man spiser. Og så må man sige det igen og igen og igen. Men så kan jeg alligevel møde ind på arbejde og opleve, at al maden igen er fjernet, fordi en beboer har pisset en pædagog af, og jeg kan ikke huske, hvilke argumenter der var, men ”så må de unge fandeme lære det” og så videre.

I: Nu siger du, at I arbejder med relationsarbejde. Har I nogle behandlingsmodeller, er der nogle særlige teorier eller en bestemt skole, I følger?

Kontaktperson: Jeg vil sige, at på min gamle arbejdsplads, der var der fire faglige principper, som vi holdt meget fast i, og det var skide godt, fordi der var en hel masse mennesker, der arbejdede sammen om et fælles afsæt. Og der var lavet en årsberetning, hvor de faglige principper stod. Og det kan du også høre i banken, hos skomagere, det kan du høre alle steder.

Her på stedet prøver vi at arbejde på det, så meget vi kan, men fordi vi ikke arbejder sammen i det daglige, så er det små kongedømmer. Jeg oplever også, at jeg på nogle områder har mit kongedømme. Jeg har min kæphest. Jeg bliver kaldt for 'den bløde kontaktperson', fordi jeg ikke råber ad de unge. Jeg har måske gjort det to gange i alt. De skal mødes, hvor de er, med de vilkår, de har.

Søren: Cirka hver tredje måned har vi de der sagsbehandlermøder med handleplaner, hvor vi kigger på, hvad der skal ske frem over og alt sådan noget. Men det er jo sjældent, at det holder. De sidder bare og snakker i flere timer, mand! Til sidst har jeg bare lyst til at få dem til at smutte. Jeg sidder bare og snakker dem efter munden. Det er meget nemmere nogle gange, når man sidder med én. For eksempel, hvis min mor er der, og ham der Brian er der, og der sidder en pædagog, og der sidder en sagsbehandler, så er vi fem mennesker, der kun snakker om mig. Det gider jeg ikke. Jo, de første 10 minutter går det måske, så bagefter siger jeg bare ja, ja og nej, nej. Jo, det skal jeg nok og bla, bla, bla, så bare smut med jer. Det er rigtig kedeligt. Jeg kan ikke holde mig koncentreret. Jeg hører ikke halvdelen af, hvad de siger. Det tager godt og vel en time for det meste. Så sidder vi og snakker om, hvordan det er gået. Hvad jeg nu skal i gang med, og hvad der skal ske efter det, jeg er i gang med.

I: Hvad snakkede I for eksempel om til sidste møde?

Søren: Der snakkede vi om ... Det kan jeg sgu ikke huske. Det er lang tid siden. Jo, jeg skulle herved i udslusningen, og jeg skulle begynde med selv at lave mad og købe ind og få nogle penge om ugen til at købe mad for og sådan noget. Og det, synes jeg jo, er gået meget godt siden. Nu er det ikke altid, jeg gider at lave mad, men hvis jeg gider, så gør jeg det. Ellers spiser jeg bare noget rugbrød eller spiser hos min mor. Jeg gider ikke bruge 1 time hver dag på at lave mad og så spise 5 minutter, så

er der ikke mere mad. Det er kedeligt. Nu har min lillesøster også spist med nogle gange, så er det meget hyggeligt at stå og lave mad sammen. Der er så mange mennesker, som flytter og kommer ind hele tiden, så når man lige at kende dem et par måneder, og så ud med dem. Så ind igen med den næste. Det er meget forvirrende nogle gange.

I: Så man føler lidt, at der hvor man bor, det er bare et sted, hvor folk drøner ud og ind hele tiden?

Søren: Ja, på en eller anden måde. Det er også derfor, jeg gerne vil bo hernede. Hernede kommer der ikke nogen. Ovenpå skulle man sidde sammen og snakke også. Der var husmøder. De handlede om, hvad vi skulle have at spise og sådan noget. Det var rent tidsspilde. For eksempel beslutter vi os for spaghetti og kødsovs, men så har dem, som skulle handle ind, måske lige glemmt at handle det rigtige ind, og så får vi måske et eller andet røvsygt, som vi slet ikke ville have. Ikke fordi spaghetti og kødsovs ikke også er røvsygt, men hvis nu man har siddet og brugt en time på, at det er det, der skal ske, og det er det, man vil have, og det så ikke sker, så synes man bare, at man spilder sin tid. Sådan var det stort set hver uge. Der var altid et eller andet, der ikke passede.

I: Hvorfor tror du, det var sådan?

Søren: Jeg tror bare, at de gjorde det, fordi de fik løn for det. Vi gjorde det, fordi vi skulle. Altså, de kan være ligeglade, det kan vi ikke. Vi spilder vores tid på noget.

I: Føles det, som om personalet bare er her, fordi de får løn?

Søren: Ja, nogle af dem. Jeg har nogle møder om morgenen, det skal jeg have. Jeg ved ikke hvorfor. Mandag, der skal Teis (Sørens anden kontaktperson på Rosenhaven) komme herop, og torsdag, der skal Jens komme herop. I går skulle vi sidde og snakke 1 time, og så sidder Teis og spiller 'snake' på mobilen. Det var nok ikke lige det, der var ideen med, at vi skulle holde et

møde. De voksne siger, at mig og ham, vi skal sidde og snakke 1 hel time, men hvis jeg ikke gider, og han heller ikke gider, hvorfor fanden skal vi så gøre det? Det er ikke altid, der er nogen mening i det. Han sad bare og spillede mobil. Jeg sad og spiste morgenmad. Så det var rimelig latterligt.

I: Hvorfor tror du, at I skal holde de der møder?

Søren: Fordi de opdagede en bong heroppe til at ryge hash på, og det må man ikke her, så det var bare i stedet for at smide mig ud. Jeg tror, at det har meget at gøre med de der møder. Men hvis han ikke gider snakke med mig, og jeg heller ikke gider snakke med ham, så kan de enten få en anden pædagog herop eller også bare lade være. Der er ikke nogen ide med det. Normalt er det noget, man bliver smidt ud for, men fordi jeg alligevel skal flytte herfra om 1½ måned, så er det surt at smide mig ud. Så jeg sagde, det er fint nok, det kan vi godt aftale, hvis det endelig er. De der voksne, de snakker så lidt sammen. Det er så dårligt af dem, altså. Det er ikke organiseret ordentligt. Den ene siger noget til den ene, og den anden siger noget andet til den næste.

I: Synes du, man kan stole på dem?

Søren: Jo, sådan nogenlunde. Det er bare ikke altid, de kan gennemskue, hvad de laver. Der er så mange forskellige pædagoger. Selvfølgelig kan de ikke sidde og snakke alle sammen hver dag, men det er vigtigt, at dem, der laver aftaler, de får talt helt igennem, hvad de skal gøre, i stedet for bare at lave en halv aftale.

I: Hvis du nu kunne bestemme, hvordan skulle det her sted så være?

Søren: Altså, lidt lige som det er nu, bare med en forbedring af alle de der ting, der sker. Samtalen med de voksne og barnet og alt det der. Bare de aftaler, vi laver – at de overholder deres aftaler. Det er sådan noget som det. Hvis vi på husmøderne

kommer til at snakke om mad og en biograftur eller et eller andet, så er det sjældent, at det rigtig bliver til noget. Husmøder skulle bare afskaffes. Det var der slet ikke noget, der skulle hedde. Det er sådan et spild af tid. Det er helt sygt. Det er altid om søndagen kl. 20. Der tror de voksne ikke, at børnene har andet at lave. Vi sidder en hel masse rundt om det her bord, og så er der en, der starter med at sige, hvad han eller hun har lavet den uge, og ikke fordi det rager nogle af os andre. Jeg er virkelig ligeglad med, hvad fanden de andre har lavet, og de er egentlig også ligeglade med, hvad jeg har lavet hele ugen. Så det burde kunne afskaffes. Hvad laver vi ellers? Så sidder vi og snakker om, hvad der skal ske, og hvad vi synes, og gode forslag, der bare aldrig bliver til noget alligevel. Sådan noget som gokart eller biograftur. Det er tit blevet til noget, men det er kun en gang om måneden, 1 dag ud af 31. Alle de andre ting, vi sidder og snakker om, det sker ikke. Bare sådan noget med at sætte håb om et eller andet, så sker det ikke. Det er tidsspilde. Altså, man stoler ikke rigtigt på det. De er bare noget sløve i optrækket, de voksne, for sløve. Og så er der nogle af dem, som, jeg slet ikke synes, skulle have været pædagoger. Det er bare dem, der virker, som om de er ligeglade med det hele, altså, som bare skal have dagen til at gå og tjene nogle penge. Sådan en type. Og så er der noget andet, der også kunne blive bedre. For eksempel når vi var midt på ugen, og vi var løbet tør for noget mad, brød eller et eller andet, og jeg så spurgte dem, om de ikke kunne hente nogle krydderboller, fordi jeg ikke havde fået morgenmad: ”Nej, det kan vi sgu ikke, så må du vente, til vi skal spise aftensmad.” ”Jamen, prøv at høre her, jeg er skidesulten, og jeg skal have noget at spise.” Jamen, det kunne de ikke gøre noget ved. Sådan er det også, at hente mad kan de heller ikke.

I: Kan du ikke selv cykle ned og købe noget, eller er der langt?

Søren: For 200 kr. om ugen, der køber jeg smøger og ikke en skid andet. Så må jeg nedenunder og stjæle maden, så begynder jeg bare at stjæle i stedet for, og det er jo ikke godt. Jeg stjæler kun herfra og ikke fra butikker. For eksempel stjæler jeg bare deres mad nedenunder. Det rører mig egentlig ikke. De kunne jo

bare give mig 100 gange så meget mad nede fra kælderen, hvis de gad rejse sig. Vi havde sådan et pålægsønske, hvor vi alle sammen kunne bestille en eller to ting hver eller sådan noget. Så ønsker jeg spegepølse, så er der ikke mere spegepølse, og jeg vil gerne have noget spegepølse til frokost, og de gider ikke hente noget, så bliver man sgu sur. For så har man igen spildt sin time om søndagen ved at sidde til et møde, hvor der bagefter ikke sker det, man snakker om alligevel. For eksempel det med mælken. De har et maddepot nede i kælderen. Jeg tror, de har fire køleskabe, som de lige kan gå ned og hente noget i, hvis de gad. Men de gider ikke lade deres fede røv ned ad trappen.

I: Kan du fortælle mig, hvordan er en god pædagog, og hvordan er en dårlig pædagog?

Søren: En god pædagog tænker på børnene. En dårlig pædagog tænker bare på penge. Det er, hvis jeg skal sige det meget hurtigt. Størstedelen af dem, der er her, de er da flinke nok, og så er der også bare dem, der er ligeglade. Der er mange, der ikke snakker sammen. Det er det, der er vigtigst her. Når man snakker med den ene, så ved den næste ikke, hvad den første har sagt. Så er det hvem, hvad, hvor og hvorfor. Det er jo ens liv. Det er ikke deres liv, men det er vores liv. Det er kun deres arbejde. Det er, som om de ikke altid tænker på det. Vi har ikke så mange andre steder at tage hen. Vi kan tage hjem til en kammerat eller tage hjem til vores forældre, som vi ikke gider at bo sammen med. Det er derfor, vi er her til at starte med.

I: Synes du, at de kan forstå dig som ung?

Søren: Jeg ved ikke, om de overhovedet prøver. Det gør de ikke. De er her bare. Hjælper med det, de skal hjælpe med, ikke andet. Der er nogle få af pædagogerne, der kommer ned og spørger, hvordan jeg har det. Fordi de er bekymrede og alt muligt pis. Ligesom ens forældre nogle gange, ellers ikke. Men jeg har sgu ikke rigtig så meget at sige til det. "Er du det?" Fedt nok. Der er ikke rigtig så meget at gøre ved det lige nu.

I: Hvor tit kommer pædagogerne ned til dig, nu du bor hernede?

Søren: Normalt i hvert fald en gang om dagen for at se, om jeg er hjemme eller ... Hvis jeg beder dem om at komme og vække mig, så gør de det. Jeg har ikke brug for det lige nu. Sidst jeg bad dem om at vække mig, der gjorde de det heller ikke. Så kommer de ned fx om eftermiddagen for at se, om jeg er hjemme, og for at sige hej og måske om aftenen for at sige godnat, men det er ikke altid. Hernede er der ikke rigtig noget kontrol. Det er mere ovenpå. Der kommer bare dem, der er der. De kommer lige og siger hej, og hvordan går det, og vi ses.

Kontaktpersonen Jens: Fra starten har jeg godt kunnet lide ham, og det har jeg også fortalt ham. Han har altid været høflig og rolig og velargumenteret. Altså, i starten havde han enormt svært ved at overholde en aftale. Vi har nogle ganske få ting, der skal overholdes. Vi har et husmøde, som man skal komme til. Det er han blevet meget bedre til. Og så har han simpelthen fået nok. Man får kuller af at bo her, det ville jeg selv få.

I: Hvorfor?

Kontaktperson: Fordi der er så mange mennesker hen over. Både pædagoger og børn. Alle har en ide om, hvordan du skal leve dit liv. Du risikerer at få at vide af den ene pædagog, at du skal stoppe med at ryge hash, og så kommer den næste og gentager det på en anden måde. Velmenende, selvfølgelig. Så de får kuller. Og det er en generel ting, der sker, når de har boet her et stykke tid. De gider os ikke, og sådan har Søren det lige nu. Men han har altid været høflig. Og så er det, at han holder sig meget for sig selv. Han holder kortene tæt på kroppen forstået på den måde, at han ikke fortæller så meget om sit liv. Men det kommer så ud på andre måder, hvor han alligevel ikke kan holde på det. For eksempel har han aldrig været vant til at få en gave på sin fødselsdag. Han er blevet lovet en gave, men han har aldrig fået den. Så hele sit liv har han siddet til sin fødselsdag, og

så siger hans mor sådan: ”Hey, jeg har glemt en gave til dig, men du skal nok få den.” Så sker der det samme i år, hvor han er fyldt 18. Mor ringer fra Langelands-festivalen, eller hvor hun nu er, og fortæller, at han får en gave. Og den her gang *har* hun faktisk købt en gave, og hun har sendt den, men den er bare ikke kommet frem på posthuset. Og isoleret set gik Søren fuldstændig amok. Han smadrede næsten posthuset nede i byen, og han smadrede det der værtshus, og jeg har aldrig set ham sådan der før. Han var så frustreret og desperat. Og der ligger jo 18 års frustration og ked af det-hed og skuffelser hobet op i den dreng omkring hans fødselsdag, som bare blev læsset ud over alle, der overhovedet var i nærheden af ham. På grund af, at den der forpulede gave ikke var kommet frem til ham. Og hvis man ikke forstår den baggrund, så er det jo bare sådan: ”Tag dig dog sammen, mand. Du får den sgu da i morgen.” Så der tillader han sig selv mere end i starten, hvor han har holdt meget på sig selv. Så bilder jeg mig jo ind, at jeg har gjort en forskel ved hele tiden at være der. Vi har forsvaret ham, og han er blevet smidt ud masser af gange.

I: Hvorfor er han blevet smidt ud?

Kontaktperson: Fordi han ikke overholder aftalerne: ”Nu kan det være nok. Nu har du spist krydderboller igen!” Og Teis og mig, vi kigger på hinanden, for det er det eneste, han kan lide, så det spiser han nu engang. Hvad er vigtigst, at han får noget i maven, eller han ikke får noget i maven? Og selvfølgelig har jeg også prøvet at sige: ”Nej, nu må du stramme op!” Men jeg har prøvet at gøre det på den gode måde, med kærlighed og respekt, så jeg tror, han er blevet mere tryk. Han har fået mere ro i sit liv og også mere ro i sit hoved. Han vidste, at han havde et sted og bo. Så han er blevet mere rolig og stabil og ligevægtig. Men så kommer det der kuller, og så tillader han sig nu at være sur og også at komme ud med det. Det, synes jeg, er positivt – at lukke op for sluserne.

I: Hvordan oplever du de relationer, Søren har haft her på institutionen både med de andre unge og pædagoger?

Kontaktperson: Søren har været meget vellidt fra starten. Han er god til at komme med nogle statements og pointer, som alle kan forstå. Og han gør det sådan lidt halvironisk, så han har haft høj status her. Han er en, man godt vil være sammen med. Der har været én dreng, som har boet her, og som Søren har haft et godt forhold til, og som han også stadig har kontakt med, efter drengen er flyttet. Men ellers er det udefrakommende. Altså venner, der kommer udefra. Og i forhold til voksne, der er det Teis og jeg, som er hans kontaktpersoner. Og det er ikke kun, fordi vi har været sammen med ham fra starten, men også fordi han er en af dem, vi svinger bedst sammen med.

ANBRINGELSEN I BAKSPEJLET: "HAN HAR FÅET RO PÅ SIT LIV"

Interviewer: Hvad synes du har været godt og skidt med dit samarbejde med sagsbehandleren?

Søren: Det kan jeg ikke rigtigt sige, for jeg har haft 40 forskellige. Først havde jeg Jesper Pedersen, så ved jeg ikke, hvad fanden han gjorde, så havde jeg ikke ham mere. Så havde jeg en vikar, og så havde jeg en anden en, hun var en virkelig kælling, og så havde jeg en vikar til. Så havde jeg hende der Lene, og så skulle hun på barsel, og så fik jeg en vikar. Nu har jeg en, der hedder Maibritt, og hende kender jeg slet ikke. Så jeg kan slet ikke sige noget om det.

I: Så du har bare haft en helt masse forskellige?

Søren: Ja, alle de sagsbehandlere. Som udgangspunkt synes jeg, at man skulle slippe for det, fordi man spilder en masse tid. Jeg er blevet indkaldt til møder mange gange. Der var de der handleplansmøder. De snakker, og jeg siger bare: "Ja," "nej," "ja," "nej," "okay," "måske," "hvorfor ikke," altså. Så det kan blive overstået.

I: Er din mor også med til handleplansmøderne?

Søren: Ja, for det meste, hvis hun ikke er pissestiv. Det har jeg også prøvet engang, at hun var pissestiv til et af de der møder. Hun fattede ikke en skid af noget som helst. Det var eddermaneme pinligt. For helvede da! Jeg fik også bare lyst til at smide hende hjem: ”Kan du ikke bare smutte, mor?” ”Jamen, jeg skal ...” [Søren laver klynkelyde].

I: Så sad hun og græd under mødet?

Søren: Nej, det var først bagefter, fordi jeg sagde: ”Jamen, mor, hør her, du skal ikke møde op til ét møde mere. Du skal aldrig nogensinde komme herop igen, hvor du er stiv. Det gider jeg simpelthen ikke at glo på.” Hun kunne godt se, at det måske ikke var det smarteste. Det ved jeg ikke, stive mennesker tuder jo, hvad fanden ...

I: Hvordan var det at have en mor, der drak så meget?

Søren: Det var helt ad helvede til, og jeg synes da stadig, at det er helt ad helvede til, men hvis hun har lyst til at være dranker, så er hun da bare dranker og dør af det ligesom sin mor. Min mormor, hun døde også af det. Min mormor, hun var sådan den type, hun kunne spørge min lillesøster og mig, om vi ville have en is. ”Ja, tak,” sagde vi bare. Så smuttede hun ned og drak fire bajere og sagde, at der var en lang kø. Du kan ikke sige noget til min mor.

I: Hvad med din far, blander han sig?

Søren: Nej, han passer sig selv. Han har kone og alt muligt.

I: Er der noget i forhold til din fremtid, du gerne vil? Er der noget, du drømmer om?

Søren: Tømrer, tror jeg. Jeg vil gerne være tømrer. Jeg havde også en plan om det, men det eneste, der holder mig tilbage, er den skide skole, mand. Det er det eneste, jeg ikke gider. Jeg ved ikke, hvad der skulle til, før jeg gad. Jeg kan ikke bare sidde på

min flade røv og høre på en eller anden, der snakker, i jeg ved ikke hvor mange timer hver dag. Det kan jeg ikke! Jeg skal lave det med hænderne. Jeg har ikke noget imod at stå med det i hænderne, mens jeg får det forklaret. Hvis jeg laver et eller andet, så kan jeg godt, men bare sidde og kun høre, hvad han siger. Det kan jeg ikke. Jeg kan ikke sige noget til det eller spørge om det. Jo, jeg kan godt spørge, men der kommer bare et svar, som jeg ikke fatter en skid af. Sådan er de fleste uddannelser jo.

I: Hvornår tror du, at du kommer i gang med det?

Søren: Det bliver ikke lige foreløbig. Det gør det sgu ikke. Lige nu bliver det noget med at finde et arbejde bare for at slippe for bistanden. Og så finde ud af, hvad man har lyst til. Jeg gider ikke nu ... eller jeg kan ikke. Selvom jeg godt gider, så kan jeg ikke. Så er jeg der måske 2 uger. De første 2 uger går det godt nok, men så begynder jeg at pjække og sådan noget.

I: Hvad synes du har været godt, og hvad har været skidt for Søren i hans ophold her?

Ungevejlederen Brian: Det gode har været, at han har fået ro på sit liv. Det kan man sige ved dem alle sammen. Det gode er, at de får deres egne værelser. Og de får fred og ro til at finde sig selv og finder et niveau i deres forhold til forældrene. Og så får de måske en smule mere overblik over, hvad de har lyst til at lave. Og det er jo forholdsvist forudsigeligt, livet her på Rosenhaven. Og det stritter de imod i starten, men efterhånden er det faktisk ret rart, at de ved, hvornår der er mad, og hvornår de skal være dér og dér. Det er en tryghed, og de ved, at de kan stole på os. Det er ikke så godt, når der er så mange voksne indover. Men det er så institutionens vilkår. Og de voksne, der er indover, de er meget forskellige. Man kan sige, at det lærer dem noget om mangfoldighed, men jeg tror ikke, det er godt, at der er så mange indover. Det bliver for forvirrende. Men altså, vi prøver at føre en fælles linje.

I: Hvilken betydning har I haft for Sørens fremtid?

Ungevejleder: Jeg tror bestemt, at det, vi har gjort, har en betydning. Jeg tror bestemt, der vil komme tidspunkter, hvor han tænker: "Hold kæft, hvor var jeg langt ude, og så var I der alligevel stadigvæk." Så jeg tror, at vi har plantet en spire af selvtillid i knoppen på ham. Hver gang, han har droppet en skole, så har jeg stået og sagt: "Op på hesten igen, det er fedt, du har prøvet det, skide godt, at du gav det et shot." I stedet for bare at sige: "Hvad sagde jeg?" Det hører han hele tiden. Man skal blive ved med at tro på dem.

RIKKE

Da Rikke er 9 år, flytter hendes mor på krisecenter med sine tre børn for at komme væk fra Rikkens voldelige far. Senere flytter moren sammen med en ny kæreste. Rikke har svært ved at leve med stedfaren, og de har mange konflikter. Da Rikke er 13 år, bliver hun anbragt på Tølløse Privat- og Efterskole; en kostskole for børn mellem 12 og 18 år. Rikke bryder sig dog ikke om at være på privatskolen, og nogle få måneder senere flytter hun tilbage til familien. Familien bliver flere gange smidt ud af deres hjem på grund af manglende huslejebetaling, og Rikke ender med at bo rundt omkring hos forskellige venner. Til sidst tager Rikkens kontaktperson Søren hende med op på kommunen og beder om hjælp til at finde et sted at bo. Sagsbehandleren bevilger en anbringelse til Rikke på kommunens hybel. Rikke bor der i 2 måneder, før hun afbryder anbringelsen og flytter hjem.

På undersøgelsestidspunktet bor Rikke i morens lejlighed, mens hun, sammen med sin kontaktperson, leder efter et værelse i byen. Rikke har stoppet sin uddannelse på erhvervsskolen og er ved at søge ind som social- og sundhedsassistent.

Anbringelsehistorien fortælles af Rikke, hendes mor Mette, Rikkens seneste sagsbehandler Janne, Rikkens kontaktperson Søren og to ansatte fra hyblen, Sanne og Karsten.

BAGGRUND FOR ANBRINGELSEN: "DET ER HENDE, DER BLIVER GJORT TIL RODEN, SELVOM HUN FAKTISK ER OFFERET"

Rikke: Jeg har en stedfar, som kom ind i min familie, da jeg var 10 år. Jeg kunne ikke acceptere, at han skulle gå ind og bestemme over mig og prøve på at være min far. Vi diskuterede hele tiden, og jeg havde meget ansvar derhjemme og fik ikke så meget opmærksomhed, fordi min mor ikke havde noget overskud, og min ældste lillesøster havde det psykisk rigtig dårligt. Altså, min far har slået min mor, mens vi har set på det, og det led hun stadig under. Hun kunne slet ikke tage det. Jeg har levet med det indtil nu. Jeg har sagtens kunnet bære det, men det har hun ikke. Min yngste lillesøster var ikke så gammel, så hun fik også en masse opmærksomhed. Jeg har altid været den, der skulle passe på mine søstre. Så tænkte jeg, at det måske ville være godt at komme hjemmefra et stykke tid, og så fik jeg hjælp til at komme hjemmefra.

Interviewer: Var det din egen ide, at du ville flytte?

Rikke: Nej, jeg valgte ikke, at jeg skulle på Tølløse Privatskole. Jeg sagde bare, at jeg gerne ville flytte, fordi jeg ikke havde det så godt. Jeg har nok altid haft noget stress, men jeg er enormt god til at skjule det. Så havde jeg bare ikke lige mere overskud, og så ville jeg gerne lidt væk. Så valgte Tove, der på det tidspunkt var min sagsbehandler, at jeg skulle på Tølløse Privatskole på Sjælland.

I: Hvem snakker først om, at du skal flytte – er det noget, som du selv tænker?

Rikke: Jeg kan ikke huske det, men jeg tror, at det er noget, som jeg snakker med min mor om.

I: Hvad syntes hun om ideen?

Rikke: Min mor syntes faktisk, at det var okay, bare jeg ikke flyttede over til min far. Det er også efter alt det med, at min far har slået min mor, at hun syntes, det var okay, at jeg ville prøve at komme lidt væk. Hun savnede mig selvfølgelig, når jeg ikke var der. Det var underligt, når jeg var væk, det sagde de altid.

I: Blev du spurgt om, hvor du havde lyst til at flytte hen?

Rikke: Ja, det gjorde jeg, men jeg ville måske gerne have sagt, at jeg skulle prøve at være der først. Jeg synes, at det skulle laves helt om med at komme ind på en sådan skole. Jeg synes, at man skal prøve at være der i 14 dage for eksempel og se, om det går, fordi man ikke ved, hvilke folk man kommer ind til. Man ved ikke, hvad de er for nogle typer og alt det negative med, at de tager stoffer og alle sådan nogle ting, det fortæller forstanderen ikke en. Det, synes jeg, var forkert.

I: Var det svært at finde ud af på forhånd, hvordan Tølløse Privatskole ville være?

Rikke: Ja, vi var også ovre og besøge dem. Her snakkede de positivt om det, og der var en klub, som man kunne gå i og gå til fodbold og alle sådan nogle ting. Jeg kunne godt lide at spille fodbold, men det var bare slet ikke sådan, det var overhovedet. Forstanderen fortalte ikke åbent og ærligt. Det, synes jeg, var forkert. Han kunne lige så godt lægge kortene på bordet og fortælle, hvilke mennesker der var der. Jeg skulle et sted hen, hvor jeg passede ind og ikke skilte mig ud. Det, synes jeg, var forkert, men sådan er alle vel, for de vil gerne have folk ind. De tjener penge på, at vi er der.

Moren Mette: Rikke havde en masse problemer i skolen, og hun følte sig ikke forstået på skolen. Så havde vi også problemer med hende derhjemme. Jeg kunne ikke styre hende. Det kan jeg vel lige så godt erkende, at det kunne jeg ikke. Hun fik nogle voldsomme udbrud. Hun gik fuldstændig amok, og jeg kan ikke

holde hende, fordi hun er lidt større end mig, så jeg kan slet ikke styre hende. Så i samråd med Tove og hende selv finder vi ud af, at hun skal flytte. Rikke har faktisk været en stor del af begge de anbringelser, hun har haft. Hun har selv været med inde over og selv valgt, at det er det, som hun gerne vil. Så skulle vi så ud og finde et sted. Vi kunne ikke finde ud af, om det skulle være et sted, der lå tæt på eller langt væk. Det, synes jeg, er svært. Det er meget svært, og hun vælger selv, at hun vil langt væk. Når jeg kigger tilbage i dag, så ville jeg have valgt en tæt på.

I: Hvorfor?

Moren: Fordi hun ikke ville have kappet båndet til mig på samme måde, som hun gjorde det der. Hun kappede et bånd, som hun alligevel ikke kunne kappe, fordi hun rejste så langt væk. Det var meget langt væk.

I: Hvordan kommer det til udtryk?

Moren: Hun vil ikke være der. Hun ringer konstant, og hun vil hjem hele tiden, og hun vil ikke være der. Når hun kommer hjem på weekend, så vil hun ikke tilbage, og vi kan næsten ikke få hende af sted.

I: Hvem tager det første initiativ til, at der skal ske noget?

Moren: Der sker det, at hun ryger ud ovre fra folkeskolen. Hun bliver ikke smidt ud. Hun vælger, at hun ikke vil være der mere. Hun er blevet mobbet ud af klassen. Det bliver ligesom gjort til, at det er Rikke, der har et problem, og det er Rikke, der er en ballademager. Det er hende, der bliver gjort til roden, selvom hun faktisk er offeret for mange af de andre. En dag kommer hun hjem, hvor hendes sko er blevet smidt i en skraldespand, og hun har ingen sko på. Til sidst gider jeg ikke mere. Så vil jeg have, at hun skal på byens anden folkeskole, men det kan jeg ikke få lov til. Så bliver kommunen kontaktet, og efter nogle samtaler med Tove bliver vi så enige om, hvad der skal ske i stedet for.

I: Er det skolen, der kontakter kommunen, eller er det dig?

Moren: Jeg mener, at det er skolen. Jeg er næsten sikker på, at det starter med, at det er skolen, der mener, vi skal kontakte kommunen, fordi jeg ikke kan få lov til at flytte hende. Det er dem, der sætter en stopklods for det hele. De vil gerne have, at hun bliver der. Det var, som om de var bange for at miste elever. Det er en meget udenlandsk skole, så de var bange for at miste de danske elever, og det gjorde de meget på det tidspunkt. Det tror jeg stadig, at de gør. Så det er faktisk der, det hele starter og går galt. Så kommer hun så ud på specialskolen og så videre på Tølløse.

I: Fik I nogle valgmuligheder i forhold til, hvor Rikke kunne flytte hen?

Moren: Nej, det kan jeg i hvert fald huske, at vi *ikke* fik. Der var ikke de store valgmuligheder. Nej, ikke med hendes alder, fordi hun var så ung, og fordi Tove heller ikke så hende som så stort et problembarn. Vi havde valget mellem institution på Tølløse Privatskole eller efterskole. Efterskolen var lidt besværlig, for der var ikke så mange efterskoler til nogen på hendes alder. Så var der så Tølløse Privatskole og institution. Jeg var helt imod institution, for jeg syntes ikke, at hun var et institutionsbarn. Det tror jeg også, at Tove holdt lidt med mig i. Det var hun ikke. Det var Tove, der fandt Tølløse Privatskole. Så ringede hun til mig og sagde, at vi skulle kigge på den der. Så valgte Rikke den fra starten af. Vi var ovre og besøge den, før hun begyndte derovre. Man tror, det hjælper, at man får dem længere væk, men det gør det faktisk ikke. Det gør det faktisk meget værre, synes jeg. De længes endnu mere hjem, fordi der er så langt hjem. I hvert fald for Rikkens vedkommende.

I: Kan du huske, da I kommer ud på skolen, hvad er det, Rikke falder for ved den?

Moren: Vi får en samtale med ham, der har skolen. Han var enormt dygtig til at fortælle, hvor gode de var, og hvor dygtige

de var og viste rundt. Rikke blev lidt grebet af, at der var masser af arrangementer og ting, der foregik uden for skolen. Den virkede enormt hyggelig. Men vi mødte ikke de andre børn. De var i skole, da vi var henne og se den. Man ser kun værelser, og så kan man så forholde sig til det. De andre børn så hun først, da hun begyndte der.

I: Hvad er dit første indtryk?

Moren: Den virkede rimelig okay. Jeg vil også sige, at jeg var på totalt bar bund. Jeg anede intet om kostskoler og privatskoler – intet. Jeg vidste heller ikke, hvad de indeholdt, eller hvad det var for nogle børn. Og så stolede jeg flinkt på sådan en forstander, som sidder og overbeviser dig om at de ting, som man frygter, at Rikke kunne komme ud i, aldrig vil ske. Hun var et let offer på det tidspunkt, men hun er heldigvis aldrig selv gået ind i sådan noget. Så kunne det jo have gået rent galt, for det så jo helt anderledes ud, end det forstanderen sagde.

FØRSTE ANBRINGELSE: "DET VAR SVÆRT AT VÆRE VÆK HJEMMEFRA"

Rikke: Det var folk, der tog stoffer og sloges. De tog alt. Hver gang jeg kom om mandagen, så sad de og fortalte om, at de havde sniffet i weekenden.

Interviewer: Var der hele tiden voksne, også om natten?

Rikke: Ja, det var der. Vi havde også en pedel, og han sad også bare og røg hash. Han var totalt underlig, han lagde sig oven på mange af pigerne, og jeg gad ikke være dernede. Jeg var bare oppe, hvor de voksne var hele tiden.

I: Hvor tit snakkede du med din mor, mens du var dernede?

Rikke: Hver dag.

I: Var det dig, der ringede til hende, eller ringede hun til dig?

Rikke: Det var forskelligt. Vi fik taget vores telefon klokken ti om aftenen. Det var, fordi der var nogle, der havde svinet nogle andre til over sms om natten. Så blev deres telefoner taget om natten, men der var mange, som bare snød. Så havde de to telefoner. Jeg var ligeglad, for dengang sov jeg altid tidligt. Der var nogle gange, hvor de heller ikke tog min telefon, fordi jeg ikke gjorde sådan noget. Jeg stod op om morgenen og gjorde faktisk, hvad jeg blev bedt om. Det har jeg altid været vant til at skulle gøre derhjemme. Vi havde også et forbryderloft, kan jeg huske. Der var en, der havde stjålet smøger i en eller anden butik og lavet et indbrud. Det var der ikke nogen, der vidste. Det var kun os, der vidste det. Så købte vi bare smøger af ham. Det var godt dengang, fordi smøger er dyre, og jeg fik ikke mere end 54 kr. om ugen. Jeg kan huske, at jeg fik 20 cigaretter for 10 kroner. Han skulle bare af med dem.

I: Hvorfor holdt du op på Tølløse?

Rikke: Jeg havde fået nok, og min ældste lillesøster havde fået bank nede i byen en weekend, jeg var hjemme. Jeg skulle hjem fra Tølløse og beskytte min søster. Jeg tror også, at jeg brugte det som undskyldning for at komme væk, for jeg kunne ikke lide at være der. Det kunne jeg ikke. Jeg savnede min mor. Jeg var ikke så gammel dengang. Jeg var ikke mere end 13 år. Jeg savnede min mor. Det var svært at være væk hjemmefra, for jeg havde lige pludselig ikke så meget ansvar. Jeg savnede at passe på mine søstre.

I: Hvad, havde du håbet, ville komme ud af det ophold på Tølløse Privatskole?

Rikke: Jeg havde håbet, at jeg ville få nogle venner, som jeg kunne holde ved og have nogle, som jeg kunne være sammen med og bruge tid sammen med. Så havde jeg også håbet, at det ville være sjovt og godt for mig og behageligt at være der. Og at det ville give mig mere opmærksomhed, når jeg kom hjem. Så

der var lidt mere tid til mig. Jeg fik mere opmærksomhed, når jeg kom hjem i weekenderne. Det var meget positivt. Så spurgte de, hvordan det var gået i ugen. Godt nok snakkede jeg med dem hver dag, men de så mig ikke hver dag. Jeg havde også håbet, at det var et godt sted. Det var nok det eneste, jeg håbede; at jeg ville føle mig glad for at være der. Jeg havde nogle veninder, der også gik på kostskole, og de havde det godt og var glade for at være der. Sådan ville jeg gerne have det. Jeg har aldrig nogensinde set op til mine søskende. Jeg har altid set op til mine venner. Det er jeg så holdt op med. Nu ser jeg bare op til mig selv.

I: Hvilke voksne skulle der have været for, at du havde fået det godt?

Rikke: Der skulle have været nogle søde og forstående voksne. Sådan en, som jeg gerne vil være. Jeg vil gerne arbejde på en institution. Jeg vil gerne arbejde i et fængsel for unge. Der vil jeg gerne arbejde, fordi jeg gerne vil hjælpe mennesker på den rette vej. Det har altid været min drøm at hjælpe andre mennesker.

I: Hvordan skal man være for at kunne det?

Rikke: Man skal kunne lytte og forstå og huske, hvordan det var selv at være ung, for det er der ikke nogen, som kan i dag. Det var forkert. Det var der ikke særlig mange, der kunne huske, hvordan det var at være ung. Det er sådan en, som jeg gerne vil være. Jeg ved, at hvis jeg snakker med dem om deres problemer, så hjælper det også mig selv.

Moren Mette: Det var hårdt, for jeg kunne ikke få mig selv til at sende hende af sted, for hun var jo ked af det. Hun ville ikke, så det var en hård omgang. Nogle gange prøvede vi at tvinge hende, men når hun er kommet derover, er det bare gået ad Pommern til, fordi hun er blevet tvunget af sted. Det gjorde det ikke nemmere, og det gjorde hende heller ikke gladere for at

være der. Jeg tror, at hun havde en enkelt pigeven derovre. Jeg kan ikke huske, om pigen blev smidt ud, eller om hun selv valgte at rejse. Det var nok også en af grundene til, at det aldrig kom til at gå. Var veninden blevet der, så var det måske blevet lidt nemmere.

I: Kan du fortælle noget om, hvad det konkret var, der gjorde, at Rikke holdt op på Tølløse?

Moren: Det ender med, at Tove og jeg bliver enige om, at vi vil tage derover til sådan et opfølgingsmøde. Jeg tror faktisk, at det er Tove, der aftaler det med dem. Så skal vi til sådan et opfølgingsmøde om, hvordan det er gået, og at det ikke er gået så godt og alt det der. Der er det så, at det går fuldstændig galt. Rikke rejser sig fra bordet og går sin vej, fordi der bliver sagt nogle ting, som Rikke ikke ønskede skulle siges, fordi det var noget, som jeg ikke vidste. Der var ikke nogen, der havde fortalt mig det først. Faktisk sidder Rikkens kontaktperson bagefter og undskylder med, at hun faktisk troede, at jeg vidste det. Hun troede, at Tove allerede havde sagt det til mig, men det havde hun ikke.

I: Der er ikke nogen planer om, at Rikke skal flytte fra Tølløse på det tidspunkt?

Moren: Nej, ikke sådan lige. Vi kommer ned til det møde og ønsker faktisk at få det til at fungere, for at Rikke skal få det bedre på stedet, men Rikke er hele vejen derover helt klar på, at hun ikke vil være der. Men Tove og jeg vil se, om vi kan prøve at finde en løsning for at få hende til at blive der. Da hendes hemmelighed så bliver fortalt, så rejser hun sig fra bordet og går grædende ud derfra. Jeg kan egentlig godt følge hende lidt. Der bliver jeg lidt skuffet, fordi det er nogle ting, som jeg ikke ved, og hun nok ikke lige ønskede skulle blive sagt rundt om et bord på den måde. Så hun føler sig fuldstændig ydmyget over, at de sidder og udbasunerer sådan nogle ting, som hun slet ikke var forberedt på. Det kunne hun bare slet ikke have. Jeg går så ud til hende og får snakket lidt med hende og trøstet hende og sagt, at

hun ikke skal være ked af det, for jeg blev ikke sur på hende. Jeg syntes, at det var synd for hende, så jeg kunne godt følge hende der. Jeg ville ikke rigtig bore mere i det, som var blevet sagt. Så siger hun ja, det var også okay. Hun går så med ind, men går videre op på sit værelse og begynder at pakke alle sine ting, og hun vil ikke med ind til bordet igen. Jeg går så tilbage og sætter mig til mødet, og Rikke bærer alle tingene ind i bilen. Da hun så er færdig, så sætter hun sig bare i bilen og venter, til jeg er færdig. Der kan jeg godt sige til dem alle sammen, at det her er et overstået kapitel, for Rikke har pakket alle sine ting. Det bliver Tove jo så nødt til at erkende. Jeg har snakket en lille smule med Tove om det bagefter, og jeg tror også, at Tove var enig med mig i, at Rikke skulle hjem, fordi de havde ødelagt og brudt deres tillid til Rikke.

BAGGRUND FOR ANDEN ANBRINGELSE: "RIKKE BEGYNDER AT FLAKKE RUNDT OG BO LIDT HER OG DER"

Kontaktpersonen Søren: Der er sket en forandring med Rikke, da hun kommer tilbage fra Tølløse til os i specialskolen. Hun er mere motiveret for at gøre en indsats og får en anden ro. På det tidspunkt, hvor hun kommer tilbage, er hun den ældste i klassen. Vi har otte elever, og det er fra børnehaveklassen til 9. klasse. På det tidspunkt sidder hun som den ældste, og der er hun knap 14 år og den eneste pige. Hun kan slappe mere af i det miljø, som hun er i. Der er ikke så meget rivalisering eller konkurrence. Der er ikke nogen at spille op til, så der får hun meget en rolle, der hedder, at hun kommer i gang med sine skoleting, og hun arbejder med det. Samtidig med at vi har nogle forholdsvis små elever, som hun også godt kan lide at hjælpe og læse historier for. Allerede tidligt efter hun kommer tilbage, begynder hun at følge en 6. klasse på en ny folkeskole, der ligger lige her ved siden af. Der er hun ovre og have noget idræt med dem og får en relation til en klasse derovre. Hun har også nogle timer sammen med dem. Så kommer der så en 7. klasse fra en anden kommuneskole ud, fordi de kun har til og med 6. klasse på den skole. Så er der pludselig to 7. klasser efter sommerferien. Der

ryster man posen og starter med to friske klasser, og så starter Rikke op på fuld tid derovre.

Interviewer: Hun kommer simpelthen tilbage i folkeskolen?

Kontaktperson: Ja, der kommer hun tilbage i folkeskolen på det tidspunkt. Der har hun alligevel fået så meget styr på sig selv og fået så meget ro på, at det kan hun godt klare. Der har hun så gået i den klasse til og med 9. klasse og er blevet ved med at gå derude. Hun kommer også tit over og får en snak ovre hos os i specialskolen. I starten kommer hun en del over og får lektiehjælp. Hun klarer sig fint.

I: Hvad var din opgave som Rikkes kontaktperson, og hvad var planen?

Kontaktperson: På det tidspunkt går Rikke en del til sport, så planen var noget med at støtte hende i det og komme af sted. Blandt andet gik hun til fodbold og håndbold. Så det var mest at sørge for, at hun kom ud til sport og snakke lidt med hende, og så var hun med hjemme og spise. Hun kom et par gange om ugen, hvor hun legede rundt derhjemme med mine børn. Når det koksede lidt derhjemme, så ringede hun, og det gjorde det på det tidspunkt forholdsvis ofte. Cirka en gang om måneden eller hver 1½ måned, så brændte det hele ned.

I: Hvad vil det sige, at det brændte ned?

Kontaktperson: For meget uro. Hun kommer fra en familie, hvor de er tre søskende. De har alle sammen gang i den. De piger er rimelig heftige, og så har de en stedfar, der har et voldsomt temperament, og en mor, som er rimelig utydelig i forholdet mellem stedfaren og de tre døtre. Det provokerede de tre døtre, og det gør det stadigvæk, at moren vælger stedfarens side. Så foregik det i starten med lidt snak i telefonen, og jeg snakkede med Rikkes mor, og så endte det med, at jeg kørte ud og hentede Rikke et eller andet sted ude i byen, og så kørte vi hjem til mor igen og fik en snak.

I: Det starter med, at Rikke ringer til dig et eller andet sted fra, for nu gider hun ikke være der?

Kontaktperson: Ja, nu vil hun flytte, og de er dumme og kan ikke forstå hende. Så ringer jeg til mor og ringer tilbage. Så kunne vi få en aften til at gå med at ringe til hinanden, og så endte det som regel med, at jeg fandt hende et eller andet sted ude i byen, og så kørte vi hjem og fik en kop te og snakkede om, hvordan det var. Så viste det sig som regel, at det var noget almindeligt som at vaske tøj eller en opvask. Det var som regel nogle småting, det var udsprunget af. Man kan sige, at alle måske havde været lige trodsige i det. De kunne godt se det, når vi først fik sat os ned og snakket om det. Så fik vi lavet nogle aftaler med mor, stedfar og Rikke om, hvordan tingene skulle køre, og hvem der skulle gøre hvad, og hvad det nu kunne være. Så var der som regel højt humør, og det kører en lille måneds tid, så kan man mærke, at nu begynder det at skranke igen. Der var lige et 1 år, og det har nok været hendes 8. klasse, hvor der var meget af det.

I: Hvad sker der så op til Rikkes anden anbringelse?

Kontaktperson: Der kommer så pludselig en masse uro indover der i slutningen af 9. klasse. Så kommer alt det der op igen; uroen, som hun også har haft tidligere, da hun boede hjemme. Hun kan ikke tilpasse sig den situation, som hun er i, og prøver at bryde igen. Hun gennemfører det skoleforløb sådan rimelig, men ender også med at finde alle mulige bekendtskaber her i byen sådan tilfældigt på gader og stræder nærmest. Bekendtskaber, som er mere eller mindre ... det er ikke nogen, som jeg kender, og det er ikke nogen, som hun beskriver som særlig rare. Steder, hvor der bliver røget og drukket og lavet ingenting, kan man sige. Det bekymrer selvfølgelig moren igen, som kommer ind på banen lige pludselig og nærmest ender med at bortføre hende og finder hende nede i byen, får hende smidt ind i en bil og kører. Der er jeg så lidt på igen. Det kulminerer faktisk med, at mor og stedfar bliver smidt ud af deres gamle lejlighed på grund af manglende betalinger. Så står de pludselig der, og moren bor et sted, og stedfaren bor et andet sted. De

ynge søstre bor hos mormor, og Rikke begynder at flakke rundt og bo lidt her og der. Det er derfor, at jeg siger, at nu må vi gøre noget ved det. Der tager jeg hende så i hånden og går op og banker på oppe på kommunen og siger, at sådan og sådan ser situationen ud.

I: Hvordan opfatter du din rolle i sådan en konflikt som den her – hvad er vigtigt for dig?

Kontaktperson: Det er at holde fast i hende og sige, at jeg er der stadigvæk, selvom hun laver alle de sidespring, og holde kontakt med hende. Nu var det vigtigt, at hun holdt fast i skolen, og det snakkede jeg meget med hende om, at det var noget, der skulle overstås, og nu var hun så tæt på, og det var så ærgerligt bare at smide det hele på gulvet. Jeg prøvede at få hende til at se, at det bare var 1 måned, hvor hun skulle hænge i.

I: Hvad forventer Rikke af dig som kontaktperson?

Kontaktperson: Jeg tror ikke, at hun har forventet så meget mere, end at hun kendte mig fra den skole. Der har vi en meget anerkendende tilgang til eleverne og er humoristiske og glade. Jeg tror, at hun forventer lidt hygge og snak, og at hun kan bruge mig, når det brænder på. En, som hun kan ringe til og fortælle stort og småt, uden at det bliver hevet op i andre sammenhænge.

I: Har hun brugt dig på den måde?

Kontaktperson: Ja, det har hun. Hun har givetvis masser af hemmeligheder også, men jeg har bare været åben over for det, som hun har fortalt. Jeg har ikke sådan presset hende på den måde. Nogle gange skal hun til læge, og der ringer hun, eller hvis det er et eller andet, så hjælper jeg hende lige med det. Noget konflikt derhjemme, eller hvis hun bare er ked af det.

Rikke: Jeg kan huske sidste år, der havde jeg verdens dårligste jul. Der gik jeg i 9. klasse i folkeskolen, og der begyndte jeg at græde, da der kom nogle 7. klasser rundt i alle klasserne og sang en julesang. Jeg blev ked af det og begyndte at græde. Så gik jeg så, for det er ikke sjovt. Der havde jeg en dårlig periode med min stedfar. I de perioder bruger jeg Søren ekstremt meget. Søren siger også til mig, at han synes, min stedfar på en måde er forkert på den. Søren har selv børn. Søren har altid været enormt forstående og er god til at lytte. Han er sådan en, som jeg gerne vil være, for han kan selv huske, hvordan det var at være ung.

I: Hvordan kan du mærke det på ham?

Rikke: Jeg kan bare mærke det på den måde, han snakker til mig. Det er, som om han ved, at det faktisk er hårdt at være ung. Det er det. Man har mange humørsvingninger, og det ved Søren. Så derfor kan jeg bare mærke, at Søren ved, hvordan det er at være ung, og derfor kan han hjælpe mig.

I: Hvad leder op til, at du får kontakt med Rikke?

Sagsbehandleren Janne: Det er noget med, at Søren henvender sig pr. mail. Jeg er ny på den sag, da alt det her sker, så på den måde har jeg ikke en lang historie med familien, og det er nogle andre, der har lavet alt forarbejdet. Jeg får kontakt med familien tidligere, fordi de bliver sat ud af deres bolig. Rikke bor lidt hist og pist og kan ikke rigtig være derhjemme, og det er konfliktfyldt, og det har det været i flere år. Nu er der så heller ikke rigtig nogen bolig, så hun har ikke noget sted at bo, og hendes mor kan ikke tilbyde hende tag over hovedet. Deres boligsituation roder fuldstændig. Rikke vælger at sige, at der reelt heller ikke er plads til hende. Hun kunne godt ligge på gulvet et sted, men hun er lidt rundt hos vennerne og hos kæresten. Det er ikke holdbart. De kommer hen hos mig og snakker med mig.

Først kommer hun sammen med Søren, og efterfølgende kommer hendes mor også med.

I: Ved den samtale, hvor hun kommer med Søren, hvad er Rikkens ønsker?

Sagsbehandler: Rikkens spil er egen lejlighed, hvor hun kommer ud og bor selv. Hun har en storesøster, der har været igennem samme proces, og jeg tænker lidt, at hun har det samme billede som hendes søster, og som det er gået for hende. Det er helt klart mig, der tænker, at jeg synes, der er mange problematikker omkring Rikke. Hun har klaret sig selv meget i sit liv og har stået meget alene. Der er også nogle steder, hvor hun er lidt skrøbelig, og jeg tænker, at det kunne være godt, at der kom nogle voksne indover. Det er mig, der foreslår ungdomshyblen, om det kunne være en mulighed, og det er hun sådan set åben over for.

I: Hvorfor tror du, at egen lejlighed vil være for tidligt?

Sagsbehandler: Rikke siger meget til mig, at hun er vant til at klare sig selv, og det kan hun sagtens. Så tænker jeg lige præcis, at det tror jeg, at hun måske har gjort lidt for meget, og der er nogle ting, hvor hun er rigtig god til at klare sig, men rent følelsesmæssigt ville det være godt at have nogle at støtte sig til, nu hun skal i gang med et nyt skoleforløb. Søren støtter mig også i, at det kan være godt nok, at der er nogle voksne til at holde fast i hverdagen. Der kan også være en bekymring for, om der bliver for meget fravær, og der er for meget andet, der trækker. Det kan være godt nok med en eller anden struktur, så hun ikke selv skal skabe al strukturen omkring det.

I: Hvad siger Rikke til det, som du foreslår?

Sagsbehandler: Jeg synes egentlig, at Rikke er åben over for det. Jeg er ikke i tvivl om, at hendes billede er egen lejlighed. Men det er ikke sådan, at hun tænker, at det vil hun overhovedet ikke. Jeg føler ikke, at jeg har presset det igennem. Det er tydeligvis ikke det billede, som hun selv har haft. Det, vi snakkede om, var at

besøge stedet, så hun ved noget om, hvad det er, hun skal ud i. Det har hun reelt ikke noget billede af under samtalen. Det er ikke sådan, at hun siger, at hun har rigtig meget behov for, at der er nogle voksne, som kan hjælpe hende. Hendes billede er helt klart, at hun godt kan klare sig selv.

I: Var I ude og se på hyblen?

Sagsbehandler: Ja, vi var ude og besøge stedet. Der er så flere, der har samtale på samme plads. Rikke er meget positiv over for det og vil det gerne, og de får også et positivt indtryk af hende på hyblen. Det, de også går efter, er motivation for at være der. Det er også et sted, hvor der bor flere unge, og de har alle sammen problemer, og det kan blive godt nok, hvis hun vil det at blive en del af fællesskabet. Samtidig er der et behov for, at hun kan bede om hjælp til lektier, og det er også vigtigt, at hun holder sig fri fra stoffer, eller hash er det vist mest. Ikke fordi hun har noget stort misbrug, men har været lidt i berøring med det. Det er ikke massivt, for så er det heller ikke der, hun skal være.

I: Da I kommer ud på hyblen, føler du også, at det virker som det rigtige sted?

Sagsbehandler: Noget af det, som jeg lige tænkte om det sted, det er, at der er lidt trøstesløst. De fysiske rammer er sådan, hvor jeg tænker, at det måske ikke lige er der, hvor man henter mest energi. Jeg ved ikke, hvor meget det fylder i Rikkens bevidsthed. På den måde kender jeg hende ikke ret godt. Jeg har mødt hende til tre samtaler: med Søren, med Søren og mor og engang ude på hyblen. Jeg har ikke noget særlig dybt kendskab til, hvem hun reelt er som person. Ellers synes jeg, at de voksne og hende passer godt sammen. Rikke virker energisk, som en, der gerne vil. På den måde tænker jeg, at det kunne være en god proces for hende at bo derude.

ANDEN ANBRINGELSE: "JEG HAVDE IKKE BRUG FOR AT DISKUTERE"

Rikke: Jeg gav det en chance. Det gjorde jeg. Vi var også ude og besøge stedet. Vi snakkede med lederne Karsten og Sanne. De udstillede også stedet, for de ville gerne sælge det til mig. Da min mor spurgte, om der blev indtaget stoffer, sagde de nej. Så det var stadigvæk sådan lidt – det var igen forkert, ligesom på det andet sted. Der blev taget stoffer. Det var ikke rigtigt, og det vidste de godt.

I: Hvad syntes du om Karsten og Sanne, da du så dem?

Rikke: De var meget søde og rimelig humoristiske. De er gode til at sælge sig selv. De var faktisk også anderledes til den samtale, end de er i virkeligheden. Sådan synes jeg, at det har været begge gange. De virker så søde og så rare. Det er de også, men der er stadig også noget andet ved dem. Der kommer flere ting på dem, når man lærer dem at kende. Det er meget normalt.

I: Hvad er der, der kommer til, som de ikke viser første gang?

Rikke: Den måde de er på og behandler os på. En af de ting, som jeg hadede deroppe, var, at de kunne finde på at komme og give os et kram. Det bryder jeg mig ikke om, for jeg kendte dem ikke endnu. Så giver jeg ikke folk kram, som jeg ikke kender. Jeg giver heller ikke en af mine veninders veninder kram. Jeg vil gerne give dem hånd og sige: "Hej, jeg hedder Rikke." Jeg giver dem ikke kram, for så tæt på mig er de ikke. Der tog jeg lidt afstand fra dem. Jeg spurgte også, om det var okay, at man var væk hver weekend fra fredag til søndag, og det sagde de ja til. Man har kun tre overnatninger, hvor man sov ude, men sådan var det heller ikke. Lige pludselig sagde de til mig, at jeg skulle være hjemme i weekenden. Det kunne jeg ikke forstå, for jeg havde fået at vide, at jeg gerne måtte være væk i weekenden. Det var også en af de ting, som gjorde, at jeg ikke syntes, at det var godt.

I: Var der andre ting, som ændrede sig fra det første indtryk?

Rikke: Ja, de virkede som nogle, der var glade for at få nye og tog dem i deres arme. Man skulle skiftes til at lave mad. Så skulle jeg lave mad, og jeg havde tænkt mig at lave lasagne og lave det på en speciel måde med noget mornay-sauce, for det smager godt. Så var en, der boede dernede, som var med ude at handle, og så går jeg hen og henter mornay-saucen og putter det i kurven. Så fik hun lov til at bestemme, at der ikke skulle mornay-sauce i, men det var mig, der skulle lave mad. Det gjorde mig sur, for det var mig, der skulle lave mad, så må det også være mig, der bestemmer, hvad jeg vil lave. Det gjorde mig irriteret på Karsten. For Karsten var det dem, der havde boet længst på stedet, der var de bedste. De fik deres vilje med alt.

I: Hvordan kunne du godt have tænkt dig, at de opførte sig?

Rikke: De ville gerne have, at vi snakkede med dem en gang om ugen. Det er også acceptabelt, men sådan nogle ting, som vi snakker om, det er totalt underlige ting. Så ville de vide alt om hele min familie. Jeg skulle simpelthen sidde og skrive en stamtavle, og jeg kunne ikke se, hvad de skulle bruge det til. Mig og min familie langt ude, det har ikke noget med hinanden at gøre. Det var mig, som de skulle hjælpe, fik jeg at vide. Jeg følte ikke selv, at jeg havde brug for den hjælp. Jeg havde også et problem. Jeg overholdt ikke rigtig reglen med, at vi kun måtte sove ude 3 dage. Jeg var tit væk fra torsdag til mandag, for der var min kæreste hjemme, så var jeg væk der. Jeg brød mig ikke så meget om at være der, for selvom de voksne var der, så var de der ikke alligevel, følte jeg. De sad bare inde på kontoret og snakkede og havde hele tiden møder og sådan noget. De skulle have været der lidt mere for os alle sammen på én gang. Lavet noget mere fælles; fx med at mandag aften kunne være en spilleaften, hvor alle skal spille. Det havde de ikke på nogen måde. De havde det sådan, at man skulle komme og snakke om, hvordan det var. Alle sammen sad der, og så skulle vi snakke om, hvem der skulle lave mad i løbet af ugen. De havde ikke noget, hvor vi var samlet på nogen måde.

I: Bortset fra, at du skulle lave et stamtræ, som du ikke kunne se, hvad du skulle bruge til, var der andet godt eller dårligt ved de møder med personalet?

Rikke: Der var ikke noget godt ved dem. Vi diskuterede bare. Vi diskuterede om, at jeg sov ude fra torsdag til mandag. Det diskuterede vi hver gang. Det havde jeg ikke brug for. Jeg havde ikke brug for at komme og diskutere. Jeg tog væk fra mine forældre for at holde op med at diskutere, men jeg skulle stadig fortsætte med at diskutere. Det, syntes jeg, ikke var så sjovt.

I: På et tidspunkt flytter du igen – hvem tager den beslutning, og hvad sker der?

Rikke: Det var op til efterårsferien. Så kommer jeg hjem på hyblen søndag. Om aftenen sidder jeg sammen med en af pigerne, og lige pludselig kommer alle drengene hen, og de har så røget hash. De er totalt mærkelige, og jeg ved ikke, om de har taget andet end hash. Jeg ved kun, at de også har sniffet på et tidspunkt. Jeg får det hele at vide af hende pigen. Så snakker jeg med Søren, om jeg skal sige det eller ikke sige det. Søren siger så, at jeg skal sige det til de voksne. Så siger jeg det til de voksne, men de voksne vidste det i forvejen. Der var en af dem, som havde været med til det, som havde sagt det, fordi hun var ked af det, for hun ville gerne stoppe med det her. Jeg havde ikke stukket nogen. Det var min plan, men jeg havde ikke gjort det. Jeg får skylden for, at jeg har stukket dem alle sammen.

I: Hvem giver dig skylden for det?

Rikke: De tre drenge, der bor der, de gav mig skylden for det. Den ene af dem gik på samme skole som mig og sagde det til alle mulige mennesker ude på skolen, så de kom også og sagde det til mig. Så tænkte jeg, at nu kan det fandeme være nok. Jeg ringer til min mor og siger, at jeg er ked af det, og at jeg ikke vil tilbage. Jeg synes ikke, at det er sjovt at være blevet mobbet hele mit liv, og lige pludselig får jeg at vide, at jeg har stukket nogen. Det var også igen, fordi jeg ikke gider komme ind i det. Jeg gider

ikke tage stoffer. Da jeg så dem, så fik jeg lyst til at tage stoffer, for det er sjovt, når man er på det. Det er sjovt, når man har røget hash, for man griner. Det er ikke sjovt bagefter. Jeg gjorde det ikke, men jeg havde lyst til det. Derfor vælger jeg at sige det og fortæller også, at jeg ikke vil bo der mere. Jeg vil ikke bo der, når det skal være sådan. Så snakkede jeg med Søren, og han siger med det samme, at jeg skal væk derfra. Vi kommer så ned og snakker med Janne om det. Hun siger, at jeg skal lede efter kollegieværelser og lejligheder. Det er det, som jeg gør nu. Hun kan godt forstå det. Hun har selv skrevet det i min handleplan. Og hun respekterer mig også. Hun respekterer, at jeg ikke har lyst til det.

I: Havde I et møde til sidst?

Rikke: Ja, vi havde et møde med Karsten og Sanne. De syntes, at det var plat, at jeg ville flytte, og at jeg hellere skulle blive boende. De syntes, at jeg skulle give det en chance. De er slet ikke sådan nogle mennesker, der kan huske, hvordan det er at være ung. Overhovedet ikke. Jeg prøvede at forklare dem det. De mente ikke, at jeg havde stukket nogen. Det mente jeg heller ikke selv, men det var der andre, der gjorde. Jeg ved, hvordan man bliver behandlet, når man har gjort sådan noget. Jeg er ung, så sådan noget ved jeg bare. Det havde jeg ikke lyst til. Jeg havde ikke lyst til at være det sorte får dernede. Der var ingen, der beskyttede mig. De sad alle sammen og kørte det hele af på mig. Det gad jeg ikke. Det havde jeg ikke overskud til. Der var jeg allerede begyndt at komme ind i en periode, som jeg stadig er i, hvor jeg har enormt meget stress. Jeg sover ikke om natten, det kan jeg ikke. Den periode var jeg kommet ind i, og jeg havde ikke noget overskud til at komme over det der. Jeg har heller ikke fået nogen undskyldning for, at de har gjort det. Jeg er også ligeglad nu. Det er ikke nogle mennesker, som jeg har noget til fælles med overhovedet. De gør mig ikke noget.

Sagsbehandleren Janne: Rikke er der ikke frygtelig længe. Det er svært for hende at være i den tætte relation, tænker jeg. Hun flyttede ud på hyblen midt i august, så det er 3 måneder. Den opfattelse, som jeg får, da jeg er ude til det afsluttende møde, er, at hun ikke rigtig har været der. Der opstår en konflikt mellem hende og nogle af de andre, der går derude.

I: Prøver du at finde ud af, hvad det handler om?

Sagsbehandler: Ja, jeg prøver, for jeg tænker også, at med en pige som Rikke, så er det næsten lige meget, hvor hun kommer hen – og det er det jo for alle unge – så er hash en del af livet. Jeg kan ikke finde et sted, hvor jeg kan love hende, at hash slet ikke eksisterer. Egentlig ville jeg hellere en proces, hvor hun lærer at sige, at det ønsker hun ikke. Jeg synes egentlig også, at det er rigtig fedt, at hun har sagt det videre til de voksne. Vi prøver at snakke med hende om, at det også kan være en hjælp til nogle af dem, der måske anklager hende for at have sagt det.

I: Du har en samtale med Rikke?

Sagsbehandler: Nej, vi er til et stort møde derude sammen med Søren, Karsten, Sanne og Rikkens mor og hende selv.

I: Der bliver denne her konflikt diskuteret?

Sagsbehandler: Ja, ved starten af mødet tænker jeg, at det er noget med at få det løst nu, og så må vi tage det op igen efter 1 uge eller 2 og se, hvordan det så går. På en eller anden måde er det løbet meget af sporet, og hun har besluttet sig for, at her skal hun ikke bo. Det har hun også meldt ud til Søren og til sin mor, at det ønsker hun ikke. Der snakker vi nok alle sammen, og jeg tror, at hun føler sig presset, og hun synes, at vi er lidt småirriterende og uforstående, for vi er meget enige om, at det er dumt at flytte så hurtigt. Det kan godt være, at vi prøver at sige det på alle mulige måder og prøver, at det ikke skal være et pres, men det er helt klart, når jeg ser det udefra, så er vi alle pænt enige om, at det er en for hurtig beslutning, at hun ikke har

været nok inde i en løsningsproces. Karsten og Sanne oplever det ikke så voldsomt, som hun gør. De tænker lidt, at hun overreagerer, tror jeg. Vi snakker om det med, at det er rigtig godt, at hun siger det, og de har også brug for hjælp til at stoppe med at ryge hash, men der synes hun helt klart, at vi er nogle uforstående voksne, og vi sidder bare der med alle vores gode råd. Hun bliver frustreret og vred. Jeg tænker også, at hun synes, at jeg siger nogle ting, som er uforstående.

I: Hvad er det?

Sagsbehandler: Jeg kan ikke helt huske det. Jeg kan mere huske hendes reaktion. Det er mere det med at komme til at lyde lidt for voksen og ikke komme ned og forstå det fra hendes måde at sige det på. Jeg tror, at det handler om det med, at jeg synes, at hun skal prøve at vende det om og se sig selv mere som hende i gruppen, der er med til at sætte en god proces i gang og ikke som en stikker. De har alle sammen brug for hjælp. Men hun bliver meget frustreret over, at vi ikke kan forstå, at det er uudholdeligt at være i, at andre, som man bor så tæt på, synes, at man er en stikker. Når hun snakker, så lyder det rigtig fornuftigt, synes jeg. Jeg tænker ikke, at det er optimalt at lave de steder, hvor alle har problemer, det gør jeg i bund og grund ikke. Men det er lidt det med, hvad det optimale er? Hun er også en for stor pige til at komme ud i en familiepleje. Det har vi også dårlige erfaringer med. Jeg tænker, at hyblen kunne være et godt tilbud, fordi det er et sted, hvor de også skal kunne meget selv. Hun er meget velfungerende på alle fronter. Jeg tænker, at hun ikke er indstillet på det arbejde, som ligger i at fungere i sådan en gruppe. Det kan hun ikke rigtig se meningen med, og hun synes ikke selv, at hun har problemer af den kaliber, som de andre har.

I: Hvilke konsekvenser har det haft for Rikke, at hun blev anbragt første gang?

Moren Mette: Rikke blev gladere for at være hjemme. Hun fik mere forståelse for, hvad det vil sige at have nogle forældre end at være et sted, hvor man er alene og helt på egne ben. Det tror jeg var hårdt for hende, fordi hun heller ikke var så gammel. Der gik lang tid, før der var noget som helst igen.

I: Hvad med den anden anbringelse på hyblen, hvad har det betydet for hende, tror du?

Moren: Jeg synes, at hun er blevet mere stærk. Hun er blevet mere sikker på, hvad hun selv vil. Det, som Søren og jeg tit snakker meget om, det er, at vi prøver at holde hende fast i at gøre nogle ting færdige. Vi synes, at det er det, der mangler for hende, at hun har svært ved at gøre tingene færdige. Umiddelbart synes jeg, at hun fungerer glimrende og føler selv, at hun har det rigtig godt, og jeg synes, at hun er blevet mere åben over for mig, end hun har været. Det, synes jeg, har været en af de gode ting.

I: Hvis du skulle gøre det hele om, ville du så have gjort det på den måde?

Moren: Nej. Rikke skulle ikke have været væk hjemmefra på nogen af tidspunkterne.

I: Hvordan ville du have klaret de konflikter, som du havde med hende?

Moren: Ja, det er så det. Når jeg tænker længere tilbage, så tror jeg, at vi skulle have gjort noget helt andet. Vi skulle have været i noget familierapi i stedet. Så havde vi som forældre måske fået nogle redskaber – nogle andre redskaber at bruge, og mine piger havde måske fået nogle samtaler med nogle andre børn, som måske havde det ligesom dem – i sådan nogle grupper, hvor man får noget input andre steder fra. Så tror jeg også, at det ville have været godt med nogle ferier for mig og børnene. Vi har jo ikke haft råd til at tage ud og rejse eller tage på ferie sammen. Jeg er ikke lige den, der er den heldige enemor, der er blevet tilbudt

alle mulige ting af kommunen, som mange andre enlige mødre er. Det er jeg aldrig blevet tilbudt. Jeg har aldrig været på nogle af de ture med mine børn. Det kunne vi måske godt have haft behov for, hvor der ligesom kommer nogle input andre steder fra. Så tror jeg ikke, at konflikterne ville være blevet på samme måde. Jeg vil også sige, at hvis det var, at Rikke havde fået lov til at skifte folkeskole i sin tid, da hun ikke ville være på den første, så tror jeg aldrig, at der var opstået de store problemer.

I: Hvad sagde din mor til, at du holdt op ude på hyblen?

Rikke: På en måde var hun glad, for hun var negativ over, at jeg skulle derud. Hun tænkte også på det med hash, men hun gav det en chance for min skyld. Jeg tror, at hun på en måde var lidt glad for det, men tænkte også på, hvad de nu skulle gøre. Jeg kunne ikke flytte hjem igen, for der er ikke plads til mig, og jeg ville heller ikke hjem igen. Nu er jeg her hos min mor et stykke tid. Jeg har det også fint nok. Lige p.t. går det godt med min stedfar. Han er blevet lidt stærkere, på en måde, efter, at både jeg og min ældste lillesøster ikke bor hjemme mere. Så har jeg kun min lillesøster. Hende diskuterer jeg ikke med mere. Det har jeg ikke gjort siden, at jeg flyttede ned på hyblen. Det er meget godt. Det er jeg glad for.

I: Hvad synes du, at du har fået ud af de to steder?

Rikke: Jeg synes, at jeg er blevet lidt fejlbehandlet. Begge gange kom jeg nogle steder hen, som ikke passede til mig. De sætter sig ikke godt nok ind i mit liv, hvordan det er at være mig. Det tror jeg ikke.

I: Er det sagsbehandleren, som du tænker på?

Rikke: Ja, at de kan fejlbehandle mig to gange. Jeg har lært at være stærkere, end jeg var tidligere. Nogle gange har jeg perioder, hvor jeg ikke er så stærk. Jeg har enormt mange

perioder, hvor jeg har det godt. Jeg har også noget andet dårligt i mig. Efter det her tror jeg, at jeg har tænkt om mig selv, at jeg virkelig er en ballademager, og så er jeg begyndt at lave ballade på et tidspunkt. Jeg kan godt drikke, men jeg ved også, hvornår jeg ikke skal have mere. Jeg ligner lidt min far, hvis jeg får for meget, så bliver jeg voldelig, og så vil jeg bare slås. Jeg ved, hvornår jeg skal stoppe med at drikke.

I: Hvad ville du vælge, der skulle ske med dig, hvis du kunne skrue tiden tilbage til før, du kom på Tølløse?

Rikke: Nok at jeg bare havde fået noget aflastningsfamilie, hvor jeg kunne have fået noget opmærksomhed og bare havde snakket lidt med dem. Det var ikke sådan, at jeg skulle være der hele tiden. Jeg skulle for eksempel derud hver anden weekend. Det tror jeg skulle være sket første gang i stedet for. Den anden gang synes jeg, at de skulle havde givet mig lov til at bo for mig selv i stedet for, at jeg skulle være derude. Det er ikke sjovt at bo rundt omkring. Det er ikke sjovt den ene dag at være her og den anden dag et andet sted. Det er ikke sjovt. Det bryder jeg mig ikke om. Det er også en af de ting, som stresser mig.

I: Er der noget, som du synes, er vigtigt, at jeg får med fra din historie?

Rikke: At jeg er blevet fejlbehandlet på en måde. Ikke at det skal gå efter mit hoved, men jeg er kommet nogle steder hen, hvor det ikke var folk, der lignede mig. Ikke fordi folk skal have samme problemer som mig, men folk, der tog stoffer og sådan noget, det har ikke været godt for mig. Jeg havde ikke røget hash inden, jeg kom på Tølløse Privatskole, men efter jeg havde været på Tølløse Privatskole, røg jeg hash. Når de fortalte om det, så var det sjovt. Så ville jeg også prøve. Jeg synes, at det har gjort mig værre. Det har gjort mig meget værre.

I: Hvis der er andre unge, som står i samme situation som dig, er der et råd, som du vil give?

Rikke: Ja, de skal ikke bare tænke, at det sted er, som de voksne siger, at det er. Det har efter min erfaring været anderledes, end de har givet udtryk for, at det er. De unge skal være mere kritiske og se ind bag det. Det, synes jeg, er vigtigt. Det er noget af det vigtigste.

ANJA

Anjas mor har gennem hele Anjas opvækst haft et massivt alkoholmisbrug. Moren har opført sig voldeligt over for sine tre piger og har også haft skiftende forhold til voldelige og alkoholmisbrugende mænd. Faren er hovedsageligt fraværende, men har periodevis kontakt til Anja. Fra Anja er 5 år gammel, bliver hun flyttet frem og tilbage mellem hjemmet og en akutinstitution i byen uden nogensinde at blive egentlig anbragt. Hendes første 'rigtige' anbringelse sker, da hun er 9 år, og efterfølgende har hun været anbragt på i alt 11 forskellige institutioner eller plejefamilier. Anja har også oplevet en stor udskiftning af sagsbehandlere. Efter hendes eget udsagn har hun haft over 15 forskellige.

Anja er på undersøgelsestidspunktet 20 år gammel og bor med en veninde i en 1-værelseslejlighed, som er stillet til rådighed af kommunen. Hun arbejder i en sandwichbar i byen.

Anjas historie fortæller af Anja selv, hendes seneste sagsbehandler Eva, kontaktpersonen Lise samt ansatte fra to af de mange institutioner, Anja har været anbragt på, hhv. institutionslederne Kirsten og Ulrik fra Gavnsø Huse og pædagogen Inger fra institutionen Lindehaven.

BAGGRUND FOR ANBRINGELSEN

Anja: Min mor drak, og jeg havde det ikke godt sammen med mine søskende og min mor. Og vi blev smidt ud fra dag til dag. Konstant.

Interviewer: Der, hvor I boede?

Anja: Ja. Og med min mor. Vi havde en suveræn underbo, som hjalp os. Jeg kan ikke huske særlig meget tilbage, fra jeg var helt lille. Men det er, hvad jeg har fået fortalt. Jeg ved, at jeg har været omkring 5 år, første gang jeg bliver flyttet. Jeg kan huske, at jeg lige var startet i skole. I sommerferien smadrede jeg mine tænder, og der var jeg nemlig på institution på det tidspunkt. Det var helt tilbage til børnehaveklassen, eller hvad man kalder det i dag. Der var jeg på Asylet. Der har jeg så været anbragt 17 gange eller sådan noget.

I: Hvorfor er det, at du bliver anbragt dér på Asylet?

Anja: Det er faktisk sådan nogle ting, som jeg ikke selv kan huske. Jeg tror, det var, fordi min mor også har været voldelig over for os. Så jeg tror, at det er en af grundene. Og så fordi hun drak så meget, som hun gjorde.

I: Hvem er det, der tager kontakt til myndighederne? Er det dig, der siger noget til en lærer? Eller er det din mor?

Anja: Jeg tror, det har været sådan lidt forskelligt. Jeg har altid været åben med det, og jeg var også en af dem, der snakkede højt i skolen om det. Men jeg tror også lige så meget, at det har været vores underbo, og jeg tror også, nogle fra vores familie har været inde over – men jeg ved ikke med min mor. Hun har også selv været inde i systemet i rigtig mange år. Men jeg kan huske, at min lillesøster og jeg gik til psykolog. Der har vi ikke været særlig gamle; omkring 5 eller 6 år. Og jeg tror, det var dér, det blev sat i gang – at vi skulle væk. Og det er også det, min mor siger, og det, jeg fjernt husker selv.

FØRSTE OG ANDEN ANBRINGELSE: "JEG TROR, JEG VAR LETTET OVER AT KOMME VÆK"

Interviewer: Hvordan var det at komme til Asylet?

Anja: Asylet har jeg altid været glad for at være på. Det er ikke det samme som at have en familie, men der var aktiviteter, der var altid noget at lave. Det var o.k., selvom man selvfølgelig får sine flipture, når man er sådan en lille hidsigprop. Men der var altid noget at lave. Der var altid folk omkring en. Når du er så lille, så skal der være folk rundt omkring dig. Når du så bliver lidt ældre, så ændrer det sig. Sådan en som mig, jeg vil helst være fri for, at der er folk omkring mig. Jeg synes, der er for meget opsyn. Du har en pædagog rendende i 24 timer på en institution for unge, medmindre du bor i en udslusning. Det kommer også an på – det er ikke alle, du kan åbne dig 100 pct. op for – og når du er lille, tænker du ikke over tingene på samme måde, som når du bliver ældre. Hvis du har 17 pædagoger indover i løbet af 1 uge, er det ikke så sjovt. Det kan være meget forvirrende.

I: Du siger, du var ret glad for den her første anbringelse. Var det bedre end at være derhjemme?

Anja: Jeg tror, jeg var lettet over at komme væk. Selvfølgelig savner man stadig sine forældre, men jeg tror, jeg var lettet over det. Jeg vidste, jeg ikke skulle se min mor stå med en flaske for munden hver morgen, og jeg var sikker på, at jeg ikke fik tæsk. Så det tror jeg. Men når du ikke er tvangsfjernet, så må du hives hjem igen. Og det blev jeg jo en masse gange og blev sendt på Asylet igen og igen. Jeg tror, jeg var der i 3 måneder den første gang. Så sagde min mor, at nu ville hun gerne have sit barn hjem igen.

I: Hvad tænkte du om det, kan du huske det?

Anja: Overhovedet ikke. Men jeg vil da skyde på, at jeg et eller andet sted var glad for det og også var lidt spændt på at se, hvad der nu skulle ske. Kan der ske noget? Og sådan nogle ting. Og så

har jeg været der igen, og der var min søster og jeg der i 3 måneder, og så blev vi taget hjem af vores mor igen. Der har jeg været omkring 9 eller 10 år. Og så smed hun os ud igen, hvor min søster og jeg blev skilt ad. Vi er tre søskende, hvor to af os har været anbragt, fra vi var omkring 10 år. Og så kom jeg på Louisehjemmet. Der var jeg så et ½ år. Det har været sådan o.k. at være dér, men det er ikke det bedste sted, jeg har været. Men der var jeg heller ikke fejlplaceret.

Louisehjemmet er en kommunal institution lidt uden for Esbjerg for tidligt skadede børn mellem 7 og 12 år. Institutionen rummer ca. 40 børn, der er fordelt i tre forskellige huse. Anjas anbringelse slutter, da moren efter et ½ år beslutter sig for at tage sin datter hjem. Efter et kort ophold hjemme bliver Anja anbragt igen på en mindre institution, Gavnsø Huse, der ligger et godt stykke hjemmefra.

TREDJE ANBRINGELSE: "DU KUNNE VÆRE SIKKER PÅ, AT NÅR DU BAD OM HJÆLP, SÅ FIK DU DET"

Anja: Så blev jeg sendt til Farø på noget, der hedder Gavnsø Huse, som helt klart har været det bedste sted, jeg har været. Det er ikke et stort sted. Jeg har været mellem 10 og 12 år, tror jeg. Det er et lille sted, og det er privatejet. Forstanderne var der altid. Det lå sådan et eller andet sted *in the middle of nowhere* og så alligevel ikke. Og der var unge, der lå lige på grænsen mellem at være børn og teenagere. Det var egentlig et lille personale, der var der. Så man var sikker på, at der ikke lige pludselig gik 14 dage, før den samme pædagog kom tilbage. Der var mange udflugter. Der var ferie. Der var altid noget, du kunne lave. De havde dyr: høns, får og geder. De havde en hest på et tidspunkt og et æsel.

I: Var I med til at passe dem også?

Anja: Ja. Der var tid til at sætte sig ned og spille et spil med de unge, hvis det var det, der var brug for. Der er mange steder, hvor der ikke er tid til det. Man kan ikke rigtig beskrive det, for

det er ikke alle, der har haft det ligesom mig og haft den samme følelse: Bare den der med, at der blev bakket op om en, og at der var plads til, at man kunne græde, og man kunne have det godt. Altså, det er svært at forklare det, fordi det er et eller andet sted er følelser, som du ikke kan sætte ord på. Sådan er det for mig. Selvom jeg ikke har været deroppe i 7 år eller sådan noget, så kunne jeg bare se, hvor godt jeg havde haft det, da jeg kom tilbage. Jeg har lige været til en gammel elev-dag, hvor der var en af pigerne, som tændte fuldstændig af, og hun ville bare ikke bo der mere. Hun boede der, da jeg var til gammel elev-dag deroppe. Og der fik jeg det bare sådan: Denne her pige – hun er 11 år nu, og hun bor der stadigvæk. Jeg kan bare se den samme lille pige, som jeg var, og jeg ville jo bare væk og var en hidsigprop. Men at stille sig op som en ældre og sige: ”Prøv at høre her, jeg har boet på det her sted. Jeg havde det skide godt. Da jeg boede heroppe, følte jeg selvfølgelig, at jeg havde det elendigt. Men jeg kom væk og blev fejlplaceret og fandt så ud af, hvor godt jeg egentlig havde haft det.” At kunne fortælle dem, at de skal sætte pris på det, de har, fordi det kan gå galt, og de kan blive fejlplacerede.

I: Hvorfor oplever man det ikke nødvendigvis som et godt sted, når man bor der?

Anja: Det kommer selvfølgelig an på, hvad man kommer fra. Jeg tror, at den dér med, at hvis du kommer fra et super godt sted og kommer et dårligt sted hen, så finder du ud af, hvor godt du havde det. Men hvis du kommer fra et monster dårligt sted til et suverænt godt sted – altså man finder ud af det på en eller anden måde ved at sammenligne det. Men jeg tror ikke, at man tænker over det, når man er i det.

I: Hvad er det, der er hårdt ved at være sådan et sted?

Anja: Jeg tror, for mit vedkommende, at jeg var gal og voldelig og bla bla, som de også sagde deroppe. Jeg tror lidt, det var den der med, at man mærker en afmagt, men også lige så meget, at det er den der med at få opmærksomhed. Jeg har jo haft en mor,

der tog på druk klokken lort om morgenen og kunne komme hjem 3 dage senere, og vi levede af fiskepinde og æbleskiver og pandekagedej, som bare blev smurt ud på en pande, for det var det eneste, min søster kunne lave. Så jeg tror også lidt, at den opmærksomhed, som man ikke har fået hjemmefra, den prøver man at finde, og man vil altid prøve at stjæle opmærksomheden fra andre folk. Sådan nogle ting.

I: Hvis du skal nævne én ting fra Gavnsø Huse, som var specielt godt, hvad vil du så sige?

Anja: Så var det rengøringskonen deroppe. Jeg havde et suverænt forhold til den rengøringskone. Og jeg havde et suverænt forhold til forstanderparret. Jeg var på weekend både hos forstanderparret og ved hende rengøringskonen. Og det var også helt anderledes på den måde, at hvis det er det, du har brug for, så kommer du også ud og ser, hvordan en rigtig familie kan gøre. Og det var ikke noget med at lave ballade. Jeg tror, jeg var mere stille og rolig, når det var sådan. Så var det kun mig. Og Ulrik, forstanderen, ham fik jeg et suverænt forhold til, fordi de valgte at trække mig fra alle de andre, der boede deroppe. Han fulgte mig i 3 til 4 måneder, hvor jeg havde det rigtig godt. Så et eller andet sted synes jeg, de går mere ind i tingene og prøver at se, hvad man har brug for. Også fordi det er et par, og de vil gerne have så meget som muligt med det at gøre, og det er det, de brænder for. De går ind og ser på hvert barn på hver sin måde og prøver at løse problemerne. Vi får da selvfølgelig skideballer og sådan noget som alle andre steder. Men omvendt, hvis man tager sådan noget som Agnsbjerggård, hvor jeg var bagefter, det er jo en kæmpe institution. Den var næsten lige så stor som kommunen med masser af bygninger, og der var mange forskellige typer derude. Der var det mere den dér med, at så skulle man mobbes, og så skulle man have tæsk, og hvis man ikke gjorde som de større, så var man udenfor. Det var der ikke på Gavnsø Huse. Det var de samme faste pædagoger, der var der, og du kunne være sikker på, at når du bad om hjælp, så fik du det. Der kunne selvfølgelig godt lige gå et stykke tid, for

så var der lige nogle andre, der skulle til, men du fik den hjælp, du skulle bruge.

Gavnso Huse er en privatejet institution for tidligt skadede børn mellem 7 og 18 år. Institutionen er døgnbemandet og har egen skole. Skolens lærere fungerer også som personale på institutionen. Forstanderparret Kirsten og Ulrik forklarer om stedet:

Interviewer: Har I en overordnet pædagogisk tilgang, som I følger?

Forstanderen Kirsten: Ja, vi har meget struktur her på stedet. Ting foregår på bestemte klokkeslæt. De børn, vi får, har som regel levet i kaos. Der har ikke været noget fast holdepunkt. Det har vi her. Spiser morgenmad på fast tid og så fast tid med middagsmad og aftensmad. Næsten alting er forudbestemt. Vi har en tavle, der hænger derinde, hvor alting bliver skrevet op, hvad børnene skal på de forskellige tider i løbet af dagen. Til tandlægen, til lægen, lave mad, hvem der kommer. Jeg tror ikke, du står på derinde i dag, men ellers står der også gæster, der kommer i huset, så de hele tiden er forberedt på, at der kan være nogen i huset, som de ikke kender.

Forstanderen Ulrik: Så skal de ikke være bange for eller spekulere på, hvad er nu det? Hvad skal hun her? Kigge på os – eller? Og hvad kan det bruges til? De er naturligvis mistænksomme, for det har de været nødt til at være. Vi forsøger også at være meget synlige som voksne. Hvis vi har sagt noget, så er det sådan, det er. Og det kan nogle gange være rigtig hårdt, både for børnene og for os. For børnene – jamen, der er ikke nogen af dem, der ikke stejler mod krav. De vil gerne bestemme selv, hvad der skal ske, og hvordan de skal gøre det. Men hvis vi har sagt, at det er sådan, det er, så er det sådan, det er. De her børn har rigtig tit ikke haft nogen ansvarlige forældre, som turde at stille op imod dem. Grænserne har flydt for, hvad de måtte, og hvad de kunne. Der var ingen, der stillede krav om, at de skulle komme ind, når klokken var otte om aftenen og komme i seng til normal sengetid. Her skal de i seng til sengetid. Hvis der

så er noget i fjernsynet, de gerne vil se, så kan det ikke lade sig gøre.

Kirsten: Det, vi også gør meget ud af, er at prøve at spejle børnene. For de børn er ikke gode til at sætte ord på deres følelser, så hvis der kommer en, som vi kan se er rigtig sur, så spejler vi hende og siger: ”Du er gal i dag.” Eller: ”Du er glad i dag.” Sådan, at de kan få lov at mærke efter, hvad er jeg egentlig i dag. Vi får meget ud af samtaler med børnene. Det at spejle dem. Det at skabe en relation. Vores pædagoger tager også børnene med hjem i deres private hjem. De må ikke have børnene med hjem og sove. Det er på grund af alle de pædofil-sager. Så var det nemmere bare at skære over en kam og sige, at det er forbudt. Men det var synd for vores børn, for de har sommetider rigtig meget brug for at komme væk herfra. Ulrik og jeg tog tit et barn med hjem. Hvis de havde det skidt, så tog vi dem med hjem, så de kunne komme væk herfra og få lidt ekstra omsorg. Anja har tit sovet hjemme ved os. Hun sov på en madras for enden af vores seng. Det har de som regel aldrig nogensinde prøvet før. Når vi fik nye børn på Gavnsø Huse – dengang vi stadig måtte – da havde vi dem hjemme ved os i den første uge-14 dage. Hvor de simpelthen boede hjemme ved os. De sidste dage kørte pædagogerne dem hjem til os, når de skulle i seng, så kom de hjem til os ved sengetid. Vi udvidede tiden mere og mere, for i perioder kan det være noget af en ulveflok at komme i, når man er ny her. Så det var rigtig godt. Og vi lærte dem virkelig at kende. Men det må vi så ikke mere. Men at skabe relationer gør vi rigtig meget ud af. Jeg mener, det er noget af det vigtigste for de her børn, det er, at de får en relation. For de fleste af dem er det begrænset, hvad vi kan gøre, men vi kan skabe et rum i den tid, de er her, som er godt for dem. Det tror vi på kan hjælpe dem fremover, at de har oplevet noget godt i en periode af deres liv, som de kan tænke tilbage på. Vores liv er jo små øjeblikke, små glimt af noget godt eller dårligt. Når du tænker tilbage på dit liv, så husker du jo heller ikke hele dit liv, men du husker et glimt af ting, og det kan vi prøve at give dem her. Vi prøver at give dem et glimt, som har været godt, som de

kan tage med sig, prøve at give dem noget, som de kan give deres egne børn igen.

Ulrik: Jeg tror, jeg havde Anja i et ½ år, hvor det kun var mig, der gik med hende. Det var for at passe på hende. Hun var meget voldsom. Jeg vil næsten sige, at vi ikke har haft nogen drenge, der var så voldsomt udadreagerende, som hun, selvom vi har haft mange drenge, som var dårligere. Hun var som en vildkat. Når vi åbnede døren, kunne hun finde på at springe på os som en vildkat. Så hun havde det rigtig skidt. Men på trods af det blev hun accepteret i børnegruppen. Hun var også en rigtig sød og charmerende pige, en rigtig køn pige, sådan smilende og åben. Hun havde et spil i øjnene. Hun spurgte og snakkede meget. Jeg tror, hun syntes, det var spændende. Der skete noget nyt.

I: Kan man tale om, at der sker en udvikling hos Anja under anbringelsen?

Kirsten: Det vigtigste, jeg synes, der skete med Anja her, var, at hun begyndte at sige fra over for sin mor. Det har været et meget symbiotisk had-kærligheds-forhold til moren, hvor moren var voldelig. Anja var faktisk i aflastning hos os i weekenderne. Ja, altså også privat. Plus, at hun var i aflastning hos vores rengøringsdame, som hun var rigtig glad for. Men ellers havde vi hende også indimellem. Det var nok også det vigtige, synes jeg. Anjas opførsel ændrer sig ikke ret meget. Hun blev ved med at være voldelig og meget ødelæggende. Vi havde ikke ét helt møbel, da Anja forlod stedet her. Vi fik sat jerngelænder på vores trappe. Det har vi stadigvæk. For hun sparkede tremmerne ud, hver gang vi fik sat nye i. Så fik vi simpelthen lavet nogle af jern, der lignede træ, for så kunne hun ikke sparke dem ud mere. Men der sker også en tilknytning til os, synes jeg, især nok da du, Ulrik, kom ind i billedet. Der sker en tilknytning til Ulrik og så til vores rengøringsdame. Der kommer altså en tilknytning, som de her børn har rigtig svært ved at have med at gøre. Jeg tror, det skyldes, at vi arbejder meget med relationer her; forsøger at få relationer til vores børn. Jeg tror, det var det, som virkelig

virkede på hende. Hun har aldrig haft den der gensidighed fra nogen.

Ulrik: Hun har aldrig været så tæt på en voksen på en god måde, som hun var her, for hver gang hun var i konflikt, så var vi nødt til at holde hende. Og det var altid mig, der sad og holdt hende. Og den dér først meget voldsomme, hvor man var nødt til at holde rigtig fast, og så lige så stille kunne mærke, at hun falder til ro og føler sig tryk, og nu er der nogen, der tager ansvaret fra mig – og det var rigtig mange gange i den periode.

I: Vil det sige flere gange om dagen? Eller flere gange om ugen?

Ulrik: Det var flere gange om dagen. Når hun så var faldet til ro, så – jeg glemmer aldrig de øjne. Jeg synes aldrig, jeg har set nogen øjne med så dyb en sorg, når jeg kiggede ind i dem. Jeg er helt rørt af det stadigvæk. Jeg har aldrig set noget lignende. Det var sådan en stor sorg, man kunne se i de øjne, når hun var faldet til ro. Det var vildt. Men jeg tror på, at når man viser børn så stor en tillid og stadig kan lide dem, selvom de har gjort noget, der er voldsomt, så sker der noget, det tror jeg på. Det er jo mest naturligt, at vi er afvisende og giver dem ret i, at de er onde. Men det gør vi ikke. Og det, tror jeg, danner relation. Og man siger jo bare, at mennesker i det hele taget, der bliver behandlet ondt, de bliver onde. Og selvfølgelig gør de det. Men det er jo ikke, fordi de inderst inde er onde, men det er den måde, vi ser det på. Det har man jo sagt i mange år: At det kan de her børn ikke. De kan ikke danne relationer. Det er ikke rigtigt. Det er jeg helt sikker på. De skal bare have muligheden for det.

SAMMENBRUD: "KOMMUNEN VILLE INGENTING"

Forstanderen Kirsten: Altså grunden til, at Anja kom væk dengang, det var fordi – jamen, som du kan høre, så var hun jo meget, meget voldsom, og vi havde ikke ressourcer til, at der gik en person af til Anja. Og vi havde sagt til kommunen mange

gange, at vi ikke havde ressourcer til at have hende, sådan som hun var. Og vi foreslog, at vi kunne lave et satellitprojekt, hvor Anja kunne være alene sammen med en pædagog meget af tiden. Selvfølgelig komme herop på Gavnsø Huse også, men i små portioner, for hun kunne ikke magte at være sammen med så mange andre. Men det ville de ikke. Kommunen ville ingenting. Det var, som om de ikke troede på, hvad vi sagde om Anja. De tog det ikke alvorligt nok, når vi sagde, at hun var så dårligt et barn, som hun var. Det var Anjas sagsbehandler på det tidspunkt og afdelingslederen. Det var ikke et professionelt samarbejde, der var mellem os.

Interviewer: Hvordan kan det være?

Forstanderen Ulrik: Jeg vil sige, det er ikke usædvanligt. Min tanke er, at når de afleverer børnene her, så er det ikke deres problem mere. Så er det vores. Det var en nem måde at slippe af med et barn på, der er problemer med. At sige: ”Så er hun dér, og så er det dem, der tager sig af det.”

Kirsten: De sagde til os, at vi jo fik penge for at have hende. Det er jo også rigtig nok. Men der er også grænser for ressourcemæssigt, hvad man kan. Vi har jo også seks andre børn. Det er klart, når der er tre pædagoger på vagt, og Anja tager den ene, så er der kun to pædagoger tilbage til seks børn. De andre havde jo lige så meget brug for at have voksenkontakt, som Anja havde. Hun reagerede bare udad. Så hende blev vi nødt til at sidde med. Så der var intet samarbejde fra den side. Rent professionelt og rent – når man kiggede på de test, som var lavet af hende, så ville det være det bedste for hende at komme i et satellitprojekt. Fordi vi så måske kunne lære hende efterhånden, hvordan hun skulle reagere over for andre. Give hende nogle redskaber, så hun kunne tackle alt det voldelige. Redskaber til, at hun med sin forstand – for hun havde jo en god forstand – kunne gribe ind, når hun blev gal. Men det kunne hun ikke. Hun kunne ikke være sammen med de andre, fordi hun hele tiden blev provokeret af dem. Så hun kom herfra og på institution.

I: Hvordan havde I det med det forløb?

Kirsten: Rigtig dårligt. Det havde vi. Og rigtig dårligt med at aflevere hende. Vi havde haft hende i 2 år. Selvom hun ikke var blevet mindre voldelig på den led, men vi havde alligevel nået nogle resultater med hende, og vi havde også fornemmelse af, at vi kunne nå meget længere med hende. Men det var der ikke noget, der hed.

Ulrik: Plus, at hun var i professionelle hænder her, men hvis vi ikke også havde vores følelser med, så skulle børnene slet ikke være her, så man får jo også et forhold til børnene. Så på den måde var det også rigtig grimt at aflevere hende. Jeg havde det sådan, at jeg tænkte, at ingen andre vil kunne gøre det her. Jamen, sådan havde jeg det. Jeg syntes, vi havde taget hende ind – og hun havde en plads. Jeg ved ikke, om man får det ligesom forældrene – man afleverer i hvert fald noget, som man er i tvivl om, om andre kan behandle ordentligt. Igen kan man så sige, at vi jo har beskrevet Anja rigtig godt, fordi vi ville sikre os, at hun kommer et sted hen, hvor de kan tackle det her, som vi ikke kan. Men det er bare ikke det, der sker. Der var en test på hende, da hun var her, og så skriver vi rapporter på vores børn, hvor vi beskriver, hvad det er for vanskeligheder, de har, og hvordan vi arbejder med dem pædagogisk. Og det bliver sendt til sagsbehandleren.

I: Og det, mener I ikke, er blevet læst?

Ulrik: Nej, overhovedet ikke. For så havde de aldrig gjort, som de gjorde. Så havde de sørget for, at hun kom et sted hen, hvor der var meget mere personale, end der var her, hvor man kunne tage sig af hende. Det var jo derfor, vi måtte give op. Vi er også et lille sted, og når vi ikke kan rumme hende, så er det jo klart, at så skal man da have noget, der er endnu bedre. Men det gjorde man ikke. Man placerede hende et sted, der var værre, og så var hun der i 2 måneder.

I: Hvor længe har I typisk et barn?

Kirsten: Det er fuldstændig forskelligt. Vi har haft én her i 8 år. Altså, gennemsnittet ligger på 3 til 4 år. De bliver fjernet af kommunerne, når de kommer i puberteten.

I: Hvorfor netop når de kommer i puberteten?

Kirsten: For så vil børnene noget andet. Når de kommer i puberteten, synes børn, det er dødssygt at bo ved forældrene, og der synes vi, at kommunen burde sige: ”Det gider vi ikke høre på. Det er dér, du skal være!”

Ulrik: Ligesom vi siger til vores egne børn.

Kirsten: Ja. Hvis de ellers kan se, at de har det godt, selvfølgelig. Der skal være en ansvarlig voksen, som siger: ”Det er du ikke gammel nok til at tage stilling til. Vi ved, hvad der er bedst for dig.” Det kan godt være, det er en rigtig gammeldags måde, men vi mener stadig, det er det bedste, og især for de børn her, for de vil altid vandre videre og tro, at græsset er grønnereovre ved naboen. Men det er jo det, sagsbehandlerne støtter. Lige så snart børnene siger: ”Vi vil ikke være her mere,” så flytter de dem. Igen, mener jeg, er det, fordi sagsbehandleren ikke tør stille sig op og sige, at det er sådan her, det skal være. Den sidste, som blev fjernet herfra, jamen, hun sagde tit: ”Jeg vil gerne hjem til min mor.” Det sagde hun til sagsbehandleren. I løbet af 14 dage blev hun fjernet herfra. Barnet var dødfrustreret. Hun ville nemlig ikke væk. Hun ville ikke væk herfra. Hun sagde: ”Jeg bliver rigtig bange, for jeg vil jo ikke væk, men jeg vil hellere være hjemme hos min mor. Ja, det ville hun. Men der burde have været en ansvarlig voksen, som sagde: ”Nej, selvfølgelig skal du da ikke væk. Det går jo godt, som det går. Vi må snakke om det igen om 1 år.”

FJERDE OG FEMTE ANBRINGELSE: "MAN LÆRER FØRST AF SINE FEJL, NÅR MAN HAR LAVET DEM"

Lederne på Gavnso Huse afleverer Anja på institutionen Agnsbjerggård. Anja er på det tidspunkt blevet 13 år. Anjas seneste sagsbehandler Eva beskriver institutionen som et 'rigtigt børnehjem', 'stort og fremmed'. Institutionen huser ca. 50 børn og arbejder med meget faste rammer over for børnene. Anja fortæller selv, at det var svært for hende at få voksenkontakt blandt så mange børn, og hun skal kæmpe for at finde sin plads i hierarkiet. Opholdet ender efter en episode, hvor Anja bliver forfulgt af nogle af de andre børn, der vil give hende tæsk. Anja har gemt sig i køkkenet, men bliver fundet af en af forfølgerne. I flugten glider hun på det glatte gulv og brækker armen. Hun indlægges på hospitalet og bliver efterfølgende hentet hjem af sin mor. Hurtigt kommer Anjas tante på tale som en mulig plejemor, og her kommer Anjas nuværende kontaktperson, Lise, for første gang ind i hendes liv:

Kontaktpersonen Lise: Vi får at vide, at hun er på Agnsbjerggård, og at det ikke fungerer så godt, og man har så fundet ud af at lave en anbringelse ved familien, altså ved tanten, men inden man gør det, så skal hun lige godkendes, for hun skal jo have penge for det, og dér kommer der så henvendelse ind i vores afdeling. Jeg var derude sammen med en kollega. Og det er svært ikke at gå ind og godkende plejeforældrene. Ikke fordi de ikke var kvalificerede, for det var de. De havde selv et par mindre børn, og det var tanten og noget familie, der er engageret i Anja. Samtidig ved man godt, at det er utroligt kompliceret, for hvis der sker noget, og der bliver yderligere problemer, hvad gør man så som tante og onkel? Betyder det, at man siger farvel til den familie, hvis vi ikke kan få tingene til at fungere? Jeg ville aldrig umiddelbart putte hende i en plejefamilie. Men Anja ønskede plejefamilie. Hun ville gerne den dér normale familie, komme til at ligne noget, der var normalt, og være noget, der var normalt, måske allermest. Det første halve år ved tanten får de supervision ca. hver 14. dag. Det første halve år var det sådan lidt, det tager lidt tid, indtil det falder på plads administrativt. Lige så snart den dér godkendelse er i orden, og det falder på plads, og der bliver ro, og de har fået et stempel på, at nu kunne

de blive godkendt, så begynder Anja at slå sig voldsomt i tøjret. Hun begynder at fortælle nogle løgnehistorier, og hun begynder at lade være med at tage det tøj på, som tanten synes, altså nogle af de der ting som hun egentlig godt ved, at tanten bliver provokeret af. Og det er lidt en balancegang. Så gik der lige en stund igen, men vi var godt klar over, at den konstruktion ikke blev ved med at holde, og det vi så kunne være mest bekymrede for, det var faktisk, at relationen blev ødelagt. Det blev den også. Den kunne ikke holde til det.

I: Kan du sige lidt mere om, hvorfor det gik galt?

Kontaktperson: Jeg tror, at tanten havde et eller andet billede af, at her kan vi lige hjælpe. Og det er også synd. Jeg tror nok, de var klar over, at det var en større opgave end som så. Men de havde et eller andet 'naivt' ønske om, at det her kan vi altså godt lige klare og så få hjulpet hende. Det var også et godt ønske, for hvis det nu havde kunnet lade sig gøre, det er jo både hørt og set før, så ville det jo bare være super flot. Men der er de altså oppe mod nogle problemer her. Det er ikke bare sådan lige. Så det er nogle forventninger, hvis man skal sige det kort, som Anja slet ikke kunne leve op til. Og vi gjorde vores inden da med at fortælle, at det med at lave en anbringelse inden for familien, det er der både plusser ved, men så sandelig også minusser, lidt afhængig af, hvad er det for nogle, vi har med at gøre. Og jeg har langt hen ad vejen tænkt – og der har jeg tænkt forkert – at en institution skulle kunne klare det, fordi hun var så ressourcekrævende, og det er altså svært for en familie at stå op til hele tiden.

I: Hvad tror du, dette ophold hos tanten har betydet for Anja?

Kontaktperson: Jeg tror, det har betydet en forstærkning af, at hun er uden for den familie. Det er med til at cementere, at Anja er rimelig umulig, og der forventes ikke ret meget af hende. Og nu kunne hun ikke en gang være nede hos tanten. Og det kan man jo sagtens sige var dumt, set i bagklogskabens lys.

Kontakten til tanten bliver afbrudt. Vi kan ikke rigtig holde liv i den.

Anja: Jeg har altid haft et kanon forhold til min tante, indtil jeg flyttede derned. Og i dag kan jeg da godt se, at det var mig, der tog fejl, for hun havde to små børn, plus hendes mand havde et barn ved siden af, og så havde de mig. Og hun havde jo ikke prøvet det før. Der boede jeg 1 års tid, vil jeg tro. Det var godt, men jeg kunne selvfølgelig også godt have mine møgture med hende. Men man kan ikke sammenligne det dér med, at jeg har været i plejefamilie nede ved min tante, fordi det er familie, så der har du et andet forhold til dem, end du har, hvis du bare bliver placeret et sted. Min tante har været der gennem hele mit liv, og jeg kan tillade mig at sige nogle ting til hende, som jeg ikke kan tillade mig at sige til en pædagog. For man kan sige det på en anden måde, også fordi mig og min tante altid har været tæt på hinanden. Du har lettere ved at forklare tingene over for et familiemedlem, én du stoler 100 pct. på. Det har man altså ikke på en institution. Du ved godt i baghovedet, at du ikke kan stole 100 pct. på dem, for tingene går videre i dine papirer. Det var fint, og jeg kom i en normal skole. Jeg fik en normal hverdag – selvfølgelig med skænderier. Så havde vi et kæmpe skænderi over et eller andet latterligt, og så blev jeg smidt ud.

I: Hvad er det, der gør, at I får flere og flere konflikter?

Anja: Jeg tror bare, at det var den der med – jeg følte mig som Palle alene i verden – og det har jeg gjort mange af de steder, jeg har været. Der har altid været 50 andre ting, der skulle nås på 2 minutter. Der var også en af gangene, hvor jeg havde slået hende og revet hende, og det var lige før, jeg flyttede. Du kender den med, at man bliver skide sur på en person, og så går man for sig selv, og så bander man og svovler over tingene, og personen er bare dum, og man kan kalde dem, hvad man vil. Min tante havde så gjort det, at hun havde stillet en babyalarm og havde hørt alt, hvad jeg havde sagt. Så hun for op ad trapperne og blev skide

hidsig og så – lille 13-årig pige, som jeg var – kom jeg til at slå hende. Jeg tror, at det med, at hendes øjne altid sad i nakken af mig, gjorde, at jeg fik den der med, at der var for mange følelser indblandet i det. Det var både hendes arbejde, plus at jeg var hendes familie.

I: Var det svært?

Anja: Meget. Også fordi jeg ikke har den store kontakt til hende den dag i dag. Det er simpelthen ødelagt. Alt.

I: Havde det været bedre, hvis du ikke havde været hos din tante?

Anja: Hvis jeg kunne lave det om, og jeg stadig ville kunne snakke med min tante den dag i dag, så havde jeg gjort det. 100 pct. Men sådan var det bare ikke. Man lærer først af sine fejl, når man har lavet dem.

SJETTE ANBRINGELSE: "JEG FØLTE MIG SOM ET UDSKUD"

Anja: Min mor henter mig hos min tante, og så bor jeg hjemme hos hende 2 eller 3 måneder. Og så bliver jeg kørt på Asylet, bare sådan for at blive læsset af, indtil min mor har fundet et eller andet sted, jeg kan være. Der bliver selvfølgelig ringet til akut døgnservice eller et eller andet. Der sidder jeg og venter i 4 timer, hvor jeg så bliver hentet af Tanja og Sune, som var min aflastningsfamilie, da jeg boede ved min tante. Det var bare en midlertidig løsning til at starte med, og så ender det med at blive permanent, så jeg kommer i pleje der. Jeg havde det faktisk skide godt. Der var både op- og nedture, men alligevel.

Interviewer: Hvem er det, der beslutter, at det skal være permanent? Er det noget, du selv ønsker?

Anja: Det var noget, jeg selv ønskede på det tidspunkt. Men de havde en anden plejedatter derude, som de fik, efter at jeg havde

boet der et godt stykke tid. Og det var fint nok. Nu snakkede jeg ikke rigtig med hende, for jeg kunne ikke sammen med hende. Men så flytter jeg derfra igen.

I: Hvorfor gør du det?

Anja: Fordi de mente, at jeg lavede uro i deres familie. At de var gået for meget op i deres arbejde. Det skal lige siges, at de ikke er plejefamilie i dag. De har startet et firma op, men de er ikke plejefamilie. Men da jeg var ved dem, da havde jeg også en aflastningsfamilie. Det var Sanne, min plejemors veninde. Hende og hendes mand drømte om at blive plejefamilie, hvor de så kunne bruge mig som 'forsøgskanin'. Jeg snakker stadig med dem. Men de fandt ud af, at det ikke var noget for dem. De havde mig hver tredje weekend, og det var det. Og så havde de mig, hvis jeg havde brug for at komme væk. Under hele forløbet. Og det er ca. 5 år siden. Jeg var hos Tanja og Sune i ca. 1½ år.

I: Hvad var det, der gik galt?

Anja: Jeg tror bare, at det var den der med, at der var så meget forskelsbehandling. Selvfølgelig vil der altid være forskelsbehandling på deres egne børn og så mig. De havde to børn selv. Altså, jeg gik i skole, deres ældste søn gik i skole, men han fik og fik og fik, og vi andre skulle bare stå og se på. Det var sådan noget, der ramte mig meget. Jeg følte mig som et udskud, der bare stod i baggrunden. Men også fordi jeg havde mine ture med ham Sune. Men det er sjovt at tænke tilbage på de steder, hvor jeg har været, og se, hvordan jeg har været, og hvad man egentlig kunne have gjort anderledes i situationerne. Det kunne jeg ikke se dengang. Det kan jeg se nu. Det eneste sted, hvor jeg har følt, jeg ikke skulle stå 100 pct. på mine egne ben, det har faktisk været på Gavnsø Huse. Ellers har de andre steder tippet – nogle gange fik man hjælp, andre gange skulle man bare stå helt stille og være selvstændig.

I: Så man kunne aldrig rigtig vide, om man lige ville blive hjulpet?

Anja: Nej, det er offentlige steder, børnehjem og institutioner – det er den der med, at du ikke kan vide, om du skal stå selvstændigt, eller om du tør tage det skridt frem, som du egentlig skal tage. Altså et eller andet sted står du fastlåst, så tør du lige flytte foden lidt inden for døren og se, om du tør at gå videre ind, men du bliver tit slået tilbage igen.

SYVENDE ANBRINGELSE: "DET ER ALTSÅ LANGT FRA ET LIV, DET HER"

Lindehaven er en privatejet institution for udadreagerende piger mellem 13 og 18 år. Institutionen er døgnbemandet og har intern skole.

Interviewer: Er du med i beslutningen om, at Anja skal på Lindehaven?

Kontaktpersonen Lise: Ja, det er jeg. Der er jeg selv overbevist om, at jeg gør noget godt for hende. Og det gjorde jeg også i starten. Så skiftede de altså afdelingsleder, og så gør vi ikke noget godt for hende længere. Den afdelingsleder, som var der, da Anja kom derud, havde stor forståelse for Anja og hendes problematik. Det var rigtig godt. Så ville hun være kommet direkte i udslusning derfra. Det var der slet ikke nogen tvivl om. Men der kommer en afdelingsleder, som ikke forstår Anja, og som går op imod hende og overhovedet ikke læner sig tilbage en gang imellem og tænker: "Kan det betale sig for mig at tage denne her kamp?" Hun går bare i krig. Hende den nye afdelingsleder går simpelthen i krig med Anja. Og så har du tabt. Det kan du ikke. Den vinder du ikke. Det gør man ikke. Anja er jo vant til at overleve, så hun er vant til krig, så hun er jo ligeglad med, hvor lang tid det skal tage. Anja er bare ikke i udvikling, når det sker. Jeg mener ikke, man skal være konfliktsky, når man er sammen med Anja, men man skal bare finde ud af, hvad det er, man vil konflikte på. Men de var ikke professionelle nok. Det, synes jeg også, er generelt. Der er jo flere ting, der gør, at der er sammenbrud. I princippet, når der kommer én på som mig, der får større og større indsigt i Anja, så skulle der ikke

laves nogen fejl. Man kan godt forstå, at når folk skifter i flæng, og der kommer nye sagsbehandlere og sådan noget, at tingene går galt. Inden de får overblikket og kendskabet til, så kan de lave nogle fejlvurderinger. Det kan man jo sige, når der er et menneske på, så langt som jeg har været på, over 5 år, så burde det jo blive mindre og mindre, for jeg har jo et godt kendskab til hende. Men det har bare ikke hjulpet her. Men jeg havde også stirret mig lidt blind på den gamle tese, hvor man siger, at de tidligt skadede, dem, der virkelig er så svigtede, de skal ikke ind i alt for små forløb, hvor der stilles nogle forventninger til dem – også på det følelsesmæssige plan – for de kan ikke håndtere det. Jeg forsøgte at få noget andet ind, der skal nogle fagpersoner ind, der ikke tager det personligt, når Anja fx går bananas og går på en. Når hun sviner dig til, det skal man selvfølgelig ikke finde sig i. Men man skal få hende justeret, og så skal man lære ikke at tage det på sig. Men det kræver en faglig indsigt. Og det havde de på Lindehaven. Men da lederen så skifter derude, så kan jeg godt se, at det ikke funker. Da den anden leder kom, så var der ikke andet end ballade. Hele tiden. Så blev vi enige om – da er hun på vej til sit 17. år – at hun skal i noget mindre. Anja skal ikke have mange pædagoger omkring sig. Hun skal have noget udslusning. Der mødte vi hende virkelig. Det kan altså ikke hjælpe at putte hende i en ny institution – og hun nægtede også at gøre det, og jeg kunne heller ikke se noget formål med det. Men frem for alt var hun meget tydelig med, hvad hun selv havde brug for.

Anja: Det var en pige-institution. Der var kun tøser på den afdeling, jeg boede på. Så var der nogle andre afdelinger, hvor der var drenge, og så var der udslusning. Jeg ville gerne derhen, for det kunne da være rart at møde nogle nye mennesker, og der var piger på min egen alder. Det var tøser, som var rapkæftede og lidt højmundede – det er de sgu alle sammen stadigvæk. Men vi kom fra hvert sit sted. Jeg var altid den, der var rapkæftet og sagde min mening lige ud. Og det er selvfølgelig ikke alle, der kan tage det. Det kunne de ikke derude. Der var der heller ikke

vildt mange voksne. Der blev lavet nogle ting, men der var simpelthen bare konflikter hver dag, og så blev du smidt på værelset, og så fik du den ene karantæne efter den anden, så fik du udgangsforbud, og så måtte du ikke have en telefon, og så skulle du i seng klokken ni, og så blev du sendt en time tidligere i seng – alle sådanne ting. Jeg mener selv, at jeg var fejlplaceret.

I: Men hvis man skal styre sådanne rapkæftede tøser som jer, er det så ikke noget med at sige: ”Nu går du ind på dit værelse,” eller hvordan skal man gøre det?

Anja: Et eller andet sted så hjælper det bare ikke at sige: ”Fair nok, du har gjort det og det. Det er forkert. Du skal straffes på den og den måde.” Og det var fint nok, at du blev straffet, men så kommer der en pædagog dagen efter og laver helt om på det. Det hjælper bare ikke så meget, når det er 17 forskellige pædagoger, der kommer i løbet af 1 uge. Og så synes jeg også, noget andet er forkert: I folkeskolen døjer du også med din lærer, men jeg synes, det er forkert at lægge en skole og en institution sammen. Der er nogle steder, hvor det er fint nok. Men der er fandeme også steder, hvor det er sådan, at du kommer på en institution, og så er det de samme pædagoger, der er der både i skolen og på institutionen. Hvis en lærer bliver syg, så er det en af pædagogerne, der underviser. Du går sammen med de samme personer 24 timer i døgnet. Du går i skole med de samme personer. Du bor med de samme personer. Du spiser med de samme personer. Du tager ud og handler ind med de samme personer. Du får ikke set nok. Du når ikke at møde nye mennesker. Du kan måske binde dig til en voksen, men det er jo ikke det samme som at have en ven eller veninde, som du kan blive plejet ved eller blive trøstet af eller have det sjovt med. Og det er måske også der, hvor man tænker: ”O.k., det er altså langt fra et liv, det her.” Det er lidt den, man har.

I: Hvordan stoppede anbringelsen?

Anja: De havde truet mig og sagt til mig, at jeg skulle skrive under på et stykke papir om nogle regler, jeg skulle overholde.

På papiret stod, at hvis du ikke kan overholde reglerne, så kan du bare pakke dine ting og skride. Ikke direkte sådan, men noget i den stil. Og jeg tænkte: "Fair nok" og skrev under på det papir. Det var på et tidspunkt, hvor tingene ikke kørte perfekt, hvor jeg 3 dage i træk fik stukket den i hovedet: "Du kan bare pakke dine ting og skride." Min sagsbehandler Eva havde spurgt om tilladelse til, om det var o.k., at jeg så skred. Jamen, det var det da. For jeg var så gammel, at der ikke var nogen, der kunne holde på mig. Og så sagde de det samme om aftenen, at jeg kunne da bare skride, og så ringede jeg til Lise, min kontaktperson, og sagde til hende: "Må jeg gerne tage mine ting og skride, for nu har de sagt det igen, og nu gider jeg ikke mere?" Jamen, det måtte jeg godt.

I: Har I en bestemt pædagogik, som I arbejder efter?

Pædagogen Inger: Det er i bund og grund vores egen form for konsekvenspædagogik. Hovedpunktet i konsekvenspædagogikken er jo, at livet har konsekvens, og sådan er det. Det er noget, vi diskuterer meget, men jeg har min helt egen opfattelse af det, også fordi jeg har været her så længe. Som jeg ser det, så er det samfundets regler og normer kogt sammen på et kursus i den store sammenhæng. Det er et kursus. De fleste mennesker, normale mennesker i hvert fald, bruger de første 18 år af deres liv på at finde ud af, hvordan og hvorledes livet hænger sammen, og de har nogle forældre til at vise dem, hvad vej de skal gå eller burde gå. For de fleste, vi får her, gælder, at der ikke er nogen, der har vist dem vejen, så de har selv måttet finde ud af, hvad der fungerer. Og som regel ender de jo i noget skidt. Når de så kommer her, så bliver vi nødt til at rette dem ind, men det kan sjældent gøres lige så stille og roligt. Og så er der jo den der med, jamen, hvis du ikke kan opføre dig ordentligt på din hjemrejse, så får du ingen hjemrejse. Viser det sig, at de her piger ikke kan passe på sig selv, så må vi gøre det for dem, også selvom de har gjort det længe. Så det er livets kode sat hårdt op, fordi vi i bund og grund skal tage de der 18 år og køre sammen på 2. Der er

nogle, de har brug for 1 år til at lære det, og så er der dem, der har boet her i 3 år, hvor den så er ved at være der lige så stille. Men det er også afhængigt af, hvor vi griber dem henne.

I: Er der noget, der er udsnidningsgrund her på Lindehaven?

Pædagog: Nej, vi smider ikke nogen ud. Vi kan ikke se nogen grund til at smide nogen ud. Vi har piger, der kommer og smadrer deres værelse fuldstændigt, og som siger: ”Nu bliver jeg smidt ud.” ”Næh.” ”Nå, men jeg lister bare af.” ”Fint, du bliver hentet.” ”Så smider I mig ud?” ”Nej, det gør vi ikke.” Det er for nemt, vi giver ikke op på nogen, hvis vi kan lade være. De har brug for på et tidspunkt i deres unge liv at møde nogle, der siger: ”Jamen, vi giver ikke op. Vi er fuldstændig ligeglade, du kan gøre, hvad du vil, du kan i bund og grund slå personalet fra nu af og til jul, men vi giver ikke op.” Det virker også. Det kan godt være, at vi skal igennem nogle hårde ture, men det virker. Med hensyn til Anja, så læste vi jo sagsakterne igennem, inden hun flyttede ind. Lige så snart de er visiteret hertil, så får vi sagsakterne ind. Der kunne vi godt se, at hun var voldsom. Så vi havde mange diskussioner inden, om hvordan og hvorledes vi gjorde det. Både for at passe på Anja og for at hjælpe hende, pga. den pigegruppe vi havde i huset i forvejen, som jo også var udadreagerende. På det tidspunkt havde vi faktisk to af dem, man kalder tidligere bandepiger, som vi havde fået direkte fra gaden, og der er ikke de store gråzoner, det er enten sort eller hvidt. Og som var lynende intelligente og hurtige til at læse mennesker, så vi var nødt til at få de diskussioner taget, inden vi fik Anja ind i huset. Og så da vi så hende, så var hun jo en stille og rolig pige. En rigtig sød og venlig pige og rigtig, rigtig god af sig. Altså, hun er jo nem at snakke med og nem at få i snak og virkelig god til nye mennesker. Vi fandt så hurtigt ud af, at hun ikke var særlig god til krav. Lige så snart vi stillede krav til hende, så var den ikke god, og så skulle hun nok fortælle, hvorfor de krav ikke var gode nok. Anja var meget husligt dygtig med rengøring, madlavning og så videre. Men hun valgte også rigtig tit at påpege det over for de andre piger, når de gjorde noget forkert, og det var ikke altid så heldigt. Jeg tror ikke på noget

tidspunkt, at Anja havde et rigtigt venindeforhold her, fordi hun var lavest i hierarkiet. Der er altid en overhund, og der er altid en underhund, og så er der så nogle, som figurerer i midten. Og der ender hun nede i bunden meget hurtigt.

I: Så det bliver svært for hende?

Pædagog: Ja, og så vidt jeg husker, så holder hun også op i skolen på det her tidspunkt og får ikke sin 9. klasse. Jeg tror, der var meget uro i huset, med hensyn til andre piger, og Anja lagde sig ud med de to piger, som sad i toppen af hierarkiet, og de var rigtig hurtige, og de var efter hende, uanset hvad vi gjorde. Og de var jo startet med, at det var de der 3 sekunder, hvor der ikke var en, der kunne høre det, og det var sådan en lille skjult bemærkning, og Anja, hun rammer loftet. Og vi reagerer på det hele, ikke, men kan ikke rigtig gå ind over for de ting, de kører. Så tit og ofte var det her to piger, som fik sat gang i Anja, og så ender hun i konflikt med os. Tit og ofte meget voldsomt. På et tidspunkt vil Anja væk herfra. Men det var ikke en mulighed, for der var ikke nogen, der vidste, hvor de skulle sende hende hen. Så vi sendte hende sådan lidt med plejefamilien, og hvad vi ellers kunne gøre for at give hende den ro, der skulle til. Så hun ikke skulle være her og være så presset konstant. Så har der været snak om, at hun skulle i noget udslusning. Men så vidt jeg er informeret i hvert fald, var planerne, at hun kun lige skulle være her i en kort periode, indtil der blev fundet det rigtige sted, og man kunne placere hende rigtigt frem for bare at kaste hende ud et eller andet sted. Jeg tror så, den dag, det brændte sammen ganske eftertrykkeligt, har Anja en samtale med hendes kontaktperson, hvor at det i hvert fald er Anjas opfattelse, at hun skal i udslusning, og det skal hun samme dag. Og det er jo ikke den besked, vi har fået, så det kan vi jo ikke følge op på, så Anja bliver meget arrig, kaster med ting, er meget udadreagerende. På det her tidspunkt havde vi valgt, at når Anja går fra Lindehaven, så ville vi ikke stoppe hende længere.

I: Hvis hun stak af?

Pædagog: Ja. Hun blev tit meget arrig og gjorde meget opmærksom på, at hun gik. I en lang periode, der gik vi jo med hende og snakkede med hende og forsøgte at få hende til at vende om, hvilket lykkedes nogle gange. Men hendes udbrud blev voldsommere og voldsommere, så for at passe på pigegruppen i huset og passe på personalet valgte vi simpelthen at de der gåture, hvor vi var alene med hende, det var simpelthen for farligt, fordi hun ikke stod tilbage for at springe på os. Så på det tidspunkt var vi enige om, at hvis hun valgte og gå, så skulle vi selvfølgelig snakke med hende, det vi kunne, men vi skulle ikke følge med hende, vi skulle have vores opbakning fra de andre kollegaer. Så da hun så bliver arrig den her dag, råber og skriger, og hun skal af sted, og der er ikke nogen, der kan hjælpe hende, får hun lov til at gå.

I: Hun gik simpelthen selv, og I stoppede hende ikke?

Pædagog: Nej, det ville ikke have været for hendes bedste, og det var heller ikke for nogen andres. Det ville have været synd at presse hende til mere efter min mening. Når hun gik, så var det noget med, så var hun arrig og vred og råbte og skreg og smækkede med dørene og gik. Og så ville hun jo komme tilbage inden en 6 eller 7 timer senere, som hun plejede, men det vidste vi nok godt, at hun ikke gjorde den dag. Jeg tror på, at de fleste vidste, at Anja ikke var anbragt det rigtige sted.

ELLEVE ANBRINGELSER I BAKSPEJLET: "MAN SKULLE LAVE EN KONSTRUKTION, HVOR FOLK IKKE SKIFTES UD OMKRING HENDE"

Efter Anjas exit fra Lindehaven anbringes hun som en midlertidig løsning på en akutinstitution, og herfra går turen videre til en ny plejefamilie, Hans og Inge. De fungerede som aflastningsfamilie, mens Anja var på Lindehaven, og Anja er meget glad for dem. Anbringelsen bryder dog sammen efter nogle få måneder. Denne gang sker det på foranledning af plejeforældrene, der taler med Anja om, at det er bedst at stoppe, mens legen er god. Plejeforældrene begrundet deres beslutning

over for myndighederne med, at Anja ikke overholder deres aftaler. Anja har stadig sporadisk kontakt til dem. Derefter kommer Anja til endnu en institution, Baunehaven, hvor hun starter direkte i institutionens udslusningsordning. Efter 1 år er Anja blevet 18 år, og hun tilbydes en 1-værelseslejlighed under et projekt til støtte for udsatte unge i Esbjerg. Lise får tildelt 7 timer om ugen til fortsat at være kontaktperson for Anja.

Kontaktpersonen Lise: Hendes lejlighed ligner noget, der er løgn til tider. Men hun har faktisk været stabil i et arbejde siden januar. Og det er kundekontakt. Hun står for det, hvor der er regler om, hvordan der skal gøres rent. Og hvordan hun skal være over for kunderne. Og det magter hun altså. Så hun har nogle ressourcer. Vennerne kommer og går ind i hendes liv. Hun kender gud og hver mand. Så betyder det meget for hende, at det er mig, der bliver som kontaktperson. Det er klart, at det er en lettelse for hende, at jeg kender hendes liv gennem de sidste 4 til 5 år. Jeg er omkring hende, og jeg skal skrive, hvad der skal til. Og så kan hun ringe til mig i hvert fald inden kl. syv alle ugens dage. Vi foretager os forskellige ting. Nu skal vi til at lave hendes livshistorie. Jeg stabiliserer hende i hendes arbejde og støtter hende i det, og så er vi hjemme omkring lejligheden, prøver at røre lidt ved hendes forhold til hendes mor. Jeg skifter jo arbejde snart, men jeg bliver stadig ved med at have hende som kontaktperson. Når det er færdigt, vil jeg stadig have kontakt. Hun glider ikke bare ud af mit liv. Så på den måde kommer hun til at betyde noget. Hun er simpelthen bare en dejlig pige også. Ja, det er hun.

I: Nu har der været mange sammenbrud i Anjas liv, hvad har hun taget med sig fra alle de anbringelser?

Kontaktperson: Jeg tror ikke, der er noget bevidst, hun har taget med sig. Når jeg snakker med hende, så kan hun jo sige: ”Jeg var jo dum dengang, jeg var oppe på Gavnsø Huse. Jeg ville hjem til min mor, der skulle ske noget andet. Men jeg skulle bare være blevet.” Altså, hun har fået noget erkendelse på sigt. Fordi hun også modnes, og langsomt bliver hun jo mere og mere voksen og begynder at reflektere. Der er mere ro omkring hendes liv, så

er hun også i stand til det. Men om hun sådan rigtig har taget noget med sig ... Det mest stabile i hendes liv, og som har holdt ved, det er nok mig. Det tror jeg faktisk. Jeg blev 'fyret' utallige gange, da hun var yngre.

I: Hvis du kunne begynde helt forfra, og du vidste alt det, du ved om Anja i dag, ville du så gøre noget anderledes?

Kontaktperson: Ja. Det ville jeg. Jeg ville have gjort mig rigtig umage med at finde én person, der kunne tumle nogle af de ting. At det er én til én med Anja og så holde fast uanset hvad. Jeg tænker på det at bo sammen med hende. Og det skulle nok have været noget projektlignende, kun med hende. Men også at man kunne have rejst og fået nogle impulser, for det ville også være utrolig hårdt indimellem, fordi hun, specielt da hun var yngre, havde evnen til at sætte sig på folk og forlange mere og mere. Man skulle lave en konstruktion, hvor folk ikke skiftede ud omkring hende, så man kunne holde hende fast.

I: Hvordan har det været at flytte for dig selv?

Anja: Der er meget mere tryghed, fordi jeg har noget, som er mit nu. Noget, hvor jeg kan sige: "Jeg gider ikke at se på dig længere, døren er dér." Bare det, at det er min nøgle, og jeg ved, at der ikke er andre, der går ind uden tilladelse og sådanne ting. Mig og min veninde, vi har så også boet sammen. Det er en lille 1-værelseslejlighed. Men vi har boet to i den, og nu flytter vi så til Randers, hvor jeg så har en anden veninde, som står uden tag over hovedet, som så kan bo i den lejlighed, for kommunen vil ikke hjælpe hende.

I: Hvordan kan det være, du flytter til Randers?

Anja: Jeg er blevet træt af Esbjerg. Træt af at se på de samme folk. Jeg vil prøve noget nyt. Starte på en frisk. Slappe af og arbejde. Sådan nogle ting.

I: Hvis du selv kunne bestemme og kunne gøre det hele om, hvad ville så have været godt for dig?

Anja: Man skulle smide små børn under 7 år i en plejefamilie til at starte med – ikke på en institution. Der er alt for mange mennesker. Det gør en alt for forvirret. Min storesøster bad, allerede da hun var 8 år – hun er 3½ år ældre end mig og har aldrig været fjernet fra hjemmet – hun bad om, at jeg skulle i en plejefamilie. Og det ville kommunen ikke. Det havde været det rigtige. Det synes jeg selv. Jeg ville ikke have så meget i hovedet den dag i dag og have så lidt, jeg kunne stable mit liv op på. O.k., jeg er egentlig nået pænt langt, men alligevel – jeg tror, at det er det bedste for de fleste små børn. Det er at komme i en plejefamilie med det samme, så de kan få noget tryghed.

JAMILLA

Jamilla har levet en omtumlet tilværelse, siden hun blev anbragt for første gang som 13-årig. Anbringelserne har alle været relativt kortvarige og afbrudt af perioder, hvor hun har boet hjemme hos sin mor. Jamilla kender ikke sin biologiske far, men har stadig sporadisk kontakt til stedfaren, selvom han ikke længere bor sammen med moren. Den første anbringelse sker efter en periode, hvor Jamilla er begyndt at pjække meget fra skolen og samtidig har store konflikter med moren. Anbringelserne kommer hver gang i stand på familiens egen foranledning. Den sagsbehandler, som har fulgt familien, siden Jamilla var helt lille, planlægger og iværksætter anbringelserne.

På undersøgelsestidspunktet er Jamilla 18 år. Hun har i forbindelse med sin tredje anbringelse hos Fakkeltbærerne fået sin egen lejlighed og en fast kontaktperson, der følger hende tæt. Efter en årrække med mange problemer og konflikter ser det for første gang ud til, at der er faldet en vis ro over Jamillas tilværelse.

Anbringelsehistorien fortælles af Jamilla, hendes (og morens) sagsbehandler Lone samt Jamillas nuværende kontaktperson fra Fakkeltbærerne, Martin.

BAGGRUND FOR ANBRINGELSEN: "JAMILLA HAR PÅ MANGE MÅDER VÆRET EN LILLE VOKSEN"

Sagsbehandleren Lone: Jeg kan huske, at Jamilla kom her, da hun lige var begyndt at gå. Moren har været på offentlig forsørgelse det meste af tiden, men dengang tullede Jamilla rundt i venteværelset, når mor kom en gang om måneden og skulle have udbetalt sin kontanthjælp. Så jeg har kendt familien længe og har altid vidst, at mor havde mange vanskeligheder, og at der var et misbrug. Vi havde ikke så stort et fokus, som vi har i dag, på, hvilken skadelig virkning det kan have for børn at vokse op i en familie med misbrug. Men det var heller ikke sådan, at mor ikke kunne fungere. Hun var lidt af et blomsterbarn, sådan noget af en 60'er-flipper, og hun levede et helt andet liv, end jeg gjorde. Men det var ikke sådan, at vi tænkte, at det der kan slet ikke gå. Vi har gennem alle årene talt med mor om, at "prøv nu at få lidt struktur på din økonomi" og "hvad med at få et spisebord, så I kan sidde sammen og spise?" For det var lidt med at smøre sig en mad selv og finde på et eller andet. Så det er en familie, der har været fokus på. Mors sag er tyk og sikkert i flere bind. Man kan sige, at Jamilla på mange måder har været en lille voksen. Hun har klaret sig selv. Hun er sikkert gået i køleskabet og taget mad, når hun var sulten. Der er ingen tvivl om, at det er en meget kærlig mor. Den pige har fået den kærlighed, hun skulle have, og på mange måder kan de have et rigtig tæt og godt forhold. Mor er god til at sætte ord på tingene og kan sikkert tale meget mere med sin datter, end visse andre mødre kan. På den måde kan de godt være tætte. Men hun mistede på et ret tidligt tidspunkt muligheden for at være den, der bestemte. Hun har ikke vidst hvordan.

Interviewer: Så er det, at en anbringelse kommer på tale?

Sagsbehandler: Ja, det er i 2001, hvor Jamilla har været 13 år gammel. Hun er jo en velbegavet pige, som har klaret sig godt i skolen på trods af, at det kan være svært for nogle af de familier, der er på offentlig forsørgelse, i en kommune som Skanderborg. Der er mange børn, som er rigtig pæne, og som går i det rigtige

tøj, så man kan let blive skilt ud, hvis man ikke fungerer godt socialt i klassen. Det har Jamilla faktisk formået indtil da, men hun begynder så at skille sig noget ud. Hun begynder at pjække. Jeg kan huske, at jeg havde et møde på skolen med hendes lærer, som virkelig gerne ville hende. Han var meget glad for hende og meget støttende over for hende, men Jamilla gjorde, som det passede hende. Så blev hun væk, hvis hun syntes, at det gad hun da i øvrigt ikke. Og mor formåede ikke at få hende op og af sted. Det giver store uoverensstemmelser, og det er en meget temperamentsfuld familie, så det kan næsten gå over til, at man fysisk slås. Der bliver smækket med nogle døre og smidt med nogle ting og råbt og skreget. Så kommer mor herop og siger: ”Det er simpelthen for voldsomt, nu kan vi ikke mere.” Og Jamilla siger det samme: ”Vi må fra hinanden.”

I: Det er både moren og Jamilla, der kommer op til dig?

Sagsbehandler: Ja, alle anbringelserne har været i fuldstændig enighed. De har nærmest bedt om det.

Jamilla: Min mor blev syg. Hun fik kræft, og så havde hun ikke rigtig overskud til mig. Det har hun egentlig aldrig nogensinde haft, men da hun så blev syg, havde hun slet ikke overskud til mig. Jeg begyndte så at gå sammen med en veninde fra folkeskolen, og vi syntes, det var sjovere at lave bål i frikvartererne og ikke rigtig komme til gymnastik bagefter. Stille og roligt begyndte jeg at være anderledes. Jeg passede stadig min skole, men jeg syntes bare, der var mange andre ting, der interesserede mig mere, og min mor, jamen, hun kunne jo ikke sige, at jeg skulle være hjemme på et bestemt tidspunkt. Hun gad ikke sige det, og hun havde heller ikke magten til det, og så tænkte jeg, at så gør jeg bare noget andet. Så passer jeg mig selv, og jeg blev mere og mere ligeglad med alt. Min mor var der slet ikke.

I: Hvem var det, der besluttede, at du skulle anbringes?

Jamilla: Min mor truede mig faktisk med det mange gange, og til sidst sagde hun, at nu skulle jeg anbringes. ”Fint nok,” sagde jeg, ”så gør vi det.” Jeg tog hende ligesom på ordet.

FØRSTE ANBRINGELSE: "JEG VAR ALDRIG UHØFLIG OVER FOR DEM, MEN DE RAGEDE MIG"

Sagsbehandleren Lone: Når vi valgte Søgården, var det, dels fordi den fungerer som akutinstitution her i kommunen, dels fordi den ligger tæt på den skole, hvor Jamilla gik. Vi vidste, at de kunne rumme hende og meget gerne ville støtte hende. Og så var der jo på mange måder et tæt forhold mellem mor og datter, og vi tænkte, at det ville være godt, at de kom fra hinanden i hverdagene, men alligevel ikke boede længere væk, end at de kunne besøge hinanden et par timer. Hvis hun nu var på Sjælland, så skulle hun på weekend hos sin mor, og vi tænkte – og det var familien enig i – at en hel weekend ville gå galt. Jamilla var på Søgården fra november 2001 til marts 2003. Det var jo alligevel et stykke tid, men meget af tiden var hun hjemme hos sin mor. Og til sidst blev hun hjemgivet, fordi både mor og datter ønskede det. De syntes, at de havde fået så meget styr på at være sammen, at det var det, de i virkeligheden helst ville.

I: Kan du sige lidt om det forløb, Jamilla har på Søgården?

Sagsbehandler: Det står ikke lysende klart for mig. Jeg ved, at det med skolen var svært. Hun kom der ikke så meget, det var sådan lidt on and off. Hun gad det ikke, og hun syntes ikke, at hun havde noget som helst med sine klassekammerater at gøre. De havde ikke noget til fælles, og de var åndssvage. Og det var pædagogerne på Søgården jo også. Jamilla kan være sød og medgørlig og samarbejdsvillig, når hun kan se, at der er noget i det for hende. Men hvis hun ikke opnår det, hun vil, så vender hun totalt rundt, og så gider hun ikke samarbejde. Derfor er hun meget, meget svær at hjælpe, for hun lægger selv dagsordenen, og man kan ikke nå hende, hvis ikke man i et eller andet omfang følger hende i det, hun vil. Det er selvfølgelig generelt, at hvis

der ikke er en motivation, så kommer man ingen steder. Men det her er meget markant.

I: Hvordan oplever du at komme på institutionen?

Jamilla: I starten syntes jeg, at det var fedt. Der var ny dyne og sengetøj, og jeg fik tøj og alt muligt. Det var rigtig fedt.

I: Og du fik dit eget værelse?

Jamilla: Ja, det gjorde jeg. Det var helt fint. Men så begyndte de sådan at sætte rammer, og de kendte mig jo overhovedet ikke. Jeg var ikke vant til at komme hjem og spise hver aften, og jeg havde egentlig lavet, hvad jeg selv ville. Når de så sagde, at jeg skulle være hjemme kl. 18 og spise, og jeg skulle komme hjem kl. halv ti om aftenen, så sagde jeg, ”hvad snakker du om?” Det gad jeg slet ikke. I weekenderne kravlede mig og de andre piger ud ad vinduet for at tage på diskotek, så, ja, det gik ikke så godt.

I: Begyndte du at blive uvenner med pædagogerne, eller gad du bare ikke rigtig høre efter, hvad de sagde?

Jamilla: Nej, jeg var aldrig uhøflig over for dem, men de ragede mig. Der var én kontaktperson, og når hun sagde, at jeg skulle være hjemme kl. 18, så var jeg hjemme kl. 18. For hvis jeg en anden gang spurgte hende, om jeg måtte komme hjem kl. 23, så kunne jeg godt få lov til det. På den måde kunne vi godt snakke sammen. De andre pædagoger sagde bare: ”Fordi sådan er reglerne,” og det havde jeg jo aldrig nogensinde været vant til. Det kunne jeg slet ikke indordne mig under.

I: Hvordan så hverdagen ud på Søgården?

Jamilla: Jeg begyndte jo at droppe ud af min skole. Min klasselærer havde sagt til hele klassen, at min mor var blevet kræftsyg, og det var derfor, jeg var blevet lidt underlig på det

sidste. O.k., fint nok, så gad jeg jo heller ikke komme der mere, vel. Folk begyndte også at kigge underligt på mig, for nu boede jeg på børnehjem, og hvad var det nu for noget. Jeg droppede ud af skolen og begyndte på sådan en værkstedsskole, og det gik heller ikke særlig godt. De andre elever var mest andengenerations, og de spurgte sådan: ”Skal du ikke lige med mig ud?” og ”skal du ikke lige med mig hjem?” Hvad fanden har de gang i? tænkte jeg. Jeg kunne mærke på mig selv, at det gad jeg ikke, og det kan de der fyre jo slet ikke klare. Jeg gik der i 3 uger, så gad jeg ikke det mere. Vi sad 4 timer foran computeren og lavede visitkort. Det var *virkelig* kedeligt. Jeg fik lavet en sølvring. Det var sådan set det mest interessante, jeg fik lavet, og så skulle vi ellers bare sidde ved computeren. Drengene sad og røg hash i frikvarteret, eller også sad de bare og stenede ved internettet. Det var bare for at være et sted.

I: Hvad med pædagogerne, gjorde de ikke noget i forhold til det, at I ikke gik i skole og ikke lavede noget?

Jamilla: Nej, nej, det gjorde de ikke, det kunne de ikke finde på. Hvis man ikke kunne indordne sig under dem, så kunne man ikke indordne sig under noget, og så var man uduelig og et problembarn, og så var det ens eget problem, sådan var det. I starten, da jeg stille og roligt droppede ud af folkeskolen, gik jeg tit ned i skoven og lavede bål med min veninde. Så ringede de til min mor: ”Nu er Jamilla ikke i skole igen.” Så sagde hun: ”Det ved jeg sgu da godt, hvorfor tror I, jeg har sendt hende hen til jer? Prøv at gøre noget ved det, jeg kan ikke gøre noget.”

ANDEN ANBRINGELSE: "VI TÆNKER, AT JAMILLA HAR MANGLET RIGTIG OMSORG"

Interviewer: Hvad er baggrunden for hjemgivelsen? Det er noget, Jamilla og hendes mor finder ud af sammen?

Sagsbehandleren Lone: Det er noget, de kommer og fortæller os. Nu vil både mor og Jamilla gerne have, at hun flytter hjem, og

de har talt tingene grundigt igennem, og de synes, de har fået lavet nogle gode aftaler for, hvordan det skal komme til at fungere. Jeg er lidt skeptisk og siger: ”Tror I, det holder?” og ”skulle vi ikke gøre det stille og roligt, hvor hun er mere og mere hjemme over en periode, så det bliver mere glidende, og så man hele tiden har Søgården i ryggen, hvis det nu pludselig eksploderer mellem jer?” Men det ønsker de ikke, og så har vi jo ikke noget at komme efter. Vi er overhovedet ikke derhenne, hvor der er grundlag for tvangsmæssige foranstaltninger, og så bliver hun hjemgivet. Hun er hjemme i en periode, hvor det går op og ned.

I: Hvad sker der i den periode?

Sagsbehandler: Det fortsætter jo i virkeligheden med, at de har deres skænderier, og at de indimellem har det rigtig godt. Men der går faktisk ikke voldsom lang tid, inden de taler om, at Jamilla gerne vil anbringes igen. Men det skal ikke være på Søgården. Det hænger også sammen med, at hun i mellemtiden stort set er ophørt med at gå i kommuneskolen. Så tænker vi, at det, Jamilla har manglet, er rigtig omsorg. Mor har jo på mange måder også kørt sit eget liv, så den der tætte kontakt ... Hun har fået kærlighed og opmærksomhed, når det ellers passede ind i programmet. Men så tænkte vi på et lille opholdssted ude ved Vesterhavet, der hedder Overdrevet. Det, de virkelig kan deroppe, er den meget individuelle indsats, hvor de viser en enorm stor omsorg for de unge. Der kan være fire unge ad gangen, og de bor i en almindelig, pæn, stor villa. De, der har stedet, supplerer hinanden rigtig godt både kønsmæssigt og i den måde, de arbejder med de unge på. Den ene er utrolig meget mor. Hun er virkelig meget omsorgsfuld. Hun bager boller og sidder med dem og holder om dem, når de er kede af det. Så er der en anden, der er lidt hurtig i det: ”Lad os gå ud og lave noget sport.” Og så er der den fornuftige med det store overblik, som lægger planer. De supplerer hinanden godt, og den unge bliver virkelig set hele vejen rundt.

I: Hvordan er hendes relationer med pædagogerne på stedet?

Sagsbehandler: Den meget moderlige kvinde deroppe oplevede at komme langt med Jamilla, og de kunne snakke virkelig godt sammen. Men så kunne Jamilla vende rundt dagen efter, og så fik hun bare fingeren. Men der er ingen tvivl om, at Jamilla på mange måder åbnede sig over for hende og nød den kontakt, de havde. Den ene af mændene var hun ikke så begejstret for. Det var ham, der sagde: ”Skal vi ikke gå ud og spille noget golf?” Det gad hun ikke rigtig, og det er jo fint nok. Man kan ikke være lige gode venner med alle, og det er jo netop den mulighed, der er, når der er flere voksne, og så skulle det være mærkeligt, hvis ikke kemien var der med nogen af dem. Ejeren deroppe hjalp hende også meget, og ham kunne hun også bruge, når hun ville. Jamilla kan jo være glad og sød og sådan, men det begyndte også ret hurtigt at vise sig, at hvis hun får nej til nogle ting, så lukker hun sig inde på sit værelse. Hun gider ikke sidde med ved måltiderne, men kan så komme lidt senere og tømme køleskabet, for det har hun lige lyst til. Måske var det indkøb til madpakker, og så er der ikke noget mad næste dag, for hun kan virkelig tage fra, når hun spiser. Det var også i den periode, hun begyndte at tage voldsomt på. Samtidig bliver det konstateret, at hun har en alvorlig bindevævssygdom. Det betyder, at hun skal have et binyrepræparat, som man får måneansigt af, og det kan også gøre, at man har lidt svært ved at mærke, når man er mæt. Hun var overvægtig, og hun blev større og større. Det var voldsomt, og Jamilla var meget plaget af det. Hun fik megen hjælp, dels fik hun kort til et fitnesscenter, hvor hun kunne få motion, og dels var de hos en kostvejleder, hvor de prøvede at snakke om fornuftig kost. Men det blev igen præcis, som Jamilla selv ville have det. De kunne købe alle mulige gode grøntsager og hjælpe hende med at lave god mad, og så opdagede de, at der lå burgerkasser fra McDonald’s ude i hækken. Så havde hun selv været ude og købe megaburgere.

I: Du siger, der bliver ved med at være de her spil, hvor Jamilla kun gør det, hun selv vil, og ikke går med til de ting, pædagogerne ønsker. Bliver du involveret?

Sagsbehandler: Ja ja, jeg er meget jævnlige til møder deroppe, også med deres supervisor og en psykolog, hvor vi prøver at forstå, hvad der sker, og hvordan vi bedst kan hjælpe hende. På et tidspunkt beskrev de hende som et stykke sæbe. Sådant stykke våd sæbe, der smutter, hver gang man tror, man har fat i noget. Der var helt sikkert gode perioder, og de kunne rigtig godt lide hende. Men netop som de troede, at de havde fat i noget – nu har vi sammen fundet ud af, at det er den vej, vi går, og vi skal nok støtte dig – så smuttede hun ud af hånden på dem. Det var medvirkende til, at de til sidst sagde: ”Vi tror ikke, vi kan hjælpe hende.”

I: Hvordan er din relation til hende i den periode?

Sagsbehandler: Jamen, jeg snakker også med hende, men jeg følger hende lidt mere på sidelinjen i den periode, fordi de er så tæt omkring hende deroppe. Selvfølgelig snakker jeg med hende, men til en del af møderne hører jeg mere personalet, som har den daglige kontakt, om, hvordan det går. Og vi prøver at lægge nogle planer for, hvilken vej vi skal gå. Men det ender faktisk med, at Jamilla bliver smidt ud fra Overdrevet. Det er ikke fra den ene dag til den anden, men det er tæt på. Selvfølgelig gør de det ordentligt. Men personalet var nået dertil, at det rykkede ikke rigtig, og vi kunne jo ikke sige andet. Guderne skal vide, at vi forsøgte, og vi lagde mange planer, men det var dér, vi begyndte at snakke om, at hun var som et stykke sæbe. Det var blevet så tydeligt. Så sker der det, at det går op for dem, at hun ryger hash.

I: Det har de ikke været klar over?

Sagsbehandler: Mor har sagt det, og vi har haft en klar fornemmelse af, at hun gjorde det indimellem, når hun var sammen med sine venner. Og så kommer vi gerne til at tænke på, om der er misbrug involveret, når en ung ikke kan komme op om morgenen og er meget ugidelig eller ikke har noget energi. Det hænger vældig ofte samme. Det er noget, vi taler med hende om, og hun bekræfter, at hun ryger hash af og til, når hun er sammen med sine venner. Men grunden til, at hun bliver

smidt ud, er, at hun tager hash med ind i huset, og at hun sidder og ryger det på et værelse med en noget yngre dreng, som lige er flyttet ind. Hun har hele tiden fået at vide, at der gik grænsen. Der måtte de simpelthen sige: ”Vi kan ikke have det, og i forhold til de andre unge på stedet er vi nødt til at markere, at det er nu – ud!” Så flyttede hun hjem.

Jamilla: Personalet på Overdrevet var meget sådan pusse-nusset. Hende den kvindelige pædagog var en rigtig hønemor, og hun kunne virkelig græde, hvis man ikke kom hjem til aftensmad. Den anden pædagog prøvede at være sjov. Lige da jeg kom derop, havde jeg taget alle de der kilo på. Jeg havde fået en bindevævssygdom, som gjorde, at jeg skulle tage Pretison, og jeg tog 40 kilo på i løbet af et ½ år. Så kommer jeg derop, og pædagogen her har en T-shirt på, hvor der står: ”Fat people are harder to kidnap.” Den, syntes han, var helt vildt komisk, så han siger: ”Sel!” Og jeg synes bare slet ikke, den er god. O.k., tænker jeg, hvad er det for et sted, jeg er kommet hen? Så gik jeg op på mit værelse. Han fik dårlig samvittighed og kom med en dvd og en hel masse vindruer til mig. De var søde nok, men det var ikke det, jeg havde brug for på det tidspunkt. Hvis jeg var startet med at komme derop, så tror jeg, det havde været godt for mig.

I: Hvorfor var det ikke, hvad du havde brug for?

Jamilla: Jeg havde ikke brug for en familie længere. Jeg havde brug for at kunne lære at klare mig selv. Jeg var 15, snart 16 år.

I: Du gad ikke høre efter?

Jamilla: Nej, det kunne jeg slet ikke. Jeg havde købt et par bukser, og så siger ham pædagogen: ”Dem der, de er pæne,” og så havde jeg aldrig mere lyst til at gå i de bukser. Jeg havde ikke købt dem for at behage ham, vel. Det var alt sammen meget godt, men så begyndte jeg at ryge noget hash og gå sammen med nogle veninder fra Århus. Det var sådan nogle 20-årige og

opefter. De var sådan rigtig ... ja, jeg ved ikke, hvad man skal kalde dem.

I: Hardcore?

Jamilla: Ja ja, det var de. Når pædagogerne var gået i seng, lavede jeg den der snedige finte. Jeg listede ned ad trappen og kørte ned på stranden i min venindes Golf og hørte høj musik, og det, syntes jeg, var helt vildt fedt. Så sneg jeg mig tilbage igen, og om morgenen kunne jeg jo så ikke komme op i skole. Jeg havde røget og været ude om natten, og de vidste ikke noget.

I: De fandt ikke ud af det?

Jamilla: Aldrig. De har ikke fundet ud af det, selv ikke den dag i dag. To af de andre unge var også med. Den ene begyndte faktisk at tage stoffer og alt muligt, men pædagogerne opdagede det ikke, eller også *vilde* de ikke opdage det.

I: Røg du meget på det tidspunkt?

Jamilla: Ja, det begyndte jeg på, og det blev kun værre, da jeg flyttede. Men jeg syntes, det var meget sejt at gå sammen med de der 20-årige veninder. De accepterede mig 100 pct. for den, jeg var. De syntes, jeg var sjov, og alt det der. Jeg følte mig rigtig hjemme sammen med dem, og de hjalp mig, når jeg havde problemer. Det var dem, jeg kunne snakke med, når jeg syntes, at de andre voksne ikke kunne forstå mig. Det var det, jeg følte, jeg havde brug for.

TREDJE ANBRINGELSE: "DET HAR BETYDET ALT FOR MIG!"

Sagsbehandleren Lone: Jamilla flytter hjem igen, men der går ikke ret lang tid, inden mor og Jamilla siger, at det ikke fungerer. Gad vide, om hun ikke bor hos sin far indimellem i den periode? Det er ikke hendes biologiske far, men ham, hun altid har kaldt far. I lange perioder er han velfungerende og klarer job og det

hele, og så falder han i et gevaldigt hul og drikker og mister sit arbejde. Men så retter han sig og kommer op og i gang igen. Sådan har det altid været. Til tider er han meget støttende over for Jamilla, og til andre tider kan han virke ret ligeglad. Jeg har siddet med Jamilla her, hvor hun ikke har vidst, hvor hun skulle sove om natten. Så har jeg sagt: ”Du skulle da prøve at ringe til din far,” og så siger hun: ”Nej, det tror jeg ikke.” ”Lad være med at tro, prøv nu at ringe til ham,” siger jeg til hende. Og så har jeg hørt ham sige i telefonen, at nej, det passede ikke særlig godt. Men hun kunne da lige komme forbi hans arbejde og hente 200 kroner. Så giver han hende penge i stedet. Det er en afvisning, der vil noget. Men vi går igen i gang med at lede efter et sted sammen med amtet. Derinde kender de hende jo også efterhånden. Og vi tænker os rigtig godt om. Vi tænker over, hvad det er for en erfaring, vi har haft gennem årene med Jamilla som person og med de steder, hun har været. Vi er enige om, at det i hvert fald ikke skal være en familiepleje, for det er hun for gammel til, og hun har jo en familie. Det skal heller ikke være et stort sted som Søgården, det har vi prøvet. Hvad kunne vi lære af det, og hvad skulle det i hvert fald ikke være, og hvad kunne man overhovedet forestille sig? Jamilla taler selv om, at hun gerne vil have sin egen lejlighed. Det tænker vi, at hun ikke kan. Hun er 17 år. Vi tænker, at hun ikke har struktur nok på sit liv til at kunne klare at bo alene. Vi ved også, at hun simpelthen ikke kan indordne sig under de regler, der er på en institution eller et opholdssted. Hvad kan vi finde på derimellem? Og der er det så, at vi gennem amtet kommer til at høre om Fakkeltænderne, som faktisk lige er det, vi har gået og ledt efter. Vi kendte dem ikke i forvejen, men amtet havde erfaring med dem. De har lejligheder og små boliger, og så er de to pædagoger, Henrik og Martin, samt nogle hjælpere indimellem, og de følger de unge rigtig tæt. De kan ringes op, når som helst på døgnet. Hvis der er noget, som brænder på, står de der et øjeblik efter. Og de er med hele vejen rundt i forhold til at lægge planer sammen med den unge: Hvad er der i køleskabet, og hvad skal du nå? Vi blev enige om at foreslå det for Jamilla og hendes mor, og de var meget positive og begejstrede for, at vi tænkte så alternativt. Allerede fra den første samtale, Jamilla havde med Henrik og Martin,

kunne man se på hende, at hun blev glad og slappede af. Hun følte sig respekteret og hørt, og det holder ved den dag i dag, må man sige. Hun har en dyb tillid til Henrik og Martin, og der er en gensidig respekt.

I: Efter opholdet på Overdrevet skal du hjem til din mor, men du bor lidt forskellige steder?

Jamilla: Jeg var altid ude. Jo mindre jeg så til min mor, jo bedre, for så kom vi ikke op og skændes. Hver gang jeg var hjemme, så råbte hun, og jeg råbte. Det var simpelthen en hovedpine. Jeg skulle bare væk så hurtigt som muligt. Jeg boede egentlig ikke hjemme, jeg kom bare hjem og spiste og sov, hvis jeg ikke lige kunne være hos mine venner.

I: Hvad med kommunen og din sagsbehandler?

Jamilla: Her sidste gang gik jeg faktisk selv op på kommunen og sagde: ”Jeg vil godt anbringes nu.” Min mor havde købt hash af en af mine venner, og jeg tænkte, at det var helt hul i hovedet, at hun skulle spørge en af mine venner om hash. Der mistede jeg den sidste respekt for hende, og så sagde jeg, at jeg godt ville væk. Jeg kunne godt selv se, hvor det bar hen. Jeg bad sagsbehandleren om hjælp, og hun sagde, at det var sidste chance, og nu måtte hun finde på noget helt andet. Familiepleje duede ikke, børnehjemmet duede ikke, og ungdomspension ville jeg blive skør af, sagde hun. Men så fandt de det her helt ude i amtet.

I: Kan du fortælle lidt om, hvad det er for et tilbud?

Jamilla: Det er to kærestepar, der har lavet et firma, hvor de hjælper unge og sætter dem ud, så de kan lære at være selvstændige i deres egen lejlighed. Ham den ene kommer til mig tre gange om ugen, men de er der også, når man ellers har brug for det. Jeg har været meget indlagt på hospitalet på grund af

min sygdom, og jeg har været ude for et biluheld, og han er kommet hver eneste gang, selvom det er søndag morgen klokken otte. De lader dig også være, hvis du har behov for det. Det er ikke sådan noget med, at de maser sig på. De er der bare. Det var præcis, hvad jeg havde brug for, for så kan jeg ligesom selv sige til og fra.

I: Du flytter så ind i din egen lejlighed?

Jamilla: Ja, jeg kommer til Randers, og jeg er lige stoppet med at ryge. Jeg boede i en opgang, hvor der kun var ejerlejligheder. Så sidder jeg der en aften sammen med min arabiske veninde, og vi skulle bare spise shawarma, og lige pludselig kommer min nabo ind og siger: ”Skal du ikke med til fest?” Så begyndte jeg jo at snakke med dem og fandt ud af, at den ene solgte hash, den anden solgte ecstasy, og den tredje solgte amfetamin. Jeg tænkte, nej, hvad er det for et sted, jeg er havnet? Jeg troede virkelig, det var en joke eller en eller anden test for at se, om jeg nu havde forbedret mig! Det var virkelig fucked up. Jeg begyndte at gå i byen med dem, og jeg fik også prøvet nogle stoffer, som jeg hurtigt tog afstand fra igen. Jeg kunne jo se, hvordan de var.

I: Hvad med pædagogerne, ved de, at du ryger og hænger ud med de der folk?

Jamilla: Ja, det fandt de ud af, for jeg fortalte dem om det. Jeg tænkte, at hvis de vidste det, så holdt de måske lidt øje med mig, og så havde jeg sværere ved at blive rodet ud i noget. Det var lidt for at redde mig selv. De havde haft det på fornemmelsen, men ikke direkte, for ham, der havde boet i lejligheden før, havde taget stoffer og røget en hel masse hash, og han havde selvfølgelig ikke sagt noget. Så de vidste det godt, men de vidste ikke, hvor stofferne kom fra.

I: Blev du ved med at ryge dernede, eller var det bare lige i starten?

Jamilla: Nå ja, sådan mere eller mindre, men det var ikke lige så meget, som da jeg boede hos min mor i den sidste periode. Men mere eller mindre, fordi de andre gjorde det, og så blev jeg accepteret og kom ind i deres gruppe. Mine pædagoger kunne egentlig godt se, at jeg ikke faldt til i Randers. De sagde: "Bare giv det noget tid," og jeg *prøvede* at falde til, men det var ikke den måde, jeg ville falde til på. Så kom de op med den her lejlighed i Tilst, som jeg bor i nu, og jeg sagde: "Fint, den tager jeg." Altså, Tilst er ikke Århus, men det er fint nok.

I: De unge, som I modtager, bliver anbragt i deres egen lejlighed?

Kontaktpersonen Martin: De bliver så at sige anbragt i deres egen institution, i deres egen lejlighed ude i det virkelige liv. Nu er det jo ikke uproblematisk, men det er selvfølgelig en gulerod. De får tøj, kost og lommepenge og telefon og telefonpenge, og vi sikrer os nogle aktivitetspenge, så vi kan gøre noget med de unge. På den måde får de materielt set et godt liv og et godt udgangspunkt. Og så starter hele processen med, at vi skal være åbne og ærlige i den måde, vi er på.

I: Hvad vil det sige, åbne og ærlige?

Kontaktperson: Det vil sige, at man er til stede på deres præmisser. Det er klart, at vi har nogle spilleregler. Først og fremmest kan de unge kun komme hos os, hvis de selv vil. Men de unge ved også fra starten af, at der er nogle mindstekrav. Vi skriver under på en kontrakt omkring, hvordan de skal bo. Det er lidt pjattet, for i virkeligheden er det jo proforma. Men vi skriver under på, at det er deres lejlighed, og at det bliver respekteret. Vi har ikke en nøgle, hvor vi bare låser os ind og kigger. Hvis vi gør det, er det ifølge aftale med den unge. De skriver også under på, at der ikke må foregå ulovlige ting derinde såsom handler, og at de låner den her mobiltelefon, som ikke må misbruges. Hvis de gør det, kan vi komme efter dem. At være til

stede på deres præmisser handler også om at sætte tempoet ned i forhold til, hvad den unge skal. Det kan ikke nytte noget, at vi tror, at en 16-årig, der har været igennem syv anbringelser og en dårlig opvækst i det hele taget, lige nøjagtig ved, hvad han eller hun vil. Det kan være, der går et ½ år. Det kan også være, der går længere tid. Det, der er vigtigt, er, at vi griber fat i det, den unge snakker om under vores møder. Hvad kan de tænke sig, og hvordan kan vi etablere grundlaget for det sammen med den unge. Vi har ikke et krav om, at de skal nå noget på et bestemt tidspunkt. De skal heller ikke forvente, at vi gør det for dem, men vi kan gøre det med dem. Og så arbejder vi med nogle faste aftaler. Men vi bliver ikke sure, hvis de ikke holder dem. De har brug for den frihed, og det sker jo ikke særlig tit alligevel, at de ikke holder aftalerne. Men jeg ved af erfaring fra andre ungeprojekter, at hvis vi siger: ”Du skal være der om mandagen klokken to, for da kommer jeg til dig, og så kommer jeg også forbi tirsdag eftermiddag, og så kommer jeg og vækker dig onsdag morgen, og så kommer jeg torsdag efter skole, og så kommer jeg lige fredag og snakker weekend,” det kan de unge ikke holde ud. Derfor er noget af det, vi lægger vægt på, at få talt med de unge om, hvor mange faste aftaler, vi skal have. Typisk er det maksimalt tre aftaler af kortere eller længere varighed på 1 uge. Der er ikke sat tid på. Selvfølgelig vil der opstå nogle ting, hvor vi aftaler, at onsdag skal vi det. Men det kan også være, at vi kommer til en aftale med den unge og godt kan se, at der ikke lige er nogen forbindelse og derfor heller ikke mulighed for dialog. Så siger jeg: ”Ved du hvad, vi mødes sgu på torsdag i stedet, for det her er ikke så godt. Du har brug for noget andet, og jeg forstyrrer.” Det er utrolig dårligt at trænge sig på. Vi vil hellere tilbyde os. Vi er et tilbud til dem. Når vi så har været igennem opstartsforløbet, hvor vi begynder at lære hinanden at kende, så skal der ske noget mere. Så kan vi begynde at udfordre dem.

I: Hvordan var opstartsforløbet med Jamilla?

Kontaktperson: Vi mødtes med Jamilla og fortalte hende om, hvad vi kunne, og hvad vi stod for. Hun syntes, det lød vældig

spændende, og sagde ja med det samme og fik tilbudt en lejlighed i Randers. Den var hun så ikke lige med på. Det var sgu langt væk. Og hun nåede aldrig rigtig at flytte ind, mentalt set. Det var sgu irriterende, men det hang også sammen med hendes problemkompleks. Hun havde utrolig svært ved at være alene og havde ikke på noget tidspunkt i sit liv lært at kede sig og være sig selv, formentlig fordi hun kom til at mærke sig selv, og så måtte hun skynde sig at tage toget. Det betød, at vi brugte en del økonomi på at sørge for, at hun kom hjem til mor og til vennerne. Det viste sig så også, at Randers ikke var så godt et sted. Det var et lejlighedskompleks, hvor vi på et tidspunkt havde tre unge mennesker boende, og der var noget misbrug og noget salg i huset. Jamilla havde jo levet et liv, hvor hun allerede befandt sig i sådan en gruppe. Hun havde også lille tro på sig selv, hvilket gjorde, at hun bedre kunne være i den gruppe, for så kunne hun altid smide dem væk, når hun ikke gad dem længere. Det er straks sværere at få hende ind i en anden og mere intellektuel gruppe, hvor hun selv risikerer at blive smidt ud.

I: Hun opsøgte det lidt?

Kontaktperson: Ja, det gør hun jo, det må man sige, og vi snakkede med hende om det. Men det var altså for meget, og der var megen uro i forhold til, at hun hele tiden havde problemer. Efter 1 års tid får vi så etableret Jamilla i lejligheden i Tilst. Det er tættere på byen og dermed tættere på netværket og hendes mor. Jeg har faktisk været hos hende tre gange om ugen gennem hele forløbet. Nu hvor hun er begyndt at gå i skole, er der nogle tidspunkter, hvor jeg ikke kan besøge hende. Så har det måske været om aftenen to gange om ugen. Omvendt har hun været en hel del syg, og så har vi alligevel været inde på hospitalet. Så man kan sige, at vi er til rådighed. Vi siger aldrig nej. Det er klart, at vi ikke altid er i stand til at køre af sted, men så kommer vi et par timer senere eller næste morgen.

I: Hvad betyder det?

Kontaktperson: Det betyder jo, at Jamilla oplever nogle voksne, som er der, også selvom de ikke er der. Det er en ny orientering mod, at voksne kan man altså også stole på. Man kan også godt sige nogle grimme ting til hinanden, uden at det betyder, at man ikke kan være sammen dagen efter.

I: Hvad er det for en relation, du har til Jamilla nu?

Kontaktperson: Jeg er en tæt voksen, hun kan bruge til at fortælle om sig selv og sit liv, både når det er gode oplevelser, og når det gør ondt. Det er min umiddelbare fornemmelse, at hun ikke i første omgang tænker mig som en professionelt ansat pædagog, der er hyret til at hjælpe hende. Det er nok, fordi jeg formår at være mig selv som person. Jeg synes ikke, det er særlig spændende at være pædagog for pædagogens skyld. Jeg vil være pædagog dér, hvor lærebogen stopper, og så være mig selv med det udgangspunkt.

I: Hvordan gør du det?

Kontaktperson: Det gør jeg ved at være åben og blandt andet ved at tage nogle ting op fra mit eget liv, som retter sig mod et problem, jeg ser rent fagligt. Der er mange tanker omkring, hvordan man må være pædagog. Man må for eksempel ikke være privat. Næ, det må man selvfølgelig ikke, for det kan de unge jo ikke bruge. Men man kan godt være personlig og involverende. Det private er at fortælle intimt om det familiære, hvordan min familie er, og hvordan min familie værdisætter ting. Det er en norm, jeg ikke skal give til Jamilla, for det har ikke noget med hende at gøre. At være personlig kan for eksempel være at fortælle, hvad der gør mig ked af det. Jeg kan fortælle, at jeg også bliver rørt ved at se en eller anden film. Hun finder ud af – hov, der er faktisk noget menneskeligt ved ham. Jeg har den ide, at når jeg kan gøre det, kan jeg også bedre tillade mig at være direkte over for hende. For det er jo nogle svære ting. Når man sidder der og snakker om alvorlige ting, hvor hun bliver ked af det og græder, så skal man have respekt for, at hun vil dele det med mig. Jeg tror, det er her, mange pædagoger er uenige, for

det skal ikke komme for tæt på. Der skal være en facade. Jeg tror også, det er rigtig nok, at man skal være opmærksom på det. Det kræver behændighed og desuden viden og indsigt om sig selv at gøre det, for pludselig kan vi stå over for en eller anden borderline-struktur, der smasker det i hovedet på én, hvis man har været for personlig. Og det skal man kunne tage.

I: Det må være en svær kobling?

Kontaktperson: Det er det da også. Det er jo ikke en kobling, som altid lykkes. Hvad så? Jeg har ingen problemer med at sige til Jamilla: ”Dér tog jeg sgu fejl! Det må du undskylde, jeg reagerede pisse åndssvagt. Jeg blev sgu gal, og det handler formentlig ikke om dig, men der dukkede lige et eller andet op. Det kender du jo godt, ikke?” Så siger hun: ”Nå, ja.” Der står ikke nogen steder i de pædagogiske lærebøger, at man skal være ærlig og åben på den måde. Men så bliver man i stedet ofte meget mere stiv. Så skal man fastholde tingene, og så kan jeg ikke sige, at det var min fejl.

I: Hvis du sammenligner Henrik og Martin fra Fakkeltænderne med de andre pædagoger, som Jamilla har været i forbindelse med, hvad er så anderledes?

Sagsbehandleren Lone: De er ikke pædagoger.

I: De er ikke pædagoger?

Sagsbehandler: Nej. De har alle mulige uddannelser, men de taler lige ud af posen. Nogle pædagoger kan virke lidt klæbende på mange af de unge. Jeg fortæller det, som de unge siger til mig, så jeg kan ikke uddybe det nærmere. Men de bliver bare for meget. Der er jo mange unge, der sidder her og siger: ”Jeg gider ikke flere pædagoger. Jeg kan ikke holde dem ud. Jeg skrider, hvis jeg ser en til!” De her er en anden type. De taler anderledes, og de opfører sig anderledes. De kan nå hende på en anden

måde, det er der ingen tvivl om. Det har jo vist sig at holde, så jeg tror på det. Hvis nogen kan komme videre med hende, så er det dem.

I: Hvad hvis det glipper i forhold til Fakkeltænderne?

Sagsbehandler: Så må man sige, at der nok ikke er flere varer på hylden. Så er det ligesom det. Vi har jo også været vejen omkring flere forskellige foranstaltningstilbud. Det handler også om den alder, hun nu har nået. Så kan det blive en støtte-/kontaktperson, men jeg tror ikke på flere anbringelser. Jeg har det også sådan, at jeg ikke tror, det glipper i forhold til Fakkeltænderne. Det har været stabilt så længe, og de er nået så langt med hinanden, at det ikke glipper.

I: Hvordan vurderer du din egen rolle i forhold til de sammenbrud i Jamillas anbringelser, der har været?

Sagsbehandler: Jeg har egentlig lyst til at sige, at jeg ikke synes, jeg kunne have gjort andet. I hvert fald i starten var det rimelig akut, og jeg synes, der har været gjort relevante overvejelser over hver eneste anbringelse og anbringelsessted. Men det har jo ikke fungeret. Altså, vi kunne jo ikke have placeret Jamilla hos Fakkeltænderne, da hun var 13 år. Hun var nødt til at være et sted. Om man så kunne have fundet nogle tilsvarende personer, som kunne være kommet i hjemmet og gjort nogle af de samme ting, det ved jeg ikke. Jeg kendte ikke til dem. Jeg kendte ikke den mulighed. Hvis man virkelig skal se i bakspejlet, så skal man se langt tilbage, og så skulle vi have sat nogle ting ind, da hun var ganske lille. Men hverken dengang eller siden har vi i virkeligheden været i en situation, hvor man har kunnet sige, at det her er så alvorligt, at vi må ind med nogle tvangsmæssige foranstaltninger. Det tror jeg ikke, og det er ikke, fordi vi er bange for at tage tvangsmæssige foranstaltninger. Men hun er kommet i skole, hun har haft tøj på kroppen, og hun har haft madpakken i orden. For at bruge de der latterlige eksempler så er hun ikke blevet efterladt alene hjemme, og hun er ikke blevet slået. Moren har været der for hende. At det så ikke har været

nok, det er noget andet, men vi har ikke haft mulighed for at komme til at kompensere for det.

I: Hvad er den udvikling, du har beskrevet i forhold til Fakkeltænderne, resultat af?

Sagsbehandler: Jeg startede med at beskrive Jamilla som en pige, der gik sine egne veje og egentlig gjorde, som det passede hende. Hun vil ikke have én, der står derhjemme og siger: ”Nu går du i seng, nu står du op og tager tøj på, og nu går du derhen.” Den har jo ikke fungeret i forhold til Jamilla. Hun kan ikke indordne sig under meget faste rammer, og det er jo det, der tilgodeses nu. Men det, der virkelig fungerer her, er Fakkeltænderne som personer. Det er et opholdssted, men uden sted. Det bæres af de personer, som de er, og den kemi, de har med hinanden.

I: Hvad har det betydet for dig, at du flyttede til Randers og mødte pædagogerne fra Fakkeltænderne?

Jamilla: Jamen, det har betydet *alt* for mig! Den ene, Henrik, det er mere regnskaber. Han er der selvfølgelig, når man har brug for ham, og når den anden er på ferie. Men Martin, som jeg har mest kontakt til, han er jo perfekt! Han siger ikke, hvad man skal gøre. Han råder en til, hvad man skal gøre. Han er altid så direkte irriterende, fordi han har så meget ret. Jeg sad og brokkede mig over, at hende min arabiske veninde ikke kunne tage imod råd, fordi hun ikke lyttede til dem. Man sidder og bruger tid på at forklare nogle ting, og så gør hun det stik modsatte. Så sagde han: ”Undskyld, hvad gør *du* egentlig?” Jeg kan kun give ham ret. Det er så provokerende, og når det er provokerende, bliver man ligesom nødt til at gøre noget ved det. Han driller, når han spørger. Det er ikke sådan, at han sabler én eller nedgør én. Han kommer bare med sådan nogle irriterende kommentarer nogle gange.

I: Han er god til at ramme plet?

Jamilla: Ja. Han siger ikke, hvad man skal og ikke skal, og han hjælper en, hvor der er brug for det. Når jeg har været rodet ind i sådan noget som det med retssagen, så tænker han faktisk over det og involverer sig personligt. Jeg er sikker på, at han går hjem i seng, og så tænker han over, hvad man kan gøre med hensyn til det. Jeg har også spurgt ham, om det ikke er et hårdt job, for nogle gange kommer han bare, selvom han er hjemme hos sin kone. ”Det er ikke et job, det er mit liv,” siger han så. Det er meget få pædagoger, der har det sådan. Jeg betyder også noget for ham. Jeg tror også, at han blev bekymret for mig – eller jeg ved, at han blev bekymret – da jeg havde været ude for den bilulykke. Han ringede til mig, og jeg ville jo ikke bede ham om at komme klokken otte om morgenen. Men han kom bare, der var ikke så meget der.

I: Hvilken betydning tror du, I får for Jamillas liv fremover?

Kontaktperson: Jeg tror, vi bliver nogle netværkspersoner, som kan være der for Jamilla. Det vil sige nogle voksne, som hun kan kontakte, hvis hun har brug for det, og som hun kan mødes med eller bare ringe til. En slags mentorordning på frivillig basis. Vi er der for livet, hvis hun vil have os. Det skal også forstås lidt i overført betydning. De skal jo selv have et liv, og de vil forhåbentlig få en sød kæreste og møde nogle nye venner og komme i gang med noget, der er mere stabilt for dem. I takt med, at de møder nye mennesker, forsvinder vi jo gradvist, men det kan godt være, der går 10 år. Jeg ser ikke mig selv som 50-årig med alle mulige unge rendende om benene. Slet ikke, men sådan er de heller ikke. Sådan vil Jamilla heller ikke være. De har stor respekt for ikke at forstyrre mig, når jeg ikke har med dem at gøre. Jeg tror, Jamilla bliver i stand til at leve et selvstændigt liv. Hun bliver uafhængig af offentlig hjælp om nogle år. Det er ikke alle vores unge, der bliver det, men det er jeg helt sikker på med hende. Uddannelsesmæssigt tror jeg, at hun kommer ind og får etableret sig i skolesystemet og bliver færdig på en eller anden måde, eller også ryger hun over i noget kreativt. Selvom

uddannelse er vigtigt, er det også muligt at få et meningsfyldt arbejdsliv uden uddannelse, hvis man kan noget med sine hænder og sit hoved. På den måde er jeg egentlig ikke bekymret for hendes fremtid, for hun er en stærk pige. Hun er kommet godt igennem det dårlige liv, hun har haft. Men hun kunne ikke have klaret en almindelig anbringelse. Hun havde brug for de vide rammer. Fleksibilitet og elastik i kontrakten. Hun var jo i opposition og midt i sådan et forsinket pubertetsoprør. Hun var i kamp, og nu har hun fået noget luft. Hun har mødt nogen, der kan forsikre hende om, at: ”Nå ja, jeg er god nok.”

LITTERATUR

- Aldgate, J. & Hawley, D. (1986): Preventing Disruption in Long-term Foster-care. *Adopting & Fostering*, 10, 23-30.
- Allis, P. (1984): Event History Analysis. In: Hardy, M. & Bryman, A. (eds.): *Handbook of Data Analysis*. London: Sage Publication, pp. 369-386.
- Ankestyrelsen (2009): *Børn og unge anbragt uden for hjemmet. Kommunale afgørelser, årsstatistik 2008*.
- Andersson, G. (2008): Barndomens placeringar och ungas tilbakablick. *Social Vetenskaplig Tidskrift*, årgang 15, 2.
- Andreassen, T. (2003): *Behandling av ungdom i institusjoner. Hva sier forskningen?* Oslo: Kommuneforlaget.
- Andreassen, T. (2003): *Institutionsbehandling av ungdomar. Vad säger forskningen?* Stockholm: Gothia.
- Backe-Hansen, E. (1982): *Når fosterhjemsplasseringer ender med utilsiktet flytting: Hvorfor skjer de, og hvordan kunne de vært undgått?* Oslo: NAVF's Senter for Klinisk Psykologisk Forskning.
- Barber, J.G., Delfabbro, P.H. & Cooper, L.L. (2001): The Predictors of Unsuccessful Transition to Foster Care. *Journal Child Psychol. Psychiat.*, 42, 6, 785-790.

- Barber, J.G. & Delfabbro, P.H. (2002): The Plight of Disruptive Children in Out-of-Home Care. *Children's Services: Social Policy, Research, and Practice*, 5 3, 201-212.
- Barber, J.G. & Delfabbro, P.H. (2003): Placement Stability and the Psychosocial Well-Being of Children in Foster Care. *Research on Social Work Practice*, 13; 415-431.
- Barter, C., Renolds, E., Berridge, D. & Cawson, P. (2004): *Peer Violence in Children's Residential Care*. Houndsmills & New York: Palgrave MacMillan.
- Baxter, S. (1988): *Fostering Breakdown*. Belfast: Department of Health and Social Services.
- Bekendtgørelse af lov om social service. LBK nr. 929 af 05/09/2006.
- Bengtsson, T.T. & Jakobsen, T.B. (2009): *Institutionsanbringelse af unge i Norden. En komparativ undersøgelse af lovgrundlag, institutionsformer og udviklingstendenser*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:12.
- Berridge, D. (1997): *Foster Care. A Research Review*. London: HMSO.
- Berridge, D. & Cleaver, H. (1987): *Foster Home Breakdown*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Biehal, N., Clayden, J., Stein, M. & Wade, J. (1995): *Moving on: Young People and Leaving Care Schemes*. London: HMSO.
- Bonnier, L. & Kälvesten, A.-L. (1990): *För sommaren – eller för hela livet: barn och ungdomar i Stockholm placerade i fosterhem 1960*. Stockholm: Socialförvaltningen.
- Cautley, P. (1980): *New Foster Parents. The First Experience*. New York: Human Sciences Press.
- Cliffe, D. & Berridge, D. (1991): *Closing Children's Homes. An End to Residential Childcare?* London: National Children's Bureau.
- Courtney, M. & Barth, R. (1996): Pathways of Older Adolescents out of Foster Care: Implications for Independent Living Services. *Social Work*, 41, 75-83.
- Dahl, T.S. (1978): *Barnevern og samfunnsvern. Om stat, virenskap og profesjoner under barnevernets oppkomst i Norge*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Danmarks Statistik (2007): *Sociale forhold, sundhed og retsvæsen*. København: Danmarks Statistik 2007:3.
- De 4 Årstider (2007): *De 4 Årstider – Et særligt sted*. København.

- Delfabbro, P.H., Barber, J.G. & Cooper, L.L. (2000): Placement Disruption and Dislocation in South Australian Substitute Care. *Children Australia*, 25, 16-20.
- Delfabbro, P.H., Barber, J.G. & Cooper, L.L. (2001): Children Entering Out-of-Home Care in South Australia: Baseline Analyses for a 3-Year Longitudinal Study. *Children and Youth Services Review*, 23, 11, 865-891.
- Delfabbro, P.H., Barber, J.G. & Cooper, L.L. (2002): Children Entering Out-of-Home Care in South Australia: Baseline Analyses for a 3-Year Longitudinal Study. *Children and Youth Services Review*, 24, 917-932.
- Delfabbro, P.H. & Barber, J.G. (2004): The Economic Cost of Behavioural Disorders in Substitute Care. *Journal of Socio-Economics*, 33, 189-200.
- Dingwall, R., Eekelaar, J.M. & Murray, T. (1983): *The Protection of Children. State Intervention and Family Life*. Oxford: Basil Blackwell, Inc.
- Egelund, T. (2006): *Sammenbrud i anbringelser. En forskningsmæssig behyning*. København: Socialforskningsinstituttet, 06:01.
- Egelund, T., Andersen, D., Hestbæk, A.-D., Lausten, M., Knudsen, L., Olsen, R.F. & Gerstoft, F. (2008): *Anbragte børns udvikling og vilkår. Resultater fra SFI's forløbsundersøgelser af årgang 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:23.
- Egelund, T., Hestbæk, A.-D. & Andersen, D. (2004): *Små børn anbragt uden for hjemmet. En forløbsundersøgelse af anbragte børn født i 1995*. København: Socialforskningsinstituttet, 04:17.
- Egelund, T. & Jakobsen, T.B. (2009a): Standardized Individual Therapy: A Contradiction in Terms? Professional Principles and Social Practices in Danish Residential Care. *Childhood*, vol. 16, 265-282.
- Egelund, T. & Jakobsen, T.B. (2009b): *Omsorg for anbragte børn og unge. Døgninstitutionens hverdag og vilkår*. København: Akademisk Forlag.
- Egelund, T. & Vitus, K. (2007): *Sammenbrud i anbringelser af unge. Risikofaktorer hos de unge, forældre, anbringelsessteder og i sagsbehandlingen*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Egelund, T. & Vitus, K. (2009): Breakdown of Care: The Case of Danish Teenage Placements. *International Journal of Social Welfare*, 18 (1).
- Elder, G.H.Jr. (1999): *Children of the Great Depression. Social Change in Life Perspective*. Boulder and Oxford: Westview Press.

- Eliasson, R. (1995): *Forskningsetik och perspektivval*. Lund: Studentlitteratur.
- Emond, R. (2004): Rethinking Our Understanding of the Resident Group in Group Care. *Child & Youth Care Forum*, 33(3), s. 193-207.
- Falck, S. (2006): *Mellom straff og behandling: tvangsplassering av ungdom med alvorlige atferdsvansker*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Fanshel, D. & Shinn, E.B. (1978): *Children in Foster Care. A Longitudinal Investigation*. New York: University Press.
- Farmer, E., Libscombe, J. & Moyers, S. (2005): Foster Carer Strain and Its Impact on Parenting and Placement Outcomes for Adolescents. *British Journal of Social Work*, 35, 237-253.
- Fenyo, A., Knapp, M. & Baines, B. (1989): Foster Care Breakdown: A Study of Special Teenager Fostering Scheme. In: Hudson, J. & Galaway, B. (eds.): *The State as Parent. International Research Perspectives on Interventions with Young Persons*. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, Boston, and London, pp. 315-329.
- Fisher, T., Gibbs, I., Sinclair, I. & Wilson, K. (2000): Sharing the Care: The Qualities Sought of Social Workers by Foster Carers. *Child and Family Social Work*, 5, 225-233.
- Foucault, M. (1972): *Histoire de la folie à l'âge classique*. Paris: Gallimard.
- Fratter, J., Rowe, J., Sapsford, D. & Thoburn, J. (1991): *Permanent Family Placement: A Decade of Experience*. London: British Agencies for Adoption & Fostering.
- George, V. (1970): *Foster Care. Theory and Practice*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Hair, J., Black, W., Babin, B., Anderson, R. & Tatham, R. (2006): *Multivariate Data Analysis*, 6 edn. Pearson Education Inc., Upper Saddle River.
- Hansen, J. (2005): *Normalsystemets rummelighed og anbringelser*. Åbenrå: UFC Børn og Unge.
- Hasenfeld, Y. (1983): *Human Service Organisations*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc.
- Hessle, S. & Vinnerljung, B. (1999): *Child Welfare in Sweden – An Overview*. Stockholm: Stockholm University, Department of Social Work.
- Hummel, R.P. (1994): *The Bureaucratic Experience. A Critique of Life in the Modern Organization*. New York: St. Martin's Press.
- Jackson, S. & Thomas, N. (2000): *On the Move Again: What Works in Creating Stability for Looked After Children?* Ilford: Barnardo's.

- James, S. (2004): Why Do Foster Care Placement Disrupt? An Investigation of Reasons for Placement Change in Foster Care. *Social Service Review*, 78, 601-627.
- Jepsen, J. (2006): Juvenile Justice in Denmark: From Social Welfare to Repression. In: Jensen, E.L. & Jepsen, J.: *Juvenile Law Violators, Human Rights, and the Development of Juvenile Justice Systems*, 213-262. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing.
- Jönsson, H. (1995): *Sammanbrott i familjehem*. Stockholm: Socialstyrelsen. SoS-rapport 9.
- Kalland, M. & Sinkonen, J. (2001): Finnish Children in Foster Care: Evaluating the Breakdown of Long Term Placements. *Child Welfare*, 80, 513-527.
- Kazdin, A. (1987): Treatment of Antisocial Behavior in Children: Current Status and Future Directions. *Psychological Bulletin*, 102, 187-203.
- Kelly, G. (1995): Foster Parents and Long-Term Placements: Key Findings from a Northern Ireland Study. *Children & Society*, 9, 19-29.
- Lagerberg, D. & Sundelin, C. (2000): *Risk och prognos i socialt arbete med barn. Forskningsmetoder og resultat*. Stockholm: Centrum för utvärdering av socialt arbete, Gothia.
- Lahti, J. (1982): A Follow-Up Study of Foster Children in Permanent Placements. *Social Service Review*, 56, 556-571.
- Libscombe, J., Moyers, S. & Farmer, E. (2004): What Changes in 'Parenting' Approaches Occur Over the Course of Adolescent Foster Care Placements? *Child and Family Social Work*, 9, 347-357.
- Levin, C. (1998): *Uppfostringsanstalten: om tvång i föräldrars ställe*. Lund: Arkiv.
- Loeber, R., Burke, J., Lahey, B., Winters, A. & Zera, M. (2000): Oppositional Defiant and Conduct Disorder: A Review of the Past 10 Years, part 1. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39, 1468-1484.
- Lowe, K. (1992): *Teenagers in Foster Care*. London: National Foster Care Association.
- Maas, H.S. & Engler, R.E. (1959): *Children in Need of Parents*. New York: Columbia University Press.
- McCord, J. (1990): *Long-Term Perspectives on Parental Absence*. Cambridge: The Press Syndicate of the University of Cambridge.

- McDonald, T., Lieberman, A., Partridge, S. & Hornby, H. (1991): Assessing the Role of Agency Services in Reducing Adoption Disruptions. *Children and Youth Services Review*, 13, 425-438.
- Millham, S., Bullock, R., Hosie, K. & Haak, M. (1986): *Lost in Care. The Problems of Maintaining Links Between Children in Care and Their Families*. Gower Publishing Company, Aldershot.
- Minty, B. (1999): Annotation: Outcomes in Long-Term Foster Family Care. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40, 991-999.
- Moffitt, T., Caspi, A., Rutter, M. & Silva, P. (2001): *Sex Differences in Antisocial Behaviour. Conduct Disorder, Delinquency, and Violence in the Dunedin Longitudinal Study*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Napier, H. (1972): Success and Failure in Foster Care. *British Journal of Social Work*, 2, 187-204.
- Nedergaard Hansen, E., Lehmann Nielsen, V. & Smith, A. (2007): *Rekrutterings- og gennemstrømningsproblemer*. København: DJØF.
- Newton, R., Litrownik, A. & Landsverk, J. (2000): Children and Youth in Foster Care: Disentangling the Relationship Between Problem Behaviors and Number of Placements. *Child Abuse & Neglect*, 24, 1363-1374.
- Nielsen, H.E. (2005): *TABUKA. Tidligere anbragtes bud på kvalitet i anbringelsen af børn og unge*. København: Forlaget Børn og Unge.
- Olsson, M. (2006): *Unga vuxna med en historia av uppförandestörning – En långtidsuppföljning med ett salutogent och ekologiskt perspektiv*. Lund: Lunds Universitet.
- O'Neill, C. (1997): Policy and Practice Implications of Permanent Placement Disruption. *Australian Social Work*, 50, 41-47.
- O'Neill, T. (2001): *Children in Secure Accommodation. A Gendered Exploration of Locked Institutional Care for Children in Trouble*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Orwinger, E. (2003): *Kostnader och konsekvenser för placering och sammanbrott enligt MTFC-metoden*. Lund: Lunds Universitet.
- Parker, R. (1966): *Decision in Child Care: A Study of Prediction in Fostering*. Allen & Unwin, London.
- Patterson, G., Reid, J. & Dishion, T. (1992): *Antisocial Boys*. Castalia, Eugene.

- Perthou, A.S., Mortenson, M.D. & Andersen, D. (2008): *Skolegang under anbringelse. Delrapport 3*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:25.
- Ponnert, L. (2007): *Mellan klient och rättsystem. Tvångsvård av barn och unga ur socialsekreterares perspektiv*. Lund: Lund Dissertations in Social Work.
- Proch, K. & Taber, M. (1985): Placement Disruption: A Review of Research. *Children and Youth Services Review*, 7, 309-320.
- Rowe, J. (1987): Fostering Outcomes: Interpreting Breakdown Rates. *Adopting & Fostering*, 11, 32-34.
- Rowe, J., Hundleby, M. & Garnett, L. (1989a): Child Care Placement Outcomes. In: Hudson, J. & Galaway, B. (eds.): *The State as Parent. International Research Perspectives on Interventions with Young Persons*. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, Boston, and London, pp. 125-130.
- Rowe, J., Hundleby, M. & Garnett, L. (1989b): *Child Care Now - a Survey of Placements Patterns*. London: British Agencies for Adoption & Fostering.
- Rushton, A. & Dance, C. (2004): The Outcomes of Late Permanent Placements. *Adoption & Fostering*, 28, 49-58.
- Rutter, M., Giller, H. & Hagell, A. (1998): *Antisocial Behavior by Young People*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ryan, J. & Testa, M. (2005): Child Maltreatment and Juvenile Delinquency: Investigating the Role of Placement and Placement Instability. *Children and Youth Services Review*, 27, 227-249.
- Sallnäs, M., Vinnerljung, B. & Westermark, P.K. (2004): Breakdown of Teenage Placements in Swedish Foster and Residential Care. *Child and Family Social Work*, 9, 141-152.
- Sarnecki, J. (2006): Responses to Juvenile Crime: The Swedish System. In: Jensen, E.L. & Jepsen, J. (eds.): *Juvenile Law Violators, Human Rights, and the Development of Juvenile Justice Systems*, 187-211. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing.
- Schwartz, I. (2007): *Børneliv på døgninstitution. Socialpædagogik på tværs af børns livssammenhænge*. Odense: Syddansk Universitet (ph.d.-afhandling).

- Sinclair, I. & Wilson, K. (2003): Matches and Mismatches: The Contribution of Carers and Children to the Success of Foster Placements. *British Journal of Social Work*, 33, 871-884.
- Skuse, T., MacDonald, I. & Ward, H. (2001): *Outcomes of Looked After Children. The Longitudinal Study at the Third Data Collection Point*. Loughborough: Centre for Child and Family Research.
- Staff, I. & Fein, E. (1995): Stability and Change: Initial Findings in a Study of Treatment Foster Care Placements. *Children and Youth Services Review*, 17, 379-389.
- Stanley, L. (1990): A Referral Was Made: Behind the Scenes During the Creation of a Social Services Department 'Elderly Statistic'. In: Stanley, L. (ed.): *Feminist Praxis; Research, Theory and Epistemology in Feminist Sociology*. New York: Routledge.
- Stattin, H. & Magnusson, D. (1996): Antisocial Development: A Holistic Approach. *Development and Psychopathology*, 8, 617-645.
- Stokholm, A. (2006): *Anbragte børn mellem kammerater og pædagoger. En antropologisk analyse af socialitet og identitetsdannelse på døgninstitution*. Aarhus: Aarhus Universitet (ph.d.-afhandling).
- Stone, N.M. & Stone, S.F. (1983): The Prediction of Successful Foster Placement. *Social Casework: The Journal of Contemporary Social Work*, 64, 11-17.
- Strijker, J., Zandberg, T. & van der Meulen, B. (2005): Typologies and Outcomes for Foster Children. *Child & Youth Care Forum*, 34, 43-55.
- Such, E. & Walker, R. (2005): Young Citizens or Policy Objects? Children in the 'Rights and Responsibilities' Debate. *Journal of Social Policy*, 34, 39-57.
- Taylor, C. (2006): *Young People in Care and Criminal Behaviour*. London: Kingsley.
- Unrau, Y.A. (2007): Research on Placement Moves: Seeking the Perspective of Foster Children. *Children and Youth Services Review*, 29, 122-137.
- Vinnerljung, B., Sallnäs, M. & Westermark, P.K. (2001): *Sammanbrott vid tonårsplaceringar – om ungdomar i fosterhem och på institution*. Stockholm: Socialstyrelsen, CUS.
- Warming, H. (2005): *'Har andre plejebørn det som mig?'* København: Frydenlund.

Yamaguchi, K. (1991): *Event History Analysis*. Sage Publications, Newbury Park.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2009

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 09:01 Christensen, E., Kristensen, L.G. & Baviskar, S.: *Børn i Grønland. En kortlægning af 0-14-årige børns og familiers trivsel*. 145 s. ISBN 978-87-7487-923-7. Kr. 150,00.
- 09:02 Christensen, E., Kristensen, L.G. & Baviskar, S.: *Kalaallit nunaanni meeqqat. Meeqqat 0-imiit 14-it ilanngullugit ukiullit ilaqutariillu atugarissaarnerannik misissuineq*. 172 s. ISBN: 978-87-7487-924-4. Kr. 150,00.
- 09:03 Deding, M. & Filges, T.: *Danske lønmodtageres arbejdstid. En register-analyse baseret på lønstatistikken*. 160 s. 978-87-7487-925-1. Kr. 160,00.
- 09:04 Thuesen, F., Schademan, H.K., Jensen, S., Holt, H. & Høst, A.: *A-kasserne og den aktive beskæftigelsespolitik*. 216 s. ISBN: 978-87-7487-928-2. Kr. 220,00.
- 09:05 Larsen, B. & Høgelund, J.: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2008*. 98 s. ISBN: 978-87-7487-927-5. Kr. 100,00
- 09:06 Ellerbæk, L.S. & Graversen, B.K.: *Evaluering af jobcentrenes ligestillingsindsats*. 80 s. ISBN: 978-87-7487-929-9. Kr. 80,00.

- 09:07 Bengtsson, S. & Røgeskov, M.: *At skabe netværk. En evaluering af 22 socialpsykiatriske projekter i 15M-puljen*. 132 s. ISBN: 978-87-7487-930-5. Kr. 130,00.
- 09:08 Andersen, D. & Järvinen, M.: *Skadesreduktion i praksis. Behandlingstilbud til opiatmisbrugere i København*. 214 s. ISBN: 978-87-7487-931-2. Kr. 210,00.
- 09:09 Bengtsson, S. & Cayuelas Mateu, N.: *Beskyttet beskæftigelse. En kortlægning*. 118 s. ISBN: 978-87-7487-932-9. Kr. 110,00.
- 09:10 Deding, M. & Gerstoft, F.: *Børnefattigdom i Danmark 2002-2006*. 58 s. ISBN: 978-87-7487-933-6. Kr. 60,00.
- 09:11 Holt, H., Hvid, H., Grosen, S.L. & Lund, H.L.: *It, køn og psykisk arbejdsmiljø i administrativt arbejde*. 180 s. ISBN: 978-87-7487-935-0. Kr. 180,00.
- 09:12 Bengtsson, T.T. & Jakobsen, T.B.: *Institutionsanbringelse af unge i Norden. En komparativ undersøgelse af lovrundlag, institutionsformer og udviklingstendenser*. 318 s. ISBN: 978-87-7487-936-7. Kr. 300,00.
- 09:13 Heltberg, T.: *Den sociale stofmisbrugsbehandling. De frivillige organisationers perspektiv. Del 1*. 228 s. ISBN: 978-87-7487-940-4. Netpublikation.
- 09:14 Sørensen, M., Skov, D., Ellersgaard, C.H., Larsen, A.G. & Stamer, N.B.: *Den sociale stofmisbrugsbehandling. Brugernes og de pårørendes perspektiv. Del 2*. 480 s. ISBN: 978-87-7487-941-1. Netpublikation.
- 09:15 Andersen, D.: *Den sociale stofmisbrugsbehandling. Behandlingstilbud og metoder. Del 3*. 308 s. ISBN: 978-87-7487-942-8. Netpublikation.
- 09:16 Sørensen, M.: *Den sociale stofmisbrugsbehandling. Kvalitetsudvikling og kvalitetsstandarder. Del 4*. 216 s. ISBN: 978-87-7487-943-5. Netpublikation.
- 09:17 Andersen, D. & Skov, D.: *Den sociale stofmisbrugsbehandling. Visitation og sagsbehandling. Del 5*. 294 s. ISBN: 978-87-7487-944-2. Netpublikation.
- 09:18 Sørensen, M. & Pedersen, K.B.: *Den sociale stofmisbrugsbehandling. Resultater af behandlingen. Del 6*. 268 s. ISBN: 978-87-7487-945-9. Netpublikation.
- 09:19 Benjaminsen, L., Andersen, D. & Sørensen, M.: *Den sociale stofmisbrugsbehandling i Danmark. Hovedrapport*. 397 s. 978-87-7487-946-6. Kr. 400,00.
- 09:20 Bach, H.B.: *Lediges motivation og forsørgelse. Lediges forsørgelse 2 år efter interview om jobmotivation*. 55 s. ISBN: 978-87-7487-947-3. Kr. 55,00.
- 09:21 Larsen, B., Jonassen, A.B. & Høgelund, J.: *Personer med handicap. Helbred, beskæftigelse og førtidspension 1995-2008*. 111 s. 978-87-7487-948-0. Kr. 110,00.

- 09:22 Jørgensen, M.: *En effektmåling af efterlønsreformen af 1999. Reformens betydning for arbejdsudbuddet*. 194 s. ISBN: 978-87-7487-949-7. Kr. 200,00.
- 09:23 Deding, M. & Olsson, M.: *Hverdagsliv for 11-årige børn med anden etnisk baggrund end dansk. Resultater fra SFI's forløbsundersøgelser af årgang 1995*. 105 s. ISBN: 978-87-7487-950-3. Kr. 100,00.
- 09:24 Egelund, T., Christensen, P.S., Jakobsen, T.B., Jensen, T.G. & Olsen, R.F.: *Anbragte børn og unge. En forskningsoversigt*. 255 s. ISBN: 978-87-7487-951-0. Kr. 250,00.
- 09:25 Benjaminsen, L.: *Hjemløshed i Danmark 2009. National kortlægning*. 139 s. ISBN: 978-87-7487-952-7. Kr. 140,00.
- 09:26 Knudsen, L.: *Børn og unge anbragt i slægten. En sammenligning af slægtsanbringelser og anbringelser i traditionel familiepleje*. 169 s. ISBN: 978-87-7487-953-4. Kr. 170,00.
- 09:27 Nielsen, A.A. & Christoffersen, M.N.: *Børnehavens betydning for børns udvikling. En forskningsoversigt*. 101 s. ISBN: 978-87-7487-954-1. Kr. 100,00.
- 09:28 Schmidt, G., Gravensen, B.K., Jakobsen, V., Jensen, T.G. & Liversage, A.: *Ændrede familiesammenføringsregler. Hvad har de nye regler betydet for pardannelsesmonstret blandt etniske minoriteter?* 189 s. ISBN: 978-87-7487-955-8. Kr. 190,00.
- 09:29 Bengtsson, S., Heidemann, J., Jensen, T.G., Tange, J. & Wolff, E.S.: *Kortlægning af de særlige dagtilbud til børn efter § 32. En status to år efter kommunalreformen*. 143 s. ISBN: 978-87-7487-957-2. Kr. 140,00.
- 09:30 Schademan, H.K., Holt, H., Jensen, S. & Weatherall, C.D.: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2009*. 185 s. ISBN: 978-87-7487-958-9. Kr. 190,00.
- 09:31 Bach, H. & Milhøj, A.: *Review af Arbejdsmarkedsstyrelsens survey om rekruttering*. 94 sider. ISBN: 978-87-7487-959-6. Kr. 100.
- 10:01 Henriksen, A.C.: *Coaching af sygedagpengemodtagere. En pilotundersøgelse med eksperimentelt design*. 69 sider. ISBN: 978-87-7487-961-9. Kr. 70,00.
- 10:02 Lausten, M., Mølholt, A.-K., Hansen, H. & Jensen, V.M.: *Introduktion til dialogprojektet. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 1*. 97 sider. ISBN: 978-87-7487-962-6. Kr. 100,00.
- 10:03 Christensen, E.: *Gronlandske børn i Danmark*. 87 sider. ISBN: 978-87-7487-963-3. Kr. 90,00.

- 10:04 Henriksen, A.C.: *Veje til beskæftigelse. En kvalitativ undersøgelse af indsatser over for ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere.* 132 sider. ISBN: 978-87-7487-964-0. Kr. 130,00.
- 10:05 Gensby, U. & Thuesen, F.: *På vej mod job efter en arbejdsskade. En evaluering af arbejdsskadestyrelsens Fastholdelsescenter.* 128 sider. ISBN: 978-87-7487-965-7. Kr. 120,00.
- 10:06 Egelund, T., Jakobsen, T.B., Hammen, I., Olsson, M. & Høst, A.: *Sammenbrud i anbringelser af unge. Erfaringer, forklaringer og årsagerne bag.* 376 sider. ISBN: 978-87-7487-966-4. Kr. 375,00.

SAMMENBRUD I ANBRINGELSER AF UNGE

ERFARINGER, FORKLARINGER OG ÅRSAGERNE BAG

"*Det er altså langt fra et liv, det her,*" fortæller 20-årige Anja om en af sine anbringelser, der endte i et sammenbrud. Anja blev første gang anbragt som 9-årig og har siden været anbragt 11 forskellige steder.

Anjas historie viser, hvordan anbringelser af unge langt fra altid er succesfulde. Næsten halvdelen af de anbragte unge oplever et eller flere sammenbrud i deres anbringelsesforløb. To tredjedele af sammenbrudene sker inden for det første år.

Denne rapport kommer nærmere en forståelse af årsagerne bag sammenbrud i anbringelser og giver et indblik i de unges verden. En verden, der er præget af *institutionelle parallelverdener*, hvor den unge og de voksne har forskellige orienteringspunkter. Og hvor blandt andet den unges forankring i ungegruppen på institutionen er central for anbringelsens succes.

Rapporten afslutter et flerårigt forskningsprojekt på SFI om unge anbragt uden for hjemmet. Den bygger på en spørgeskemaundersøgelse blandt 227 unge, der blev anbragt i alderen 13-17 år, og på interview med nogle af disse unge, deres forældre, sagsbehandlere, pædagoger, kontaktpersoner m.fl.